

Bundel van de Commissie Ruimte van 4 december 2018

Agenda bijlagen

Agenda Ruimte 04-12-2018

- 1 Opening en mededelingen voorzitter
- 2 Inspreker(s)
- 3 Vaststelling verslag vorige vergadering
BV18.0157 Verslag commissievergadering Ruimte van 13 november 2018
- 4 Vaststelling agenda en inventarisatie rondvragen
- 5 Bespreekpunten
- 5.a Sociale woningvoorraad Lansingerland
Griffie
T18.14952 Bespreekstuk sociale woning voorraad Lansingerland 4-12-2018
U18.11591 Collegereactie bespreekstuk Sociale Woningvoorraad cie Ruimte
- 6 Stukken ter advisering aan de raad
- 6.a Lansingerland Duurzaam - spreektijden 5 min 1e termijn/3 min 2e termijn
<P>De duurzaamheidsvisie 'Lansingerland Duurzaam' vast te stellen.</P>
Albert Abee
RO
Voorstel Raad 12197
T18.08535 Duurzaamheidsvisie Lansingerland Duurzaam
T18.15660 Technische vragen Lansingerland Duurzaam (GL)
- 6.b Zienswijze MRDH Deelname coöperatieve vereniging DOVA/NDOV
<P>Gevraagde beslissing
</P>
<OL>
<LI>De inhoud van reactiebrief U18.09899 vast te stellen.</LI>
<LI>Deze brief aan de MRDH te versturen.</LI></OL>
Simon Fortuyn
RO
Voorstel Raad 12108
U18.09899 Zienswijze Deelname cooperatieve vereniging DOVA/NDOV
118.29733 Oprichting CV DOVA - Bijlage Akte van oprichting
118.29734 Oprichting CV DOVA - Bijlage besluit toelichting
118.29735 Oprichting CV DOVA - Bijlage model ledenovereenkomst
- 7.a Actualiteiten uit het college, o.a. HSL geluidsoverlast, A13/16
- 7.b Actualiteiten uit de commissie
- 7.c Verbonden partijen
T18.15699 Terugkoppeling AcVa MRDH van 21 november 2018
- 8 Rondvraag en sluiting

Agenda

Aan de leden van de Commissie Ruimte
c.c. College van B&W, MT

Uw brief van/kenmerk   **ons kenmerk/afdeling**   **Bijlage(n)**   **Lansingerland**
--   Griffie   22 november 2018

Onderwerp   **Doorkiesnummer**
Agenda   010-8004391/4392
Commissie Ruimte
d.d. 4 december 2018

Geachte commissieleden,

Hierbij ontvangt u de agenda voor de vergadering van de Commissie Ruimte, te houden op dinsdag 4 december 2018 om 20.00 uur in de raadszaal van het gemeentehuis aan de Tobias Asserlaan 1 te Bergschenhoek.

U bent uitgenodigd deze vergadering bij te wonen.

De agenda voor de a.s. vergadering luidt als volgt:

1. Opening en mededelingen voorzitter
2. Inspreker(s)
3. Vaststelling verslag vorige vergadering
4. Vaststelling agenda en inventarisatie rondvragen
5. Bespreekpunten
- 5.a. Sociale woningvoorraad Lansingerland
6. Stukken ter advisering aan de raad
- 6.a. Lansingerland Duurzaam - spreektijden 5 min 1e termijn/3 min 2e termijn
- 6.b. Zienswijze MRDH Deelname coöperatieve vereniging DOVA/NDOV
- 7.a. Actualiteiten uit het college, o.a. HSL geluidsoverlast, A13/16
- 7.b. Actualiteiten uit de commissie
- 7.c. Verbonden partijen
8. Rondvraag en sluiting

Hoogachtend,
de voorzitter,
Nelleke Bouman

Datum vergadering : 13 november 2018

Aanwezig

Commissieleden:

Leefbaar 3B : Henk Meester, Jan Pieter Blonk, Georgine Zwinkels
VVD : Eric Kampinga, Matthijs Machielse
CDA : Hans van der Stelt, Charles van Harn
WIJ Lansingerland : Jan Jumelet, Jan Alsemgeest
CU : Kees Willem Markus, Arjen Hofman
D66 : Michiel Muis, Ronald van der Stad
GroenLinks : Ivana Citterbartova, Menno Duk
PvdA : Sam de Groot, Valmir Xhemali

Voorzitter : Nelleke Bouman

Commissiegriffier : Kartinie van Hoorn

Wethouders : Simon Fortuyn, Kathy Arends, Albert Abee en Ankie van Tatenhove

Afwezig

VVD : Mauriel van As
CU : Jurjen Dieleman

1. Opening en mededelingen voorzitter

De voorzitter opent de vergadering om 20.00 uur en heet aanwezigen welkom. Bericht van verhindering is ontvangen van de heer Dieleman. Hij wordt vervangen door de heer Markus. Ook de heer Van As is afwezig.

2. Insprekers

De voorzitter merkt op, dat het een bijzondere avond is met het agendapunt centrum Berkel en Rodenrijs. Hier is al een beeldvormende avond over geweest, wat aanleiding heeft gegeven voor mensen om aanwezig te zijn op de publieke tribune. Het is aanleiding voor een aantal mensen om in te spreken vanavond. Er zijn vanavond drie insprekers.

Inspreker 1:

De heer Vreugdenhil maakt namens bewoners van de Westersingel 53-67 gebruik van de mogelijkheid om in te spreken. Deze woningen staan direct aan de noordzijde van het nieuwe centrum. Bij de hoorzitting hebben bewoners ingesproken op diverse punten, maar moeten nu op één punt inspreken, namelijk de bouwmassa. De bewoners spraken tijdens de hoorzitting in over Berkel centrum, met name over de abrupte overgang van het nieuw te realiseren centrum van 15,5m naar hun woningen, die op een afstand van 25m staan, met een bestaande goothoogte van 3,5m. Vooruitlopend op de wettelijke inspraak zijn er door het college mogelijk afspraken gemaakt met projectontwikkelaar om te komen tot een bepaald bouwvolume. Dit laat onverlet dat er in de stedenbouwkundige visie staat, dat de hoogte van de bouwhoogten afloopt naar de dorpse randen van het plan. Dit gaf bewoners vertrouwen in een goede uitwerking, maar helaas. Volgens hen is dat niet zo. Dit wordt ook bevestigd in de nota zienswijzen, waar de overgang wordt 'verzacht' door groen en water. Het verzachten is nodig omdat het stedenbouwkundig niet goed is ontworpen. De bewoners begrijpen, dat er afspraken zijn gemaakt met de projectontwikkelaar en hebben gezocht naar een oplossing, waarbij de belangen van de bewoners van de arbeidershuisjes en de projectontwikkelaar in evenwicht komen. De oplossing kan gezien worden in een aanpassing van het bouwvolume aan de noordzijde, waar de huizen van bewoners enigszins gaan aansluiten op het nieuwe centrum. Dit deel zou een maximale bouwhoogte van 12m en een goothoogte van 9m moeten krijgen. Dit hebben bewoners in een tekening laten zien. Om dit bouwvolume te kunnen compenseren binnen het plan is het mogelijk om een blok aan de zuidzijde van het plan een extra bouwlaag toe te kennen. Dit wordt dan van 12,5m naar 15m verhoogd. Bewoners hebben ook gelet op de belangen van omwonenden. De overige omwonenden hebben van deze verhoging op geen enkele manier last, omdat het gebouw op een veel grotere afstand staat. Inspreker wil ook nog reageren op de memo van de heer Koch. In het bestemmingsplan is het normaal dat de goot- en bouwhoogte wordt aangegeven.

De uitwerking volgt later in de bouwvergunningfase. Daarnaast is in het aanvullend stedenbouwkundig plan duidelijk aangegeven, dat de panden verschillen in kapvorm, gootvorm en dakrand. Dat staat hier keurig vermeld. Ook sluit het noemen van goothoogte een gebouw zonder kap niet uit. Wel moet de bovenste laag dan terug liggend worden gerealiseerd. Dat is te zien op de tekening. Er zijn kappen, er zijn terug liggende randen. Een kapvorm is niet vereist. Als de bovenste laag iets terug liggend gerealiseerd wordt, kan men binnen het bestemmingsplan met hetzelfde ontwerp verder. Met een klemmend beroep namens de bewoners van de arbeidershuisjes verzoekt inspreker de raadsleden dit voorstel te steunen. Dank u wel.

De voorzitter constateert, dat er vanuit de commissie geen vragen worden gesteld.

Inspreker 2:

De heer Scholtes spreekt namens de eigenaren van de winkelpanden Berkel centrum oost. Op diverse manieren hebben ze kenbaar gemaakt, al eerder, dat ze zich zorgen maken over de uitbreiding van het aantal winkelmeters. Dat verhaal is inmiddels bekend. Ze hebben meerdere keren ingesproken, twee zienswijzen ingediend en vorige week hebben de eigenaren een mail gestuurd. Berkel centrum is op dit moment nog een goed centrum, maar de ontwikkelingen in retail zijn in heel Nederland niet best, met uitzondering van een paar grote winkelgebieden. Er is veel leegstand en dit wordt alleen maar erger. Kijk maar even naar de onrust m.b.t. Blokker. In de omgeving is leegstand o.a. in Waddinxveen, in de Bogaard Rijswijk, het achterste deel is nog niet eens zo lang geleden nieuw gebouwd, maar wordt afgebroken en vervangen door woningen. Leegstand in stadshart Zoetermeer in de Dorpsstraat. Hillegersberg en Naaldwijk, ondanks een prachtige uitbreiding met nieuwe winkels gaat het daar niet geweldig. Denk niet dat Berkel centrum de grote uitzondering is, waar dit niet zal gebeuren. In deze zaal heeft de ontwikkelaar meerdere keren aangegeven, dat er heel veel belangstelling is voor de winkels. Belangstelling is natuurlijk hartstikke leuk, dat is logisch, maar uiteindelijk gaat het om echte huurders, om contracten. Zijn er harde aanwijzingen, dat het behalve Lidl echt verhuurd is aan andere winkelketens of winkelbedrijven? Geef die garantie, dat zou de eigenaren heel erg gerust stellen. Want bouwen voor leegstand betekent dat Berkel gaat verpauperen. Vergis u niet, dat gaat sneller dan men zich kan voorstellen. Op dit moment zijn er al panden leeg gekomen, die maar niet verhuurd worden. Shoeby is verhuisd naar west en niet naar een groter, maar naar een kleiner pand. Want dat is de ontwikkeling, die steeds meer plaats vindt op dit moment. De panden zien er fantastisch uit. Ze willen het ook niet perse tegen houden, maar ze verzoeken om een aanpassingen, die niet nadelig is voor het plan. Vier vragen. Inspreker verwijst naar de schets die is aangeleverd. Bouw gefaseerd. Eerst blok 1, vervolgens blok 2 en dan 4. Zoiets is men van plan, heeft inspreker begrepen. Maar hij wil met nadruk vragen: ga pas bouwen als er zekerheid is dat er huurcontracten zijn, dat er serieuze huurders zijn. Houd blok 3, 5 en 6 als woonbestemming. Hier is namelijk grote behoefte aan, aan woningen. Het theater is een utopie. Zijflanken van blok 1 staan ingetekend als winkel. Eerder is gesproken met de ontwikkelaar erbij, waarbij gezegd werd dat het waarschijnlijk geen winkels gaan worden, maar ze staan nog wel zo ingetekend. Daar wil hij graag duidelijkheid over hebben als het kan. Wijzig dit in woningen. De blauwe kruisjes op de flanken bij blok 1. Dit zijn doodlopende winkelstraatjes en iedereen weet dat doodlopende winkelstraten en aanlooproutes over en uit zijn. Dat is gedoemd te mislukken. Handhaaf de visie van 2006: een as met aan de uiteinden twee rondjes met winkels en horeca, het zogenaamde haltermodel. Om het evenwicht nog enigszins te waarborgen, verzoeken eigenaren met grote nadruk om een blauwe zone in te stellen bij de Terpstraat. Dat heeft inspreker eerder gevraagd. Voor het oostelijk deel van Berkel centrum is dit cruciaal. Er zijn immers 45 plekken verloren gegaan i.v.m. de ontwikkeling van het prachtige plein. Daar zijn ze erg blij mee. Bovendien waren voor de ontwikkeling van de twee supermarkten Hoogvliet en Aldi, zo'n 8 jaar geleden, 100 plekken meer ingeruimd dan er uiteindelijk zijn gerealiseerd. Toen ontstond er al een disbalans in het parkeren. Wat ze willen is leegstand, dus verpaupering, voorkomen. Als het er staat, is het te laat.

De voorzitter constateert, dat er vanuit de commissie geen vragen worden gesteld.

Inspreker 3:

De heer Vader staat hier namens zijn bureaus van de Gemeentewerf 7 t/m 21 in Berkel en Rodenrijs. Ze zijn direct betrokkenen en maken van de gelegenheid gebruik om in te spreken. Hij wil nogmaals de twee punten behandelen, namelijk het verslechteren van de woonsituatie en de ontsluiting van de parkeervoorziening aan de Gemeentewerf. De vorige keer is uitgelegd, dat een verslechterde woonsituatie leidt tot geluidsoverlast. De heer Koch heeft aangegeven, dat hij daar onderzoek naar wil doen. De 48dB, die volgens het geluidsplan bij het bestemmingsplan hoorde, zit inmiddels op 54dB. Het gaat straks naar 61,9dB. Dat wordt onderzocht, dus daar zijn bewoners heel blij mee. Inspreker heeft nogmaals het rapport onderzocht, waarin de toekomstige verkeersbewegingen staan berekend. Ze gaan uit van 5.400 verkeersbewegingen in 2030. Ze zijn uitgegaan van de bestaande situatie van 3.900. Wie de bijlage heeft gelezen, ziet dat het in 2015 al op 4.100 bewegingen zat. Wederom discrepantie tussen

2030 en 2015 van nu inmiddels al 200 voertuigen. Als hij dit doorrekent met een verhoging van 2% per jaar, een reële schatting, komt hij zonder een nieuw centrumplan al op 5.500 voertuigbewegingen. Mocht het nieuwe winkelcentrum wel mee gerekend worden, dan komt het uit op ruim 7.000 voertuigen die bij hen voor de deur langs komen. Dat is iets meer dan 1.173 die berekend waren in het plan van 2013, zei hij met enig sarcasme. Nu is hij blij, dat er een onderzoek wordt gedaan naar de huidige situatie, dat wil hij eerst even afwachten. Maar richting de toekomst kan hij verzekeren dat die 5.400 dus al met de huidige groei van auto's gerealiseerd kan worden zonder een nieuwbouwplan. Tevens komt hij tot de ontdekking dat er een nieuw akoestisch rapport beschikbaar was, die onderdeel is van deze vergadering. Hij vindt het jammer, dat hij dat niet toegestuurd heeft gekregen als direct betrokkene. Dan gaat hij verder met het punt ontsluiting nieuwe parkeervoorziening. Met de heer Koch heeft hij het er over gehad, dat er een ontsluiting dient plaats te vinden naar de nieuwe parkeergarage van de Lidl. Volledig logisch. Zijn vraag was: doe dat niet midden voor hun deur. Zeker niet met die welgetelde 7.100 bewegingen per dag. Zijn verzoek is om nogmaals te kijken of er een betere ontsluitingsmogelijkheid ontstaat, zeker gezien het feit dat de huidige ontsluiting bij de Westersingel op dezelfde manier gekopieerd gaat worden, alleen dan iets verderop bij de Gemeentewerf, ook i.v.m. veiligheid van de geplande fietsoversteekplaats, die nu onderdeel gaat worden van de belangrijkste kruising in Berkel. Dan wil hij ingaan op snelheid, wat de vorige keer behandeld is. Uitgaande van alle berekeningen, die er zijn geweest m.b.t. geluid, is er gerekend met 30km/u. Iedereen weet, dat Gemeentewerf alles behalve een weg is, die ingericht is op 30km/u. 70 of 80 km/u kan met gemak gehaald worden. Verschillende raadsleden zijn hier wel getuige van geweest. Hier wil hij het bij laten.

De heer Machielse bedankt inspreker voor zijn inspraak. Hij begrijpt, dat inspreker het akoestisch rapport zorgvuldig geanalyseerd heeft. Gaat het hem om het aantal verkeersbewegingen of gaat het om het geluid? Wat vindt inspreker het belangrijkste hierin? De heer Vader merkt op, dat verkeersbewegingen en geluid aan elkaar gekoppeld zijn. Als één voertuig 40dB produceert, wordt dit meer met 2 voertuigen. Het één is niet zonder het andere. Maar logischerwijs zou hij ook graag 's nachts willen slapen. Als gevolg van het aantal dB's en verkeersbewegingen van dit moment op de Gemeentewerf, als er 80km/u wordt gereden, geeft dat een hogere geluidsbelasting op de gevel, die daar niet op is gebouwd. De heer Machielse begrijpt, dat er een correlatie is. Waar hij op doelt is het volgende. Als men het met geluid reducerende maatregelen een stuk tegemoet komt, bijvoorbeeld stil asfalt, komt het dan voldoende tegemoet aan inspreker? Of gaat het ook om die verkeersbewegingen? De heer Vader is realistisch. Hij kan moeilijk voorkomen dat er een nieuw centrumplan ontwikkeld en gebouwd gaat worden. Zo realistisch is hij ook. Het gaat uiteindelijk om de beleving binnenshuis. Dat er buitenshuis meer geluid wordt veroorzaakt, dat snapt hij. Wat wel belangrijk is, dat het niet alleen om geluid gaat, maar ook om luchtkwaliteit. Dat is wel een consequentie van de hoeveelheid verkeersbewegingen; dat gaat dan ook achteruit.

3. Vaststelling verslag vorige vergadering d.d. 2 oktober 2018

Er is een wijziging voorgesteld door de heer Van der Stad. De wijziging heeft betrekking op de tekst in het verslag, pagina 9, 2^e alinea, 4^e zin, waarin staat: moet hij ontvankelijk zijn voor medelijden zonder enige onderbouwing. Het voorstel van de heer Van der Stad is: moeten wij ontvankelijk zijn voor medelijden van de gemeente zonder enige onderbouwing. De band is door de griffie nagelezen en nagekeken. Daar is uit geconcludeerd, dat de heer Van der Stad gelijk heeft. Het verslag wordt op dit punt aangepast. Het verslag wordt verder ongewijzigd vast gesteld.

4. Vaststelling agenda en inventarisatie rondvragen

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

Inventarisatie rondvraag:

De heer Blonk heeft een vraag aangemeld betreffende de gesloopte boerderij hoek Anjerdreef / Rodenrijseweg.

Mevrouw Zwinkels heeft een vraag over de vertraagde oplevering van plein 't Vierkantje in de Herenstraat.

De heer Duk heeft vragen gesteld over de zonnepanelen op scholen en de subsidiemogelijkheden daarvoor.

De heer Machielse heeft twee rondvragen ingediend. Eén over de werkzaamheden Berkel centrum west en één over de straatverlichting op de Andrea Domburgsingel.

5. Bespreekpunten:

Er zijn geen bespreekpunten.

6. Stukken ter advisering aan de raad:

6.a Bestemmingsplan 'Uitbreiding centrum Berkel en Rodenrijs'

De voorzitter geeft aan, dat dit onderwerp al vele malen besproken is. De ondersteunend ambtenaar is ook aangeschoven; hij zal de wethouder ondersteunen.

Mevrouw Citterbartova zegt dat het plan voor de uitbreiding van het centrum van Berkel heel wat teweeg brengt. Deze commissie heeft er in de voorbereiding al vaak over gesproken. Er zijn veel bewonersavonden georganiseerd voordat het zover was. Nu ligt het bestemmingsplan voor. Lang niet alles lijkt uitgesproken en uitgepraat. Zie maar hoeveel insprekers nog de gelegenheid eerder en nu hebben aangegrepen om hun standpunt te komen toelichten. Het maakt duidelijk hoeveel verschillende en soms tegengestelde belangen er kunnen bestaan op zo'n relatief klein gebied. Parkeren, geluidstoename, bouwhoogte van nieuwe panden, veel heeft de revue al gepasseerd. Voor de fractie van GL is het van belang, dat er in het centrum van Berkel goed te leven is. Daarom is GL blij met de opgenomen mogelijkheid voor de fietsbrug in het verlengde van de Röntgenstraat. De route van de schoolkinderen wordt daarmee stukken veiliger dan door het nieuwe centrum. De vertegenwoordigers van de scholen zijn daar duidelijk positief over. GL hoopt, dat het een druk gebruikte route zal worden, want dat betekent ook minder auto's in het centrum. Auto's in het centrum. Meteen een passend bruggetje naar het volgende onderwerp. Toename van verkeer brengt vanzelfsprekend meer geluid met zich mee. Significant meer geluid, zoals blijkt uit de geluidsonderzoeken. Het college geeft aan, dat de toename van geluid minimaal zal zijn, omdat op de wegen stil asfalt zal worden toegepast. Maar waar en op hoeveel wegen en of het er echt van komt en of het ook echt effect zal hebben, is onduidelijk. GL is er niet gerust op. En al helemaal niet als ze van inspreker, die namens de bewoners van de huizen aan de Gemeentewerf sprak over die ontsluitingsweg met de grootste toename van verkeer, hoort, dat het niet goed is geregeld. Dat de geluidsbelasting door gemeente al één keer voor de bouw verkeerd is berekend, waardoor er nu al overlast ervaren wordt. Dat er daardoor veel meer geluid binnen komt dan voorzien. Men kan het zich vast voorstellen, dat de voorspelde geluidstoename hen zorgen baart. Ze is benieuwd naar de reactie van de wethouder op de informatie over de verschillen in de berekeningen. Naast de geluidstoename op de ontsluitingswegen komt er in het centrum meer geluid i.v.m. het lossen en laden van de nieuwe winkels. Ze wil graag van de wethouder horen aan welke maatregelen ze denkt om het niveau van de geluidsbelasting zo te beperken dat het niet hoger is dan waar de inwoners van het centrum nu mee te maken hebben. Nog even over de bouwhoogte in de kernen. GL is in principe niet tegen gestapeld bouwen, maar in korte tijd is te zien bij nieuwbouwplannen, zoals bij Treurniet, een tweede situatie waarin het college, zo kort na de presentatie van het collegeprogramma, haar eigen uitgangspunt, dat er in de kernen niet hoger dan 15m gebouwd mag worden, verlaat. Als blijkt dat het college ook op andere onderwerpen niet zo standvastig is, dan biedt dat mooie kansen voor de oppositie, maar echt consequent is het niet. Dank u wel.

De heer De Groot zegt dat het een belangrijk plan is. Berkel centrum moet af komen. In de raad wordt al jaren gepraat over het daadwerkelijk afronden van dit centrum. Heel mooi, dat er nu een plan ligt, wat in de finale fase komt. Wat wel een punt is, is dat het plan heel veel opties biedt, waarbij keuzes gemaakt worden door het college d.m.v. het inrichtingsplan. Bij de presentatieavond heeft hij daar ook al naar gevraagd. Hoe werkt dit dan? Komt het fietspad nu over de brug of gaat het anders? Worden maatregelen voor geluid wel of niet genomen? Het zijn maatregelen en keuzes die gemaakt worden bij het inrichtingsplan. Omdat hij geen carte blanche wil geven, gezien de belangen en de vele insprekers die er nu zijn, wil hij het college vragen om het inrichtingsplan niet uitsluitend een collegebevoegdheid te willen laten zijn, maar om dit nadrukkelijk te bespreken met de commissie en dus de raad, nog los van de formaliteit, of het besloten moet worden of geconsulteerd. Daar valt nog over te discussiëren, maar dat het niet uitsluitend bij het college blijft, omdat die vraagstukken er liggen en deze zijn zo belangrijk voor de bewoners. Dat is zijn belangrijkste vraag.

De heer Blonk heeft iets meer tijd nodig, omdat hij wat uitgebreider wil ingaan op de zienswijzen. L3B heeft het zeer gewaardeerd van dit college en het vorige college, dat er veel bijeenkomsten zijn geweest, waar bewoners, scholen, winkeliers en andere belanghebbenden hebben kunnen aangeven wat zij willen. Dit heeft geleid tot aanpassingen. Als belangrijk voorbeeld hiervan het gebied rond de Boerhaavestraat, Röntgenstraat, Oudelandsealaan. Hier zijn verbeteringen ingevuld, die door inwoners zijn aangedragen en die de verkeersveiligheid met name voor fietsers enorm ten goede is gekomen. Een aantal andere zaken wil hij even langslopen. Het torentje. Zojuist door GL al aangegeven. In het coalitieakkoord staat inderdaad: in het centrum maximaal 15m. Daar voldoet het niet aan, simpel gezegd. Maar in het coalitieakkoord zijn ook uitzonderingen geformuleerd. Eén van die uitzonderingen is dat bij sterke stedenbouwkundige argumenten hoger gebouwd kan worden dan die 15m. Dat lijkt L3B hier het geval te zijn. Het is een mooi slank gebouw met een puntdak, dat stedenbouwkundig veel beter past dan een lager breed gebouw met evenveel woningen. De ontwikkeling van deze uitbreiding van het winkelcentrum is al meer dan 3 jaar geleden begonnen, terwijl het coalitieakkoord van 5 maanden

geleden is. Dit alles nu teruggedraaien zou kunnen lijken op gedrag van een onbetrouwbare overheid. Dat lijkt L3B niet verstandig. Wat betekent het planologisch en financieel als in het bestemmingsplan wordt opgenomen, dat het torentje maximaal 5 woonlagen zou mogen hebben? Dan de bewoners van de Westersingel 53 - 67; de heer Vreugdenhil heeft vanavond ingesproken. Zijn plan, om kort te zijn, vindt L3B een goed plan. L3B denkt, dat het plan wat hij heeft neergelegd, heel goed is. Het college moet hier heel goed naar kijken, of dat mogelijk is. L3B is hier een voorstander van om dit uit te voeren. Een laag daar eraf en ergens anders erbij. Dan de fietsbrug. De heer De Groot vraagt of de heer Blonk weet wat de inwoners aan de kant waar de laag erbij komt ervan vinden. De heer Blonk verwijst naar inspreker. Hij heeft gezegd, dat de bestaande bouw er geen hinder van heeft. Dan de fietsbrug. L3B gaat akkoord met de fietsbrug. Het algemeen belang fietsveiligheid weegt zwaarder dan het individuele belang van de privacy van bewoners van het Albert Schweitzerpad. Wel wil hij er bij het college op aandringen, dat bij het vaststellen van het inrichtingsplan de brug meer ten zuiden van de Gemeentewerf te laten beginnen, want hiermee wordt iets tegemoet gekomen aan de bewoners van het Albert Schweitzerpad. Dan de bewoners van Gemeentewerf m.b.t. het geluid. Er is sprake van bijna een verdubbeling, 2,7dB van het geluid aan de Gemeentewerf ter hoogte van de woningen 7-21. Geluidreductie van 2,5dB door materiaalgebruik van het wegdek wordt gerealiseerd, schrijft het college. L3B stelt voor na afronding van het project geluidmetingen te doen om dan te beoordelen of de geluidstoename ten gevolge van dit centrumproject voor deze bewoners van de Gemeentewerf daadwerkelijk is gereduceerd. De heer Duk vraagt of de huidige situatie volgens de heer Blonk wel acceptabel is. Inspreker zegt dat het op dit moment al meer is dan toegestaan. De heer Blonk verwijst naar inspreker. Hij neemt aan dat het college daar op ingaat en dat er nader gesproken wordt over het geluid en dat het college nader ingaat op wat hij nu aangeeft. Hij denkt in ieder geval dat het van belang is om die nulmeting te doen op dit moment. Dan weet men later of ten gevolge van deze ontwikkeling er maatregelen aan de gevels van de woningen genomen moeten worden. Bewoners Röntgenstraat 51 vinden eenrichtingverkeer van vrachtverkeer door de Westersingel en Röntgenstraat zeer onveilig. Daar is L3B niet voor. Dan de pandeigenaren. Hierover is ingesproken vandaag. De winkeliersvereniging is vanaf het allereerste moment betrokken geweest bij de uitbreiding van Berkel centrum. Zij staan achter dit plan. De pandeigenaren hebben toch wat bedenkingen t.a.v. uitbreiding van het winkelcentrum. Zij zijn bang voor leegstand. Er is geen aanleiding om te twifelen aan het DPO onderzoek en hoe het door het college is beoordeeld. Er wordt gefaseerd gebouwd, maar hierover toch nog vier vragen aan de wethouder. Als later blijkt dat er minder vierkante meters oppervlakte nodig zijn, worden er dan ook minder vierkante meters winkeloppervlak gebouwd? Hoeveel winkeloppervlak is er al verhuurd? Heeft de Lidl al het koopcontract getekend? Kan het college de angst, die sommigen hebben voor winkelleegstand, weg nemen? Parkeerterrein Terpstraat. Wat L3B betreft, mag dit een blauwe zone worden. Hij wil hiermee zijn eerste termijn afronden.

De heer Hofman zegt dat er een belangrijk bestemmingsplan voor ligt, van Berkel centrum. De fractie van de CU is in eerste aanleg positief over de voorgenomen bestemmingsplanwijziging. De CU wil het college en de ambtenaren complimenteren met het doorlopen proces. Er is een uitgebreid voortraject gehad, waarbij bewoners en belanghebbenden uitgebreid zijn meegenomen in de besluitvorming. Dat is positief. Wel heeft men te maken met een bestemmingsplan, waarbij het niet iedereen naar de zin gemaakt kan worden, gezien de zienswijzen. De insteek, waarbij bewoners en belanghebbenden op een dergelijke manier vroeg in het proces zijn meegenomen, verdient waardering. Hulde daarvoor dus. De CU heeft de bezwaren een beetje in groepjes neergezet. Hij loopt ze even langs. De fietsveiligheid. De verschillende opties om de fietsontsluiting te realiseren zijn langs gekomen. De CU is een groot voorstander van de fietsbrug. De fietsbrug heeft echter één makke, want de fietsers gaan via de oversteek voor de inrit van de Lidl langs. De CU roept het college op om bij het inrichtingsplan, analoog aan hoe vorige week in deze setting gesproken is over de rotondes en in het kader van fietsveiligheid, ook deze fietsoversteek verhoogd aan te leggen, om daarmee in elk geval de snelheid van de auto's eruit te halen en ook bij dit gevaarlijkste punt voor de fietsers de fietsveiligheid zo maximaal mogelijk te maken. De bezwaren m.b.t. de hoge toren van blok 3. Wat de CU betreft, past deze toren op deze plaats goed. Aan de andere kant van de Berkelse plas is een woontoren van 8 woonlagen. Aan deze kant van Berkel centrum is er niet echt sprake van een zeer dorps karakter, wat 9 woonlagen niet zou toestaan. Hij komt nog terug op het dorpse karakter. De toename van de winkels. In het voortraject is vernomen, dat de winkeliers, bij monde van de winkeliersvereniging, de uitbreiding van het winkelcentrum zien zitten. Extern onderzoek laat zien dat het kan. De projectontwikkelaar gaat ermee het schip in als hij zijn boel niet kan verhuren. De CU ziet het zitten op basis van dit externe onderzoek. Het geluid op de Gemeentewerf. Hij weet dat het college, de gemeente, al in overleg is met omwonenden. Bij deze de oproep aan de wethouder om met omwonenden tot een oplossing te komen, die tegemoet komt aan de bezwaren van de bewoners. Het zal niet zo zijn, dat ze minder auto's voor de deur krijgen, maar de CU wil graag dat het gesprek erover goed gevoerd wordt. Mevrouw Citterbartova heeft van inspreker begrepen, dat ze inderdaad in overleg zijn met de ambtenaar m.b.t. een oplossing voor de huidige situatie, waarbij de huizen nu al niet ingericht zijn op de huidige situatie. Ze heeft nog niet begrepen, dat ze in onderhandeling zijn over de situatie in de toekomst, als het plan is afgemaakt. Dat baart haar zorgen. Ze vraagt zich af of de CU het

ook zo ziet. De heer Hofman zegt dat de CU zich wel degelijk zorgen maakt n.a.v. de ingebrachte bezwaren, maar het is niet onoverkomelijk. De CU denkt dat het overleg tussen partijen afdoende zou moeten zijn. Hij wil de wethouder oproepen om met deze bewoners tot een vergelijk te komen. Dan de Westersingel, het dorpse karakter wat hier een beetje in het geding is. In de stedenbouwkundige visie is aangegeven, dat er mooi aangesloten gaat worden bij de dorpse randen van het plan. Eerlijk gezegd is dat hier niet het geval. Door de VVD zijn, in aanloop naar deze avond, technische vragen gesteld over het voorstel van de heer Vreugdenhil. Eerlijk gezegd, vindt de CU de beantwoording van deze vragen onvoldoende. De CU roept het college op om met een uitgebreidere beantwoording van deze technische vragen te komen, waarin in elk geval de financiële afweging voor de raad helder wordt, want men wil niet in een situatie terecht komen, waarbij de raad zegt dat dat gedaan moet worden, maar dat er vervolgens een dikke rekening gepresenteerd wordt, waar de raad ook niet op zat te wachten. Dit wil hij graag helder onderbouwd zien. Tot slot een oproep voor het inrichtingsplan. Het CU wil het college oproepen om in het inrichtingsplan vooral de nadruk te leggen op veel groen en op fietsparkeerplaatsen. Dank u wel.

De heer Muis vindt het een belangrijk en ingrijpend plan. Het heeft ter inzage gelegen, het heeft veel aandacht gehad. Er zijn overleggen met omwonenden en belanghebbenden. Toch een groot aantal zienswijzen is ingediend, wat logisch is voor zo'n ingrijpend plan. D66 staat achter de uitbreiding van het centrum. Lansingerland groeit en Berkel ontwikkelt zich als het winkel- en uitgaanscentrum voor de hele gemeente en wellicht breder dan dat. Allereerst is D66 blij, dat op verzoek van D66 alternatieven zijn bedacht voor verkeersveilige fietsroutes voor met name kinderen, gesteund door de rest van de raad. De vrij liggende fietsbrug is wat D66 betreft de beste oplossing, want een route door het centrum blijft onveilig i.v.m. meerdere doorkruisingen met autoverkeer. D66 kan aansluiten bij de suggestie van de CU, bij de overgang die daar dan nodig is om het te verhogen. T.a.v. het geluid wil hij voor het gemak aansluiten bij de opmerkingen van GL over het stille asfalt, waar het wordt toegepast en welke aanvullende maatregelen er nog meer denkbaar zijn. Recent heeft hij een rondje gemaakt met de winkeliers door het centrum. Er is te zien, dat er nu al wat leegstaande panden zijn hier en daar. Dat is op zich wel opmerkelijk, zeker als voor heel veel geld 't Vierkantje wordt opgeknapt. Dan zou men verwachten dat daar geen leegstand is, want iedereen zou daar willen zitten. Dat is niet het geval, dus hij snapt dat ondernemers en pandeigenaren zich zorgen maken en vraagtekens zetten bij het onderzoek van DPO, of deze grote uitbreiding wel gerechtvaardigd is. Nu ziet D66 het glas altijd half vol, D66 gelooft in de kracht van Lansingerland. Lansingerland is geen Waddinxveen en ook zeker geen Rijswijk. Hij denkt dat hier meer potentie zit en dat het een interessantere gemeente en betere ligging betreft. Er zijn allerlei plussen, die in die andere gemeenten niet gelden. Toch wil hij graag van de wethouder horen hoeveel concrete toezeggingen er nu zijn voor de invulling van de nieuw te bouwen winkelruimten. Vertrouwen is goed, maar zeker weten is beter. Dan de bioscoop of vestzak-theater, een mooi woord. Dat is zeker een wens van D66, maar men moet ook realistisch zijn en weten wat er gebeurt als er geen partij interesse heeft. In het plan staat dat er signalen zijn, dat investeerders interesse zouden hebben. Hij hoort graag of dat zo is, of hier concrete aanwijzingen voor zijn. Hoe wordt het risico op leegstand voorkomen? Er is een oproep gedaan om gefaseerd te bouwen. Vanuit de commissie is gezegd, dat dit al gaat gebeuren. Als dat het simpele antwoord is, hoort hij dat graag. Als de fasering kan helpen bij een mogelijke crisis of als het minder spoedig vol komt dan verwacht, dan moet er nog gelegenheid zijn om plannen aan te passen. Zit die fasering erin? Of moet de raad dat nog mogelijk maken? Dan de bereikbaarheid. Het nieuwe centrum wordt waarschijnlijk heel goed bereikbaar met de auto. Het oude centrum, het oostelijk deel, daar maakt D66 zich met de winkeliers zorgen om. Het wordt minder interessant om vanaf die kant het centrum te benaderen. Daar is ook weinig ruimte, dus D66 voelt ook wel wat voor een blauwe zone in de Terpstraat. Graag hoort hij van de wethouder of zij dat ook vindt. Het centrum wordt veel groter; komt men dan net zo vaak in het ene deel als in het andere deel als nu? Als men dichterbij kan parkeren, zal dat helpen. Dan de Westersingel, daar is hij van de zomer op bezoek geweest. De arbeidershuizen zijn van 1906 en vallen buiten dit projectplan. Het is te zien in de tekeningen met een mooi stippelijntje eromheen. Vervolgens is men gaan knutselen met zachte overgangen en iets verlagen. Maar D66 denkt dat het nog steeds niet optimaal is. Dus ook D66 wil graag zien dat het inderdaad geleidelijk afgebouwd wordt naar de dorpse randen. Neem het anders niet op, of koop ze uit, sloop de boel. Dat is niet gedaan en dan moet men het serieus nemen. Hij kreeg een beetje een déjà-vu gevoel als bij Klapwijkse Pier, zoveel jaar geleden. Mooi plan, waarbij de omgeving weg gegund was. Daar kregen mensen ook op 20m afstand een gebouw van 30m hoog. Nadien heeft het veel gedoe gekost om de plannen aan te passen. Laat men dit nu voorkomen aan de voorkant door gewoon te verlagen en aan de andere kant iets te verhogen. Doe daar dan even een berekening bij, wat het verschil de gemeente gaat kosten, want dan weet de raad waar men om vraagt. Dank u wel.

De heer Machielse begint met te zeggen, dat de VVD heel blij is met de ontwikkeling van Berkel centrum west. Onder personal note: hij kwam hier 11 jaar geleden wonen en toen speelde het al. Van sommige mensen begreep hij, dat het zelfs al voor de eeuwwisseling speelde, maar daar was hij niet bij. De

herontwikkeling van het centrum. Wat brengt de nieuwe ontwikkeling? Die brengt reuring in het centrum, een centrum wat eindelijk af is. Bij de herinrichting van 't Vierkantje is te zien, dat ook in het midden van het centrum toegewerkt wordt naar een afronding, maar nu ook aan de westkant. En daar is de VVD heel blij mee, want uiteindelijk wil men één centrum hebben, wat ook regionaal dienst kan doen. Daarnaast is de VVD heel erg blij met het feit dat er ook veel woningen worden gerealiseerd. Het is al vaker genoemd in deze commissie: de woningmarkt zit op slot, met veel twee-onder-een-kappers en eengezinswoningen, maar weinig appartementen. Dit biedt weinig kansen voor doorgroeien, starterswoningen blijven bezet, ook sociale huurwoningen blijven bezet. De enige manier om hier van af te komen is juist door bij te bouwen voor doorstroom. En dat gebeurt hier. Daar is de VVD heel blij mee. Dit kwam niet geheel uit het niets, want in het coalitieakkoord is ook geschreven over Berkel centrum west en dat door deze zwaarwegende stedenbouwkundige argumenten ook afgeweken kan worden van de maximum bouwhoogte. Als hij dit koppelt aan een woningmarkt die op slot zit, dan zegt hij, dat men hier ook los van de stedenbouwkundige argumenten van kan afwijken. Hij maakt graag van de gelegenheid gebruik om wat te zeggen over de insprekers, niet over hun persoon, maar over hun inspraak. Hij begint bij de heer Vreugdenhil. Zijn idee kwam eerder deze week per mail binnen bij de raadsleden. De VVD heeft dit technisch uitgezet binnen het ambtelijk apparaat om te kijken of het mogelijk is. Hier is een antwoord op gekomen. Hij is benieuwd naar de reactie van de wethouder hierop. Hij vindt het wel sympathiek, maar weet niet of het mogelijk is. Daarnaast is hij wel blij met de groene overgang, die sowieso gerealiseerd wordt, tot naar de woningen aan het noordelijk deel van de Westersingel toe. Richting de heer Scholtes wil hij zeggen, dat hij zelf ook hoopt, dat er gefaseerd gebouwd gaat worden. Een deel gebeurt al. Graag de reactie van de wethouder hierop. En of er, wanneer er gefaseerd gebouwd gaat worden, er ook nog onderhandeld kan worden met de projectontwikkelaar over de invulling van die ruimten, want bouwen voor de leegstand van morgen, daar kan niemand voor zijn. Hij neemt aan, de wethouder ook niet. Daarnaast spreekt hij zijn steun uit voor het eerdere initiatief van het CDA om van de Terpstraat toch een blauwe zone te maken. Dat kan de VVD van harte ondersteunen, ook om het haltermodel meer in balans te brengen. Ja, meneer Vader, net is even van gedachten gewisseld over geluidshinder aan de woningen. De VVD heeft niets toe te voegen aan eerdere sprekers. Het college onderzoekt dat nu goed. Als blijkt dat er teveel hinder is, moet de overheid haar verantwoordelijkheid nemen om ervoor te zorgen, dat zij een prettig woonmilieu hebben. Als de wethouder die toezegging kan doen, dan zal zij hem daar niet meer over horen. Kort nog wat andere puntjes. Fietsen in het centrum. Veiligheid staat daarbij centraal. De VVD wil dan ook de fietsbrug planologisch mogelijk maken, want dat is wat er gebeurt met het bestemmingsplan. De VVD vraagt de wethouder, wanneer zij toekomt aan het inrichtingsplan van de openbare ruimte, in ieder geval te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor een fietspad door het centrum, wellicht met een ander profiel, verlaagd of verhoogd. Hij noemt maar iets, maar uiteindelijk is dat aan het college. Dan is hij eigenlijk heel blij, want hij zag in het raadsvoorstel staan, dat de wethouder graag het inrichtingsplan van de openbare ruimte voor gaat leggen aan de commissie ter bespreking. Of dat dan een besprekingspunt wordt of ter advisering aan de raad, dat weet hij ook niet. Maar het feit, dat de raad erin meegenomen wordt, vindt hij wel belangrijk, want veel van de wensen en overwegingen, die inwoners terecht hebben geuit, gaan uiteindelijk beslist worden in het inrichtingsplan van de openbare ruimte. Daar wordt de raad graag in meegenomen. Hier wil hij het bij laten. Dank u wel.

De heer Van der Stelt merkt op, dat Lansingerland zich steeds verder ontwikkelt richting de 70.000 inwoners. Dat is een mooi getal, dat moet het ongeveer blijven. Enerzijds wil men het dorpe karakter koesteren en tegelijkertijd wil Lansingerland ook een moderne gemeente zijn met tal van voorzieningen. Het CDA vindt, dat met het bestemmingsplan aan die principes recht wordt gedaan. Enerzijds koesteren en het verder ontwikkelen van de oude dorpskern en anderzijds de uitbreiding van het winkelcentrum, waar al lang geleden op ingezet is. Het CDA denkt dat Lansingerland hier een mooi winkelcentrum mee krijgt en voor mensen uit de omgeving, waar ook de winkeliers van kunnen en zullen profiteren in de toekomst. Het is goed om dat gefaseerd te doen, maar het CDA denkt dat het nu al in een behoefte voorziet, maar ook in de toekomst zal doen. Het CDA kan zich heel goed vinden in de inhoud van het bestemmingsplan. Hij wil een compliment willen maken voor het proces wat doorlopen is. Er is goed recht gedaan aan allerhande inspraak, betrokkenheid. Het CDA vindt ook, dat het bestemmingsplan op een heel evenwichtige manier reacties geeft op de diverse inspraken. Al met al ligt er een heel evenwichtig plan. Desalniettemin denkt het CDA dat het goed is om nog een keer goed te kijken naar een aantal punten, zonder veel in herhaling te vallen, met name naar de inspraak van de heer Vreugdenhil. Deze inspreker wordt al een stukje geaccommodeerd als het gaat om de geleidelijke overgang, een stukje groen. Maar als er nog iets aan die hoogte gedaan zou kunnen worden, dan zou dat ook het CDA een lief ding waard zijn, want daarmee wordt nog meer recht gedaan aan het dorpe karakter, wat het CDA ook wil koesteren. Het moet wel kunnen, maar laat daar serieus naar gekeken worden. Het CDA hoort graag van de wethouder of dat kan en hoe het kan plaats vinden. Dan de Gemeentewerf, al diverse keren aan de orde geweest. Het is goed om de toezegging te doen, mocht daar overschrijding plaats vinden geluidsnormen, dan moeten bewoners gecompenseerd worden in nader overleg. Vanzelfsprekend.

Dan een ander punt, de parkeernorm. Deze staat al onder druk in het centrum, sterker, deze wordt al niet gehaald. De heer Scholtes noemde de parkeervoorziening voor het oude dorpscentrum; dat deze te laag is. Het CDA heeft het al eerder aangekaart. Hij proeft in deze commissie, en hij hoopt dat het zich doorzet in de raad, dat het appeltje eitje is om daarin te voorzien. Hij rekent een beetje op een toezegging van de wethouder dat dit gewoon ingevuld gaat worden. Samenvattend: er ligt een heel mooi en evenwichtig inrichtingsplan. Er blijft nog een hoop te bespreken bij het inrichtingsplan. Hij is het college erkentelijk, dat de commissie dit nog krijgt voorgelegd, zodat hier nog een mening over gevormd kan worden. Dank u wel.

Ook de heer Jumelet is blij dat het centrum van Berkel wordt afgebouwd. WIJ heeft hier al meerdere keren het woord over gevoerd. WIJ is blij, dat in het plan een aantal dingen is opgenomen, die ook tijdens de beeldvormende avond tot uitdrukking zijn gekomen, zoals rond de Boerhaavestraat. WIJ heeft hier eerder een motie over ingediend, maar die heeft het helaas niet gehaald. Maar materieel gezien is wat nu gerealiseerd gaat worden, hetgeen wat WIJ wilde, dus daar is WIJ blij mee. Maar er zijn ook zorgen. Een aantal keer heeft WIJ aandacht gevraagd voor de uitbreiding van het winkelgebied, BVO's. Gevraagd is of er voor leegstand gebouwd gaat worden. WIJ had en heeft daar zorgen over. Die zorg is niet weg genomen door het rapport. In de directe omgeving, zoals in Pijnacker en Waddinxveen, gemeenten die lijken op deze gemeente, is te zien dat er leegstand is. Ook in de dorpskernen zelf is leegstand ontstaan. Het dorpse karakter versus stadse allures. Eerder heeft hij gezegd, dat het wel Manhattan aan de Rotte lijkt, door de hoogtes. Waar gaat het om? Het coalitieakkoord noemt die 15m. Dan kan men zeggen, dat er uitzonderingen zijn, maar waarom is het dan opgenomen in het coalitieakkoord? Het biedt wel grond om de discussie aan te gaan, met name als het gaat om het gebied bij de Westersingel. Daar komt hij straks even op. Een andere zorg is de ontsluiting van het gebied. Niet alleen centrum west, maar het gehele centrum. In deze zaal is al meerdere keren aangegeven, dat de raad een integraal beeld en afweging wil hebben rondom de ontsluiting, de verkeerssituatie en het parkeren. Het gefragmenteerd kijken naar delen van het centrum is niet goed. WIJ is blij dat de fietsveiligheid echt op de agenda is gekomen. De fietsbrug is wat WIJ betreft geen vraag, maar feitelijk een uitgangspunt, ook in het nieuwe centrum. WIJ roept het college op om die keuze te maken. Waar nog een zorg zit, is de kruising van allerlei verkeersstromen met name aan de noordelijke zijde van toeleveranciers, bewoners en winkelend publiek. Dat vindt WIJ een hele onaangename situatie. Dit gaat leiden tot problemen en uiteindelijk in de toekomst tot aanpassingen. WIJ vraagt de wethouder in hoeverre het nu al niet anders kan worden ingericht dan het nu voorzien is. Dan de inpassing van het geheel in de omgeving. De heer Muis zei, dat de omgeving niet weg gegumd kan worden. Als hij naar de Westersingel kijkt, steunt hij graag het initiatief wat de bewoners hier te berde hebben gebracht en een aantal collega's omarmd heeft. Hij hoort graag van de wethouder in hoeverre het mogelijk is. De kaderstellende raad kan hier toch wel een correctie laten plaats vinden in het bestemmingsplan? In de beantwoording van de technische vragen van de VVD stond de zin: binnen deze afspraken behoren de voorgestelde aanpassingen m.b.t compensatie niet tot de mogelijkheden. Maar de raad is toch het hoogste orgaan als het gaat om besluitvorming? Misschien heeft hij wat gemist. Hij hoort het graag van de wethouders als het anders is. In hoeverre is het inderdaad een no-go om die hoogte niet aan te passen? Als het mogelijk is, overweegt WIJ een amendement op dit punt, maar dat moet nog even met de griffie uitgezocht worden. Het inrichtingsplan. WIJ vindt de formulering wat te vrijblijvend. Het moet wel ter vaststelling in de raad komen, omdat het van wezenlijk belang is, gezien de bezwaren en de betrokkenheid van vele mensen op dit onderwerp. Dit gaat verder dan zomaar een inrichtingsplan. WIJ hoort graag van de wethouder of hij bereid is dit voor te leggen aan de raad ter besluitvorming. De voorzitter merkt op, dat de wethouder 'zij' is. De heer Jumelet biedt zijn excuus aan. Nog één punt. WIJ heeft gezocht in het bestemmingsplan, maar kan het niet vinden. WIJ heeft een aantal keer gevraagd om dubbele bestemmingen voor panden voor wonen, winkel en horeca. Wellicht zit het er in, maar hij kan het niet vinden. Zijn vraag aan de wethouder: of er dubbele bestemmingen zitten op panden. Dit komt tegemoet aan wat inspreker vraagt.

Beantwoording college

De voorzitter merkt op, dat de wethouder ondersteund wordt door de ambtenaar bij de beantwoording.

Wethouder Arends zegt dat vanavond wel blijkt, hoe belangrijk het onderwerp is. De hele tribune zit vol met omwonenden. Alle raadsleden hebben zich goed voorbereid, want het doet er wel toe. Er is een moment aangebroken om te besluiten over de uitbreiding van het kernachtige centrum, en mogelijke wijzigingen aan te brengen. Uiteraard heeft de raad het laatste woord. Er zijn veel vragen gesteld, eigenlijk om bepaalde thema's. De wethouder wil beginnen met de thema's, waarbij probeert om alle vragen te beantwoorden. Daarna loopt zij de fracties na om te kijken of dat is gebeurd. Allereerst de Gemeentewerf. Daar is veel zorg over, zowel van inwoners als van de commissie. Aan de ene kant gaat het over de overlast van toename van het verkeer. Ja, er komt meer verkeer. Maar ook de toename van

het geluid. Toen de woningen daar werden gebouwd in 2014 was het een andere situatie, er was een ander uitgangspunt, met andere metingen, met een andere geluidsbelasting. De ontwikkeling van dit centrum brengt een toename van geluid, wat een nadelig gevolg is voor de inwoners aan de Gemeentewerf. Een aantal aanpassingen wordt doorgevoerd. In eerste instantie de ontsluiting richting de Gemeentewerf; deze wordt omgebogen. Er wordt in ieder geval een groene haag neergezet, zodat de verlichting van uitrijdende auto's geen overlast geeft. Ook wordt er asphalt, wegdek, neergelegd met geluiddempend materiaal. Dat betekent dat er gecompenseerd wordt. Inderdaad van 2,7 naar 2,5, zodat er 0,2 extra over blijft. Maar terecht, dat gevraagd wordt of dit wel klopt. Komt er dan niet meer geluidsoverlast? Inspreker heeft het gezegd. Samen met inwoners wordt het onderzocht en besproken om een beeld te krijgen van wat het gaat worden qua toename. Inmiddels is er met inwoners gesproken. Inmiddels is ook een bedrijf ingeschakeld om metingen te gaan doen. De fietsbrug. De wethouder hoort heel veel waardering en dat veiligheid de hoogste prioriteit is. Ze hoort iedereen zeggen, dat kinderen veilig naar school kunnen fietsen en dat een fietsbrug een belangrijke mogelijkheid is. Het college ziet dat ook als de voorkeursvariant. In het bestemmingsplan is ook te zien, dat het college nog meer wil stimuleren, dat mensen met de fiets gaan komen. Er zijn meer mogelijkheden naast het veilig naar school fietsen. Er zijn nog meer fietsers, die van de noordkant en van de zuidkant komen. Eigenlijk alle kanten. In het inrichtingsplan wil het college daar goede, veilige routes neerleggen, zodat het stimuleert om met de fiets naar het centrum te gaan. De heer Muis vraagt of ze daarmee bedoelt dat het en is. De voorkeur van het college heeft de fietsbrug en de meerderheid van de commissie wil dat ook, dus die komt er. Check. En dan wordt er gekeken hoe nog andere stromen ook beter gefaciliteerd kunnen worden met andere fietsroutes. Is dat wat de wethouder zegt? Wethouder Arends zegt dat het bestemmingsplan alles mogelijk maakt, zowel de fietsbrug als ook andere. Aan de kant van de Lidl staan nu parkeerplaatsen, maar daar kan ook meer stimulans voor het parkeren van fietsen. Eigenlijk geeft het bestemmingsplan het kader aan, waarin dat allemaal mogelijk is. Het college moet zich wel houden aan de parkeernorm vanwege de parkeerdruk, maar het college wil echt creëren, dat gestimuleerd wordt om juist met de fiets te komen. Dan is belangrijk om in het inrichtingsplan die goede fietsverbindingen neer te leggen en veilige verbindingen. De heer Jumelet hoort de wethouder zeggen dat het mogelijk gemaakt wordt in het bestemmingsplan. Het behoort tot de mogelijkheden. Het is de voorkeursvariant, maar de wethouder laat het een beetje in het midden. Aan de andere kant opende de wethouder met de woorden dat de raad het laatste woord heeft. Als de fietsbrug nou de voorkeursvariant is van het college en als de raad dit ook zegt, dan zou hij haast zeggen: fietsbrug. Wethouder Arends zegt dat dit heel logisch klinkt. De raad is bij machte om akkoord te geven op dit bestemmingsplan. Als men het er niet mee eens is, kan het geamendeerd worden. In dat opzicht heeft de raad het laatste woord. Als het gaat over veiligheid van fietsen: dat staat hoog in de prioriteit. Wat ze alleen wil aangeven is, dat het niet alleen gaat om de fietsveiligheid van de kinderen, want dat is van belang en daarom is dat de voorkeursvariant, maar daarnaast is er ook nog ander fietsverkeer. Het college wil dat beter stimuleren en dit moet onderdeel zijn en terug komen in het inrichtingsplan. Dat is wat ze hierbij zegt. De heer De Groot denkt dat het handig is als de wethouder begint met zijn vraag. Namelijk of de wethouder van plan is om het inrichtingsplan voor te leggen, waarbij een keuze is gemaakt uit het hele pallet aan keuzes. Of het een fietsbrug wordt of niet. Want als de raad nu ja zegt, zegt men ja tegen de opties. Sommige hiervan zijn beter, sommige minder. Dat zou verhelderend werken. Wethouder Arends zegt dat in het voorstel te zien is, dat het de bedoeling is dat het inrichtingsplan ter bespreking wordt neergelegd in de commissie. Het bestemmingsplan is de bevoegdheid van de raad, om dat vast te stellen. Het inrichtingsplan is de bevoegdheid van het college. Dit neemt niet weg, dat de inbreng van de raad en de inbreng van omwonenden en de veiligheid allesbepalend is. Alleen, dit bestemmingsplan geeft eigenlijk heel veel ruimte. Het college vindt het belangrijk, dat de raad dit ook belangrijk vindt. Dat het niet alleen een fietsbrug is, maar juist ook al het andere fietsverkeer. De heer Jumelet hoort de wethouder zeggen, dat het bestemmingsplan allerlei opties heeft. De wethouder maakt het groot, maar de commissie brengt het terug naar de fietsbrug. De meerderheid van de raad wil de fietsbrug. Maar dan gaat de wethouder het heel groot maken. Wat wordt nu eigenlijk besloten? Wethouder Arends zegt dat die vraag op 10 verschillende manieren gesteld kan worden. Het kan telkens in een andere nuance. Wat de raad besluit, is dat de raad het mogelijk maakt in de bestemming, dat een fietsbrug mogelijk is en andere veilige fietsroutes en allerlei mogelijkheden voor fietsparkeren. Dat is wat de raad gaat besluiten. Er komt een inrichtingsplan, want er spelen nog andere dingen, ook qua parkeernormen en andere zaken. De wethouder vindt het belangrijk dat het college niet alleen de bevoegdheid neemt, maar dat ze het wil bespreken in de commissie. Dit zegt zij toe richting de raad. Meer antwoord kan ze niet geven. De voorzitter denkt dat ze helder is. Wethouder Arends gaat in op de toename van detailhandel. Hier is veel over gevraagd en er zijn veel zorgen over geuit. Ook inspreker heeft zijn zorgen geuit, maar ook de commissie. Er heeft een zorgvuldig onderzoek plaats gevonden. Dit zegt dat er heel veel ruimte is voor de toevoeging van detailhandel. Het gaat om ongeveer 8.000m². Dit gaat niet gebruikt worden. Er staat nu 5.800m² in de plannen voor detailhandel en horeca. Als de horeca in dit centrum vergeleken wordt met vergelijkbare gemeenten, dan zou er nog veel meer gedaan kunnen worden. De wethouder begrijpt de angst. Het college wil heel graag dat ondernemers goed kunnen ondernemen en dat er zeker geen

leegstand komt. De ontwikkelaar heeft aangegeven, dat hij niet eerder gaat bouwen voordat 70% verhuurd is. Anders heeft hij zelf ook een groot risico en dat is niet de bedoeling. Het college wil geen leegstaand gebied hebben. Er werd gevraagd: wat als het toch leeg staat, zijn er dan meerdere bestemmingen? Het bestemmingsplan maakt het mogelijk om zowel detailhandel als horeca te doen. Maar als dat niet zou lukken, wat niet de verwachting is, is het mogelijk om woningbouw in te voegen. Dus die mogelijkheid zit in het bestemmingsplan opgenomen om inderdaad te voorkomen dat er leegstand komt. Vooral nog zit het ver onder de uitkomst van het onderzoek m.b.t. wat toegevoegd zou kunnen worden. Dan de woningen aan de Westersingel. Hierover is ingesproken, door de inwoner die op het hoekje woont. De wethouder is er geweest om zelf de situatie daar te zien. Er gaat een fors gebouw komen in verhouding met de kleine woning, wat het dorpse karakter zo mooi maakt en wat men wil behouden omdat het charme geeft. Maar aan de andere kant de ontwikkeling, waarbij in een eerdere fase afspraken zijn gemaakt met ontwikkelaars. Vooral is stedenbouwkundig aangegeven, dat er een afbouw moet zijn. Met afbouw wordt bedoeld: vanaf het torentje naar lager en dan nog lager in het middengebied van het centrum. Dat is de afbouw, dus meer naar het dorpse en aan de andere kant hoger. Het college vindt het verantwoord, met name op basis van stedenbouw en behoorlijk bestuur, omdat er eerder afspraken zijn gemaakt met ontwikkelaars, om deze hoogte aan te houden. Maar, en dat heeft men kunnen lezen, de overgang is natuurlijk fors. Het college wil een goede inpassing, dus een toevoeging van groen en water om dat te verzachten. Vanuit de woningen is te zien, dat aan de kant waar het gebouw komt een blinde muur is. Er zitten geen ramen in. Dus het is zo gesitueerd, dat de tuin niet kijkt op dat gebouw of aan de voorkant niet kijkt op dat gebouw. Natuurlijk, als men aan de zijkant van de woning staat, dan is dat enorme gebouw te zien. Daarom vindt het college het belangrijk, zeker voor als men in de tuin zit, dat men meer naar groen kijkt dan naar een hoog gebouw. Dat wil het college creëren. In de tekening is te zien, dat er parkeerplaatsen gesitueerd staan. De wethouder heeft de intentie om te kijken naar een andere situatie daar. Mogelijk om ook daar een goede fietsparkeergelegenheid te maken, waardoor er minder zoekend verkeer in dat gebied is en dat geeft een verzachting voor de woning aan de Westersingel. De heer Jumelet hoort de wethouder zeggen, dat er afspraken gemaakt zijn met de projectontwikkelaar, dat begrijpt hij. In hoeverre zou het binnen die afspraken passen, dat er een verschuiving plaats vindt van het volume, zoals voorgesteld wordt door de heer Vreugdenhil en naar gevraagd is door de VVD. Qua vierkante meters en woningaantallen wijzigt er voor de ontwikkelaar dan niets, behalve het feit, dat ze niet op die ene plek zitten, maar op die andere plek, waardoor er meer afbouw is richting de Westersingel. In hoeverre is dat onoverkomelijk in die afspraken? Wethouder Arends zegt dat er twee dingen zijn. Aan de ene kant stedenbouwkundig, waarom het college het belangrijk vindt om die hoogte daar te houden. Dan het tweede. Natuurlijk kan het college de afspraak met de ontwikkelaar doorbreken. Dat kan. Alleen, er zitten ongelooflijke financiële gevolgen aan. Dan gaat het over heel veel geld. De heer Duk vraagt of ze een schatting kan geven om hoeveel geld het gaat. Wethouder Arends kan hier geen schatting over geven op dit moment. Wellicht als er een technische vraag vooraf was gesteld, maar op dit moment heeft ze dat niet voor handen. De heer Jumelet begrijpt, dat de wethouder aangeeft, dat het moet blijven zoals het is of dat het leidt tot het openbreken van het contract en daar zijn fors hoge kosten aan verbonden. Hij kan het zich echter voorstellen, dat binnen de afspraken die gemaakt zijn, ervan uitgaande dat de projectontwikkelaar een X-aantal woningen of oppervlakte wil realiseren, dat dit net even iets anders gemodelleerd wordt. Hij zou het zich kunnen voorstellen dat dit past binnen de afspraken. Wethouder Arends biedt haar excuses aan, omdat ze slecht hoort aan die kant. De heer Jumelet hoort de wethouder enerzijds zeggen, dat er een afspraak is en daar heeft de gemeente zich aan te houden. Daar is hij het mee eens. Anderzijds, als de afspraken opgebroken worden, leidt dat tot kosten, hoge kosten zelfs. Maar hij kan het zich voorstellen, dat binnen de afspraken, zonder dat dat leidt tot kosten, die paar woningen bovenin verschoven worden naar de andere kant. Dan blijft het aantal vierkante meters gelijk, het aantal woningen blijft gelijk, dus hij haalt gewoon zijn inkomsten, maar het wordt ietsje anders gemodelleerd binnen het geheel, waardoor het tegemoet komt aan de wensen van de bewoners aan de Westersingel. Het is toch niet het ene uiterste of het andere uiterste? Er is toch iets van onderhandeling of gesprek met de projectontwikkelaar mogelijk? Wethouder Arends geeft aan, dat het voornamelijk niet de voorkeur heeft van het college. Het voorstel ligt voor met deze hoogte. Op basis van stedenbouwkundig en op basis van eerdere afspraken met deze ontwikkelaars. Daar wil het college liever niet van afwijken. Er worden verzachtende maatregelen genomen voor de woning die ernaast zit, aan de Werfkant. Dat is een woning met een blinde muur. Inderdaad probeert de wethouder verzachtende maatregelen te nemen ook m.b.t. parkeren. In dat gebied, in dat blok, komen starterswoningen. Dat zit niet in een ander blok. Voornamelijk, voor nu, is dit het voorstel aan de raad. De heer Hofman vraagt of de wethouder kan aangeven of het plan van de heer Vreugdenhil aan de projectontwikkelaar is voorgelegd. Zo nee, waarom niet? Wethouder Arends denkt dat het niet aan de projectontwikkelaar is voorgelegd. Er werd ook over financiën gesproken. Hiervan kan zij zeggen, dat ze daar op dit moment geen informatie over heeft. De vraag van de heer Duk is inmiddels gesteld. De waarom-vraag is echter nog niet gesteld en beantwoord, dus dat wil hij graag horen. Wethouder Arends antwoordt dat het nieuwe informatie is bij deze commissie. Het is dus nog niet voorgelegd aan de ontwikkelaar. De heer Jumelet wil interrumperen. De

voorzitter denkt dat hij voldoende antwoord gekregen heeft op zijn vraag. Tenzij hij een andere vraag heeft. De heer Jumelet heeft een heel andere vraag. Wethouder Arends komt nog terug op zijn vragen. De heer Jumelet vindt dat mooi. Hij hoort de wethouder zeggen, dat de wethouder het nog niet voorgelegd heeft. Als de meerderheid van de raad het toch wel een goed verhaal vindt, is de wethouder dan bereid om het toch voor te leggen bij de projectontwikkelaar? Hij was namelijk ook bereid om wat te schuiven met die hoge toren, i.p.v. 10 etages werden het 9 etages, of hoeveel waren het er. Is de wethouder bereid dit voor te leggen bij de projectontwikkelaar? Wethouder Arends geeft aan, dat wat nu voorligt de voorkeur heeft. Aan haar wordt gevraagd welke consequenties het heeft en of het al besproken is met de ontwikkelaar. Het is nog niet besproken en van de financiële consequenties weet zij, dat het veel geld gaat kosten, omdat de afspraken met de projectontwikkelaar doorbroken worden. Hoeveel dat is, kan de wethouder nu niet zeggen, maar ze wil er wel een beeld van schetsen. Voor de raadsvergadering wil zij enige consequenties aangeven m.b.t. wat dat betekent. Meer kan ze er niet in aangeven, maar alsnog blijft dit de voorkeur hebben. Dan zou ze graag langs alle fracties willen gaan om te checken of ze alle vragen heeft beantwoord. Zo niet, dan gaat ze ervan uit, dat ze geïnterrupteerd wordt. De wethouder gaat ervan uit, dat ze alle vragen van GL al beantwoord heeft en ook van de PvdA. Mevrouw Citterbartova zegt dat dit niet zo is. De voorzitter merkt op, dat zij een vraag had over de bouwhoogte van 15m. Voor mevrouw Citterbartova hoeft de wethouder daar niet op terug te komen. Ze had de wethouder gevraagd naar het toepassen van stil asfalt. Op welke plekken, op welke manier en of het echt het effect kan hebben om het geluid zo te verlagen, zoals voorgesteld in het raadsvoorstel. Wethouder Arends antwoordt, dat het zeker is dat het in de Gemeentewerf gaat komen, omdat hier de toename van het geluid is. Ze weet nog niet of het mogelijk ook in andere gebieden gaat komen. De verwachting is dat dat de consequentie is van de geluidstoename. Wat ze eerder al zei, er zijn gesprekken met inwoners. Een bureau gaat metingen doen, ook in de woning. Wat is nu het beeld? Wat is de verwachting? Zou er mogelijk nog iets moeten zijn? Het stille asfalt komt in ieder geval in de Gemeentewerf. De heer De Groot heeft een vraag als dat mag. Een vraag m.b.t. de geluidswerende maatregelen, die genomen worden. Als blijkt, dat het asfalt niet voldoende is en er moeten maatregelen genomen worden aan die huizen, bij wie ligt dan de rekening? Voor wie zijn dan de consequenties? De wethouder heeft het over dingen die gaan gebeuren, maar dit is niet zo duidelijk voor hem. Wethouder Arends zegt dat de eerste stap die nodig is, is een beeld krijgen. Daarvoor is al contact opgenomen met de inwoners en met een bureau om een beeld te krijgen m.b.t. waar het over gaat. Met dat beeld kan het zijn, dat het afdoende is, het asfalt. Mocht dat niet zo zijn, dan gaat de gemeente met de inwoners kijken welke consequenties het heeft. Dat kan de wethouder niet vooraf voorzien, want ze heeft nog geen geheel beeld hierover. Mocht het zijn dat er een beeld over komt met veel meer of veel minder en mochten daar dan nog vragen over zijn, dan komt ze bij de raad terug. Maar in eerste instantie is het nu de situatie, dat het college denkt, dat het gecompenseerd gaat worden door het lichte asfalt. Dat is de verwachting. Daarom wordt daar dat stille asfalt neergelegd. Vanuit de zorg van de inwoners heeft de wethouder gezegd, dat ze dat met de inwoners wil bespreken, samen met een bureau, die daar een expert op is. Dat wil ze eerst in beeld krijgen. De heer De Groot vraagt wat de wethouder bedoelt met: dan komt ze bij de raad terug. Waarmee komt ze dan terug? Wethouder Arends zegt: stel, dat die woningen afgebroken moeten worden. Of dat de hele gevel veranderd moet worden. En daar zitten ongelooflijk veel financiële consequenties aan. Dan moet ze bij de raad terug komen, ja, want de raad gaat over het geld. In die zin. Als het binnen het kader is en binnen de inrichting, kunnen andere dingen gedaan worden. De inzet is natuurlijk dat het gecompenseerd wordt. Laat dat duidelijk zijn. Ze komt terug als ze een paar miljoen nodig heeft, dan komt ze vragen of de raad centjes heeft voor deze straat. De voorzitter verzoekt haar verder te gaan met de beantwoording van de vragen van de heer Blonk. Wethouder Arends hoorde de heer Blonk spreken over het torentje. Dat had ze zelf nog niet bedacht, maar misschien is het wel het torentje van Berkel. L3B stelt 2 vragen, planologisch en financieel. Planologisch: het moet een blikvanger worden. Het moet gewoon een prachtig stoer gebouw worden, waarvan iedereen denkt: we komen naar een prachtig centrum, Berkel. Dat is van een afstand te zien. Daarom is het ook zo lekker hoog. Als gevraagd wordt of het financieel niet mogelijk is om er wat lagen af te halen, dan zegt de wethouder dat alles mogelijk is. Alleen wil men het niet. Het is de bedoeling dat er boven in de toren prachtige, luxe appartementen komen. Ze ziet iedereen er al wonen en ze gunt het iedereen ook, want het heeft een prachtig uitzicht over het hele centrum. Maar dat is de consequentie. Daar komen prachtige, luxe appartementen in. Wil men er drie lagen af halen, dan heeft dat een ongelooflijke financiële rekening. Nogmaals: het moet natuurlijk gewoon een blikvanger zijn, een prachtig stoer gebouw, waarvan iedereen denkt: ohja, dit is de ingang van Berkel. Er is veel gezegd over die 15m, de hoogte. Ja, in het collegeprogramma is gesteld, dat het college een dorps karakter wil. Dat wil iedereen behouden. In de kernen wil het college maximaal 15m, maar er is een aantal uitzonderingen. Zo zijn er al afspraken gemaakt, er lopen al plannen, en de uitzonderingen zijn stedenbouwkundig. Daar voldoet dit aan. Er werd de suggestie gedaan in hoeverre de wethouder betrouwbaar of consequent is. Het college wil behoorlijk besturen, dus heel consequent zijn aan afspraken die eerder zijn gemaakt. Maar bij nieuwe plannen, en daar kan nog invloed op uitgeoefend worden, kan gezegd worden dat het niet hoger dan 15m mag zijn in de kernen. Bij alles wat al lopend is

en waar al afspraken over zijn en stedenbouwkundig kan er van afgeweken worden. Dat is in dit geval ook nodig. Door de heer Muis werd de vraag gesteld of de ontwikkelaar al toezeggingen heeft over hoeveel er wordt verhuurd. De ontwikkelaar is bezig met het peilen van interesse, want dat is belangrijk. Maar hij kan pas echt van start als het bestemmingsplan is vastgelegd, want dan weet hij welke invulling het mag hebben. Er werd ook een vraag gesteld over de Lidl. Dit staat een halve seconde voor 12 om dat getekend te krijgen. Op dit moment is het nog niet getekend. De heer Blonk vraagt waarom het dan nog niet getekend is. Wethouder Arends zegt dat het één voor twaalf is. De heer Blonk begrijpt niet wat ze daarmee bedoelt. Gaat het fout? Wethouder Arends zegt dat dit niet het geval is, helemaal niet. Men kan ervan uit gaan, dat de Lidl zich heel graag hier wil vestigen. Ze weet de reden niet, waarom de handtekening er nu nog niet staat. Het zit in de aanloop, één dezer dagen gaat er getekend worden. De heer Blonk begrijpt dat dat dan voor de raadsvergadering is, voor eind van deze maand, over twee weken. Wethouder Arends kan geen antwoord geven op deze detailvraag. Ze heeft zelf niet die agenda paraat. Het is wel één voor twaalf, maar zo letterlijk niet. De heer Muis stelde ook een vraag over de bioscoop. Komt die er nou? Dat is een hele goede vraag. Die vraagt heeft het college ook. Het bestemmingsplan maakt dat natuurlijk mogelijk, dat daar een bioscoop komt. De ontwikkelaar heeft gesproken met een partij, maar deze heeft zich onlangs teruggetrokken. Dat vindt het college heel erg jammer. De ontwikkelaar is op dit moment bezig met een andere partij om invulling te geven aan de bioscoop. Hier zet hij zich keihard voor in. Maar het is lastig om nu al te weten of het er gaat komen. Het bestemmingsplan maakt het mogelijk. Stel dat het de ontwikkelaar niet lukt, dan is een andere bestemming mogelijk, dan kan er eventueel woningbouw daar gedaan worden. Vooralsnog vindt het college het prachtig als daar een andere invulling zou komen, in de vorm van een bioscoop. Dat maakt het bestemmingsplan wel mogelijk. Een aantal partijen stelt vragen over de blauwe zone in de Terpstraat. Het is een straat, waar het bestemmingsplan nu niet over gaat. Dat is echt een ander gebied, maar het kan wel een relatie met elkaar hebben. In de raadsvergadering gaat besloten worden over het bestemmingsplan, over Berkel centrum west. Daar zit de Terpstraat niet in. De wethouder kan daar dus nu niet een besluit over nemen; of dat een blauwe zone wordt. Wel komt wethouder Fortuyn daar in december op terug. Hij knikt ja. Om antwoord te geven op de vraag hoe het college om wil gaan met de Terpstraat. Er is een vraag gesteld over gefaseerd bouwen. De wethouder noemde al, dat de ontwikkelaar pas gaat bouwen als 70% verhuurd is. Dat is één. Het is wel de bedoeling dat het allemaal in één keer een invulling gaat krijgen, zodat het gereed is in 2021/2022. Het tempo gaat er echt in komen. Als 70% verhuurd is, gaat men beginnen met bouwen en dan is het de bedoeling dat het vrij snel achter elkaar in fases doorgebouwd wordt. De heer Hofman hoort de wethouder zeggen, dat de ontwikkelaar pas gaat bouwen als 70% verhuurd is. Is dat 70% van het winkelareaal en 70% van het woningareaal? Hoe moet hij die 70% zien? Wethouder Arends zegt dat het om beide gaat. Vanuit het CDA kreeg ze waardering, het CDA vindt het een goed en evenwichtig plan, ook m.b.t. het proces. Ze denkt, dat de ambtenaren blij zijn om dit te horen. Zelf is ze pas in een veel later stadium betrokken, sinds dat ze wethouder is. Maar als ze zelf naar het proces kijkt en alle zorgvuldigheid, alle inbreng, alle zorgen die er zijn en kwetsbaarheden dan ziet ze dat geprobeerd is om de plannen aan te passen. Ze zal de waardering overbrengen aan degenen, die dit moeten ontvangen. De wethouder denkt dat ze alle vragen heeft beantwoord, als ze haar lijstje bekijkt. Mogelijk komt er iets in de tweede termijn terug.

De heer Jumelet heeft een punt van orde. Hij vraagt om een minuut schorsing om te overleggen. De voorzitter staat dit toe en schorst de vergadering.

Schorsing

De voorzitter heropent de vergadering. Zij geeft mevrouw Citterbartova het woord.

Tweede termijn

Mevrouw Citterbartova wil terug komen op het onderwerp geluidsbelasting aan de Gemeentewerf. De wethouder kreeg veel signalen, ook van de andere fracties, over zorgen die hier over zijn. Eigenlijk heeft ze gereageerd met: we praten met de bewoners, dus het komt allemaal goed in orde, want er wordt gemeten en gecompenseerd. Zo ongeveer gaf ze toe. Dan maakt ze zich hier toch nog zorgen om, omdat de gesprekken die nu gaande zijn, betrekking hebben op de bestaande situatie. De huizen zijn gebouwd met een verkeerde aanname over geluidsbelasting. Het is van de kant van de gemeente gemaakt. De huizen zijn nu al niet bestand tegen de geluidsbelasting, die daar nu is. Nu worden metingen gemaakt en op basis daarvan worden maatregelen voorgesteld, maar dat zegt niets over de toename van het geluid in het toekomstige plan. Daar wordt gezegd, dat het stijgt met 2,7dB. Dat is enorm veel. Wat als uit de onderzoeken blijkt, dat die toename nog groter is? Wat ook blijkt uit de inspraak van inspreker. Welke maatregelen worden dan genomen? Het gaat dan over maatregelen bijvoorbeeld m.b.t. de inrichting van de weg. Hoe kan men handhaven dat de weg als 30km zone wordt gerespecteerd? Dat soort maatregelen, daar vroeg ze naar en daar heeft ze geen antwoord op gekregen. Dank u wel.

De heer De Groot heeft nu een iets kortere bijdrage dan de eerste. De PvdA is blij met het woord compensatie, uitgesproken door de wethouder, als het gaat om de geluidshinder die ondervonden wordt. Want dat is precies het woord waar hij naar zocht. Dit betekent dat er iets gecompenseerd kan worden als dat nodig is. Of gaat worden, als dat nodig is. De hele eerste termijn, alle vragen en insprekers hebben wat de PvdA betreft geleid tot de conclusie waar men mee begon. Het is op zich goed dat er een bestemmingsplan voor ligt, wat nog een heleboel keuzes in zich heeft. Maar al die keuzes hebben best veel consequenties. De PvdA is er geen voorstander van om nu heel dapper te roepen dat die fietsbrug er moet komen en dat die laag er af moet, omdat de consequenties daarvan niet te overzien zijn. Misschien komen er dan geen starterswoningen, terwijl die ook hoog op het wensenlijstje staan. De PvdA is er voorstander van om die keuzes niet te maken, om het ook niet met een amendement af te dwingen zonder de consequenties te overzien. De PvdA wil het inrichtingsplan, waarbij wel alle consequenties helder zijn, bespreken in de commissie. Daar kunnen de keuzes goed gemaakt worden. Daar blijft de PvdA bij. Dank u wel.

De heer Blonk wil toch even terug komen op het plan Vreugdenhil. L3B wil de mogelijkheid open houden om in de komende raad hierover een amendement in te dienen, om dit mogelijk te maken. Natuurlijk zijn er wijzigingsmogelijkheden. Daar is de raad voor. De raad kan amendementen indienen als de raadsleden dat willen. Of het een bestemmingsplan is, of wat dan ook, dat maakt niet uit. Dat het geld kost om een verandering aan te brengen in een afspraak met een ontwikkelaar, vindt hij onbegrijpelijk. De afspraken, die het college maakt met ontwikkelaars, zullen altijd moeten zijn onder voorbehoud van de goedkeuring van het bestemmingsplan door de raad. Hij is niet zo gevoelig voor die kosten. Hij kan het zich ook niet voorstellen. Hij gaat goed over nadenken over een amendement en onderling met andere fracties praten of het gedaan moet worden, maar het voornemen heeft hij wel. Hij was een beetje overstuurd van de wethouder, dat is een beetje overdreven, maar ze zei dat hij de overgang anders moet zien. Het moet gezien worden vanaf dat hoge torentje, helemaal zo. Dan past het gedeelte tussen de heer Vreugdenhil en zijn burens met het pand wat ernaast komt precies in die stedenbouwkundige visie. Zo had hij het nog niet gezien, maar hij blijft het toch wat anders zien. Maar goed, daar komt hij op terug in de raad. Dan nog een tweede, een heel ander onderwerp. De bouwer start als er 70% van het winkeloppervlak verhuurd is. De wethouder zegt dat het één voor twaalf voor de Lidl is. Als de Lidl binnen is, zit men misschien al aan die 70%. Hoe gaat het dan met die andere kleine winkeltjes? Dit wil hij in de tweede termijn bij de wethouder neerleggen. Dank u wel.

Ook de heer Hofman wil terug komen op het plan Vreugdenhil, zoals het inmiddels gedoopt is. Van de wethouder is vernomen, dat een aanpassing van dit plan niet de voorkeur heeft van het college, o.a. omdat het stedenbouwkundig niet mooi of niet passend zou zijn. Los van wat hij van dit argument vindt, denkt hij dat het goed is als de wethouder dit alternatieve plan gaat voorleggen aan de projectontwikkelaar en voor de komende gemeenteraadsvergadering terug komt met een financieel plan m.b.t. de consequenties, zodat tijdens de gemeenteraadsvergadering hierover een weloverwogen keuze gemaakt kan worden door de raad. Dit was zijn tweede termijn.

De heer Muis gaat de discussie over de fietsbrug zeker niet overdoen, maar volgens hem heeft de wethouder de commissie goed gehoord. Als er straks nog meer fietsveilige fietsroutes gestimuleerd kunnen worden, dan is dat alleen maar meegenomen. Het gaat erom, dat het plan daarvoor de ruimte biedt. Dat komt terug bij het inrichtingsplan. De bioscoop: goed te horen, dat in elk geval de ontwikkelaar daar hard mee bezig is. Hij hoopt dat ook de gemeente, via de kanalen die zij hebben, er hard mee bezig is om dit onder de aandacht te brengen. Dan de toename van detailhandel; daar is hij net als de heer Blonk niet helemaal gerust op. Hij snapt dat de ontwikkelaar gaat bouwen als hij 70% verkocht heeft, maar de raad en het college zijn niet de ontwikkelaar, maar de gemeente. En de gemeente wil geen 30% leegstand. Dit zal zo'n vaart niet lopen, maar die fasering hoort hij hierin niet terug komen. Is dit nou de beste manier, vraag aan de wethouder, om de risico's van de gemeente te beperken? Of is dit de beste manier om de risico's van de ontwikkelaar te beperken? Is er niet iets anders mogelijk. Het is een heel groot plan met een gewaagde strategie. Dan de Westersingel. Het standpunt van het college is helder. De commissie heeft het vijf keer gehoord. De inpassing met groen en water is wat het college betreft voldoende. Dan komt het stedenbouwkundig argument en de hoge kosten. Ja, stedenbouwkundig, het is maar welk perspectief er gekozen wordt, dan past alles. Als men uitgaat van de omwonenden, dan zegt men dat als het verlaagd wordt er een betere overgang is en dat dat dan een betere oplossing is. Zeker als dan gesproken wordt over dorpse randen; dan is dat ook helder. Dan de financiële consequenties. De wethouder geeft aan, dat ze voor de raad met de financiële consequenties komt van wat haar gevraagd is. In lijn met wat WIJ heeft gezegd: zoek het binnen dat plan. De CU stelt voor om nog voor de raad in overleg te gaan met ontwikkelaar. Dat wil D66 van harte ondersteunen, alhoewel hij zomaar het gevoel heeft, dat de wethouder dat niet van plan is. Hij denkt dat het dan toch afgedwongen moet worden in de raad met of een motie of een amendement. Dan komt hij bij de heer

Blonk uit om te kijken hoe dat dan gedaan moet worden. Hij begrijpt dat de Terpstraat een beetje buiten de scope valt. Aan de andere kant is het wel een randvoorwaarde voor het hele plan. Dus: of wethouder Fortuyn kan hier iets op toezeggen of het moet afgedwongen worden via iets tijdens de raad, een motie of iets anders. Dank u wel.

De heer Machielse is nog steeds blij met deze ontwikkeling. De VVD is nog steeds enthousiast over het plan. De VVD wil graag de commissie opdragen om de discussie over het plan Vreugdenhil met elkaar te gaan voeren en niet met het college, want de raad gaat er uiteindelijk over. Hij is blij met de toezegging, die de wethouder hierin heeft kunnen doen, om in ieder geval voor de raad met iets meer houvast te komen, waar het over gaat m.b.t. de financiële consequenties. Op dit punt wil hij het hierbij laten. Verder is hij voor een deel gerust gesteld door de wethouder, met toezeggingen o.a. op het gebied van geluid, groen naar de Westersingel toe, fietsroutes. Verder wil hij aansluiten bij de woorden die gesproken zijn over de Terpstraat. Wellicht moet dit met een motie gedaan worden, maar het staat hem bij, dat er al voor het bestemmingsplan over gestemd mag worden met een aangepaste stemvolgorde. Dan is ook de voorwaarde die D66 vraagt daarin geborgd. Hierbij wil hij het laten.

De heer Van der Stelt bedankt de wethouder voor de beantwoording en toelichting. Hij zal niet teveel in herhaling vallen. Wat betreft de Westersingel ziet hij graag de nadere toezeggingen tegemoet, de financiële uitwerking ervan. Het CDA zal in de zijn haar orde opmaken hoe ermee om te gaan. Wat betreft de Terpstraat is zijn standpunt bekend en zijn wensen in deze. Hij wil aan iedere bespoediging om dat tot een blauwe zone te bestempelen van harte meewerken.

De heer Jumelet heeft in zijn eerste termijn gesproken over het kruisen van diverse verkeersstromen in het plan. Daar heeft hij nog geen antwoord op gekregen. Wellicht kan deze wethouder of de andere wethouder hier iets over zeggen. Hij wil de commissie herinneren aan de uitbreiding Bergschenhoek. Daar staat na realisatie van de laatste nieuwbouw een aantal winkelpanden leeg. Dat is wel een voorbeeld van hoe het mis kan gaan, tussen aanhalingstekens. In hoeverre heeft de gemeente geleerd van ook Bergschenhoek als het gaat om bevoorrading van de winkels? Het is op een bepaalde manier bedacht, maar in de praktijk kan het anders lopen. Kijk naar het plan, ook in Berkel. Hier blijft WIJ zorgen over houden. Daar is nog niet op ingegaan door de wethouder. Wellicht kan ze hier nog iets over zeggen. Het inrichtingsplan wordt besproken in de commissie ruimte. Dat is fantastisch, maar dat vindt WIJ toch te weinig gezien de belangrijkheid van het onderwerp. WIJ zou graag zien, dat het aan de raad wordt voorgelegd ter besluitvorming. Het is een bevoegdheid van het college, maar het staat de raad vrij om het naar de raad toe te halen. WIJ overweegt om hierop een amendement in te dienen. Tot slot de toezegging van de wethouder over de financiële consequenties. Eigenlijk vindt hij dit een beetje vreemde toezegging. Waarom? Omdat dat de uitkomsten zouden kunnen zijn van gesprekken die gevoerd worden met een projectontwikkelaar. WIJ wil, liefst met gesloten beurs, dat binnen het plan gekeken wordt naar mogelijkheden om het plan Vreugdenhil te realiseren. Als naar het recente verleden gekeken wordt rondom Treurniet, waar in overleg met de projectontwikkelaar wijzigingen hebben plaats gevonden op aangeven van bewoners, en als dit parallel getrokken wordt, dan zou dat hier ook mogelijk moeten zijn. WIJ is geïnteresseerd in financiële consequenties, maar wel als uitkomst van een discussie die de wethouder heeft gehad met de projectontwikkelaar. WIJ hoopt dat dat voor de raad is, want dat maakt de discussie in de raad wellicht wat makkelijker. Dank u wel.

Beantwoording college

Wethouder Arends zegt dat de commissie een duidelijk signaal heeft afgegeven als het gaat over de woningen aan de Westersingel. Daar zijn veel vragen over. Ze wil voorstellen om het anders te doen. Ze wil toezeggen dat ze het voor de raadsvergadering inzichtelijk maakt op drie onderdelen m.b.t. de consequenties. Ze gaat in gesprek met de ontwikkelaar om te vragen wat voor hem de consequenties zijn. Er zal stedenbouwkundig gekeken worden wat de consequenties zijn en wat financieel de consequenties zijn, zodat de raad deze consequenties mee kan nemen bij de oordeelsvorming om uiteindelijk een besluit te kunnen nemen over dit bestemmingsplan. Dan de compensatie voor de woningen m.b.t. het geluid. De toename van geluid vanwege het bestemmingsplan is 2,7dB. Dat wordt gecompenseerd door ander asfalt, een verlaging van 2,5dB. Dan is er nog een toename, wat het college verantwoord vindt van 0,2dB. De woningen zijn gebouwd in een andere situatie met een andere geluidswaarde. Daarom wil het college in samenspraak met inwoners en met het bedrijf kijken wat de huidige status is en wat mogelijk de consequenties kunnen zijn. Maar er moet wel gekeken worden naar wat de juridische status is. Het moet juridisch uitgezocht worden wie de financiële drager moet zijn. Mevrouw Citterbartova begrijpt dit. Kan de wethouder toezeggen, dat ze die informatie over de metingen voor de raad heeft? Ze heeft gehoord, dat de metingen volgende week gaan aanvangen. Voor de raad zou er een mooi overzicht kunnen zijn van de financiële mogelijkheden voor compensatie, maar misschien is dat voor de lange termijn. Maar voor de raad wil ze graag geïnformeerd worden over de

resultaten van de metingen. Wethouder Arends kan dat niet toezeggen. Dat is niet reëel. Volgende week start het, het bureau is ingeschakeld, ze gaat in gesprek met de inwoners, maar de wethouder kan niet toezeggen dat de metingen er dan zijn, dat er een goede analyse is en wat de consequenties zijn. Het zal mogelijk in een latere fase naar de raad komen, als dat nodig is. De raad mag uiteraard altijd vragen stellen hierover m.b.t. de stand van zaken. Voor de raad kan de wethouder geen toezegging doen, dat de raad die informatie heeft. De toevoeging van geluid door het bestemmingsplan wordt gecompenseerd. Daarnaast de terechte opmerking, wat de wethouder heel serieus gaat nemen en deze acties daarop zal uitvoeren. Mevrouw Citterbartova merkt op, dat uit de berekeningen kan blijken dat de toename niet 2,7dB blijft, maar hoger wordt. Als het plan zonder informatie behandeld gaat worden in de raad, dan is er niet voldoende informatie. Wethouder Arends kan niet meer toezeggen. Die informatie is er niet voor over 2 weken in de raad. Dan die 70%. Dan wordt er gebouwd. Er blijkt nog steeds heel veel zorg te zijn of er geen leegstand is. In de eerste termijn heeft de wethouder gezegd, wat ook in de stukken staat, dat er echt ver onder wat mogelijk is, wat onderzocht is, aan detailhandel komt. 8.000m² was mogelijk, maar het blijft er ver onder. En dan ook nog eens op horeca, waar gewoon ruimte op is. De commissie hoeft echt geen angst daar voor te hebben. Maar die is er wel en dat kan de wethouder niet weg nemen. Het bestemmingsplan maakt het mogelijk, dat als mocht blijken dat er langdurige leegstand is, wat niemand wil, dat het dan omgebouwd kan worden tot woningen. Dit zou voor de raad voldoende houvast moeten zijn, dat men niet in een winkelstraat komt te lopen met allerlei lege panden. Nee, dan maakt dit bestemmingsplan het mogelijk om het om te bouwen. De wethouder hoopt hiermee de zorgen hierover weg te kunnen nemen, zeker ook bij de detailondernemers. Dan de Terpstraat. Aangegeven wordt dat het consequenties heeft, maar de Terpstraat valt echt niet in dit bestemmingsplan. In dit bestemmingsplan moet voldoende parkeerruimte gecreëerd worden en dat komt in het inrichtingsplan. Daar moet het aan voldoen. Wethouder Fortuyn komt in december naar de raad met de Terpstraat, maar dat staat los van dit bestemmingsplan. Een andere straat wordt niet verbonden aan dit bestemmingsplan. Als er een bioscoop komt, vraagt dit wat anders van de parkeernorm dan woningen of detailhandel. Dit hangt af van de volledige inrichting en de parkeernorm. De heer Xhemaili heeft een vraag voor de wethouder. Ze zegt dat de Terpstraat niet wordt meegenomen. Maar is het niet handig om het nu wel mee te nemen, nu men daar toch bezig is om in een later stadium kosten te besparen? Wethouder Arends legt uit, dat het bestemmingsplan een gebied beslaat, waar de raad een besluit over neemt. De Terpstraat is een bestaand gebied. De raad heeft vragen over de parkeermogelijkheden en wil er een blauwe zone. De wethouder zegt, dat haar college toezegt om hier in december op terug te komen. Het kan niet in dit bestemmingsplan gepropt worden. Terecht dat er vragen zijn en dat de wethouder daar een antwoord op geeft. De wethouder heeft de ondernemers gesproken over het parkeren en de verkeerssituatie aan de oostkant, waar de Aldi gepositioneerd is en de Hoogvliet, en dit wordt sowieso nog opnieuw bekeken. De ondernemers daar doen het zo goed, dat er veel meer auto's komen, zodat er op piekdagen een tekort is. Met de Hergerborch wordt het integraal meegenomen in die situatie, als het gaat over parkeren aan de oostkant. De heer Van der Stelt krijgt de indruk dat de wethouder al een voorschot neemt op de bespreking in december van haar college Fortuyn. Het is hem volstrekt duidelijk dat het hier gaat over het bestemmingsplan en niet over de Terpstraat als zodanig. Dit staat er los van in juridische zin, maar in politieke zin niet. Het CDA zal het agenderen en zal met een motie komen om ook het college op dit punt bij de les te houden. Wethouder Arends bedankt hem hiervoor. De heer Jumelet stelde nog een vraag over de bevoorrading van de winkels. Er zijn drie soorten stromen. Er is langzaam verkeer, wat tegenwoordig niet altijd meer even langzaam is want fietsers kunnen heel hard, dus ze wil het hebben over het fietsverkeer, er is autoverkeer en bevoorradersverkeer. In het plan wordt het mogelijk gemaakt om het allemaal te scheiden. Het bevoorradersverkeer komt via de Boerhaavestraat. Die wordt aangepast. Dat zit niet in het bestemmingsplan, maar het bestemmingsplan wat hier voor is maakt dit al mogelijk. Er zijn nu parkeervakken; deze gaan daar weg en daarmee wordt de straat verbreed, er komt een verhoging voor fietsers, zodat dat veiliger is voor fietsers. De straat is zo breed, dat zowel het vrachtverkeer als passerende auto's er goed langs kunnen. Dat wordt daar mee opgelost. De heer Jumelet doelde niet op de Boerhaavestraat, want in de eerste termijn had hij juist aangegeven dat WIJ daar erg blij mee is. Het gaat met name om het stuk waar de ABNAMRO, Verhagen en Westerwater zitten. In die hoek kruisen voetgangers, bewoners en bevoorrading elkaar. Dat is wel een zorgpunt. WIJ wil dat daar nog eens goed naar gekeken wordt, want het is juist conflicterend. Als het bestemmingsplan zo wordt ingericht, roept men dit over zichzelf af. Wethouder Arends zegt dat dit bij het inrichtingsplan komt. Het moet zo onaantrekkelijk mogelijk gemaakt worden als het gaat om dat gebied. In het midden van het centrum komt het fietsverkeer. Het moet helemaal niet aantrekkelijk zijn om tussen de auto's en bevoorrading heen te gaan. Aan de achterkant van de ING, waar de parkeerplaatsen zijn. Of bedoelt hij iets anders? De heer Jumelet bedoelt de parkeerplaats van de bewoners. Zij moeten een klein stukje door het winkelgebied met hun auto. Ook de bevoorrading is aan die kant. Dat is een zorgpunt. Dit komt bij het inrichtingsplan, maar nu bij het bestemmingsplan is al te zien dat het heel erg conflicteert met elkaar. Dat is een zorgpunt. Wethouder Arends zal deze zorg van harte meenemen, ook bij het inrichtingsplan. Volgens haar heeft ze nu alle vragen beantwoord. De heer Duk had nog vragen gesteld over welke maatregelen de wethouder wil doen om de overlast bij de

bevoorrading tegen te gaan qua geluidsdruk en dat soort dingen. Daar heeft hij nog geen antwoord op gehad. De heer Jumelet had ook nog een vraag gesteld, waar hij geen antwoord op heeft gekregen. Wethouder Arends zegt dat de ondernemer, de Lidl, zich moet houden aan de geluidsnormen. Daar is hij verantwoordelijk voor. Mocht blijken dat hij dat overschrijdt, dan kan hij daar op aangesproken worden, want hij moet zich houden aan de norm die daarvoor wettelijk geldt. De heer Duk vraagt of daarop gecontroleerd wordt. Dit gaat de voorzitter te ver. Het antwoord van de wethouder is helder. De heer Jumelet had nog een opmerking gemaakt en had gehoopt, dat de wethouder er iets over zou zeggen, rondom het inrichtingsplan. In het raadsvoorstel staat dat het besproken wordt. Hij heeft gevraagd of het ter besluitvorming voorgelegd kan worden aan de raad. Als het college daar geen uitspraak over wil doen, komt hij met een amendement, dat is geen probleem. Wethouder Arends wil daar zeker een uitspraak over doen. Er zijn verschillende rollen. De raad gaat over het vaststellen van het bestemmingsplan en het college gaat over het inrichtingsplan. Het college gaat dat niet zelfstandig vast stellen en besluiten. De wethouder vindt het heel belangrijk om het aan de raad voor te leggen, om dat te bespreken met de raad. De raad mag erop vertrouwen, dat het college hierbij mee neemt wat de raad belangrijk vindt. Het is geen besluitstuk, want zo zijn de regels niet. De heer De Groot heeft juist de vraag gesteld, als eerste, om voor te stellen om het deze keer wel te doen. De wethouder heeft gelijk, het is een bevoegdheid die het college heeft gekregen van de raad. Het kan echter ook weer terug gelegd worden, dat is ook een besluit. Het is niet vanzelfsprekend, het is een keuze. Het is prima als de wethouder deze keuze maakt, want dan weet hij wat hij moet doen. De voorzitter denkt dat het antwoord van de wethouder helder is in deze. T.z.t. krijgt de commissie het inrichtingsplan. En hoe dat verder gaat zal men t.z.t. bezien.

De voorzitter hoort de beraadslagingen. Er zijn moties en amendementen te verwachten en er is een toezegging. Ze wacht rustig af wat de wethouder voor de raad zal brengen. Op 29 november is er een vervolg en kan men zien of er moties of amendementen komen. Dan kan men zien hoe het verder gaat met het bestemmingsplan. Ze bedankt de mensen op de publieke tribune. Ze constateert, dat het voorstel als bespreekstuk behandeld kan worden in de raad.

De heer Hofman vraagt om een schorsing, zodat de mensen op de publieke tribune de zaal kunnen verlaten. De voorzitter wil gewoon doorgaan. De mensen op de publieke tribune mogen gerust weg gaan.

6.b Vaststelling bestemmingsplan "Boterdorp 2018"

Mevrouw Zwinkels denkt dat over dit bestemmingsplan ook een hele discussie gevoerd kan worden met elkaar, maar voor L3B is het gewoon een hamerstuk. Ze wil het heel kort houden.

De heer Markus: hamerstuk.

Ook voor de heer Duk is het een hamerstuk.

Voor de heer Xhemaili is het ook een hamerstuk, maar hij heeft toch een korte vraag. Er is de mogelijkheid geweest om zienswijzen in te dienen. Er zijn geen zienswijzen ingediend. Hoe is het naar buiten gebracht of bekend gemaakt richting de omgeving?

De heer Alsemgeest: hamerstuk.

Voor de heer Van der Stelt is het ook een hamerstuk.

De heer Van der Stad: idem.

Wethouder Arends antwoordt, dat het op de normale wijze gebeurd is. Het wordt kenbaar gemaakt in het digitale gemeentebled en in de Staatscourant. Dat is de normale procedure. Mensen kunnen daar hun zienswijze op indienen.

De voorzitter constateert, dat het voorstel als hamerstuk behandeld kan worden in de raad.

6.c Deregulering Bomenverordening

De heer Machielse heeft hier technische vragen over gesteld. Hoe ziet de wethouder de koppeling met de financiële uitwerking als meer bomen als beschermd worden opgenomen of niet? Is dit dan terug te zien in het onderhouds- en beheerplan? Wordt dat dan jaarlijks voorgelegd aan de raad? Kan de wethouder aangeven of situaties zoals in het Sterrenpark in maart dit jaar, waar de VVD ook vragen over heeft gesteld, voorkomen worden of juist gefaciliteerd worden hiermee? Als hij ze schriftelijk had moeten indienen, wil hij het verder hierbij laten. Dank u wel.

De heer Van Harn vindt het prima dat de bomen binnen Lansingerland in kaart zijn gebracht en dat ze een beschermingsniveau hebben meegekregen. Toch wil hij stilstaan bij bijlage E, het hoofdstuk hinderlijke bomen, onder het kopje bomen en zonnepanelen. Hier staat: de positionering van bomen t.o.v. zonnepanelen is geen argument voor kap. Nu wil het feit dat bewoners van Lansingerland in deze tijd van alle kanten worden gestimuleerd om aan duurzaamheid te doen. Ze moeten van gas los, er moeten LED-lampen worden toegepast, de burgers worden gestimuleerd om zonnepanelen op hun daken te leggen. Wat gebeurt er wanneer bomen van de gemeente dermate schaduw veroorzaken op daken van burgers, zodat het plaatsen van zonnepanelen niet of veel minder rendabel is? Dan ontstaat er naar de mening van het CDA een onrechtvaardige situatie. De ene burger ondervindt dan financiële schade, terwijl de andere burger financieel voordeel kan halen uit zijn zonnepanelen. Hij heeft daarover de volgende vragen aan de wethouder. Is de wethouder het met hem eens, dat de ene burger hierdoor meer financieel voordeel kan hebben dan de andere burger? Is de wethouder bereid hier iets aan te doen, door bijvoorbeeld financiële compensatie? Is het een optie om herplant van bomen, die schaduw veroorzaken, te overwegen? Hier wil hij het bij laten. Dank u wel.

De heer Alsemgeest zegt dat WIJ het helemaal eens is met de verordening. Hij heeft er geen vragen over.

De heer Van der Stad zegt dat D66 voor deregulering is en middels deze verordening wordt dat gerealiseerd. Vergunningsaanvragen voor het kappen van particuliere bomen zijn sinds 2012 in 100% van de gevallen gehonoreerd. Voor particulieren houdt deze deregulering dan ook in, dat er geen vergunning aangevraagd hoeft te worden voor kap in eigen tuin. Voor andere dan particuliere bomen heeft de gemeente middels een makkelijk te raadpleegbare kaart inzichtelijk gemaakt welke bomen beschermd worden. Vanuit een onderliggende duidelijke landschapsvisie, zoals vastgesteld in de groenstructuurnota, wordt de standaard of een hoge bescherming mee gegeven aan de bomen. De kaart is vrij duidelijk. Hoge bescherming is er met name in het buitengebied en in de kernen geldt een standaard bescherming. Men stelt dat er meer aandacht voor kwaliteit bij de instandhouding van de bomen en de naleving van herplantplicht is. D66 heeft daarover enkele vragen. Verwijzend naar technische vraag 6, de Gerberasingel. Klopt het dat deze bomen op de rol staan om gekapt te worden? Hoe wordt er omgegaan met beeldbepalende vitale bomen, die onder de standaard bescherming vallen? Wordt er bij herinrichtingsprojecten ook onderzocht hoe deze bomen behouden kunnen blijven? C.q. heeft men het uitgangspunt om deze te behouden? En op welke wijze wordt dit geborgd? Bijvoorbeeld die aan de Gerberasingel. Kan het geplande fietspad ook langs de bomen getrokken worden conform voorstel fietsersbond? Uit oogpunt van hittestress, klimaatadaptatie en een goede leefomgeving hecht D66 waarde aan behoud, ook binnen de kernen. Dan nog een laatste vraag. Wordt herplantplicht ook mee gegeven aan bomen met een standaard bescherming? De voorzitter zegt dat hij ingaat op een technische vraag, die gesteld is door een collega van hem. Ze vraagt hem om technische vragen op tijd in te dienen. De heer Van der Stad zal dit doen.

De voorzitter wist niet dat de heer Meester zo van het groen was. De heer Meester wil in herinnering brengen, dat de bomenverordening voor 2012 door een procedurele fout niet geldig was. Er was toen sprake van maximale deregulering. L3B is er altijd voorstander van geweest, dat particulieren de ruimte moeten hebben om zelf hun tuin in te richten, ervan uitgaande dat particulieren dat ook met beleid zullen doen. Daarom is L3B voorstander van het vergunningvrij maken van het kappen van bomen in particuliere tuinen. Dat kan ook, omdat gebleken is, dat alle vergunningaanvragen gehonoreerd zijn. Hij wil nog ingaan op de opmerking van de heer Van Harn. Hier kan tegenin gebracht worden, dat die boom CO2 op neemt, maar daar heeft die burger niets aan. Hij zou willen voorstellen, dat de gemeente daar dan toch wel rekening mee houdt in de openbare ruimte en zorgt voor herplant, zodat de CO2 opname hetzelfde blijft. Wat L3B betreft kan het als hamerstuk naar de raad.

De heer Markus hoort het woord CO2 inbrengen, wat netjes uitgevoerd kan worden bij de kapvergunningen. Twee punten over deze bomenverordening. Allereerst de deregulering, dat was het hoofddoel. Dat wordt inderdaad bereikt door particulieren te ontzien. De afgelopen jaren is elke aanvraag gehonoreerd, dus er zal weinig veranderen. Wat voor de CU ook belangrijk is, is dat het groenstructuurplan, wat enkele jaren geleden hier in de raad is vastgesteld, ook duidelijk geborgd wordt in de verordening. Als hij de kaarten ziet, ziet hij de structuren mooi terug komen, dus hij denkt dat hiermee ook aan dat doel voldaan wordt. De CU kan van harte instemmen met de verordening. Wat de CU betreft een hamerstuk.

Van de heer Duk een iets langere inbreng. De gemeente heeft de laatste tijd een aantal stappen gezet m.b.t. een groenere en daarmee beter op het klimaat aangepaste gemeente. Hierbij denkt hij aan het aannemen van een motie van groene schoolpleinen, operatie steenbreek, maar vooral ook haar inzet voor de tuinen van de toekomst. Zijn verwachting was dan ook hooggespannen toen hij de nieuwe bomenverordening op de agenda zag staan. Nog hoopvoller werd hij toen hij las dat er een advies werd

gevraagd aan de stakeholders. Maar bij navraag werd hem duidelijk, dat de Bomenridders, waar de gemeente in het verleden al eerder om advies had gevraagd over deze verordening niet was geconsulteerd. Ook de bomenstichting is niet om advies gevraagd volgens de beantwoording op de technische vragen. Uiteraard heeft GL dat wel gedaan. Beide organisaties zijn niet blij met de trend particuliere bomen uit te zonderen van een kapvergunning. Ze geven aan, dat de gemeente maar ook de inwoners daarmee de mogelijkheid verliezen om waardevolle bomen te beschermen als het om vergunningplicht van particuliere bomen gaat. Een moment van bezinning bij omwonenden en gemeente voordat een boom gekapt wordt, voorkomt een hoop verdriet. De bomenstichting vindt, net als GL, dat over de criteria om een boom op de lijst te plaatsen eerst overeenstemming zou moeten zijn in de raad. De raad is niet naar een mening hierover gevraagd voor de groene kaart werd opgesteld. Een onderzoek hiernaar kost volgens de beantwoording op technische vragen slechts € 8.000, een klein bedrag voor zoveel mooie bomen. Veel bomen die de gemeente vanuit een tuin verfraaien staan daardoor nu niet op de lijst. Daardoor mogen bijna al deze bomen na het aannemen van deze verordening zonder enige inspraak van omwonenden of gemeente met de grond gelijk gemaakt worden. Zijn burens hebben een in hun ogen een prachtig volledig bestrate tuin. Niet echt de tuin van de toekomst, zoals deze gemeente het graag ziet. Toch staat er in deze stenen tuin één trotse boom met een leuk bankje eromheen. Waarom? Omdat de buurman niet dacht dat hij een kapvergunning zou krijgen en het dus ook maar niet heeft aangevraagd. Zijn zoontje is nog dagelijks de gemeente dankbaar dat die boom er staat, aangezien hij daardoor kan schommelen aan die boom. Uitgangspunt bij het opstellen van deze verordening was dat het beleid toegankelijk en inzichtelijk moet zijn voor de inwoners. De vorige verordening had twee criteria om te bepalen of een kapvergunning nodig was om hem te mogen vellen. Een stamonttrek van 25cm of meer, iets wat eenvoudig met een meetlint is te meten, of een boom die onderdeel van een waardevolle houtopstand is, iets wat door de gemeente aan haar eigenaren is gemeld. Dat is in zijn ogen toegankelijk en inzichtelijk en legt de lat hoog voor een nieuwe verordening. In de nieuwe verordening wordt gewerkt met de groene kaart, waarop de bomen staan aangegeven, die beschermd zijn. Waarom die bomen op de kaart staan wordt niet vermeld in de verordening. De voorzitter vraagt of hij zijn betoog wil beëindigen, omdat hij over de 3 minuten heen is. De heer Duk biedt zijn excuses aan. Hij maakt het kort af. Zijn conclusie is dat de voorliggende verordening niet toegankelijker of inzichtelijker is dan de huidige. Bij het aannemen van deze verordening wordt bijna de helft van de bomen in Lansingerland niet meer beschermd. Dat vindt GL niet wenselijk en zal daarom ook tegen zijn.

Wat de heer Xhemali betreft is het een hamerstuk. Wel heeft hij een vraag over artikel 8, want die begrijpt hij niet zo goed. Wat wordt er bedoeld met enige afstand tot de erfscheiding of erflijn? Dat was het. De voorzitter merkt op, dat dit een technische vraag is. Deze dient van tevoren ingediend te worden. De heer Markus vindt dit niet zomaar een technische vraag. Deze technische vraag heeft ooit landelijk het nieuws gehaald bij de Rijdsche Rechter. In die zin is het niet zomaar wat, dat die regel wordt opgenomen. De voorzitter herinnert zich dat het hier in de buurt is geweest. De wethouder gaat de antwoorden geven, misschien heeft hij ook naar de tv gekeken.

Wethouder Fortuyn heeft met belangstelling geluisterd naar de diverse opmerkingen. Hij vraagt straks wat ambtelijke assistentie over de laatste vraag, over artikel 8, want dit verwijst weer naar een artikel van het burgerlijk wetboek. Dat gaat hem iets te ver, hij hoort over allerlei rechtens langskomen en daar blijft hij even buiten. De VVD vraagt hoe de financiële koppeling zou zijn, wanneer er een uitbreiding zou zijn van de groene kaart. Dat is een uitbreiding van eventueel beschermde soorten; dat er meer zorg daar voor gedaan moet worden. Er zijn beheerplannen en die worden altijd geactualiseerd. Over 2 jaar komt er een actualisatie van de beheerplannen en dan komt er ook een financieel plaatje. Het zit in feite gewoon in de beheerplannen, dus het leidt niet tot grote financiële consequenties. De vraag m.b.t. het Sterrepark kon hij niet helemaal goed duiden, maar misschien kan die wat toegelicht worden. Het komt voor de wethouder even uit de lucht vallen. Als de vraag wat duidelijker gesteld wordt, wil de wethouder het wel beantwoorden. Mag het nu, mevrouw de voorzitter? Voor de heer Machielse is het dan wel verleidelijk om dan ook nog een korte vraag te stellen over de financiën. Wordt dat beheerplan voorgelegd aan de commissie? Of niet? Wethouder Fortuyn antwoordt dat dat een bevoegdheid van de commissie is. Er is ook een budget wat vrij gegeven wordt. Dat klopt. Die beheerplannen worden eens in de vier jaar grootst gedaan en vervolgens worden ze om de twee jaar geactualiseerd. Dan zijn er weer compleet nieuwe beheerplannen. Hier speelt alles mee samen. Dat klopt. De heer Machielse zegt dat de VVD in maart dit jaar een vraag gesteld heeft over de bomenkap in het Sterrenpark. Naar nu blijkt waren dat onbeschermde bomen. Deze zijn van de ene op de andere dag allemaal gekapt. Wat hij toen van omwonenden heeft gehoord waren ze er niet van tevoren van op de hoogte en daardoor hadden mensen aan de achterkant ineens een open tuin i.p.v. een mooi dicht begroeide tuin. Die vragen zijn toen beantwoord. Wat zijn vraag nu is, in het licht van de nieuwe bomenverordening en een stukje deregulering hierin, is: borgt dit nu juist dat dit soort situaties niet meer gaan plaats vinden of geeft het juist meer ruimte om, wanneer het vanuit beheer en onderhoud gewenst is, een hele groep bomen te verwijderen zonder terug aan te planten. Het is een beetje technisch, dat geeft hij toe, maar dit is zijn

vraag. Wethouder Fortuyn heeft de foto's gezien met de lakens voor de ramen. Het is hem nu weer helder over welk park hij het heeft. Dat ging niet alleen om bomen, maar ook om struiken. Het was groot onderhoud. De wethouder is het met hem eens, als dit plaats vindt, laat de gemeente een groep met participatie deel nemen m.b.t. hoe ermee omgegaan moet worden. Hier was inderdaad vrij rigoureu gekapt, waardoor het naar binnen kijken opeens wel heel erg dominant aanwezig was. De gemeente houdt er wel rekening mee. Wat dat betreft zit het in de uitvoering als het om groot onderhoud gaat. Dit was groot onderhoud, want dat is er eens in de zoveel tijd. De buurt moet er wel bij betrokken worden voor wat de consequenties betreft. Soms is de consequentie zoals die is, maar het moet wel goed gecommuniceerd worden. Dit zijn de grote onderhoudsplannen, die soms bij plantsoenen plaats vinden. De wethouder denkt dat hij deze vraag op een nette manier afgewerkt heeft. De heer Van Harn heeft een vraag over bomen versus zonnepanelen en deze zag de wethouder al mijlenver aankomen. Zo mijlenver, dat een aantal jaar geleden met elkaar besloten is om een footprint te laten maken. Die footprint is vast gesteld: bomen kennen een hogere waarde dan zonnepanelen. In de praktijk was de gemeente namelijk al een aantal keer geconfronteerd met mensen, die één of twee zonnepanelen wilden plaatsen, omdat ze eigenlijk al jarenlang een boom weg wilden hebben. Dit was enerzijds een onwenselijke situatie. Men wilde het toen objectief benaderen. Toen is er een footprint gemaakt van een boom met zijn kwaliteit voor de omgeving, waarbij alles is meegenomen, zoals CO2 en hittestress, versus de opbrengst van een aantal zonnepanelen. Daar is toen positief besloten om de boom voorrang te geven op de zonnepanelen. Zo is het college tot dit gekomen. De heer Van Harn vraagt of de wethouder dit een rechtvaardige situatie vindt, als de ene burger wel voordeel heeft en de andere niet. Wethouder Fortuyn vraagt of hij het rechtvaardig vindt dat het ene huis op het noorden gepositioneerd is en een andere op het zuiden, westen, oosten of anderszins. Nee, dit is een gegeven. Het is de situatie. De overheid kan niet alles invullen. Dat gaat niet. Dus rechtvaardig, ja, het is een keus. Het is de situatie, zoals die is. De heer Meester vraagt of de wethouder kan ingaan op zijn suggestie m.b.t. een vervangende boom om ervoor te zorgen dat de CO2 reductie hetzelfde blijft. Wethouder Fortuyn denkt dat de gemeente niet het beleid heeft om bomen te kappen en overal herplant te doen. Dat is niet heel erg gewild. Er is een bepaalde lijn van bomenstructuur in wijken. Om dan te kappen in wijken, dat is een heel dure operatie. De wethouder zou het niet aanbevelen. D66 heeft een aantal technische vragen gesteld; de wethouder pakt het mee om het af te werken. Het past ook in de bomenverordening. Er is een vraag gesteld over technische vraag 6, over hoe er omgegaan wordt met beeldbepalende vitale bomen, die onder een standaard bescherming vallen. Standaard bescherming wil niet zeggen, dat het bomen zijn met een hoge bescherming, die echt gekoesterd moeten worden. Een standaard bescherming geldt ook voor populieren, want op de Gerberasingel gaat het om populieren. Dat zijn standaard bomen en als ze gezond zijn worden ze in principe niet gekapt. Komt het echter in een herinrichtingssituatie terecht, dan kan het college anders besluiten om verkeersveilig technische redenen, maar ook overlast, en op de Gerberasingel wordt veel overlast ervaren door bladuitval en andere zaken en de hoogte van de bomen. Straks wordt er in burgerparticipatie met bewoners gesproken. Ook in de fietsveiligheid is al een aantal dingen aangepast en er wordt ook gekeken hoe dit zich verder gaat ontwikkelen. De gemeente gaat met bewoners in gesprek. Mocht de gemeente tot kap overgaan, wordt er ook aan herplant gedaan. De gemeente kijkt altijd naar de gezondheid van bomen. De gemeente kapt niet om te kappen, daar wil de wethouder helder in zijn, maar een herinrichting moet in één keer goed aangepakt worden. Als er overlast van is, moeten daar beslissingen in genomen worden. Dit gebeurt echt wel in een afweging. Medewerkers op beheer en onderhoud kijken heel scherp naar nut en noodzaak van kap. Voor de Gerberasingel is het niet zeker dat het gebeurt, maar er wordt heel serieus naar gekeken. Gevraagd wordt of er een herplantplicht is. Ja, die heeft de gemeente. Daar staat het college heel open voor. Als de A16 wordt aangelegd, gaat dat nogal wat areaal kosten. Met Rijkswaterstaat is een groot herplantplicht-overeenkomst gesloten, die zijn plek zal vinden deels in de Vlinderstrik of de Polderweg en ook in Wilderszijde. Daar gaat men heel erg goed op letten. Bij de ontwikkeling van Wilderszijde komt veel groen terug en dit wordt gecompenseerd door Rijkswaterstaat. Daar zit een herplantplicht in. L3B en CU zijn erg blij met deregulering, zij vinden het een goed plan, een hamerstuk. De wethouder heeft de heer Duk geen vragen horen stellen. Hij heeft een mening horen verkondigen. Op zich prima, de wethouder weet dat hij er zo in zit. Maar de wethouder wil hem ervan overtuigen, dat met alle programma's, ook met de tuin van de toekomst, de gemeente ook de eigen verantwoordelijkheid van particuliere terreinen onderkent en dus ook weet dat mensen in hun tuin zomaar geen bomen gaan kappen. Dat is nu ook niet gebeurd. Er wordt voor 100 bomen vergunningen aangevraagd en er worden 100 vergunningen afgegeven. Er gaat niet in één keer een kaalslag plaats vinden. Er moet ook de eigen verantwoordelijkheid zijn. De gemeente blijft doorgaan met de tuin van de toekomst en met het vergroenen van de schoolpleinen en iedereen bewust maken van de hittestress en ook klimaatadaptieve maatregelen. Daar blijft de gemeente mee door gaan, maar men moet niet proberen alles in regeltjes vast te leggen. De gemeente moet ook de ruimte en eigen verantwoordelijkheid geven aan de inwoners. Heb een beetje vertrouwen, wil de wethouder zeggen. De wethouder denkt dat hij alles beantwoord heeft van zijn kant. De vraag van de heer Xhemali is heel technisch, in ieder geval wettelijk. Hij weet niet of daar antwoord op te bedenken is. Hij geeft het woord aan de ambtenaar. De ambtenaar zegt dat

in art.5.42 lid2bw staat bepaald, dat als een boom te dicht op de erfgrens staat, minder dan een meter van de erfgrens, de bureu om verwijdering van die boom kunnen vragen. De bedoeling is dat men probeert om geschillen te vermijden. Er werd net al verwezen naar de Rijdende Rechter; dit was een sprekend voorbeeld. Die boom stond te dicht op de erfgrens. Vandaar dat in de verordening naar dit artikel verwezen wordt om te proberen dit soort geschillen te voorkomen. Is dat een antwoord op de vraag? De heer Xhemaili vraagt of de boom dan niet zomaar weg mag, of juist wel. De ambtenaar zegt dat dat juist wel mag, als het overlast veroorzaakt. Dan kunnen de bureu vragen om verwijdering. De heer Xhemaili vraagt of dat zonder vergunning kan. De ambtenaar legt uit, dat die vergunning niet meer nodig is in de nieuwe verordening, tenzij het een monumentale boom is, maar dat zijn er maar heel weinig.

Tweede termijn

De heer Machielse maakt van de gelegenheid gebruik om de wethouder te bedanken voor de toelichting. Fijn, dat hij zelf dat nog extra kon toelichten. Hier wil hij het bij laten. Een hamerstuk.

De heer Van Harn heeft toch nog een korte aanvulling. De wethouder geeft aan, dat hij qua kappen en zonnepanelen niets kan doen. Zijn verzoek is dan: wanneer er bomen zijn, die schaduw veroorzaken m.b.t. zonnepalen, zouden die dan eventueel wel stevig gesnoeid kunnen worden? Dat is misschien een mooie middenoplossing.

De heer Van der Stad zegt dat de wethouder duidelijk geantwoord heeft. D66 zal nog het e.e.a. overwegen.

De heer Duk denkt niet dat het veel nut heeft om nog wat in te brengen, behalve dan dat GL denkt dat het verstandig zou zijn om in ieder geval nog naar een aantal bomen in particulier bezit te gaan kijken en daar iets strenger te zijn.

Voor de heer Xhemaili is het een hamerstuk.

Wethouder Fortuyn vindt het een creatieve vraag om toch een middenweg te vinden. De gemeente krijgt die verzoeken af en toe. Stel dat een boom veel te groot zou zijn en hij zou wat gesnoeid kunnen worden, dan wordt daar serieus naar gekeken. Maar over het algemeen zijn het typen bomen, die niet echt geschikt zijn om te snoeien. Dan komt er onevenwicht en veiligheidsdiscussies. Ja, als het echt extreem is en men kan er iets aan doen, dan zal er altijd serieus naar gekeken worden. De vraag zal altijd beantwoord worden, de mensen worden bezocht en de gemeente gaat met ze in gesprek. Maar over het algemeen, de wethouder wil aan verwachtingsmanagement doen, kon men niet tot snoei over gaan.

De voorzitter constateert, dat het voorstel als hamerstuk behandeld kan worden in de raad. De heer Duk zegt dat GL er geen hamerstuk van wil maken. De voorzitter geeft aan, dat hij dan moet aangeven waar het over gaat. De heer Duk zegt dat GL nog twijfelt om met een amendement te komen. De voorzitter stelt voor om het als hamerstuk te agenderen en dat GL dan altijd kan aangeven het op de agenda te willen. Zij ziet dat de heer Duk hier mee akkoord gaat. Het wordt een hamerstuk.

7a. Actualiteiten uit het college

De heer Markus wil namens de CU de heer Blonk feliciteren met zijn vice-voorzitterschap de komende 2 jaar en daarna met zijn voorzitterschap. (applaus)

De heer Xhemaili heeft nog 2 / 3 vragen. Hij begint bij de vervoersautoriteit. Is de wethouder ervan op de hoogte, dat de metro niet aansluit na half 7 richting Bleiswijk met lijn 173? Kan hier iets aan gedaan worden? Als men met de metro reist na half 7 en richting Bleiswijk wil gaan, dan moet men een half uurtje wachten op de bus. Of is het hier niet de goede gelegenheid om die vraag te stellen? De voorzitter hoort de wethouder zeggen, dat hij de vraag niet begrijpt. De heer Xhemaili zegt dat de overstaptijden van de metro en de bus na half 7 in de avond niet aan. Kan de wethouder in de metropoolregio iets gedaan krijgen of teweeg brengen, dat de metro goed aansluit, ook in de avond? Zijn tweede vraag betreft de informatieavond inzake de snelweg A16. Er staat dat het voornamelijk voor de raadsleden is. Komt er ook zoiets voor burgers, zodat ze meegenomen worden in de plannen? Of is dat al geweest voor zijn tijd als duo-raadslid?

De heer Jumelet heeft een vraag m.b.t. Landscheiding. Fantastisch dat de palen inmiddels staan. In het Rotterdamse gedeelte is nog niet veel activiteit te zien. Misschien kan de wethouder een klein tipje van

de sluier oplichten m.b.t. de situatie van dat stuk Landscheidingspad. Kan hij licht in de duisternis geven op dat punt?

Wethouder Fortuyn gaat in op de vraag m.b.t. de aansluiting metro en bus. De heer Xhemaili had het over tijden na de spits. Dat betekent dat de bus met een lagere frequentie rijdt. Het advies is: kom een half uur later met die metro, blijf langer op bestemming, dat kan zoiets zijn. Het heeft met bezettingsgraad te maken en met frequentie. Heeft hij het over de bus die op Westpolder aanlandt? De heer Xhemaili heeft het over Rodenrijs. Wethouder Fortuyn zegt dat een mogelijkheid is om door te reizen naar Westpolder. Daar kan op afspraak, een kwartier van tevoren even bellen, dan staat daar een klein busje en dan wordt men afgezet in Bergschenhoek of Berkel en Rodenrijs. De heer Xhemaili zegt dat het om Bleiswijk ging. Wethouder Fortuyn twijfelde een beetje over Bleiswijk. Hij zal het even uitzoeken, daar komt een schriftelijk antwoord op. De wethouder gaat in op de vraag m.b.t. de A16 en burgers. Deze uitnodiging is speciaal gedaan voor raadsleden. Ook de raadsleden van Rotterdam zijn uitgenodigd. De wethouder kan inmiddels vertellen dat de opkomst relatief laag is en dat er een redelijke kans is dat de afspraak afgezegd wordt. Er is een vrij grote club van Rijkswaterstaat aanwezig, ook mensen uit de omgeving en eventueel van het recreatieschap. Als er 30 mensen staan om allerlei vragen te beantwoorden en dingen te presenteren en de opkomst is heel erg laag, dan schiet men het doel voorbij. Misschien wordt het in een later proces toch met elkaar gedaan. Dat is één. Twee: de wethouder moet nog echt horen of het afgezegd wordt of niet. De heer Markus heeft de datum niet helemaal scherp, maar men kon zich tot de 16e aanmelden. Wethouder Fortuyn zegt dat het signalen zijn. Als iedereen alsnog met elkaar wil komen, graag raadsbreed, want anders dreigt het van de kar af te vallen. Even een waarschuwing. De heer Blonk weet niet of de wethouder het weet, maar die informatiebijeenkomst is niet alleen bekend bij raadsleden van Rotterdam en Lansingerland en Provinciale Staten, maar het is algemeen bekend, dat het ook openbaar is. Van heel veel mensen heeft hij gehoord, dat ze erheen gaan. Als het afgezegd zou worden, omdat er te weinig raadsleden of statenleden zijn, dan zou hij dat vervelend vinden voor alle inwoners van Hillegersberg en Lansingerland. Wethouder Fortuyn zegt dat er heel weinig raadsleden op gereflecteerd hebben. Het is sowieso een openbare bijeenkomst, dat was het altijd al. Niet bekend is echter, wie er komen. Dus nu de oproep aan de raad: meld je aan, dan kan het door gaan. Voor burgers worden er met enige regelmaat excursies gehouden. Er komt straks ook een informatiecentrum. In februari gaat de overdracht van de RWS bemoeienissen, m.b.t. kabels en leidingen in het buitengebied en archeologisch onderzoek, plaats vinden naar de Groene Boog. Er komt dan een informatiecentrum. Met enige regelmaat wordt er informatie verstrekt en worden burgers uitgenodigd om het hele traject te volgen. Er zijn ook foto-excursies, wat heel leuk gaat worden. Kortom: de burgers worden er echt wel bij betrokken. Daar is men druk mee bezig en dit wordt gecontinueerd. Dan de verlichting aan de Rotterdamse zijde. De wethouder is er blij mee, dat de heer Jumelet constateert, dat de lantaarnpalen het leven gaan zien en dat de verlichting het leven gaat zien, vanaf de Rotterdamse grens tot Zoetermeer wordt het geïnstalleerd. Het wordt binnenkort feestelijk geopend. De wethouder is druk bezig om het met Rotterdam voor elkaar te krijgen. Hij krijgt de indruk, dat het voor elkaar komt, want het is met de uitvoerder ook besproken om het door te kunnen trekken. Hij kan alleen niet zeggen wanneer daar exact de go voor komt, want het is voor rekening van Rotterdam, maar de wethouder zit er bovenop om de aansluiting voor elkaar te krijgen. Het heeft alle aandacht, maar de wethouder kan niet zeggen dat het volgende week al geregeld is.

7b. Actualiteiten uit de commissie

Geen opmerkingen.

7c. Verbonden partijen

De heer Blonk heeft geen schriftelijk verslag gedaan, tegen zijn gewoonte in. Maar dat was ook niet nodig, omdat er in september een informatieve bijeenkomst was geweest, omdat er veel nieuwe raadsleden in de adviescommissie zijn gekomen. Er is via de griffie wel een heel goed verslag op At Work gezet. Geïnteresseerden moeten daar dan even naar kijken.

8. Rondvraag en sluiting

De heer Machielse zegt dat de Andrea Domburgsingel in Berkel en Rodenrijs steeds verder bewoond wordt en bebouwd en krijgt daarmee ook steeds meer vorm. Daarnaast gebruiken ook bewoners van o.a. de Mary Dresselhuysweg, aan de voorkant van dat blok, de straat om de wijk te verlaten. Dat lijkt een mooi moment volgens de VVD om ook te kijken naar de straatverlichting. Op dit moment heeft deze weg nog niet afdoende verlichting en hebben bewoners er ook geen zicht op wanneer dit wel gerealiseerd gaat worden. Het geeft op dit moment veel onveilige situaties, voetgangers zijn in het donker nauwelijks te zien, en het geeft een onveilig gevoel, gelet op criminaliteit. Wanneer wordt de straatverlichting gerealiseerd op de Andre Dormburgsingel in Berkel en Rodenrijs. Is hier nog een verband met de heraanleg van de weg zelf? Kan er, als het nog even duurt voordat er een permanente oplossing komt, een tijdelijke oplossing komen? Dank u wel. Wethouder Fortuyn moet tot zijn schaamte onderkennen dat

hij daar geen antwoord op heeft. Hij moet hier schriftelijk op terug komen. De vraag is bij hem tussen wal en schip gevallen; hij heeft er geen concreet antwoord op, maar hij komt wel deze week met een antwoord. Sorry, hij heeft de vraag gemist en daarom heeft hij het niet paraat.

De heer Machielse merkt op, dat er sinds enkele maanden hard gewerkt wordt in het centrum van Berkel en Rodenrijs aan de herinrichting van het plein rond 't Vierkantje en het vervangen van de waterleiding in de Herenstraat. Dat deze werkzaamheden nooit helemaal zonder overlast zijn, mag bekend zijn. Uiteindelijk is het het doel dat het centrum er hoogwaardiger van wordt. So far so good. Zijn vraag betreft de overlast die ermee gepaard gaat. Iedere keer als hij door het centrum loopt, word hij opnieuw door ondernemers aangesproken, die hun zorgen uiten. Deze lijken hem steeds meer terecht te worden. Het winkelend publiek neemt steeds verder af en de begaanbaarheid van het centrum is, vandaag zelfs in de Herenstraat, een enorm probleem en is bijzonder slecht te noemen. Daarnaast is de afname van het aantal parkeerplaatsen zorgwekkend, omdat er nog geen structurele oplossing is gevonden voor het creëren van nieuwe parkeerplaatsen, want dat komt pas met de uitbreiding van Berkel centrum west. Een speciaal punt van zorg is de afname van het aantal parkeerplaatsen voor gehandicapten en de begaanbaarheid van het centrum die slecht ter been zijn. In hoeverre was de overlast te voorzien en te beperken? Of valt het het college tegen? Wat doet het college om de overlast op dit moment zoveel mogelijk te beperken en het centrum ook tijdens de werkzaamheden aantrekkelijk en begaanbaar te houden op een prettige manier? Welke aandacht gaat er van het college in het bijzonder uit naar de bereikbaarheid van minder validen en welke acties koppelt het college hieraan op de korte termijn? Hoe zorgt het college voor een aantrekkelijk centrum, ook nu de markt wat langer uit het centrumgebied blijft door de uitgelopen werkzaamheden? Dank u.

Mevrouw Zwinkels heeft een bijna dezelfde vraag. De oplevering van plein 't Vierkantje in de Herenstraat heeft veel vertraging opgelopen. Welke maatregelen gaat het college nemen om dit zoveel mogelijk te bespoedigen? Door de vertraging en het lange wegblijven van de markt lopen ondernemers omzet mis. Er zijn ondernemers die pas gestart zijn; zij hebben geen buffer om al deze gemiste inkomsten te dekken. Hun staat het water momenteel tot aan de lippen. De Sinterklaas inkomst op het plein wordt waarschijnlijk aan de westkant gehouden; weer een gemiste kans voor de ondernemers. Straks begint de periode van Sinterklaas en Kerst inkopen. De bedrijven in dit gebied zijn niet goed zichtbaar en moeilijk te bereiken. Ook dat leidt tot verlies van omzet.

Wethouder Fortuyn zegt dat de herontwikkeling van Berkel centrum voor iedereen een zeer belangrijk project is. Het project heeft meer dan de volle aandacht van het college. Er is ook uitvoerig over gesproken. De gemeente wil samenwerken aan bruisende dorpskernen en bloeiende winkelcentra. Dergelijke grootschalige projecten kosten nu eenmaal bloed, zweet en tranen. Dat is wel heel erg letterlijk, want dat is het dan ook. Wat er nu gebeurt, is niet iets wat het college graag wil. Overlast is bij dit soort werkzaamheden altijd aanwezig en vaak ook onvermijdelijk. Dat is bekend bij iedereen. Alleen, soms loopt men tegen tegenslag op. Dan moet men met elkaar zijn uiterste best doen om in samenspraak met ondernemers, winkeliersvereniging, zelfs één op één met ondernemers die er echt last van hebben, en omwonenden, zoveel mogelijk die overlast te beperken. De heer Machielse constateert terecht de toegankelijkheid. Mevrouw Zwinkels heeft het er ook over. Dit is ook voor het college een punt van aandacht. Er wordt consequent prioriteit gegeven aan het afronden van deelprojecten, met name ook de trottoirs, want de trottoir is het eerste pad wat mensen naar de winkels brengt. Maar dit kan niet altijd met stenen voorzien worden; het zal ook met loopschotten gedaan moeten worden. De wethouder heeft gesproken met de winkeliersvereniging. Het gaat nu nog om drie punten om rond de feestdagen de verkoop te kunnen doen. Dat is bij het stukje Herenstraat aan de zuidkant, want de noordkant is eind november / begin december klaar. Dan is 't Vierkantje klaar. Maar de zuidkant richting de Rodenrijseweg is de rijloper niet geregeld, maar het trottoir aan de westkant, waar de ontwikkeling van het nieuwe winkelcentrum gaat ontstaan, zal wel klaar zijn, terwijl het aan de overkant toch een beetje behelpen is met de huidige ruimte. De winkeliers hebben een soort pop-up gebeuren, de winkel achter 't Vierkantje, m.b.t. Sinterklaas voor kinderen, het Pietenhuis. Daar wist het college niet zo gek veel van, maar er wordt aan gewerkt om de toegankelijkheid wel zo goed mogelijk in te richten. De gemeente is er nu druk mee bezig. Het heeft ook de zorg van de gemeente. Er wordt met de winkeliersvereniging gesproken. Gisteren en vandaag nog. Geprobeerd is om de planning wat strakker te zetten. Het is geen kwestie van geld, maar het heeft te maken met mankracht. Stratenmakers kunnen niet uit een blik getrokken worden. Dat is jammer. Ook fijn dat er veel vraag in de markt zit. Er wordt alles op alles gezet om het maximaal in te richten. De wethouder zegt toe, dat er goed gecommuniceerd wordt, want dat is ook belangrijk. De gemeente praat serieus met de winkeliers. Ook wordt gesproken over hoe het het best opgelost kan worden. Als oud-ondernemer realiseert de wethouder zich dat de laatste 6 weken van het jaar de kers op de taart kan zijn of het verschil kan maken tussen winst en verlies. Er wordt van alles aan gedaan. De bereikbaarheid moet optimaal zijn. Maar ook de aankleding en de vindbaarheid moet vergroot worden. Alle inzet wordt gepleegd om het zo goed mogelijk te

organiseren. Iets meer kan de wethouder nu niet toezeggen. Met elkaar wordt naar goede oplossingen gezocht. Mevrouw Zwinkels denkt dat de wethouder de toezegging, die zij hem wilde vragen, net gedaan. De heer Machielse is blij met de beantwoording van de wethouder, dank daar voor. Hoe concreet is dat 'in gesprek gaan met ondernemers'. Vandaag heeft hij weer een rondje gedaan langs de winkels. Er werd gezegd, dat er een keer iemand van de gemeente is geweest. Ze zijn blij dat een raadslid met hen in gesprek gaat. Hij zal de voorbeelden achterwege laten. Kan concreet gemaakt worden hoe men in gesprek gaat met de ondernemers één op één? Zijn er nog quick wins, zoals het weg halen van een hek of rotzooi. Het is nu een heel rommelig geheel. Alleen door het wat ordelijker neer te zetten, is er al wat te behalen. Wethouder Fortuyn zegt dat het net is hoe iemand het beleeft. Er loopt een projectleider en die loopt er dagelijks. Met hem worden regelmatig gesprekken gevoerd. De ambtenaar zegt dat de aannemer regelmatig informatie geeft. Wethouder Fortuyn kent een paar gevallen waar hij één op één heen gaat. De wethouder zegt toe om samen met de ambtenaar bij een aantal winkeliers langs te gaan. Dit wordt opgepakt. Als het over opruimen gaat: op 19 december worden bouwmaterialen opgeruimd i.v.m. de kerstdagen. Geprobeerd wordt om orde en netheid in het gebied te handhaven. Zodra er iets af is, wordt het zo snel mogelijk toegankelijk gemaakt. Bij sommige stukken is nog wat discussie over de kwaliteit van de oplevering, maar daar valt de wethouder de commissie nu niet mee lastig. In dit soort projecten zitten altijd wel een paar dingen. De wethouder doet zijn best. Er moet communicatie zijn. De gemeente is bereikbaar, ook voor de winkeliersvereniging. Gisteren, vandaag en wellicht morgen is er contact. De wethouder zit er bovenop. Hij vindt het ook vervelend dat het zo loopt.

De heer Blonk was afgelopen zaterdag bij de algemene ledenvergadering van de historische vereniging Berkel en Rodenrijs. Daar is gesproken over de boerderij op de hoek van de Anjerdreef en de Rodenrijseweg. Het was een gemeentelijk monument, de boerderij zou gerenoveerd worden. In plaats hiervan is de boerderij gesloopt. Het college heeft voor dit gemeentemonument een sloopvergunning afgegeven, zonder overleg met de erfgoedcommissie. Waarom heeft het college de sloopvergunning afgegeven zonder overleg met de erfgoedcommissie? Welke reden heeft het college gehad om de sloopvergunning af te geven? L3B gaat ervan uit, dat de oude ophaalbrug wordt gerestaureerd en niet gesloopt. Dat is toch juist? Of wordt die brug toch gesloopt? Wethouder Van Tatenhove zegt dat dit monument de Klokkewoning heet. De Klokkewoning staat nog steeds geregistreerd als monument. Er is geen monument wat zo uitvoerig besproken is met de eigenaar, de nieuwe eigenaar, de ontwikkelaars en met de erfgoedcommissie. Over de Klokkewoning en de restauratie is ook een advies geschreven door de erfgoedcommissie. Dat is besproken met de erfgoedcommissie o.a. door haarzelf. Het advies riep op om zoveel mogelijk te restaureren, terwijl de bouwers en deskundigen zeiden dat er meer is wat niet meer gerestaureerd kan worden dan wat de erfgoedcommissie veronderstelt. Men wilde heel graag dat de boerderij zou blijven, omdat hij het verhaal, de geschiedenis, van Berkel zo mooi verwoordt, door zijn plek, door zijn uitstraling, door de detaillering die erin zat, wat allang gesloopt was en niet meer terug gebracht kan worden. Men wilde heel graag de boerderij behouden. Dit kan het best behouden blijven als het een tweede leven krijgt. De boerderij zou dat tweede leven krijgen, want er zou een gezin in gaan wonen. Maar dat gezin moet er natuurlijk wel in kunnen wonen. Als een gevel zo ver over helt, dat het niet meer gestut kan worden, maar vervangen, dan is er een discussie ook met de erfgoedcommissie wat daar mee gedaan moet worden. In de omgevingsvergunning is afgesproken, dat er zoveel mogelijk materiaal bewaard blijft of hergebruikt wordt. Daarom is te zien dat er nog steentjes liggen. De boerderij wordt monumentaal opgebouwd. De wethouder heeft tegen de nieuwe voorzitter van de erfgoedcommissie gezegd dat als de commissie op een later moment vindt dat het niet meer monumentwaardig is, dat er dan een cultuurhistorisch waardevol object van gemaakt wordt, omdat het wel de geschiedenis in mee genomen moet worden, omdat het zoveel vertelt over de ontstaansgeschiedenis van Berkel met z'n lint en z'n vaart. Het is dus de bedoeling dat het gereconstrueerd wordt met zoveel mogelijk huidige materialen, die bewaard zijn gebleven, en dat het een identieke uitstraling krijgt. De brug hoort daar bij, bij de Klokkewoning, want aan de brug en met name de klok aan de brug dankt de boerderij zijn naam. Ook bij die brug gaat nog heel wat gebeuren. Het blijft bewaard, maar de vaart moet daar verbreed worden op dat punt. Het is daar smaller, maar vanwege de waterberging moet het verbreed worden. Er worden nu gesprekken gevoerd over hoe de brug in de juiste verhouding tot de boerderij blijft. Er gebeurt dus iets met de lengte van de brug, omdat het over de vaart moet blijven reiken. Die brug komt terug, maar voor een deel is er sprake van roestvorming, waardoor er met dezelfde materialen, maar in een nieuwe vorm gewerkt moet worden. Er wordt alles aan gedaan om de boerderij in zijn oude glorie te herstellen. De heer Blonk bedankt de wethouder voor deze informatie. Het vervelende is alleen, dat zaterdagmiddag iemand van de erfgoedcommissie voor de hele ALV heeft aangegeven, de erfgoedcommissie niet betrokken is geweest bij de sloop van de woning. Hij zal het nagaan, want de wethouder geeft een ander antwoord dan wat hij gehoord heeft van één lid van de erfgoedcommissie. Hij belt hem er even over op om te zeggen, dat hij van de wethouder een ander verhaal hoort en om te vragen of hij kan uitleggen hoe het zit. Mevrouw Citterbartova kan zich de consternatie voorstellen, die voor de heer Blonk geleid heeft tot het stellen van de vragen. Bij haar was ook al de vraag gerezen wat daar was gebeurd. Ze kan zich

herinneren dat in de commissie het plan van renovatie of restauratie is besproken. Nu fietste ze langs en zag ze dat er helemaal niets meer over was. Was het niet opportuun om de commissie daarover te informeren? Of heeft ze dat gemist? Ze kan zich niet herinneren, dat ze de informatie die de wethouder nu geeft, ergens heeft gelezen. Wethouder Van Tatenhove heeft dit vermoedelijk in de commissie Samenleving gedaan. Het is een onderwerp wat in twee commissies zit. Van de boerderij bleef in eerste instantie de voorste helft staan. Alleen de schuur was afgebroken, omdat daarvan bekend was dat de dakspanten niet constructief veilig waren. Toen men bezig was met de boerderij bleek dat daar in de dakspanten aan de voorkant boktor zat en dat deze ook niet meer gered konden worden. Het is langzaam maar zeker verder gegaan. Er moet dan wel een commissievergadering zijn om te informeren. Mevrouw Citterbartova denkt dat dit ook met een brief richting de commissie had gekund. Verder vindt ze de toelichting voldoende.

De voorzitter geeft de heer Duk het woord over een fonds voor zonnepanelen. De inkt hiervan is net droog, heeft ze begrepen. De heer Duk zegt dat dit klopt. Zoals gisteren in de media bekend is gemaakt heeft de BNG en de stichting Schooldakrevolutie een principe overeenkomst bereikt over de financiering van zonnepanelen op scholen. Ze vragen de gemeente hier actief op te reageren. Is het college bekend met deze regeling? Kunnen de scholen hier gebruik van maken? Gaat de gemeente actief hierover communiceren met de scholen? GL denkt namelijk dat hiermee uitvoering gegeven kan worden aan het tweede deel van de motie uit 2017 nummer 083, die vraagt om een regeling waarmee bestaande scholen kunnen worden geholpen zelf een deel van hun energie op te wekken, welke nog niet is uitgevoerd. Ook wil GL graag van de wethouder weten of dit fonds ook kan worden aangesproken bij het bouwen van nieuwe scholen. Wethouder Abee zegt dat alles vers van de pers is. Hij gaat het vanzelfsprekend onderzoeken. Niet alleen voor bestaande scholen, maar zeker ook voor de nieuwe scholen. Het zou fantastisch zijn als daar kansen ingekopt kunnen worden. Dat zal in overleg met de schoolbesturen gedaan moeten worden. Als de gemeente iets wil met de scholen, moet dat afgestemd worden met scholen. De wethouder gaat er zeker met spoed achter aan. Hij sluit niet uit, dat alle gemeente hier terecht op duiken.

De voorzitter dankt aanwezigen voor alle beraadslagingen. Niets meer aan de orde zijnde, sluit zij de vergadering om 23.05 uur.

Verslag opgesteld door Marianne Jansen, Lothassa Secretarie, met behulp van geluidsopname.

AGENDEREN BESPREEKPUNT COMMISSIE

Registratienummer : (In te vullen door de raadsgriffie)	
De commissie Ruimte in vergadering bijeen d.d. 4 december 2018	
Onderwerp: SOCIALE WONINGVOORRAAD LANSINGERLAND	
Reden om onderwerp op agenda te plaatsen:	
<p>a. Voor de fracties van de PvdA en GroenLinks is het op dit moment niet duidelijk wat de precieze ambitie van het college en de coalitie is voor het bouwen van het aantal sociale huurwoningen in Lansingerland. Is de 20% norm keihard of slechts een richtgetal, een streefcijfer? Richt de 20% zich op de totale woningvoorraad of alleen maar op de nog nieuw te bouwen woningen? Waarom ligt het bod aan het Samenwerkingsverband Wonen Regio Rotterdam voor nieuwbouw (750-1000 op een totale groei in woningvoorraad van ongeveer 6000 woningen tot 2030) onder de 20%?</p> <p>b. De raad heeft tot dusverre onvoldoende kennis kunnen nemen van twee belangrijke onderzoeksrapporten die de onderzoeksinstituten ABF en RIGO in 2018 hebben uitgevoerd naar de huidige en toekomstige woonvoorraad in de regio Rotterdam. Op dinsdag 6 november 2018 was er een beeldvormende bijeenkomst over sociale woningbouw, waar deze rapporten zijdelings aan de orde kwamen, zonder kennis van detail. Deze beide onderzoeken zijn inmiddels aan de Cie Ruimte beschikbaar gesteld. Het is voor de raad essentieel om uitgebreid kennis te kunnen nemen van de gevolgen voor Lansingerland van deze scenario's.</p> <p>Het ABF onderzoek schetst twee scenario's voor de woningbouwvoorraad van de regio Rotterdam: het "Referentie" scenario (tot 2023) en het scenario "Meer evenwicht" (tot 2030). Het RIGO onderzoek rekent de aannames van ABF nog eens door en komt dan tot aantallen voor Lansingerland op basis van de beide scenario's. Voor Lansingerland: zie pagina 54 van dit rapport. Het referentiescenario is gebaseerd op "wensen van woonconsumenten, een gunstige economische ontwikkeling en een beperkte inkomensgroei." Het komt uit op ongeveer 40 sociale huurwoningen <i>minder</i> voor totale voorraad in Lansingerland. Het door het college voorziene aantal van 750-1000 is aanzienlijk minder dan de 2800 die het scenario "Meer evenwicht" telt.</p> <p>Wij vragen ons af of er een middenweg mogelijk is, waarin er toch meer evenwicht tussen Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen enerzijds en de rest van de regio anderzijds ontstaat. Het aantal nog te bouwen sociale huurwoningen in Lansingerland zal dan gebaseerd moeten worden op dit derde scenario.</p> <p>c. De fracties van de raad PvdA en GroenLinks zouden graag van de andere fracties hun standpunten op sociale woningbouw horen aan de hand van onderstaande vragen. Voor onze fracties zijn solidariteit in de regio en evenwichtig woningen aanbieden in verschillende prijsklassen belangrijke uitgangspunten.</p>	
VRAGEN AAN DE RAADSCOMMISSIE:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bent u het met onze fracties eens dat de 20% norm voor sociale woningvoorraad op dit ogenblik onduidelijk is uitgewerkt in de plannen van het college? 2. Welk streefpercentage zou uw fractie voor sociale woonvoorraad t.o.v. totale woningvoorraad willen hanteren? 3. Vindt u, net als wij, dat het aanbod van 750-1000 te bouwen sociale woningen tot 2030 te laag is?	

4. **Waarvoor zou Lansingerland volgens u moeten staan?** Willen wij ons beleid vooral baseren op de vraag van consumenten (“Referentiescenario”) of kiezen wij via het scenario “Meer evenwicht” voor **meer solidariteit in de regio** waarbij de gezamenlijke regiogemeenten de druk op sommige wijken in Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen proberen te verminderen om daarmee ook de leefbaarheid in en de kracht van de gehele regio te versterken?
5. Ondersteunt de raadscommissie een onderzoek naar de **haalbaarheid van een derde ‘middenweg scenario’**, zoals bij de toelichting boven onder punt b genoemd?
6. Vindt u, net als wij, dat ons woningbouwbeleid er op gericht moet zijn om woningen aan te bieden in **verschillende prijsklassen**, zodat jonge starters en inwoners met een modaal inkomen of een inkomen net boven modaal hier ook kunnen wonen?
7. **Zou u naast het lokale debat, ook een regionaal debat** willen voeren over de gevolgen van beide scenario’s voor de groei van de woningvoorraad in relatie tot de ontwikkeling van de sociale woonvoorraad in de hele regio en in het bijzonder in Lansingerland?

Ondertekening en naam,

Pvda fractie:

Sam de Groot

Petra Verhoef

GroenLinks fractie:

Ivana Citterbartova

Marko Ruijtenberg

De leden van de Gemeenteraad

Afdeling
Ruimtelijke Ontwikkeling

Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Amke Zevenbergen

Telefoon
14 010

E-mail
Amke.zevenbergen@lansingerland.nl

Fax
(010) 800 40 01

Verzenddatum 3 december 2018
Ons kenmerk U18.11591

Onderwerp **Collegereactie bespreekstuk Sociale
Woningvoorraad cie Ruimte**

Geachte raadsleden,

De fracties van de PvdA en GroenLinks hebben voor de komende raadscommissie Ruimte op 4 december een bespreekstuk ingebracht over de Sociale woningvoorraad Lansingerland (T18.14952). De fracties hebben aangegeven hierop graag vooraf een reactie van het college te ontvangen. Met deze brief geven wij u antwoord op de vragen.

Vraag 1.

Bent u het met onze fracties eens dat de 20% norm voor sociale woningvoorraad op dit ogenblik onduidelijk is uitgewerkt in de plannen van het college?

Antwoord

Zoals tijdens de behandeling van de begroting aangegeven, leggen wij deze 20% norm uit als een percentage voor nieuwe woningbouwplannen waar we nog kunnen sturen zoals Wilderszijde. Bij nieuwe inbreilocaties en herontwikkeling kunnen we afwijken van 20% om een goede mix tussen koopwoningen en huurwoningen te realiseren.

Vraag 2.

Welk streefpercentage zou uw fractie voor sociale woonvoorraad t.o.v. totale woonvoorraad willen hanteren?

Antwoord

Het gaat niet alleen om percentages, maar om een voldoende aantal woningen voor mensen die zijn aangewezen op het sociale segment. Het gaat om een samenhangend woonbeleid, zoals verwoord in de gemeentelijke woonvisie, waarbij doorstroming een belangrijke rol speelt.

Vraag 3.

Vindt u, net als wij, dat het aanbod van 750-1000 te bouwen sociale woningen tot 2030 te laag is?

Antwoord

Nee, wij hebben een uitgebalanceerd woonbeleid in Lansingerland dat verwoord is in ons bod aan de regio. Daarvan maakt uiteraard ook de huisvesting van de sociale doelgroep onderdeel uit. Maar we kijken breder. Lansingerland biedt met haar unieke ligging en karakter volop kansen voor de toekomst, maar kent ook uitdagingen. We hebben een geschiedenis van VINEX en crisis op de woningmarkt dat diepe impact heeft gehad op Lansingerland. Vanuit deze context hebben wij onze ambities voor de toekomstige groei van onze gemeente geformuleerd. We willen de inwoners aansprekende uitnodigende en bereikbare woningen aanbieden in een aantrekkelijke woon- en leefomgeving met een grote variëteit in type en prijsklassen, zowel koop als huur. We sturen niet alleen op de toevoeging van sociale woningbouw, maar ook op doorstroming, behoud en optimaal benutten van de huidige sociale voorraad.

Vraag 4.

Waarvoor zou Lansingerland volgens u moeten staan? Willen wij ons beleid vooral baseren op de vraag van consumenten (“Referentiescenario”) of kiezen wij via het scenario “Meer evenwicht” voor meer solidariteit in de regio waarbij de gezamenlijke regiogemeenten de druk op sommige wijken in Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen proberen te verminderen om daarmee ook leefbaarheid in en de kracht van de gehele regio te versterken?

Antwoord

Wij staan achter ons bod aan de regio dat tussen het Referentie- en het Meer Evenwicht-scenario in zit. Dit laat zien dat wij zowel rekening houden met wat de consument vraagt en wat past bij de identiteit en de mogelijkheden van Lansingerland als de solidariteit met de regio en specifiek met Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen.

Vraag 5.

Ondersteunt de raadscommissie een onderzoek naar de haalbaarheid van een derde ‘middenweg scenario’, zoals bij de toelichting boven punt b genoemd?

Antwoord

Wij zijn van mening dat een dergelijk onderzoek niet nodig is. Zie het antwoord bij vraag 4.

Vraag 6.

Vindt u, net als wij, dat ons woningbouwbeleid er op gericht moet zijn om woningen aan te bieden in verschillende prijsklassen, zodat jonge starters en inwoners met een modaal inkomen of een inkomen net boven modaal hier ook kunnen wonen?

Antwoord

Ja, zie antwoord vraag 3 onderaan.

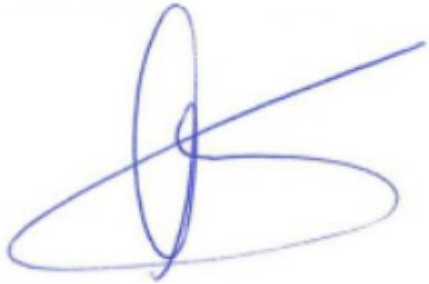
Vraag 7.

Zou u naast het lokale debat, ook een regionaal debat willen voeren over de gevolgen van beide scenario’s voor de groei van de woningvoorraad in relatie tot de ontwikkeling van de sociale woningvoorraad in de hele regio en in het bijzonder in Lansingerland.

Antwoord

Dit debat voeren wij al met SvWrR (Regio Rotterdam) en de corporaties uit de regio. Ook de provincie is hierbij betrokken.

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'L' and 'V' intertwined.

Lucas Vokurka
Secretaris

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Pieter van de Stadt'.

drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester

Bijlage(n): T18.14952, Bespreekpunt 'Sociale woningvoorraad Lansingerland' t.b.v. cie Ruimte d.d.
4 december 2018

Raadsvoorstel

Datum Raad
20 december 2018

Portefeuillehouder
Albert Abee

Registratienummer
BR1800112

Onderwerp
Lansingerland Duurzaam

Gevraagde beslissing

De duurzaamheidsvisie 'Lansingerland Duurzaam' vast te stellen.

Samenvatting

Met deze duurzaamheidsvisie laten wij zien hoe wij samen met inwoners en ondernemers Lansingerland klaar maken voor een groene toekomst. Wij stimuleren innovaties die de duurzaamheid bevorderen. Onze gemeente is in 2050 energieneutraal. Wij gaan aan de slag met het verduurzamen van onze eigen gebouwen en accommodaties. Het wagenpark van de gemeente wordt steeds meer elektrisch en wij scheiden ons afval. Onze nieuwe woningen bouwen wij duurzaam en zijn van gas los. Wij wekken steeds meer onze eigen elektriciteit op.

Een energieneutrale gemeente worden wij alleen als wij het samen doen. Elkaar stimuleren, inspireren en samenwerken. Samen zoeken wij naar oplossingen voor een duurzaam Lansingerland, met oog voor elkaar en onze omgeving. Wij geven het goede voorbeeld en kiezen voor duurzaam waar het kan. Dat doen we bij onze gemeentelijke gebouwen en accommodaties. Maar ook onze woon- en leefomgeving heeft onze aandacht. Samen met verenigingen, scholen, bedrijven en inwoners zoeken wij naar mogelijkheden om te verduurzamen. Wij kiezen voor parken en pleinen die bestand zijn tegen een hevige regenbui. Wij gaan steeds meer elektrisch rijden en kiezen voor alternatieve energiebronnen.

Deze visie is opgesteld met de kennis van nu. Duurzaamheid is een thema dat sterk in ontwikkeling is. Waar nodig, passen we onze strategie of ambities aan, om zo aan te sluiten bij de laatste ontwikkelingen op het gebied van innovatie of wet- en regelgeving. Zo kiezen wij samen voor duurzaam.

Financiële consequenties

Het vaststellen van deze visie leidt op voorhand niet tot extra kosten. De uitvoering vindt plaats binnen de reguliere uren en budgetten. Op het moment dat er extra geld nodig is, dan wordt dit aan u voorgelegd via de reguliere begroting.

Verdere procedure

Na het vaststellen van de duurzaamheidsvisie werken wij in 2019 aan verschillende uitvoeringsprogramma's. Ook starten wij in 2019 met een monitoringssysteem. Door vanaf 2019 te monitoren, kunnen we bij de jaarrekening 2020 rapporteren over de voortgang van het programma duurzaamheid.

Landelijke en regionale afspraken, zoals bijvoorbeeld het nog te sluiten klimaatakkoord, de Regionale Energie Strategie en de uitkomsten van de monitoring kunnen aanleiding zijn om de visie Lansingeland

Duurzaam over vier jaar bij te stellen. Deze duurzaamheidsvisie is dan ook geen einddocument, maar zal via de (continue) beleidscyclus worden bijgesteld.

Een aantal acties die zijn benoemd in de visie Lansingerland Duurzaam zijn inmiddels door ons opgepakt. Zo wordt er bijvoorbeeld in de regio gewerkt aan een gezamenlijke Regionale Energie Strategie, de warmtevisie (in beeld brengen alternatieven voor aardgas) wordt eind dit jaar aanbesteed en de Duurzaamheidsvisie Water is in concept gereed. Wij informeren u in 2019 over de voortgang van een aantal trajecten waarbij wij op een aantal punten u om besluitvorming vragen.

Juridische aspecten

Het betreft een algemeen beleidskader.

Extern draagvlak/burgerparticipatie

We hebben een drietal heidagen georganiseerd:

- Grondstoffen 13 december 2017
- Energietransitie 17 december 2017
- Klimaatadaptatie 11 januari 2018

Tijdens de heidagen is met diverse stakeholder van gedachte gewisseld over de opgave waar we voor staan en op welke wijze we de opgave op gaan pakken. De resultaten van de heidagen zijn verwerkt in de duurzaamheidsvisie.

Het eindconcept van de duurzaamheidsvisie is in september aan een aantal stakeholders van de heidagen voorgelegd. We hebben vijf reacties ontvangen, die we hebben verwerkt in de visie.

Duurzaamheid begint met bewustwording. Voorlichting en communicatie over duurzaamheid zijn van groot belang om deze bewustwording te stimuleren. Communicatie vormt in het vervolg traject een belangrijk ondersteunend onderdeel van de duurzaamheidsvisie.

Duurzaamheid

Energietransitie

Op 23 februari 2018 heeft het kabinet het startschot gegeven voor een nieuwe versie van het nationaal Klimaatakkoord. Het nationaal Klimaatakkoord wordt opgesteld met maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en overheid en heeft als doel om de CO₂ uitstoot in 2030 met 49% te verlagen (ten opzichte van 1990). Op 10 juli 2018 zijn de hoofdlijnen van het klimaatakkoord gepresenteerd. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft effecten die het klimaatakkoord kan hebben, doorgerekend. Vanaf september worden de afspraken in concrete programma's uitgewerkt. Naar verwachting wordt begin 2019 het definitieve nationaal Klimaatakkoord getekend.

Circulaire economie

'Nederland circulair in 2050' vereist een fundamentele verandering op economisch, sociaal-maatschappelijk en ecologisch gebied. Het Rijk continueert de samenwerking met decentrale overheden vanuit het rijksbrede programma 'Nederland circulair in 2050'.

Klimaatadaptatie

Om grote schade door een versnelde klimaatverandering te voorkomen, is in 2014 de deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie genomen. De deltabeslissing heeft onder andere geleid tot het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie. Dit is een gezamenlijk nationaal plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk met concrete acties en doelen voor de verantwoordelijke overheden. Het doel van dit plan is om het proces van ruimtelijke adaptatie te versnellen en minder vrijblijvend te maken, zodat Nederland voor 2050 versneld is voorbereid op effecten van klimaatverandering.

Bijlagen

- Duurzaamheidsvisie Lansingerland Duurzaam (T18.08535)

Toelichting

In het Collegeprogramma 2018-2022 staat: 'In ons land zijn de gemeenten onderdeel van een landelijke opgave om klimaatneutraal te worden. Wij beseffen onze verantwoordelijkheid in dat kader terdege en willen daar in de komende bestuursperiode op een realistische wijze uitvoering aan geven. Wij werken mee aan de nationale klimaataanpak en spannen ons daarvoor lokaal in met een realistisch tempo van investeringen.'

De invulling van het thema duurzaamheid in Lansingerland voor de komende 4 jaar bestaat uit:

- Glastuinbouw: Wij zien de energietransitie in deze sector als de ruggengraat van de klimaataanpak in Lansingerland;
- Woningen gasloos: Een stap te zetten in het gasloos maken van de woningen in Lansingerland;
- Inzet gemeentelijke organisatie: Door zelf het goede voorbeeld te geven in onze eigen plannen en door communicatie naar buiten toe.

Inleiding

Deze visie beschrijft de duurzaamheidsontwikkelingen en -doelstellingen op lange termijn. Het focust daarom niet op korte termijn acties en doelen. Vanuit deze visie gaan wij aan de slag met concrete projecten en plannen op weg naar duurzaam Lansingerland in 2050.

Duurzame ontwikkeling staat politiek en maatschappelijk steeds hoger op de agenda. In juni 2015 hebben wij onze ambitie vastgelegd in het actieprogramma 'Realistisch Duurzaam'. In dit programma spraken wij af hoe wij als gemeente duurzame ontwikkeling ondersteunen en uitvoeren. Binnen het actieprogramma zijn belangrijke stappen gezet voor verduurzaming van onder meer de gemeentelijke organisatie (duurzaam inkopen), de gebouwen (diverse energiebesparende maatregelen) en energievoorziening (zonnepanelen gemeentehuis). Wij willen met deze duurzaamheidsvisie een koers uitzetten naar de toekomst, waarbij de doelen en prioriteiten tot 2050 in de visie uiteen zijn gezet.

Beoogd maatschappelijk effect

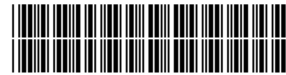
De 'stip op de horizon' is een energie neutrale gemeente. De visie geeft richting aan de inzet op het gebied van duurzaamheid, met de te behalen doelen tot 2050.

De kernargumenten en kanttekeningen

Delen van de duurzaamheidsvisie hebben een link met het ruimtelijk beleid, communicatie en het gemeentelijk inkoopbeleid en afvalbeleid.

Het gedeelte dat betrekking heeft op het energiebeleid en de klimaatadaptatie heeft een sterke link met het ruimtelijk beleid. Het duurzaamheidsbeleid zal gedeeltelijk onderdeel worden van de Omgevingsvisie en zo integraal onderdeel worden van het beleid voor de fysieke leefomgeving. Naar verwachting krijgen we met de komst van de Omgevingswet vanaf 2021 meer bevoegdheden om maatwerkvoorschriften op te nemen in onze ruimtelijke plannen.

Raadsbesluit

Datum Raad
20 december 2018
Registratienummer
BR1800112

Onderwerp
Lansingerland Duurzaam

De raad van de gemeente Lansingerland;
gelezen het bijgaande voorstel

Overwegende dat

- het noodzakelijk is de op gang gebrachte beweging op duurzaamheid voort te zetten om de opgave die voor ons ligt te realiseren;
- het college in juni 2015 het actieprogramma Realistisch Duurzaam 2015-2018 heeft vastgesteld;
- in 2018 in de organisatie het programma duurzaamheid is gestart;
- met deze duurzaamheidsvisie de raad de doelen stelt voor het programma duurzaamheid en de te bereiken doelen.

Gelet op

- het Kyoto protocol 1997-2020;
- het internationale klimaatverdrag van Parijs 2015;
- de nationale klimaatop in 2016.

Besluit(en)

De duurzaamheidsvisie 'Lansingerland Duurzaam' vast te stellen.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van 20 december 2018,

de griffier,

drs. Marijke Walhout

GEMEENTE

Lansingerland

Lansingerland duurzaam

*Duurzaamheidsvisie voor de thema's
Energietransitie, Circulaire Economie
en Klimaatadaptatie*

***Het inzetten op energietransitie,
een circulaire economie en
klimaatadaptatie leidt tot een
toekomstbestendige leefomgeving.***

I Gemeente Lansingerland

Inhoudsopgave

VOORWOORD	05
I 1 INLEIDING	06
I 2 LANSINGERLAND DUURZAAM	11
I 3 ENERGIETRANSITIE	14
3.1 De opgave	14
3.2 Einddoel en mijlpalen	15
3.3 Betrokken stakeholders	20
I 4 CIRCULAIRE ECONOMIE	21
4.1 De opgave	21
4.2 Einddoel en mijlpalen	22
4.3 Betrokken stakeholders	24
I 5 KLIMAATADAPTATIE	25
5.1 De opgave	25
5.2 Einddoel en mijlpalen	26
5.3 Betrokken stakeholders	27
I 6 VERVOLGSTAPPEN	28
I 7 COLOFON	32

Voorwoord

Samen geven wij het goede voorbeeld: kiezen voor duurzaam en de toekomst.

Verbeter de wereld, begin bij jezelf. Dat geldt ook voor Lansingerland. Want ook wij voelen ons verantwoordelijk voor de toekomst van onze planeet. Daar spannen we ons voor in. Met deze duurzaamheidsvisie laten wij zien hoe wij samen met de inwoners en ondernemers Lansingerland klaar maken voor een groene toekomst. Wij stimuleren innovaties die de duurzaamheid bevorderen.

Onze gemeente is in 2050 energieneutraal. Wij gaan aan de slag met het verduurzamen van onze eigen gebouwen en accommodaties. Het wagenpark van de gemeente wordt steeds meer elektrisch en wij scheiden ons afval. Onze nieuwe woningen bouwen wij duurzaam en zijn van gas los. Wij wekken steeds meer onze eigen elektriciteit op.

Een energieneutrale gemeente worden wij alleen als wij het samen doen. Elkaar stimuleren, inspireren en samenwerken. Samen zoeken wij naar oplossingen voor een duurzaam Lansingerland, met oog voor elkaar en onze omgeving.

Wij geven het goede voorbeeld en kiezen voor duurzaam waar het kan. Dat doen we bij onze gemeentelijke gebouwen en accommodaties. Maar ook onze woon- en leefomgeving heeft onze aandacht. Samen met verenigingen, scholen, bedrijven en inwoners zoeken wij naar mogelijkheden om te verduurzamen.

Wij kiezen voor parken en pleinen die bestand zijn tegen een hevige regenbui. Wij gaan steeds meer elektrisch rijden en kiezen voor alternatieve energiebronnen. Zo kiezen wij samen voor duurzaam.

Deze duurzaamheidsvisie geeft ons de richting die wij nodig hebben. Voor welke uitdagingen staan we? Waarom kiezen we wél voor het één en niet voor het ander? Wie hebben we wanneer nodig en hoe werken we zo optimaal mogelijk samen om de doelen te bereiken?

Met trots presenteer ik u deze duurzaamheidsvisie, waarvan ik hoop dat deze u ook inspireert. Heeft u vragen, opmerkingen of ideeën? Laat het weten via duurzaam@lansingerland.nl. Want een goede visie blijft in beweging en is flexibel genoeg om mee te gaan met ontwikkelingen.

Namens het gemeentebestuur,

Wethouder Duurzaamheid Albert Abec

1. Inleiding

Lansingerland koestert het dorps karakter.

Lansingerland is ingepast in de parkachtige omgeving waar natuurwaarden een gezond tegenwicht bieden aan verstedelijking rondom

de gemeente. Lansingerland groeit in een passend tempo naar een omvang van 75.000 inwoners. Dit betekent de bouw van circa 4.000 tot 7.000 woningen. In ruim opgezette wijken waarin sociale veiligheid en leefbaarheid een hoge prioriteit hebben. Nieuwe woongebieden sluiten zoveel mogelijk aan bij het dorpse karakter.

De gemeente Lansingerland versterkt zijn dienstverlening, voorzieningen, infrastructuur en huishoudboekje om inwoners en ondernemers kansen te bieden. Met zicht op een betere toekomst. Een aanpak waarin iedereen meedoet, naar eigen kracht, met eigen inzet en waar nodig met betrokkenheid van de gemeente. Een inzet

die investeert in samenhang, samenwerking en integraliteit van denken. Waarin technische innovatie binnen de tuinbouwsector, duurzaamheid en vestigingsklimaat speerpunten van economisch beleid zijn. Dit perspectief is voor de gemeente Lansingerland uitgangspunt voor onze visie op duurzaamheid.

Wij dragen bij aan het behalen van onze duurzaamheidsdoelstellingen door onze CO₂ uitstoot te verminderen. Dit doen wij door in te zetten op de energietransitie. Maar ook willen we de hoeveelheid afval die wij produceren terug brengen door te werken aan een circulaire economie. We bereiden ons voor op de gevolgen van de versnelde klimaatverandering door onze omgeving klimaatadaptief in te richten. Het gaat hier stuk voor stuk om veranderingen die voor iedereen direct merkbaar en zichtbaar zijn in de directe leefomgeving. Dit heeft gevolgen voor onze inwoners en bedrijven.

Doelstelling

In deze visie zetten we uiteen waar de gemeente Lansingerland wil staan in 2050. Dit lijkt wellicht nog ver weg. De opgave is echter dermate groot, dat we nu in dit document de koers uitzetten en bepalen waar we op inzetten om ons doel te bereiken. Deze visie bevat daarom een aantal markeringspunten richting 2050. Voor de korte termijn vertalen we de visie in een concreet uitvoeringsprogramma en evalueren we periodiek de voortgang. Vanaf 2021 zal duurzaamheid ook integraal onderdeel uitmaken van onze omgevingsvisie en ons omgevingsplan.

Mondiale doelen

Eind september 2015 heeft de Verenigde Naties een nieuwe mondiale agenda aangenomen die een eind moet maken aan armoede, ongelijkheid en klimaatverandering. Dat zijn zeventien 'Sustainable Development Goals' of Duurzame Ontwikkelingsdoelen om de wereld tot 'een betere plek te maken in 2030'.

Onze visie duurzaamheid sluit aan bij de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties. Onze visie en ons routeplan hebben de sterkste relatie met de hiernaast benoemde zes doelen uit Sustainable Development Goals.

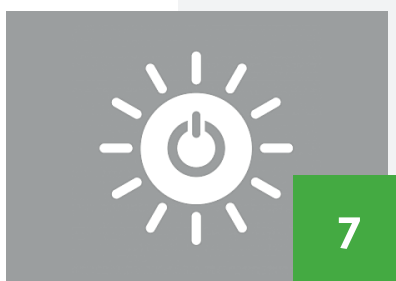

11

Duurzame steden en gemeenschappen

Dit doel is een overkoepelend duurzaamheidsdoel waar gemeenten een cruciale rol in spelen, en is daarmee verweven in alle thema's in deze visie.

In het gehele document

7

Betaalbare en duurzame energie

We werken aan betaalbare, betrouwbare en duurzame energie voor iedereen.

Terug te vinden in
3. Energietransitie

9

Industrie, innovatie en infrastructuur

We stimuleren een hoogwaardige duurzame infrastructuur

Terug te vinden in
3. Energietransitie, mobiliteit

12

Verantwoorde consumptie en productie

We nemen actief onze rol in het verduurzamen van consumptie- en productiepatronen

Terug te vinden in
4. Circulaire economie

13

Klimaatactie

We bestrijden klimaatverandering en de effecten ervan.

Terug te vinden in
3. Energietransitie
5. Klimaatadaptatie

2

Geen honger

Subdoel 2.4: Duurzame voedselproductiesystemen bevorderen.

Terug te vinden in
3. Energietransitie

Keuze voor de drie hoofdthema's

In lijn hiermee hebben de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Unie van Waterschappen (UvW) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) een gezamenlijke investeringsagenda van gemeenten, waterschappen en provincies opgesteld voor de kabinetsformatie 2017, 'Naar een duurzaam Nederland'. De drie hoofdthema's hieruit zijn de focusgebieden die wij hanteren voor onze duurzaamheidsvisie: Energietransitie, Circulaire economie en Klimaatadaptatie. We lichten deze thema's verder toe in de volgende hoofdstukken.

Rol en invloed gemeente

Het inzetten op energietransitie, een circulaire economie en klimaatadaptatie leidt tot een toekomstbestendige leefomgeving. De gemeente Lansingerland kan de doelen uit deze visie alleen bereiken door samen te werken.

Daarom is de gemeente Lansingerland aan de slag gegaan met diverse partners en gaan we de samenwerking verder intensiveren. Het is van cruciaal belang dat de woningbouwcorporatie, particulieren, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden initiatieven nemen en investeren in duurzaamheid. We gaan er vanuit dat het Rijk en provincie voldoende middelen inzetten voor de landelijke aanpak. De gemeente Lansingerland zet de extra lokale middelen vooral in om de gemeentelijke doelen te bereiken.

Gemeente Lansingerland kan op drie domeinen invloed uitoefenen: de eigen bedrijfsvoering, op de fysieke leefomgeving en in de lokale economie. De mate van invloed en het effect variëren per domein. In onderstaande figuur is dit schematisch weergegeven:

Wij stimuleren samenwerking die leidt tot verduurzaming.

Het effect van het verduurzamen van de gemeentelijke bedrijfsvoering is relatief beperkt, alhoewel onze invloed hier hoog is. De effecten van de gemeentelijke investeringen in het beheer van de buitenruimte en de ontwikkeling van gronden en energievoorzieningen zijn veel groter en de invloed is redelijk. In het ene project heeft de gemeente veel invloed en voor het andere project moet de samenwerking gezocht worden. Voor de lokale economie / en het gedrag van inwoners en bedrijven geldt dat we invloed uitoefenen door samenwerking en dialoog met hen. Het effect is heel hoog, maar de invloed van de gemeente is in veel gevallen beperkt.

De rol van de gemeente

De rol van de gemeente verschilt per onderwerp. In het algemeen kunnen wij de volgende rollen aannemen:

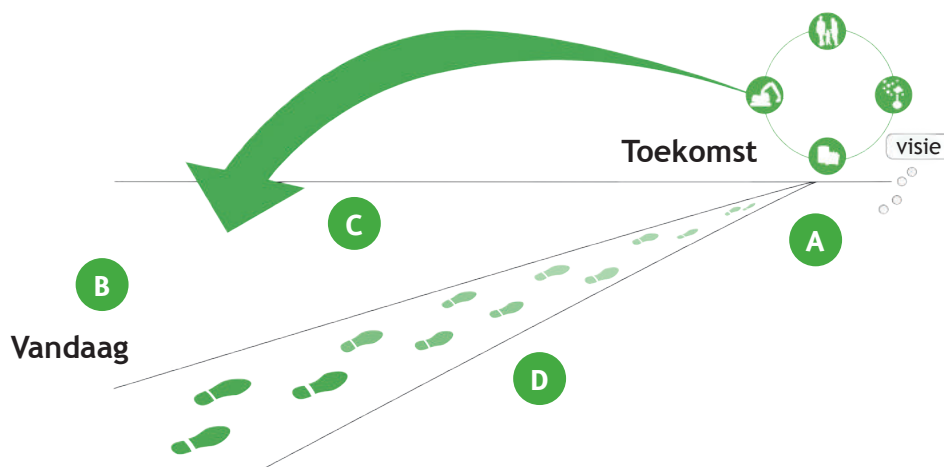
Rol gemeente	Omschrijving
Wetgever	Voorschrijven door kaders, regels en voorschriften te stellen en op te leggen. Uitvoering door anderen.
Eigenaar	Beheren, ontwikkelen en zelf doen. Regie en organisatie ligt volledig bij de gemeente.
(Co-)Financier	Financieren door geld vrijmaken om initiatieven op gang te brengen en te houden bijv. subsidieregeling en revolverende fondsen.
Facilitator	Aanjagen, organiseren en samenwerking zoeken. Ondersteunen zonder inzet van financiële middelen.

Aanpak

Voor de thema's energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie geldt dat we aan de vooravond staan van een enorme transitieopgave. Om een dergelijke transitieopgave goed te doorlopen gebruiken wij The Natural Step-methodiek. De methodiek gaat uit van het zogenaamde ABCD-proces. Door middel van 'backcasting' (terugredeneren) wordt de langetermijnvisie gebruikt om te bepalen welke acties we nu moeten ondernemen. Stapsgewijs wordt vervolgens bekeken waar we nu staan en wat er nodig is om het einddoel te behalen. Deze methodiek leidt tot een degelijk en begrijpelijke visie.

De duurzaamheidsvisie is tot stand gekomen door een gefaseerde aanpak waarbij belangrijke stakeholders van binnen en buiten de gemeentelijke organisatie zijn betrokken. Door middel van werksessies per thema zijn met medewerkers van de gemeente de eerste bouwstenen voor deze visie geleverd. Vervolgens zijn deze bouwstenen verrijkt en aangevuld op heidagen met stakeholders vanuit de Lansingerlandse samenleving.

- A** Bewustwording en succes
- B** Huidige realiteit
- C** Creatieve ideeën
- D** Aan de slag

Leeswijzer

In hoofdstuk twee verwoorden wij onze visie op de drie thema's energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Tevens introduceren wij de domeinen waarin de drie thema's plaatsvinden.

In hoofdstuk drie, vier en vijf behandelen wij de thema's energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Ieder hoofdstuk kent een gelijke opzet:

een introductie van het onderwerp, een korte beschrijving van de huidige stand van zaken, een visie voor 2050 met een aantal afgeleide doelen en de belangrijkste bouwstenen om de doelen te bereiken. Tenslotte worden ook de stakeholders per thema benoemd. We besluiten met hoofdstuk zes waarin de belangrijkste vervolgstappen om deze visie te implementeren zijn beschreven.

2. Lansingerland duurzaam

*In 2050 is
Lansingerland een
groene gemeente.*

Lansingerland is in 2050 een groene gemeente, waarbij het innovatieve karakter optimaal is ingezet en de transitie is gemaakt naar een toekomstbestendige leefomgeving en het versterken van de unieke Lansingerlandse identiteit. We focussen hierbij op de volgende drie thema's:

Energietransitie

Circulaire economie

Klimaatadaptatie

Energietransitie

Ingegeven door de gevolgen van klimaatverandering, de grondstoffenschaarste en de zorg om de luchtkwaliteit vindt er in Nederland een transitie plaats naar het gebruik van duurzame en hernieuwbare bronnen voor het opwekken van energie. De invulling voor onze elektriciteitsvraag, het verwarmen van onze huizen en bedrijven en onze mobiliteitsbehoefte vraagt hiermee om een radicaal andere energievoorziening. Fossiele brandstoffen als steenkolen, olie en aardgas zullen op grote schaal uitgefaseerd worden om het uiteindelijke doel te behalen: een CO₂-neutrale energievoorziening in 2050. Wij stappen over op duurzame energiebronnen zoals zon, wind, duurzame biomassa, geothermie, thermische energie uit oppervlaktewater (TEO), waterstof en gebruiken wij warmte uit reststromen van de industrie. In deze visie betekent de energietransitie dus met name de overgang van het gebruik van fossiele bronnen naar energie uit hernieuwbare bronnen.

Circulaire economie

In 2050 hebben we een circulaire economie. Grondstofkringlopen zijn dan optimaal gesloten, met een zo hoog mogelijk behoud van waarde. Door een ‘sharing economy’ worden zaken als auto’s, gebouwen en apparatuur gedeeld. Producten aan het einde van hun levensduur worden gereviseerd (‘refurbished’) of onderdelen worden hergebruikt. Dit geldt ook voor de eigen bedrijfsvoering van de gemeente en alle bouwprojecten in onze gemeente. Bewoners en bedrijven gebruiken, leasen en

verkopen circulaire producten. Daarvoor gaan we andere verbindingen aan met bestaande partners en leggen we contacten met nieuwe partners.

Klimaatadaptatie

Ons klimaat verandert en we merken de gevolgen in toenemende mate binnen onze gemeente: met name een stijging van de temperatuur; waardoor het warmer en droger wordt op aarde. De regen die valt, komt vaker in grote hoeveelheden tegelijk naar beneden, in zogeheten piekbuien. Deze veranderingen hebben grote gevolgen voor mensen, planten en dieren. Urgente gevolgen zijn onder meer: hittestress, uitval (van delen) van vitale en kwetsbare functies in infrastructuur en industrie, mogelijke oogstschade in de land- en tuinbouw, gezondheidsverlies en afname van biodiversiteit. Klimaatadaptatie gaat over de aanpassing aan klimaatverandering, met als doel om de negatieve effecten hiervan op te vangen. Zo ontstaat een zekere mate van klimaatbestendigheid.

Door de inzet op de thema’s energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie hebben we ook voor de toekomst de kwaliteit van wonen en onze aantrekkelijke leefomgeving weten te behouden en daarbij de impact op het milieu en klimaat weten te minimaliseren.

De invulling van deze drie thema’s hebben we gestructureerd door het in te delen in verschillende domeinen, zoals hieronder afgebeeld.

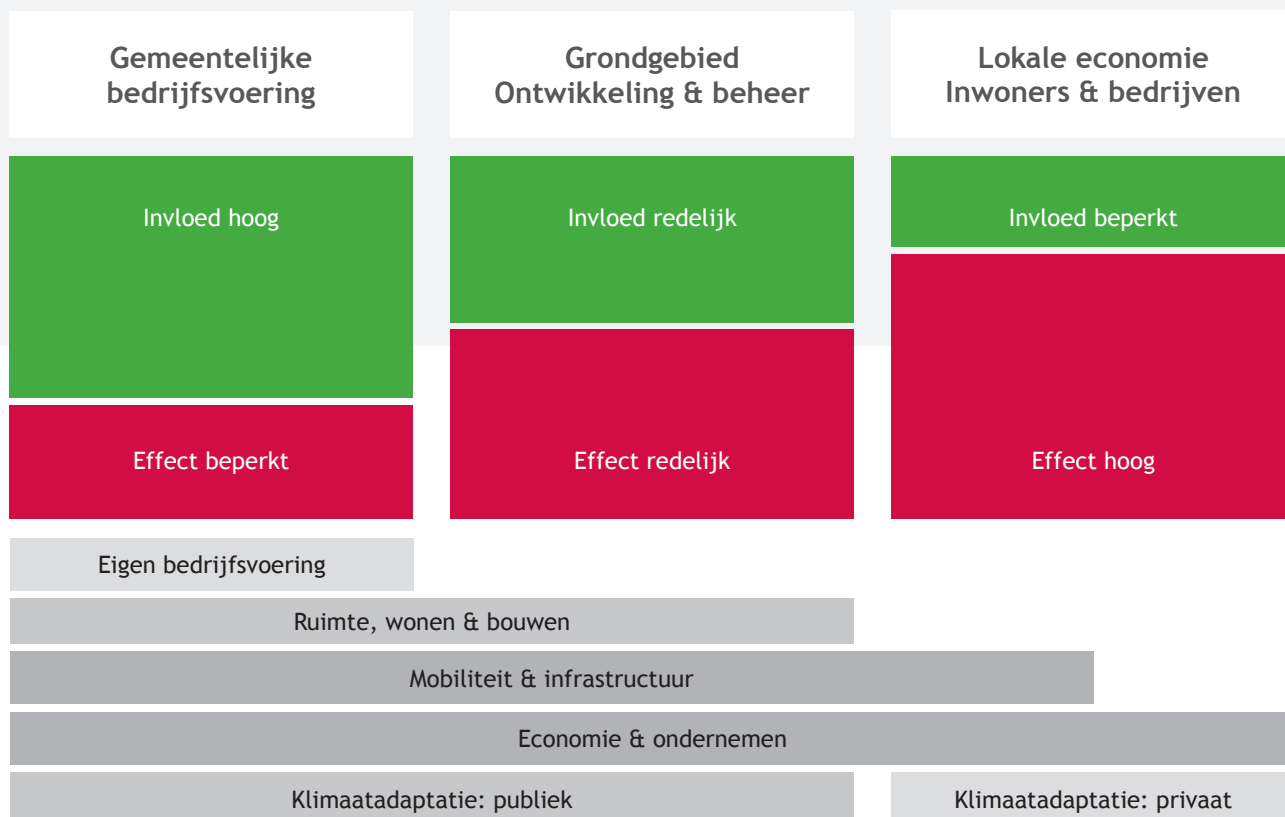
Einddoel	Duurzaam Lansingerland		
Pijlers	 Energie transitie	 Circulaire economie	 Klimaatadaptatie
Domeinen	Ruimte, wonen & bouwen	Ruimte, wonen & bouwen	Ruimte, wonen & bouwen
	Economie & ondernemen	Economie & ondernemen	
	Eigen bedrijfsvoering	Eigen bedrijfsvoering	
	Mobiliteit & infrastructuur		

De invloedssfeer van de gemeente

De invloedssfeer van de gemeente verschilt per domein. Dit is weergegeven in onderstaande afbeelding.

3. Energietransitie

*Wij zijn in
2050 volledig
energieneutraal.*

De energietransitie betekent een overgang van fossiele bronnen naar energie uit hernieuwbare bronnen. De focus ligt hierbij op de elektriciteitsvraag en de warmtevraag van onze inwoners, bedrijven en onze eigen energievraag. Daarnaast omvat het de energievraag van mobiliteit binnen de gemeentegrenzen.

3.1 De opgave

Met de ratificering van het Klimaatakkoord van Parijs is ingezet op beperking van de opwarming van de aarde tot 1,5 tot 2 graden ten opzichte van het pre-industriële niveau. De Nederlandse bijdrage aan dit doel bestaat uit een besparing van het finale energieverbruik met gemiddeld 1,5 procent per jaar. We hebben het doel om te voldoen aan de Parijs-doelstellingen (80-95% CO₂ reductie in 2050 t.o.v. 1990. Met als tussenstap een CO₂ reductie van 49% in 2030 t.o.v. 1990. Meer dan de helft van alle CO₂-uitstoot ontstaat in en rondom steden.

Het Rijk gaat er vanuit dat de decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) zelf een klimaatbeleid voeren. Het Rijk ondersteunt dit. In het klimaatkkoord is afgesproken dat gemeenten een regionaal afgestemde bijdrage leveren aan de nationale klimaatdoelen. Lansingerland werkt in regionaal verband samen aan de Regionale Energie Strategie (RES) binnen de regio Rotterdam/Den Haag (binnen de contour van de MRDH). In het RES wordt samengewerkt met de Greenport West-Holland, het havenindustriële complex en de MRDH

rond mobiliteit. De RES biedt handelingsperspectief voor lokale acties en inzicht in en kansen voor synergie en slimme energievoorziening. Halverwege 2019 is de RES voor de regio Rotterdam/Den Haag gereed.¹

3.2 Einddoel en mijlpalen

Einddoel (Visie 2050)

In 2050 is de gemeente Lansingerland volledig energieneutraal. Dat wil zeggen dat de energie die wordt gebruikt, volledig wordt opgewekt uit hernieuwbare bronnen. Deze hernieuwbare bronnen komen zoveel mogelijk uit de gemeente zelf.

Om de doelstellingen te behalen wordt de 'trias energetica' gehanteerd:

1. Energie besparen
2. Hernieuwbare bronnen benutten
3. Onvermijdbare koolstofbronnen zo gebruiken dat ze zo min mogelijk CO₂-uitstoot veroorzaken.

De doelen en maatregelen op dit vlak beschrijven we aan de hand van vier domeinen:

- *Economie en ondernemen,*
- *Gemeentelijke bedrijfsvoering,*
- *Ruimte, wonen en bouwen,*
- *Mobiliteit.*

Domein Ruimte, Wonen en Bouwen

Mijlpalen

Van het totale energieverbruik in Nederland komt ongeveer één derde voor rekening van woningen en gebouwen. Aan het einde van deze kabinetsperiode worden 30.000 - 50.000 bestaande woningen per jaar gasvrij gemaakt of in ieder geval zodanig energie-efficiënt dat ze op korte termijn gasloos gemaakt kunnen worden. In Lansingerland staan momenteel zo'n 23.000 woningen. In 2050 verwachten we meer dan 30.000 woningen te tellen. Op dit moment bevindt de energietransitie zich in de opstartfase. Voor gasloze nieuwbouw sluiten wij ons aan op het rijksbeleid. Voor bestaande bouw wordt er nu vooral geëxperimenteerd met technieken om van het gas los te koppelen. Het is onze verwachting dat met opgedane ervaring, het meer beschikbaar komen

van nieuwe technieken en betere financieringsmogelijkheden het aantal woningen dat van het gas los gekoppeld kan worden per jaar zal toenemen. Wij verwachten dat rond 2030 al 1.000 woningen per jaar van het gas worden losgekoppeld. Hiermee is in 2050 de volledige woningvoorraad energieneutraal. Daar horen de volgende doelstellingen bij:

- 2019: De duurzaamheidsinstrumenten GPR-gebouw en -stedenbouw worden de standaard in de ambitiesbepaling en beoordeling van nieuwbouwplannen.
- 2020: Nieuwbouw voldoet verplicht aan BENG-norm
- 2021: Huursector corporaties zorgen er voor dat in 2021 hun woningvoorraad gemiddeld energielabel B heeft.²
- 2021: Lokaal energietransitieplan, waarin bij voorkeur per wijk wordt bepaald wat de warmtebron wordt en per wanneer het gasnet wordt afgesloten.³
- 2025: Een pilot afgerond waarbij minimaal 500 bestaande woningen aardgasvrij zijn gemaakt.
- 2030: minimaal 15.000 bestaande woningen aardgasvrij⁴
- 2045: bijna alle 30.000 bestaande woningen aardgasvrij
- 2050: Energieneutrale gebouwde omgeving waarbij alle gebouwen aardgasvrij zijn gemaakt.

Dit bereiken we door:

- Geen vergunningen af te geven om nieuwbouwwoningen op het aardgas aan te sluiten (vanaf 1 juli 2018)⁵
- Opstellen van een warmtevisie in 2019 en het vertalen van de warmtevisie naar een lokaal energietransitieplan in 2020, met daarin de verwachte beste alternatieven voor aardgas per wijk, passend bij de planhorizon van het Rijk.
- Onderzoeken wat bedrijven en inwoners nodig hebben en hen stimuleren hun gebouwen en woningen te verduurzamen. Voor financiële prikkels sluiten we aan bij subsidies van Rijk en provincie.
- Voorlichting en stimuleren van bewoners door energiefacés, voorlichtingsavonden, energieloket, website, et cetera.
- In 2018 te starten met de introductie van de duurzaamheidsinstrumenten GPR-gebouw en stedenbouw.
- Duurzame gebiedsontwikkeling te stimuleren door de uitvoering van de richtlijnen duurzame gebiedsontwikkeling (DGO).
- Herziening Leidraad Inrichting Openbare Ruimte aan te vullen met duurzaamheid.

¹ Voorstel voor hoofdlijnen van het klimaatakkoord (juli 2018)

² Convenant energiebesparing huursector

³ Een verplicht programma in de Omgevingswet

⁴ Wet Voortgang Energietransitie (VET)

⁵ <http://infographics.rvo.nl/beng/>

Woningen van het gas los

In lijn met de nieuwe wetgeving zal nieuwbouw niet meer worden aangesloten op het aardgas, tenzij er zeer zwaarwegende technische bezwaren zijn. De eerste gasloze wijken worden momenteel ontwikkeld en gebouwd. Bij woningbouwprojecten met bestaande afspraken, stimuleren we ontwikkelaars gebruik te maken van de inkeerregeling van Stedin. Hiermee wordt voorkomen dat aardgasnetten worden aangelegd.

Voor de bestaande wijken ontwikkelen we energieplannen met daarin de verwachte beste oplossingsrichting per wijk inclusief de verwachte tijdshorizon. We combineren natuurlijke vervangmomenten/renovatie bij bestaande bouw zoveel mogelijk slim met het gasloos maken (bijvoorbeeld bij het vervangen van riolering of aardgasleidingen). We onderzoeken de mogelijkheid om deel te nemen aan een proeftuin voor bestaande woningen. Het is onze ambitie om minimaal 500 bestaande woningen aardgasvrij te maken. Daarnaast is in 2019 het haalbaarheidsonderzoek voor een aardgasloze Bomenbuurt afgerond.

Het streven is om in 2030 minimaal 15.000 woningen van het aardgas losgekoppeld te hebben. In 2045 zijn in principe alle woningen losgekoppeld van het aardgas. In uitzonderlijke gevallen zal er nog fossiele brandstof nodig zijn omdat er nog geen alternatieven voorhanden zijn of de woningen te ver af liggen van een warmtebron. In 2050 zullen de fossiel gestookte warmtebronnen los zijn gekoppeld van het warmtenet, waarmee de opgewekte energie echt duurzaam is.

Bewoners aan zet

Onderdeel van de energietransitie is dat gebouw-

De gemeente steunt lokale initiatieven.

eigenaren zich zelf verantwoordelijk voelen voor het energieneutraal maken van de eigen omgeving. De gemeente zal gebouw-eigenaren woningcorporaties, burgers, bedrijven, instellingen en

overheden ondersteunen bij energiebesparing. We gaan een campagne opzetten om bewoners bewust te maken van de gevolgen van een aardgasvrije gemeente. Dit heeft al geleid tot verduurzaming van enkele honderden huishoudens. Dit doen we door lokale initiatieven van bewoners en bedrijven te ondersteunen. Zo ondersteunen we een pilot voor een innovatief concept om woningen energieneutraal te maken. Via de website bieden we inwoners ondersteuning bij verduurzaming van hun eigen

woning. Ook gaan we de wijken in en geven we voorlichting en stimuleren van bewoners door energiecafés, voorlichtingsavonden, communicatie bij collectieve inkoop zonnepanelen, et cetera. De Lansingerlandse warmtevisie (energietransitieplan) gaat een belangrijke rol spelen in de communicatie richting de bewoners.

Financiële ondersteuning

We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor financieringsarrangement aan particulieren voor de verduurzaming van huizen. Bijvoorbeeld door het opzetten van een revolverend fonds en door het verder vergroenen van onze leges. Tot en met 2019 krijgen inwoners die hun huis met een energieprestatiecoëfficiënt (EPC) van 0 of lager (ver)bouwen tot een bepaald budget 100% korting op bouwleges. Vanaf 2020 moet alle nieuwbouw een Bijna EnergieNeutraal Gebouw (BENG) zijn. In 2020 doen we een nieuw voorstel voor stimuleringsmaatregelen, passend bij de situatie en wetgeving. Rijksbreed worden de mogelijkheden onderzocht voor gebouwgebonden financiering voor verduurzamingsmaatregelen.⁹

Domein Economie en ondernemen

Mijlpalen

De grootste bijdrage aan de klimaatneutraliteit van onze gemeente kan worden geleverd door de innovatie in de glastuinbouwsector. Wij zien de energietransitie in deze sector als de ruggengraat van de klimaataanpak in Lansingerland. Er zijn vele initiatieven in deze sector waaraan wij een actieve bijdrage willen leveren c.q. ondersteunen. Hierbij willen wij actief de rol van regisseur (verbinden en organiseren) op ons nemen. Zo werken we mee aan de doelen die we met de sector hebben afgesproken. Deze en andere doelstellingen die we onszelf stellen:

2020: Nieuwe kassen klimaatneutraal, en 50% energiebesparing bij bestaande kassen⁶

2025: Duurzame energie is een integraal onderdeel van onze ruimtelijke opgave en heeft een plek in onze omgevingsvisie

2030: Glastuinbouw: gemeente dekkend warmtenet. 40% minder CO₂ uitstoot t.o.v. 2013

2030: 12% van ons elektriciteitsverbruik wordt binnen de gemeente opgewekt

2035: Energievoorziening van de gebouwde omgeving CO₂ neutraal⁷

2040: 25% van ons elektriciteitsverbruik wordt binnen de gemeente opgewekt⁸ en 75% wordt buiten de gemeentegrenzen duurzaam opgewekt De glastuinbouwsector opereert klimaatneutraal.¹

2050: Alle bedrijven opereren energieneutraal

⁶ Energie akkoord Greenport

⁷ Ambitie provincie ZH (Energie agenda april 2018)

Dit bereiken we door:

- In te zetten op het verduurzamen van de warmteopwekking, zowel collectieve warmteoplossingen (centraal en lokaal) als individueel. Het gaat om verschillende vormen van bodemenergie, zonnewarmte en omgevingswarmte. De benutting van fossiele restwarmte uit het havengebied kan in de transitiefase hier een bijdrage aan leveren.
- Prioriteit te geven aan de handhaving van de duurzaamheidseisen voor bedrijven uit de Wet milieubeheer.
- De alternatieve bronnen voor energieopwekking binnen onze gemeente in beeld te hebben.
- Ons in te spannen om 25% van de benodigde elektriciteit duurzaam op te wekken binnen de gemeente.

Glastuinbouw

In Lansingerland vindt veel economische activiteit plaats. De glastuinbouwsector speelt hier een belangrijke rol in. We helpen de ondernemers om de energievraag van deze

Wij bieden ondernemers de kans om te verduurzamen.

sector te verminderen en te verduurzamen. Ook kijken we naar de kansen om de warmtevoorziening van de glastuinbouwsector te koppelen aan de warmtevraag van de woningen en de bedrijven in de gemeente. Omdat de mogelijke oplossingen vaak breder zijn dan onze gemeentegrenzen, werken we hiervoor regionaal samen. Zo werken we samen met andere tuinbouwgebieden om uitvoering te geven aan de doelstellingen van het Energieakkoord Greenport West-Holland. Samen met de sector hebben we de Warmte Samenwerking Oostland opgericht, waarbij we met gemeente Pijnacker-Nootdorp, LTO Glaskracht en andere stakeholders samenwerken aan een gebiedsdekkend netwerk van warmteleidingen voor de tuinbouwgebieden in onze gemeentes. We zullen hierbij aanhaken op de regionale warmteleiding: een bovenregionaal netwerk voor warmte afkomstig uit duurzame energiebronnen, zoals geothermie en restwarmte uit de Rotterdamse haven. Ook speelt de glastuinbouw een belangrijke rol binnen de regionale energie strategie (RES).

Overige bedrijven

We stimuleren bedrijven energie efficiënt te gebruiken. Voor de vastgoedsector (zakelijk en maatschappelijk vastgoed) geldt de Wet milieubeheer. Die verplicht tot besparende maatregelen als deze zich binnen vijf jaar terugverdienen. Handhaving van de Wet milieubeheer krijgt komende jaren prioriteit vanuit de DCMR.

Hernieuwbare energiebronnen

De energieagenda van de provincie Zuid-Holland onderscheidt vijf bronnen van duurzame energie: warmte, wind, zon, biomassa en water. Om onze gemeentelijke doelstelling te halen zullen we ook in moeten zetten op grootschalige hernieuwbare energieopwekking. De Regionale Energie Strategie (RES) is een instrument om te komen tot een regionaal afgestemde bijdrage aan de nationale klimaatdoelen. Onderzocht wordt wat de regionale opgave is en wat ruimtelijke-, energetische- en economische kansen zijn. De RES is vooral een aanvulling op de lokale en sectorale aanpakken. Een instrument om uitvoering van energiematregelen te stroomlijnen en te versnellen.

Voor warmte is het zaak om aan te sluiten bij (boven) regionale mogelijkheden voor warmtenetten en ruimte te geven aan Geothermie en Warmte koude opslag (WKO). Geothermie is gereguleerd in de mijnbouwwet, hier heeft de gemeente slechts een beperkte rol in. Voor warmte koude opslag is de provincie in beginsel bevoegd, maar de gemeente kan hier op termijn een rol spelen door gebiedsgericht een masterplan voor de ondergrond vast te stellen. Hiermee ordenen we de ondergrond waardoor maximaal gebruik kan worden gemaakt van WKO.

Onze doelstelling start met een forse besparing van 35% op ons energiegebruik. Er blijft dan nog ongeveer 2700 TJ op te wekken duurzame elektriciteit nodig om te voldoen in onze energie behoefte. Zelfs als we er vanuit gaan dat driekwart van de energiebehoefte buiten onze gemeente wordt opgewekt, bijvoorbeeld door wind op zee, blijft er een enorme opgave van circa 600TJ over. Voor een deel kan in deze elektriciteitsbehoefte voorzien worden door het plaatsen van zonnepanelen op daken. Zeker de daken van de grote transport en logistiek bedrijven binnen onze gemeente bieden kansen voor grootschalige opwekking van zonne-energie. Hiermee kan ongeveer 40% van de beoogde 600TJ opgewekt worden.

⁸ Onderzoek adviesbureau Overmorgen

⁹ Gezamenlijk doel van MRDH gemeentes

Om de doelstelling van 25% duurzame elektriciteit op te wekken binnen onze gemeente te behalen, is het nodig om naast zonnepanelen op daken ook gebruik te maken van een mix van windenergie en zonnevelden. Hierbij staat de benodigde opwek gelijk aan ongeveer 14 windturbines van 3 MW of circa 100 tot 140 hectare zonnevelden.

Voor windenergie hebben we in 2018 een beleids- en toetskader wind vastgesteld en hebben we van de provincie de bevoegdheid gekregen om zelf regie te houden op onze windopgave. We stimuleren ontwikkelaars om met een aanvraag te komen en dragen bij aan de burgerparticipatie. We stellen onze grondeigendommen waar mogelijk ter beschikking voor het plaatsen van windturbines. Door technische beperkingen vanuit de luchtvaart en leidingeigenaren lijken de mogelijkheden op dit moment beperkt.

Voor zonneweides hebben we nog geen beleid. De provincie Zuid-Holland is erg terughoudend, omdat zonnevelden veel ruimte innemen en andere functies zoals landbouw, natuur en recreatie verdringen. We onderzoeken of het mogelijk is met een pilot een zonneveld te realiseren (mogelijk als tijdelijke invulling of op 'restpercelen' of als dubbel grondgebruik). Onze focus ligt echter op zonnepanelen op daken van woningen en bedrijven.

Daarnaast onderzoeken we de mogelijke bronnen waar we nu nog niet (optimaal) gebruik van maken, zoals warmte uit oppervlaktewater (TEO), groen gas, waterstof en biomassa.

Domein Gemeentelijke bedrijfsvoering

Mijlpalen

De energietransitie laat een beweging van onderop zien: de 'energieke samenleving'. Burgers en bedrijven willen in de eigen omgeving een bijdrage leveren. Zij treffen maatregelen in eigen woning of vastgoed of organiseren zich in een lokale energicoöperatie om gezamenlijke projecten in gang te zetten. De gemeente ondersteunt de energietransitie vanuit de samenleving. De gemeente Lansingerland geeft daarbij zelf het goede voorbeeld door het energieneutraal maken van de eigen gebouwen en de openbare ruimte. De doelstellingen die we daarbij hebben:

2018: Duurzaamheid is een vast selectiecriteria bij onze aanbestedingen. Dit is al vastgelegd in ons inkoopbeleid.

2020: Zonnedaken gerealiseerd op alle gemeentelijke gebouwen, waar dit technisch mogelijk is. We gaan uit van meer dan 700 zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed.

2025: Alle concessies voor doelgroepenvervoer zijn

zero-emissie. Waar technisch mogelijk worden voor het eigen wagenpark alleen nog maar voertuigen aangeschaft met zero-emissie.

2035: Het gemeentelijk vastgoed is aardgasloos.

2050: De eigen bedrijfsvoering is volledig energieneutraal.

Dit bereiken we door:

- Het bestaande beleid met betrekking tot duurzame inkoop en aanbesteding te continueren
- Het opstellen van een ambitie en plan voor de verduurzaming van ons eigen vastgoed.
- Bij alle investeringen in de openbare ruimte af te wegen of deze bijdrage aan duurzaamheid en de doelen van de lokale klimaatopgave.
- Implementatie van de richtlijn duurzaam inrichten openbare ruimte (DIOR).
- Door extra in te zetten op een actieve en permanente communicatie en ondersteuning van duurzame initiatieven. Bestuurlijk en ambtelijk vergt dit de komende bestuursperiode extra inzet.

Gemeentelijke mobiliteit

Bij vervanging van het gemeentelijk wagenpark wordt bij voorkeur gekozen voor een model op hernieuwbare energie (elektrisch, waterstof of bio brandstof). Dit geldt voor het beheer van de buitenruimte en het vervoer van de overige medewerkers. Momenteel leasen wij een elektrische deelauto en zijn bezig om dit aantal uit te breiden tot vijf. Zo kunnen onze medewerkers emissieloos en kostenefficiënt naar afspraken. Door vooruitgang in techniek zullen ook steeds meer voertuigen en materieel van de buitendienst vervangen worden door een zero emission alternatief.

Het thuiswerken en flexibel werken staat centraal bij de ontwikkeling van de organisatie. Op deze manier dragen wij bij aan het terugdringen van het woon- werkverkeer.

Bij iedere vervanging heeft dit de voorkeur, tenzij er technische beperkingen zijn. Het tempo wordt bepaald door de snelheid van innovaties bij de fabrikanten.

Buitenruimte

Bij vervanging van infrastructuur wordt gekozen voor een energiezuinige alternatieven. Bij reconstructies wordt straatverlichting bijvoorbeeld altijd vervangen voor een energiezuinig alternatief (zoals LED) en gedimd in de nachtelijke uren, tenzij dat technisch niet mogelijk is.

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed

We stellen de mogelijkheden en ambitieniveaus voor het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed vast. We hebben de mogelijkheden tot verduurzaming per gebouw laten onderzoeken, bijvoorbeeld door het plaatsen van zonnepanelen, isolatie, verduurzamen van de gebouwverwarming en het vervangen van de verlichting door een energiezuinige variant. Momenteel werken we dit uit in een ambitie en voorstel voor de verduurzaming van het vastgoed.

Ondersteunen burgerinitiatieven

We werken samen met de lokale energie coöperatie Nieuwe Lansinger Stroom. We zijn regelmatig met hen in gesprek over mogelijkheden om hun activiteiten verder te faciliteren. Maar ook andere inwoners worden uitgedaagd om te komen met grote of kleine initiatieven. We streven ernaar dat de gemeentelijke regels zo min mogelijk belemmerend zijn voor deze initiatieven.

Domein Mobiliteit

We zetten in op het verduurzamen van mobiliteit, bijvoorbeeld door aantrekkelijk openbaar vervoer, fietsgebruik en zero-emissie vervoer. Daarbij zorgen we dat ons beleid past binnen de bredere visie van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). Bij de inrichting van nieuwe wijken en infrastructuur houden we rekening met openbaar vervoer, fietsverbindingen en de vervoersbehoeften van de toekomst. De ontsluiting met openbaar vervoer naar omliggende gemeentes is de laatste jaren sterk verbeterd, met name door de komst van de Randstadrail en de bijbehorende ZoRo buslijn. Dit stimuleert inwoners en bedrijven om openbaar vervoer te gebruiken.

Mijlpalen

2022: Wij stimuleren fietsgebruik door het aanleggen van een verkeersveilig en aantrekkelijk netwerk van fietspaden. Bij de aanleg van de A16, die in 2023 gereed is, worden meer fietspaden naar Rotterdam aangelegd.

2025: 30% minder CO₂-uitstoot t.o.v. 2015. Zero emissie doelgroepenvervoer in aanbestedingen De RET heeft zich gecommitteerd aan de inzet van emissieloze voertuigen vanaf 2025.⁹

2030: Alle regionale OV waarvoor de provincie concessiehouder is, is volledig emissievrij. Wij hebben een goede laadinfrastructuur.

¹⁰ Doel van de rijksoverheid

2035: alle nieuw verkochte personenauto's rijden CO₂-emissievrij.¹⁰

2050: de mobiliteit binnen Lansingerland is CO₂-neutraal (zero emissie).

Dit bereiken we door:

- Te zorgen voor een goede infrastructuur van laadpalen.
- Het gebruik van de fiets aantrekkelijk te maken door de uitbreiding van een snel, veilig en mooi fietsroute-netwerk.
- Te zorgen voor snelle en aantrekkelijke openbaar vervoerverbindingen naar de omgeving met slimme vervoersknooppunten.
- Ervoor te zorgen dat ons beleid past binnen de bredere visie van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH).
- Inzetten op zero emissie vervoer bij concessies van doelgroepvervoer.
- Vrachtvervoer waar mogelijk te verduurzamen door voor verder weg gelegen bestemmingen ook in te zetten op bijvoorbeeld spoorvervoer en ruimte te bieden aan tankstations voor alternatieve brandstof.

Openbaar vervoer en fiets

Bij de inrichting van nieuwe wijken en infrastructuur houden we rekening met openbaar vervoer en fietsverbindingen. Met een goed fietsnetwerk en goed openbaar vervoer stimuleren we onze inwoners om de auto te laten staan. Hiermee worden onnodige autokilometers voorkomen.

In 2018 wordt het vervoersknooppunt station Lansingerland-Zoetermeer geopend, waar trein, Randstadrail, bus, auto en fiets bij elkaar komen. Om het gebruik van de fiets te stimuleren maken we de randstadrail en NS stations zo aantrekkelijk mogelijk door het aanbieden van voldoende gratis bewaakte fietsenstalling, P&R mogelijkheden, leenfietsen, et cetera. Ook wordt er gewerkt aan een veilige en prettige infrastructuur voor de fiets waarmee we fietsgebruik stimuleren en onderzoeken we mogelijkheden voor zonne-energie op het dak voor oplaadpalen voor de auto en fiets.

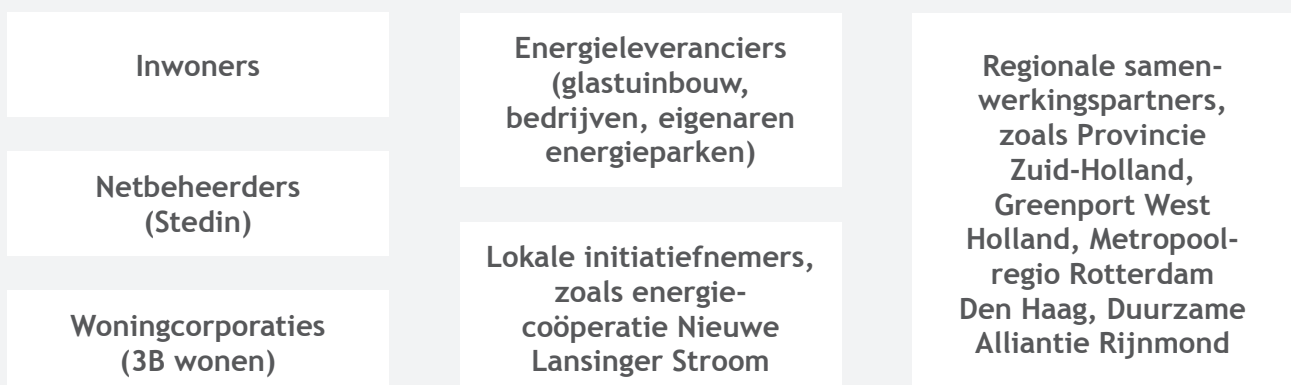
Auto en vrachtwagen

Om Lansingerland inclusief haar kernen en bedrijven-terreinen bereikbaar te houden gebruiken we zoveel mogelijk de huidige infrastructuur. We ondersteunen initiatieven voor alternatief goederenvervoer. Zo worden op dit moment de mogelijkheden onderzocht voor de eerste klimaatneutrale railterminal ter wereld langs de A12. Ook wordt de mogelijkheid van een waterstof-tankstation onderzocht.

In MRDH verband hebben wij een concessie verleend voor plaatsing van openbare laadpalen. Deze laadinfrastructuur willen wij verder uitbreiden om zo voldoende dekking te genereren voor de inwoners zonder eigen mogelijkheden voor een laadpaal. Enerzijds plaatsen wij laadpalen op aanvraag van inwoners. Daarnaast willen we ook meer laadpalen plaatsen op strategische plaatsen, bijvoorbeeld bij winkelcentra. Wij verwachten in totaal meer dan 200 openbare laadpalen te plaatsen voor 2020.

3.3 Betrokken stakeholders

De gemeente Lansingerland kan een de energietransitie niet alleen realiseren. Hiervoor zoekt zij actieve samenwerkingen met diverse stakeholders. Bij het thema energietransitie zijn onder meer de volgende stakeholders betrokken:

¹¹ Landelijk programma VANG Buitenshuis

4. Circulaire economie

Wij maken Lansingerland klimaat-proof.

Wij vervullen een belangrijke rol in de transitie naar een circulaire economie. We werken intensief samen met onze partners om deze nieuwe economie vorm te geven. We experimenteren, tonen lef en leren van onze ervaringen. We gaan slim om met ons afval en kijken met een circulaire bril naar onze nieuwbouw, buitenruimte en inkoop.

Daarom zetten wij stevig in op de domeinen:

- *Ruimte, wonen en bouwen,*
- *Economie en ondernemen,*
- *Eigen bedrijfsvoering.*

4.1 De opgave

De vijf transitieagenda's die volgden uit het Nationaal Grondstoffenakkoord bevatten benodigde maatregelen om de Nederlandse economie in 2050 praktisch volledig te laten functioneren op herbruikbare grondstoffen.

Gemeenten, bedrijven en bewoners gebruiken geen primaire grondstoffen en afval wordt optimaal gescheiden. In 2030 moet Nederland al 50 procent minder primaire grondstoffen gebruiken (mineralen, metalen en fossiele brandstoffen).

4.2 Einddoel en mijlpalen

Einddoel (visie 2050)

In 2050 is Lansingerland een circulaire economie. Wij sluiten grondstofkringlopen met een zo hoog mogelijk behoud van waarde. Dit geldt voor de eigen bedrijfsvoering, voor inwoners en bedrijven en alle bouwprojecten in onze gemeente. We werken hierbij samen met (keten) partners, inwoners en bedrijven.

Domein Ruimte, wonen en bouwen

Mijlpalen

2018-2019: opstellen en implementatie nieuw afvalbeleid

2020: ontwikkeld en vastgesteld gemeentelijk beleid voor circulaire eisen in vergunningen, regelgeving en aanbestedingen voor onderhoud, verbouw, nieuwbouw en de Grond, Weg en Waterbouw (GWW) sector in de gemeente. Dit blijven we doorontwikkelen

2030: afvalwaterketen is circulair (in regionaal verband)

2050: volledig circulair en dus 0 kg. (rest)afval.¹³

Dit bereiken we door:

Nieuwbouw

Wij zien grote kansen in de nieuwbouwwijken die wij ontwikkelen. De vele tonnen materialen kunnen verduurzaamd worden door hergebruik van onderdelen, inzet van gerecyclede of biobased materialen en het gebruik van materialenpaspoorten. We stimuleren projectontwikkelaars circulaire materialen en principes toe te passen door samen te werken. Momenteel werken we hier bijvoorbeeld aan in Parkzoom, Wilderszijde, Hordijk en Meerpolder. Hiervoor zetten wij onder andere de instrumenten GPR-gebouw en -stedenbouw in.

Afval

Wij stellen een nieuw afvalbeleid op, dat in 2019 in gaat. Ons nieuwe beleid is erop geënt om afvalscheiding door bewoners verder te faciliteren. We faciliteren en informeren bewoners en we hebben aandacht voor zowel de hoeveelheid afval (kwantiteit) als de zuiverheid van de afvalstromen (kwaliteit). We werken ook samen met de afvalinzamelaar, door prikkels te geven zo circulair mogelijk te werken bij de inzameling en verwerking. Ook zetten wij maximaal in op circulariteit bij de herinrichting van het afvalbrenngstation. We bieden mogelijkheden om zo goed mogelijk te scheiden, we creëren een rol voor educatie en kringloopwinkels en de gebruikte bouwmaterialen zijn zoveel mogelijk circulair. We voeren we diverse pilotprojecten uit. Zo verstrekken we bijvoorbeeld circulaire afvalbakjes aan bewoners, gemaakt van eigen PMD. Zo kunnen zij weer gemakkelijk hun GFT inzamelen en zijn zij bewuster bezig met hun afval.

Domein Economie en ondernemen

Mijlpalen

Door onze beperkte invloed op de inkoop en afvalstromen van bedrijven nemen wij geen specifieke doelen op voor deze gehele sector.

Bedrijven hebben echter stevige doelstellingen op het gebied van circulariteit, waar wij hen graag bij helpen.

Enkele doelstellingen:

2022: 50% minder bedrijfsafval in de kantoor-, winkel- en dienstensector.¹¹

2027: Emissieloze kassen met gesloten waterkringloop.¹²

2050: Bedrijfsvoering van het bedrijfsleven is volledig circulair. Alle materialen worden optimaal (her) gebruikt, dus 0 kg restafval.¹³

Dit bereiken we door:

Samenwerking met bedrijfsleven

We staan aan het begin van een gezamenlijke transitie, waarbij de ondernemers in de gemeente een belangrijke rol kunnen spelen. We stimuleren graag hun circulaire initiatieven waar we kunnen, bijvoorbeeld door adviseren, faciliteren en pilots om barrières in regelgeving weg te nemen. Wij kunnen daarmee randvoorwaarden voor een circulaire economie scheppen.

Ondernemers sluiten zelf hun afvalcontracten af en zodoende heeft de gemeente hier beperkte invloed op. De gemeente adviseert wel gevraagd en ongevraagd lokale ondernemers op het gebied van afvalinzameling en -scheiding. Een voorbeeld is het initiatief 'Bakkie Bakkie' waar we de winkeliersvereniging van Berkel Centrum adviseren en faciliteren over hun afvalscheidingsinitiatief door kennis en ruimte beschikbaar te stellen.

Ook participeren we in het regionale netwerk Afvalwaterketen Delfland, dat focust op het terugwinnen van grondstoffen en energie (TEA) uit de afvalwaterketen.

Domein Eigen bedrijfsvoering

Mijlpalen

2022: 10% van alle gemeentelijke inkoop is circulair

2030: 50% van alle gemeentelijke inkoop is circulair.

Optimaal gebruik van uitgaande materiaalstromen

2050: Volledig circulaire inkoop. Geen restafval uit onze bedrijfsvoering.¹⁴

Dit bereiken we door:

Eigen organisatie

We hebben in 2017 het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen ondertekend. Vervolgens hebben we het Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen

2018-2020 opgesteld en geven daar nu uitvoering aan.

We werken hierbij intensief samen met leveranciers om hen uit te dagen om onze producten zo circulair mogelijk aan te bieden. Zo zetten we samen stappen naar een volledig circulaire inkoop. We stellen de duurzaamheidscriteria van Pianoo - Expertisecentrum als eis in al onze aanbestedingen. We namen circulariteit mee als belangrijk criterium in aanbestedingen zoals de catering en het drukwerk. Voor de komende periode geldt dit bijvoorbeeld voor onze ICT, renovatie van sportvelden en kantoorbeplanting. Ook kopen wij vanaf 2016 100% duurzaam in, in MRDH verband. Lansingerland is hierbij proeftuin voor gecompliceerde projecten.

Vanaf 2018 scheiden wij het afval van onze eigen bedrijfsvoering in vier stromen en overblijvend restafval. We onderzoeken hoe we onze afvalstromen zo hoogwaardig mogelijk in kunnen zetten.

Buitenruimte

Wij beheren de buitenruimte met daarin veel straatmeubilair, bestrating, verlichting, enz. Hier kunnen we een grote impact maken. We gaan zo slim mogelijk om met deze materialen. We zetten in op het verlengen van de levensduur door repareren in plaats van vervangen, vervangen

Recyclen en repareren van materialen zorgt voor een lage milieu impact.

van onderdelen in plaats van het geheel, hergebruik van onderdelen en het recyclen van materialen. Indien nieuwe materialen noodzakelijk zijn, kiezen we bij voorkeur voor de optie met een lage milieu impact, bijvoorbeeld door het gebruik van circulaire of biobased materialen. Door actief aan de slag te gaan met inkoop van circulaire en/of biobased producten, brengen we de markt hiervoor verder op gang. Ook is het essentieel om in kaart te brengen welke materialen we beheren en de verwachte timing dat deze vrijkomen aan het einde van hun levensduur. Dit geldt niet alleen voor de buitenruimte, maar bijvoorbeeld ook voor onze eigen gebouwen. Ook nemen we circulaire eisen, bijvoorbeeld op het gebied van materiaalgebruik, meer en meer op in beleid rondom bouwen en de buitenruimte, zoals de leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR) en leidraad Duurzame Gebiedsontwikkeling (DGO).

Tenslotte werken we aan optimaal gescheiden inzameling bij publieke afvalbakken.

¹² Regionaal project Emissieloze Kas

¹³ Rijksbrede programma 'Nederland Circulair in 2050'

¹⁴ In 2017 is het Grondstoffenakkoord ondertekend om de doelstelling uit Nederland Circulair 2050 te bereiken

Duurzaam afvalwater

We gaan op een duurzame manier om met afvalwater. Afvalwater is een waardevolle bron van grondstoffen en de RWZI heeft de functie van grondstoffenfabriek. Bij de aanleg en het onderhoud van de riolering kiezen we voor de toepassing van duurzame materialen en aanlegtechnieken. Hiermee vermindert de vraag naar grondstoffen benodigd voor de aanleg en onderhoud van het systeem en kan bijvoorbeeld de CO₂-uitstoot tijdens werkzaamheden worden teruggedrongen. We winnen energie op uit de warmte van het afvalwater en besparen energie met bijvoorbeeld zuinige pompen en gemalen. Gescheiden inzameling van hemel- en afvalwater zorgt

voor een ‘dikkere’ (meer geconcentreerde) stroom van afvalwater, wat de mogelijkheden voor terugwinning van grondstoffen bevordert en er tevens voor zorgt dat de RWZI efficiënter kan werken. We stimuleren het hergebruik van hemelwater en grijswater.

Pilotprojecten

Dagelijks zijn er innovaties op het gebied van circulaire economie. Wij volgen de innovaties en waar mogelijk starten we pilotprojecten. Zo voeren we bijvoorbeeld pilotprojecten uit in de afvalwaterketen samen met regionale partners, onder andere voor het terugwinnen van fosfaten.

4.3 Betrokken stakeholders

De gemeente Lansingerland kan en wil niet alleen een circulaire economie creëren. Samenwerking met (lokale) stakeholders, ondernemers en inwoners is hard nodig om de einddoelen te kunnen bereiken. Bij dit thema zijn onder andere de volgende stakeholders betrokken:

5. Klimaatadaptatie

Wij maken Lansingerland klimaat-proof.

Als gevolg van klimaatverandering wordt het weer extremer: met risico op overstromingen, wateroverlast door extremere piekbuien, hitte periodes en periodes van droogte. Het is belangrijk om maatregelen te treffen om de effecten hiervan het hoofd te kunnen bieden. Hier heeft de gemeente een belangrijke rol. Aangezien een groot deel van ons oppervlakte in beheer van inwoners en bedrijven is, pakken we dit samen met hen op.

5.1 De opgave

In de landelijke Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie hebben het Rijk, provincies, gemeentes en waterschappen de gezamenlijke ambitie vastgelegd dat Nederland in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust

is ingericht. De gemeente Lansingerland stelt een duurzaamheidsvisie water op. De twee belangrijkste thema's zijn het aanpassen van de bebouwde omgeving aan de gevolgen van klimaatverandering (ruimtelijke adaptatie) en een duurzame omgang met afvalwater.

De Ruimtelijke adaptatie kent een viertal opgaven:

1. Overstromingen: de kans op overstromingen blijft in Lansingerland tot 2050 ongeveer gelijk. De overlijdensrisico's voldoen aan de norm en daalt nog richting 2050 door geplande maatregelen.
2. Wateroverlast: de intensiteit van buien neemt toe met 12 tot 25%. De kwetsbaarheid voor hemelwateroverlast neemt toe richting 2050 en ook de kans op grondwateroverlast neemt toe.
3. Hitte: Het aantal tropische dagen verdubbelt richting 2050. Dit heeft zijn weerslag op de volksgezondheid maar ook op de kwaliteit van het oppervlakte water.
4. Droogte: Het neerslag tekort stijgt, wat lokaal kan leiden tot sterke bodemdaling. Hierdoor ontstaat binnen delen van de gemeente Lansingerland kans op paalrot en zettingsschade.

Ten aanzien van het tweede thema, een duurzame omgang met afvalwater, zijn de ambities van de gemeente uitgewerkt in hoofdstuk 4. Circulaire Economie.

5.2 Einddoel en mijlpalen

Einddoel (Visie 2050)

Lansingerland is aangepast aan de veranderingen in het klimaat. De oplossingen voor wateroverlast, hittestress, droogte en overstromingsgevolgen worden genomen in de gehele buitenruimte: onder en boven de grond, op publiek en privaat terrein. Het gaat om blauw-groene maatregelen, zoals wadi's, het vergroten van oppervlaktewater, het verwijderen van tegels in de tuin, het terugbrengen van stedelijke waterlopen of waterpleinen. Traditionele 'harde' natte infrastructuur blijft natuurlijk een rol spelen, bijvoorbeeld hemelwaterafvoer- en infiltratie-riolen, maar soms ook speciaal geconstrueerde bergingsbassins onder straten of gebouwen.

Kortom: 'Lansingerland is klimaatproof door voldoende koelend vermogen uit groen en water (vergroening) en adequate maatregelen tegen wateroverlast (verblauwen) in de publieke en private ruimte'.

Domein Ruimte, wonen en bouwen

Het integraal aanpakken van de buitenruimte vereist een andere manier van werken, waarbij disciplines zoals ruimtelijke ordening, groenbeheer, water- en rioolbeheer zullen moeten samenwerken om te komen tot integrale oplossingen. Ook burgers en bedrijven spelen een zeer belangrijke rol, aangezien de meerderheid van het bebouwd gebied in handen is van private partijen. Ook in het private domein zijn maatregelen nodig. Ruimtelijke adaptatie in Lansingerland is daarom niet alleen een ruimtelijke opgave, maar ook een organisatorische en maatschappelijke opgave.

Mijlpalen

2018: Kwetsbaarheid in beeld brengen door het uitvoeren van een klimaatstresstest-Light en Duurzaamheidsvisie Water.

2019: Vaststellen Duurzaamheidsvisie Water en risicodialog voeren en strategie opstellen met daarin een ruimtelijke adaptatie strategie.

2020: Opstellen uitvoerings- en investeringsagenda. Uit de strategie volgt wanneer welke adaptatieopgave aangepakt wordt, wat een collectieve en wat een individuele aanpak vraagt en wat gekoppeld aan andere opgaven wordt uitgevoerd (meekoppelingen).

2025: Bijstellen visie en strategie. Inzichten en condities (bijvoorbeeld de intensiteit van extreem weer) veranderen met de tijd, en bovendien hebben we niet de middelen om alle voorziene maatregelen in één keer te nemen. Het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie stelt daarom een herhalend proces voor om de 6 jaar.

2050: Een klimaatproof Lansingerland, door zowel de publieke als de private ruimte te vergroenen en te verblauwen. Dit bereiken we door in te zetten op twee subdoelstellingen:

- i. Een groene gemeente: ter voorkoming van hittestress en wateroverlast. Met als voordeel dat we de luchtkwaliteit verbeteren en de biodiversiteit verhogen.
- ii. Een robuust watersysteem: dat overstromingen en droogte tegengaat.

Dit bereiken we door de 7 ambities voor een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting leidend te laten zijn voor de invulling van het beleid ruimtelijke adaptatie in Lansingerland. De ambities luiden als volgt:

1. Kwetsbaarheid in beeld brengen door een gemeentelijke klimaatstresstest uit te voeren. Het doel van deze eerste ambitie is agendering en her creëren van bewustwording van de mogelijke kwetsbaarheden van de gemeente als gevolg van veranderingen in het klimaat.
2. Risicodialoog voeren en strategie opstellen. In de risicodialoog wordt de adaptatieopgave nader bepaald en vervolgens oplossingen gezocht voor het klimaatbestendig maken van de gemeente in samenwerking met stakeholders. De oplossingen worden gevat in een samenhangende strategie (Duurzaamheidsvisie Water).
3. Uitvoeringsagenda opstellen. De adaptatiestrategie wordt vertaald naar een meerjarige uitvoeringsagenda Ruimtelijke Adaptatie.
4. Meekoppelkansen benutten. Toepassing Ruimtelijke Adaptatie in lopende projecten. Klimaatbestendige inrichtingsprincipes in het DIOR opnemen.
5. Stimuleren en faciliteren. Zo'n 60 tot 70% van het bebouwd oppervlak is eigendom van private partijen. Het klimaatbestendig maken van een gemeente houdt dus niet op bij de overheid. Samenwerking met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties is essentieel. Maatregelen zullen voor een deel ook in de private ruimte gezocht worden. Denk bijvoorbeeld aan het vergroenen van tuinen of het opvangen van fijnstof, geluidsreductie, het tegengaan van hittestress, behoud van biodiversiteit en economische waarde voor de omgeving. Het realiseren van de ecologische hoofdstructuur (zoals uitgewerkt in het gemeentelijke groenstructuurplan) waarmee verschillende parken worden verbonden. Klimaatadaptatie zien wij daarom als een maatschappelijke opgave. We stimuleren bewoners en bedrijven hun tuinen te vergroenen door voorlichting en campagnes, zoals de 'Tuin van de toekomst' campagne.
6. Reguleren en borgen Ruimtelijke Adaptatie vraagt om bestuurlijke vaststelling. We reserveren voldoende ruimte voor water, vijvers en watergangen. We integreren klimaatadaptatie in het relevante gemeentelijk beleid, zoals de omgevingsvisie, omgevingsplan, Waterplan, verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP), Groenstructuurplan, groenbeheerplannen, richtlijn Duurzame Gebiedsontwikkeling (DGO) en de Leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR).
7. Handelen bij calamiteiten. Voor grote calamiteiten in de omgeving zijn er incidentenplannen beschikbaar (incidentenplan riolering). Voor de nasleep van extreme neerslag waar Lansingerland nu en in de toekomst mee te maken kan krijgen is dit echter nog niet het geval. Maar er zullen ook plannen moeten komen met maatregelen voor watertoevoer tijdens droogte om bodemdaling en verzilting tegen te gaan en voor (zoet)watervoorziening van agrarische bedrijven en eventueel drinkwatervoorziening.

5.3 Betrokken stakeholders

De gemeente Lansingerland kan een klimaatbestendige leefomgeving niet alleen realiseren. Hiervoor moet zij samenwerken met diverse stakeholders. Bij het thema klimaatadaptatie zijn onder meer de volgende stakeholders betrokken:

Inwoners

Bedrijven in de gemeente

Lokale initiatiefnemers, zoals Lansingerland Samen Duurzaam

Hoogheemraadschap van Delfland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard

Onderaannemers voor uitvoering van (her)inrichting en groenvoorziening

Regionale samenwerkingspartners, zoals Greenport West Holland, Metropoolregio Rotterdam Den Haag, Alliantie Duurzaam Rijnmond

6. Vervolgstappen

Duurzaamheid zit in ons dna.

Deze visie is opgesteld met de kennis van nu. We bouwen echter ook ruimte in voor innovatie en flexibiliteit, want duurzaamheid is een thema dat continu in ontwikkeling is. Waar nodig passen we onze strategie of ambities aan om aan te sluiten bij de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van innovatie of wet- en regelgeving. Zo wordt er bijvoorbeeld eind 2018 een nieuw Nationaal klimaatakkoord gepresenteerd.

De lange termijn doelstellingen in deze visie worden opgeknipt in concrete projecten en acties. De uitvoering van deze projecten is een grote opgave. We werken

De rol van het team is om duurzaamheid te verweven in alle activiteiten van de gemeente.

hieraan vanuit een programma, dat direct wordt aangestuurd vanuit de te vormen directie. De rol van het team is om duurzaamheid te verweven in alle activiteiten van de gemeente.

Delen van de duurzaamheidsvisie hebben een link met het ruimtelijk beleid en een ander deel met het gemeentelijk inkoopbeleid en afvalbeleid. Alle drie de hoofdthema's hebben een impact op de fysieke leefomgeving. Het duurzaamheidsbeleid wordt onderdeel van de Omgevingsvisie en zal zo integraal onderdeel worden van het beleid in de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie maakt de ruimtelijke impact van de energietransitie zichtbaar en ook de relatie met bijvoorbeeld ruimtelijke kwaliteit, geluid en natuur. Vanuit de beleidscyclus zal duurzaamheid een plek krijgen in programma's en uiteindelijk een plek krijgen in de Omgevingsplannen. Door evaluatie en monitoring zal nieuw beleid ontwikkeld worden en een plek krijgen in onze Omgevingsvisie. Daarom werkt het programma nauw samen met de overige teams.

Veel doelen kunnen daarnaast alleen behaald worden door samen te werken met de inwoners, bedrijven en andere partners in de gemeente. Afhankelijk van het onderwerp nemen wij daarbij de rol aan die past bij een gemeente. Waar mogelijk faciliteren en ondersteunen wij onze inwoners en bedrijven.

Zowel intern als extern is communicatie erg belangrijk. Zo creëren we bewustzijn en nemen we anderen mee met de achterliggende gedachte bij onze duurzaamheidsambities.

Jaarlijks evalueren we waar we staan en wat we hebben bereikt. In 2019 ontwikkelden we een monitoringssysteem. Op deze wijze monitort het college de voortgang en wat er nieuw wordt opgepakt en geprioriteerd. De gemeenteraad wordt op de hoogte gehouden over de resultaten van het programma.

LANSINGERLAND DUURZAAM IN 2050

Energietransitie

Wonen, ruimte en bouwen

2018: Geen nieuwbouw meer aan het aardgas.

2020: 2021: Huurwoningen woningcorporaties **gemiddeld energielabel B**.

2021: **Lokaal energietransitieplan:** per wijk bepalen wat de warmtebron wordt en de geplande afsluiting van het gasnet.

2025: **Pilot afgerond 500** bestaande aardgas.

Bedrijven

2020: Nieuwe kassen **klimaatneutraal**.

2025: **↓ 50% energiebesparing** bij bestaande kassen.

Gemeente

2018: **Duurzaamheid** is vast selectie criterium bij gemeentelijke aanbestedingen.

2020: **Zonnedaken op alle gemeentelijke gebouwen**, waar dit technisch mogelijk is.

2025: **>700 ZONNEPANELEN** op gemeentelijk vastgoed (streven).

Mobiliteit

2022: **Stimuleren fietsgebruik:** zijn onze belangrijkste fietsverbindingen verkeersveilig en aantrekkelijk.

2025: **30% minder CO₂-uitstoot** t.o.v. 2015.

Circulaire economie

Wonen, ruimte en bouwen

2020: Nieuw gemeentelijk beleid voor **circulaire eisen** in vergunningen, regelgeving en aanbestedingen voor onderhoud, verbouw, nieuwbouw. Dit geldt ook voor Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW) sector.

Bedrijven

2019: Opstellen & invoeren **nieuw afvalbeleid**.

2022: **↓ 50% minder bedrijfsafval** in de kantoor-, winkel- en dienstensector.

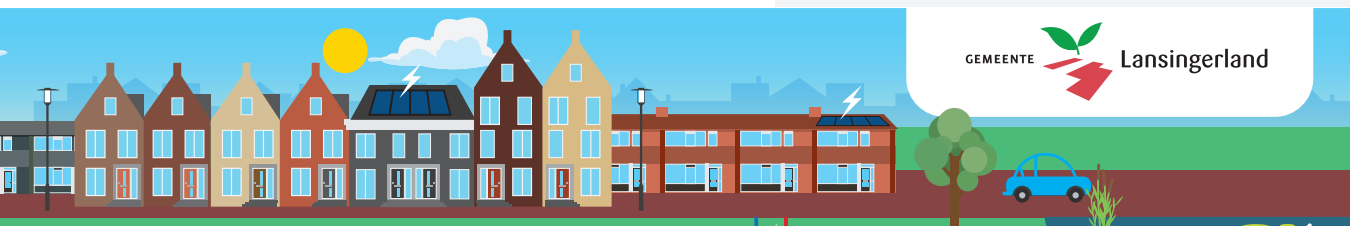
Gemeente

Klimaatadaptatie

Wonen, ruimte en bouwen

2020: **Klimaatbestendig inrichten** onderdeel van ons beleid en handelen.

2025: Waar mogelijk **separeren afvalwater en regenwater**.

2030 Bestaande woningen aardgasvrij. **15.000** bestaande woningen aardgasvrij.

2045 Bijna alle bestaande woningen aardgasvrij. **30.000** bestaande woningen aardgasvrij.

2030 Gemeentedekkend warmtenet voor glastuinbouw: 40% minder CO₂ uitstoot t.o.v. 2013. **40%** CO₂

2040 **25%** van ons elektriciteitsverbruik binnen de gemeente opgewekt. **75%** van ons elektriciteitsverbruik buiten de gemeente opgewekt.

De glastuinbouwsector opereert **klimaatneutraal**.

2030 Alle regionale OV **volledig emissievrij** + Goede laadinfrastructuur.

2035 Gemeentelijk vastgoed **aardgasvrij**.

EINDDOEL
In 2050 is de gemeente Lansingerland volledig energieneutraal. Energie wekken we volledig op uit hernieuwbare bronnen. Deze hernieuwbare bronnen komen zoveel mogelijk uit de gemeente zelf.

2030 Regionale afvalwaterketen is **circulair**.

EINDDOEL
In 2050 is Lansingerland een circulaire economie. Wij sluiten grondstofkringlopen met een zo hoog mogelijk behoud van waarde.

2030 50% van alle gemeentelijke inkoop is **circulair**. Optimaal gebruik van uitgaande materiaalstromen.

2050 **Robuust water- en groensysteem** dat wateroverlast en bodemdaling tegengaat én verkoeling biedt.

EINDDOEL
Lansingerland optimaal aangepast aan de veranderingen in het klimaat.

7. Colofon

Dit is een uitgave van de gemeente Lansingerland.

We bedanken iedereen die aan deze visie heeft meegewerkt, zowel intern als extern, door aanwezigheid bij de heidagen of op een andere wijze. Naast een aantal betrokken inwoners van Lansingerland hebben de volgende bedrijven meegewerkt:

3B Wonen
APPM
BAR Organisatie
Breman Installatiegroep
Bunnik Plants
Buro Loo
Cyclus NV
Eneco
Greenparc Bleiswijk
Greenport West-Holland
Hoogheemraadschap Delfland
Hoogheemraadschap Schieland & Krimpenerwaard
Houweling Groep
Lansingerland Samen Duurzaam
LEDatWORK
LTO Glaskracht
Nieuwe Lansinger Stroom
Provincie Zuid-Holland
Renewi
Rebel Groep
Royal Lemkes
Stedin
Wageningen University & Research

Redactie: Gemeente Lansingerland

Productie: Soet & Blank Tekst & Communicatie, Breda

Fotobronnen:

Ons Water

Hier Verwarmt

Jan Willem Groen

Gemeente Lansingerland

Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard

Hoogheemraadschap van Delfland

© 2018 Gemeente Lansingerland

Veel doelen kunnen alleen behaald worden door samen te werken met de inwoners, bedrijven en andere partners in de gemeente.

Gemeente Lansingerland

Tobias Asserlaan 1
2662 SB Bergschenhoek

Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

T 14 010
W www.lansingerland.nl

FORMULIER BEANTWOORDING TECHNISCHE VRAGEN TER VOORBEREIDING COMMISSIE BESPREKING		T18.15660
Betreft commissie	Ruimte d.d. 4 december 2018	
Nummer en naam agendapunt:	6.a Lansingerland Duurzaam	
Vraag van GroenLinks, Menno Duk	<p>Vraag 1, pag.5 "Onze gemeente is in 2050 energieneutraal" Wat is hier de gebruikte definitie van energie neutraal? De rijksoverheid spreekt over energieneutraal als het verbruik en de productie van energie ten minste in evenwicht zijn, is dit ook de definitie die hier bedoeld wordt of wordt hier klimaatneutraal bedoeld?</p> <p>Vraag 2 In deze visie wordt steeds gesproken over CO2 uitstoot, wordt er ook gekeken naar andere broeikasgassen? Welke en hoe groot is hier de opgave?</p> <p>Vraag 3 Veel gemeenten houden 2030 aan als het jaar waarin zij energieneutraal, of klimaatneutraal zullen zijn. In Lansingerland is dat 2050, is dit een politieke keuze en wanneer heeft de raad dit besluit genomen?</p> <p>Vraag 4, pag. 12</p>	<p>Vraag1: Wij hanteren de definitie zoals op pagina 15: "Dat wil zeggen dat de energie die wordt gebruikt, volledig wordt opgewekt uit hernieuwbare bronnen. Deze hernieuwbare bronnen komen zoveel mogelijk uit de gemeente zelf."</p> <p>Vraag 2: Dit omvat alleen CO2. Zie vraag 1.</p> <p>Vraag 3: Er zijn gemeenten met ambitieuze klimaatdoelen voor 2030. Nu al zijn er signalen dat deze doelen niet gehaald gaan worden. Naast de ambitie van de gemeente, hangt veel af van de ondersteuning door het Rijk met wetgeving en financiële middelen. Zo heeft het PBL berekend dat de energietransitie uit het klimaatakkoord tot 2030 ruwweg 2 tot 3 miljard per jaar kost. Een bedrag dat niet is op te brengen door individuele gemeenten. Vandaar dat wij hebben gekozen aan te sluiten bij de (al zeer ambitieuze) doelen van het Rijk.</p>

	<p>"Producten aan het eind van hun levensduur worden gereviseerd... Dit geldt ook voor de eigen bedrijfsvoering van de gemeente..." Is dit al het geval?</p> <p>Vraag 5, pag. 14 "We hebben het doel om te voldoen aan de Parijs-doelstellingen... 49% in 2030 t.o.v. 1990" Wat was de uitstoot van CO2 in Lansingerland in 1990, hoeveel is dat nu en hoeveel moeten we dan nog terugdringen om de 49% in 2030 te halen?</p> <p>Vraag 6, pag. 15 "Deze bronnen komen zo veel mogelijk uit de gemeente zelf" Hoe wordt bepaald of de energie die in onze gemeente wordt gebruikt maar waarvan de bron niet in onze gemeente ligt toch hernieuwbaar is?</p> <p>Vraag 7, pag. 15 "Hiermee is in 2050 de volledige woningvoorraad energieneutraal" Wordt hiermee een EPC van 0 bedoeld?</p> <p>Vraag 8, pag. 15 "Wij verwachten dat rond 2030 al 1.000 woningen per jaar van het gas worden gekoppeld" & "2030: minimaal 15.000 bestaande woningen aardgasvrij" In deze raadsperiode zouden pas 500 bestaande woningen van het gas af gaan, als direct daarna 1.000 woningen per jaar van het gas af gaan, lijken we die 15.000 woningen in 2030 niet te halen, klopt dit? Graag een</p>	<p>Vraag 4: In enkele gevallen wordt dit al gedaan, zoals bij speeltoestellen en koffieautomaten. In de toekomst wordt dit ook meegenomen bij de aanbesteding van wegen, riolen en beschoeiing. Hier zijn we mede afhankelijk van hetgeen aangeboden wordt door de markt.</p> <p>Vraag 5: Het Rijk heeft dit als doelstelling. Wij spannen ons in om onze bijdrage te leveren. In het klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten een regionaal afgestemde bijdrage leveren aan de nationale klimaatdoelen. Dit doen we via het RES. Het PBL rekent door of we (als gemeenten) gaan voldoen aan de Parijs afspraken.</p> <p>Vraag 6: De landelijke doelstelling is: In 2050 moet de energievoorziening bijna helemaal duurzaam zijn. De uitstoot van CO₂ (broeikasgassen) is dan 80-95% minder vergeleken met 1990.</p> <p>Vraag 7: Nee. EPC wordt bepaald op woningniveau. Deze zin heeft betrekking de totale woningvoorraad.</p> <p>Vraag 8: Vanaf juli 2018 worden er geen vergunningen meer verleend voor woningen die zijn aangesloten op het aardgas. Met de prognose van 7000 te bouwen nieuwbouwwoningen zal al een belangrijk deel op deze</p>
--	---	---

	<p>prognose per jaar hoeveel bestaande woningen van het gas worden gekoppeld tot 2030.</p> <p>Vraag 9 Mochten we die 15.000 woningen niet halen en daarmee niet voldoen aan het door de VET voorgeschreven aantal, wat zijn daarvan de consequenties?</p> <p>Vraag 10, pag. 17 "Zelfs als we er vanuit gaan dat driekwart van de energiebehoefte buiten onze gemeente wordt opgewekt..." Waar is de verhouding 25-75% op gebaseerd?</p> <p>Vraag 11 Wanneer wordt besloten over de komst van de provinciale warmterotonde en over haar route?</p>	<p>wijze behaald worden. We hebben geen jaarlijkse prognose, aangezien dit sterk afhankelijk is van afspraken die volgen uit het klimaatakkoord, financiering en technische ontwikkelingen. Bijvoorbeeld de komst van een warmtepijp uit de haven waar voldoende warmte in zit om ook Lansingerland te verwarmen, is van grote invloed op hoe snel wij onze doelstellingen kunnen halen. In deze raadsperiode streven we concreet naar minimaal 500 bestaande woningen.</p> <p>Vraag 9: De voetnoot is helaas verkeerd terecht gekomen, maar hoort op de plaats van voetnoot 5. Voetnoot 5 heeft betrekking op de verplichte BENG-norm in 2020.</p> <p>Vraag 10: Op basis van een eerdere verkenning door adviesbureau Overmorgen, in opdracht van Provincie Zuid-Holland. De boodschap voor onze gemeente is dat we onmogelijk binnen onze gemeentegrenzen zelfvoorzienend kunnen worden. Juist de afspraken in een RES moeten zorgen voor een regionale en landelijke afstemming. Het overzicht van Overmorgen is als bijlage meegestuurd met de brief over de Regionale Energie Strategie (U18.10439).</p> <p>Vraag 11: Op dit moment worden twee routes verkend, die elkaar niet uitsluiten. Wij zetten ons actief in met omliggende gemeentes en Provincie om een tracé te</p>
--	---	---

	<p>Vraag 12 Geldt nu al dat waar het mogelijk is zero-emissie voertuigen worden ingekocht? Of is dit inderdaad pas vanaf 2025?</p> <p>Vraag 13, pag. 18 "De gemeente geeft het goede voorbeeld door het energieneutraal maken van de eigen gebouwen en de openbare ruimte" Wat wordt hier bedoeld met energieneutraal, een EPC van 0 of dat de energie duurzaam wordt opgewekt? Is de energie die we nu inkopen nog niet duurzaam opgewekt?</p> <p>Vraag 14, pag. 18 "2020: Zonnedaken gerealiseerd op alle gemeentelijke gebouwen, waar dit technisch mogelijk is." Worden er zo veel panelen gelegd als technisch mogelijk is of wordt dit gelimiteerd door de begroting? Als dat laatste het geval is wanneer is dan het maximaal haalbare aantal panelen bereikt?</p> <p>Vraag 15 Is in 2020 ook het dak van zwembad de Windas volledig voorzien van zonnepanelen en worden deze dan gebruikt om het bad te verwarmen?</p>	<p>krijgen waar Lansingerland op kan aansluiten. De investeringen worden gedaan door marktpartijen.</p> <p>Vraag 12: Dit geldt nu al. Er zijn recent 4 elektrische dienstauto's in gebruik genomen.</p> <p>Vraag 13: Bedoeld wordt dat we streven naar energiebesparing aan onze gebouwen en daarnaast zoveel mogelijk energie opwekken op onze gebouwen. De overige energie die nodig is, is volledig duurzaam. Wat dat laatste betreft, we kopen nu al onze elektriciteit uit duurzame bronnen. Zie ook vraag 1.</p> <p>Vraag 14: De formulering in de visie is inderdaad ongelukkig. In de begroting is voor de komende jaren een investeringsbudget opgenomen, zowel voor zonnepanelen als overige verduurzaming van gemeentelijke panden. We investeren komende jaren in ons vastgoed, op alle panden waar dit technisch mogelijk is leggen we zonnepanelen. In 2020 hebben we minimaal 700 zonnepanelen op onze daken liggen en in de jaren daarna volgen nog meer zonnepanelen.</p> <p>Vraag 15: Er wordt voor de zomer van 2019 een onderzoek gedaan naar de verduurzamingsmogelijkheden van Zwembad de Windas. Afhankelijk van de uitkomst van het technisch onderzoek leggen we in 2020 zonnepanelen op de Windas. Technisch onderzoek zal ook</p>
--	--	--

	<p>Vraag 16 - Welke opgave is er nog als in 2020 alle daken vol zonnepanelen liggen en in 2035 het gemeentelijk vastgoed aardgasvrij is om in 2050 de eigen bedrijfsvoering volledig energieneutraal te laten zijn? Wat wordt hier bedoeld met energieneutraal?</p> <p>Vraag 17 Vanaf 2035 mogen nieuwe personenauto's geen uitstoot meer hebben. Het ligt in de lijn der verwachting dat de meeste nieuwe auto's ver daarvoor elektrisch zullen zijn. Op dit moment is het aantal openbare laadpalen nog beperkt en laden veel EV's nog via stopcontacten aan huis, een sterke groei van het aantal benodigde laadpalen valt te verwachten. Hoeveel laadpalen staan er nu op de openbare weg, hoeveel reguliere parkeerplaatsen zijn er nu? Hoe is dat in de jaren tussen nu en 2035?</p> <p>Vraag 18, pag. 19 "2025: 30% minder CO2 uitstoot t.o.v. 2015" 30% minder uitstoot door welke bron?</p>	<p>uitwijzen hoe het zwembad in de toekomst duurzaam verwarmd kan worden.</p> <p>Vraag 16: We hebben nog onvoldoende zicht op 2035. Tussen 2035 en 2050 pakken we de laatste zaken aan, die we voor 2035 nog niet (technisch) mogelijk zijn.</p> <p>Vraag 17: Momenteel zijn er 67 openbare laadpalen in Lansingerland. Op dit moment kunnen er 60 per jaar aangevraagd worden. In de afgelopen jaren zijn er +/- 40 per jaar aangevraagd. Tot nu toe is het aanbod groter dan de vraag van inwoners. Mocht de vraag komende jaren stijgen, dan komen we terug met een voorstel voor de financiering van meer laadpalen.</p> <p>Vraag 18: Dit is de optelsom van alle mobiliteit.</p>
Beantwoording:	(antwoord invullen door afdeling)	

Raadsvoorstel

Datum Raad
20 december 2018

Portefeuillehouder
Simon Fortuyn

Registratienummer
BR1800106

Onderwerp
Zienswijze MRDH Deelname coöperatieve vereniging DOVA/NDOV

Gevraagde beslissing

1. De inhoud van reactiebrief U18.09899 vast te stellen.
2. Deze brief aan de MRDH te versturen.

Samenvatting

Het DOVA (Decentrale OV-Autoriteiten) is het samenwerkingsverband van de veertien decentrale OV-autoriteiten (twaalf provincies en twee vervoerregio's). Het faciliteert samenwerking en besluitvorming tussen de overheden op het gebied van openbaar vervoer, met het oog op afstemming en eenduidig beleid.

Het NDOV (Nationale Data OV) zorgt voor de beschikbaarheid van actuele reisinformatie, op basis waarvan stationsschermen worden gevoed en reisplanners zoals 9292 en Google Maps diensten aanbieden. Beide organisaties verrichten deze werkzaamheden al enige tijd en dragen bij aan een goed werkend OV-systeem in Nederland.

De samenwerkingsvorm van twee uitvoeringsprogramma's van de veertien decentrale OV-autoriteiten wordt veranderd. Er wordt voor beide programma's een coöperatieve vereniging opgericht waarin de OV-autoriteiten deelnemen. De MRDH stelt voor hieraan ook deel te nemen.

Conform de Gemeenschappelijke Regeling 2014 is dit voornemen zienswijzeplichtig. Voor Lansingerland is er geen aanleiding om hierop inhoudelijk te reageren. De structuurwijziging heeft geen financiële gevolgen voor de Metropoolregio en voor de inliggende gemeenten.

Financiële consequenties

Deze organisatiewijziging is voor de MRDH budgetneutraal. Ook de risico's wijzigen niet. De gemeente is niet rechtstreeks betrokken bij de NDOV en het DOVA.

Verdere procedure

- Bespreking adviescommissie Vervoersautoriteit 21 november.
- Vaststelling in AB Metropoolregio in 2019 (n.t.b.)

Juridische aspecten

De gemeente is niet rechtstreeks betrokken bij de vereniging. De MRDH heeft zich over de best passende organisatievorm laten adviseren door een juridisch bureau.

Extern draagvlak/burgerparticipatie

Meerdere gemeenten hebben aangegeven geen aanleiding te zien om een (inhoudelijke) zienswijze in te dienen.

Duurzaamheid

Niet van toepassing.

Bijlagen

- Aanbiedingsbrief van DB MRDH aan gemeenteraden (I18.29732, 20 oktober 2018) (Bevat persoonsgegevens: bijlage toegevoegd aan iBabs map persoonsgegevens).
- Reactiebrief aan MRDH (U18.09899)
- Bijlage: akte van oprichting NDOV/DOVA (I18.29733, 20 oktober 2018)
- Bijlage: toelichting van de MRDH (I18.29734, 20 oktober)
- Bijlage: model ledenovereenkomst NDOV/DOVA(I18.29735, 20 oktober 2018)

Toelichting

Inleiding

De MRDH is voornemens deel te nemen in de coöperatieve vereniging DOVA/NDOV. De bestaande programma's NDOV en DOVA werken reeds samen met de MRDH. In de werkzaamheden en financiële afspraken verandert niets. De gemeenschappelijke regeling van de MRDH stelt dat bij deelname in een andere organisatie dit voornemen zienswijzeplichtig is.

Beoogd maatschappelijk effect

Een goed functionerend openbaar vervoersysteem.

Kernargumenten

1.1 Een coöperatieve vereniging borgt positie en slagkracht

De twee programma's NDOV en DOVA zijn momenteel onvoldoende geborgd in de veertien OV- autoriteiten. Zo zijn medewerkers in dienst bij een van de deelnemende overheden. Door het oprichten van een eigen entiteit wordt de juridische vorm helderder. Bovendien kan DOVA/NDOV zelfstandig naar buiten treden en efficiënter opereren. Tegelijkertijd blijft via het lidmaatschap de invloed van de decentrale overheden intact.

1.2 Werkzaamheden en financiële afspraken/risico's veranderen niet

MRDH neemt reeds deel in de bestaande samenwerkingsverbanden. De oprichting van en deelname in de Coöperatieve Vereniging heeft geen financiële gevolgen voor de MRDH. De verplichtingen en risico's die voortvloeien uit de oprichting van de coöperatieve vereniging blijven gelijk aan de verplichtingen en risico's die MRDH momenteel reeds heeft door haar huidige deelname aan DOVA en NDOV.

1.3 Geen lokaal of regionaal belang

Er is geen lokaal of regionaal belang gediend met het indienen van een inhoudelijke zienswijze op het voorgenomen besluit.

Kanttekeningen

1.1 Raadsbesluit volgt na sluiting zienswijzetermijn.

De zienswijzetermijn loopt tot en met 18 december, twee dagen voor het beoogde raadsbesluit. Het concept-raadsbesluit en de samenvatting van de bespreking in de commissie Ruimte geven wij ambtelijk aan de MRDH door, waarna het definitieve raadsbesluit wordt nagezonden. Gelet op de zienswijzetermijnen van de MRDH is deze werkwijze vaker toegepast en werkt naar tevredenheid.

Raadsbesluit

Datum Raad
20 december 2018
Registratienummer
BR1800106

Onderwerp
Zienswijze MRDH Deelname coöperatieve vereniging DOVA/NDOV

De raad van de gemeente Lansingerland;
gelezen het bijgaande voorstel

Overwegende dat

- de MRDH voornemens is deel te nemen in de coöperatieve vereniging DOVA/NDOV;
- hieraan geen nieuwe financiële consequenties of risico's zitten;
- de werkzaamheden van DOVA en NDOV niet wijzigen;
- er geen lokaal of regionaal belang in het geding is.

Gelet op

- de Gemeenschappelijke Regeling MRDH 2014.

Besluit

1. De inhoud van reactiebrief U18.09899 vast te stellen.
2. Deze brief aan de MRDH te versturen.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van 20 december 2018,

de griffier,

drs. Marijke Walhout

Metropoolregio Rotterdam Den Haag
Postbus 21012
3001 AA ROTTERDAM

Verzenddatum 20 december 2018
Ons kenmerk U18.09899
Uw brief van 22 oktober 2018

**Afdeling
Ruimtelijke Ontwikkeling**

Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Maarten Batenburg

Telefoon
14 010

E-mail
Maarten.Batenburg@lansingerland.nl

Fax
(010) 800 40 01

Onderwerp **Zienswijze deelname coöperatieve vereniging DOVA/NDOV**

Geacht Dagelijks Bestuur van de Metropoolregio Rotterdam - Den Haag,

Op 20 oktober 2018 stuurde u ons een brief met de uitnodiging om te reageren op de voorgenomen deelname aan de coöperatieve vereniging DOVA/NDOV.

Het DOVA (*Decentrale OV-Autoriteiten*) is het samenwerkingsverband van de veertien decentrale OV-autoriteiten (twaalf provincies en twee vervoerregio's). Het faciliteert samenwerking en besluitvorming tussen de overheden op het gebied van openbaar vervoer, met het oog op afstemming en eenduidig beleid.

Het NDOV (*Nationale Data OV*) zorgt voor de beschikbaarheid van actuele reisinformatie, op basis waarvan stationsschermen worden gevoed en reisplanners zoals 9292 en Google Maps diensten aanbieden.

Beide organisaties verrichten deze werkzaamheden al enige tijd en dragen bij aan een goed werkend OV-systeem in Nederland.

De organisatievorm wordt veranderd. Er wordt voor beide programma's een coöperatieve vereniging opgericht waarin de OV-autoriteiten deelnemen. Uw voorstel is dat ook de MRDH hieraan deelneemt. Conform de Gemeenschappelijke Regeling 2014 is dit voornemen zienswijzeplichtig.

De structuurwijziging heeft geen financiële gevolgen voor de Metropoolregio en voor de inliggende gemeenten. Ook aan het werkpakket van, en de samenwerking met, DOVA en NDOV verandert niets.

Gelet op bovenstaande aspecten hebben wij geen bezwaar tegen uw deelname in de coöperatieve vereniging, en stemmen wij in met uw voornemen.

Met een vriendelijke groet,
gemeenteraad van Lansingerland

drs. Marijke Walhout
Griffier

VAN DOORNE N.V.

**AKTE VAN OPRICHTING
COÖPERATIEVE VERENIGING NDOV-DOVA U.A.**

Heden, [●] tweeduizend achttien, verschijnt voor mij, mr. Saskia Laseur-Eelman, notaris te Amsterdam:

[medewerker Van Doorne]

te dezen handelend, blijkens de drie aan deze akte te hechten schriftelijke volmachten (*Bijlagen*), als gevolmachtigde van:

1. [xx]
2. [xx]

hierna gezamenlijk te noemen: de "**Oprichters**".

De verschenen persoon, handelend als vermeld, verklaart bij dezen namens de Oprichters een coöperatieve vereniging met uitsluiting van aansprakelijkheid op te richten en daarvoor vast te stellen de navolgende:

STATUTEN

BEGRIPSBEPALINGEN

Artikel 1

1. In deze statuten wordt verstaan onder:
  - a. algemene ledenvergadering: het orgaan dat wordt gevormd door de leden van de coöperatie;
  - b. bestuur: het orgaan dat belast is met het besturen van de coöperatie;
  - c. bestuurder: een bestuurder van de coöperatie;
  - d. coöperatie: de vereniging in coöperatief verband met uitgesloten aansprakelijkheid: **Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A.**, statutair gevestigd te Utrecht, waarvan de statuten zijn neergelegd in deze akte;
  - e. ledenovereenkomst: de in het kader van de werkzaamheden van de coöperatie te sluiten overeenkomst tussen een lid en de coöperatie, in welke overeenkomst over en weer de rechten en verplichtingen van het lid respectievelijk de coöperatie zijn opgenomen. De ledenovereenkomst vormt een onlosmakelijk onderdeel van de relatie tussen het lid en de coöperatie;
  - f. ledenvergadering: de bijeenkomst (vergadering) van de algemene ledenvergadering;
  - g. lidmaatschap: de hoedanigheid of het zijn van lid, inclusief alle rechten en plichten daaraan verbonden;
  - h. schriftelijk: per post, per e-mail of via enig ander elektronisch communicatiemiddel, waarmee het mogelijk is een bericht te verzenden dat leesbaar en reproduceerbaar is, tenzij uitdrukkelijk anders is vermeld.

2. Tenzij anders blijkt of kennelijk anders is bedoeld, sluit een verwijzing naar een begrip of woord in het enkelvoud een verwijzing naar de meervoudsvorm van dit begrip of woord in en omgekeerd.
3. Tenzij anders blijkt of kennelijk anders is bedoeld, sluit een verwijzing naar het mannelijke geslacht een verwijzing naar het vrouwelijke geslacht in en omgekeerd.

NAAM

Artikel 2

1. De coöperatie draagt de naam: **Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A.**
2. De coöperatie heeft haar zetel in de gemeente Utrecht.

DOEL

Artikel 3

1. De coöperatie heeft ten doel het faciliteren en ondersteunen van de leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief vervoer of individueel vervoer, om zo in de stoffelijke behoeften van haar leden te voorzien krachtens overeenkomsten met hen te sluiten in het bedrijf dat zij te dien einde ten behoeve van haar leden uitoefent of dat één of meer van haar dochtervennootschappen/deelnemingen uitoefent of doet uitoefenen. Uiteindelijk doel is te komen tot een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt vervoer voor de reiziger.
2. De coöperatie tracht haar doel onder meer te bereiken door:
  - a. het organiseren en faciliteren van zaken als kennisontwikkeling en –borging en ondersteuning bij de voorbereiding en uitvoering van besluitvorming van de leden;
  - b. het ten behoeve van de leden verzamelen, borgen van de levering, beheren, standaardiseren, monitoren, verbeteren, integreren en ter beschikking stellen van nationale data en informatie op het gebied van (openbaar) vervoer en andere vormen van collectief vervoer of individueel vervoer;
  - c. het volgen en interpreteren van nationale en decentrale ontwikkelingen op het gebied van (openbaar) vervoer en andere vormen van collectief vervoer of individueel vervoer;
  - d. het organiseren van onderling overleg tussen de leden en het inrichten en ontplooiën van gemeenschappelijke activiteiten, waaronder begrepen het voorbereiden van overleg en besluitvorming met overheden, vervoersbedrijven, mobiliteitsproviders en consumenten;
  - e. het delen en bundelen van kennis en het (doen) aanbieden van producten en diensten die door de leden kunnen worden afgenomen, en
  - f. alle overige wettige middelen die met het vorenstaande verband houden in de ruimste zin van het woord en die ter bevordering van de doelstelling van de coöperatie als opgenomen in lid 1 dienstig kunnen zijn.
3. De coöperatie kan overeenkomsten die zij met haar leden sluit in het kader van haar

doelstelling, ook met anderen aangaan, maar niet in een zodanige mate dat de overeenkomsten met de leden slechts van ondergeschikte betekenis zijn of de belangen van de leden worden geschaad. Het aangaan van voornoemde overeenkomsten met anderen dan met (een van) de leden, behoeft de voorafgaande goedkeuring van de algemene ledenvergadering.

ORGANISATIE

Artikel 4

1. De coöperatie kent als organen:
  - a. de algemene ledenvergadering;
  - b. het bestuur.
2. Binnen de coöperatie kunnen stuurgroepen en commissies worden ingesteld.

LEDENOVEREENKOMSTEN

Artikel 5

1. De met ieder van de leden te sluiten ledenovereenkomst als bedoeld in artikel 53 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, wordt vastgesteld door het bestuur. De ledenovereenkomst beschrijft in aanvulling op de wet en deze statuten de tussen de leden en de coöperatie over en weer geldende rechten en verplichtingen van de leden respectievelijk de coöperatie. Het bestuur is voorts met inachtneming van het bepaalde in lid 2 van dit artikel bevoegd schriftelijk wijzigingen in een ledenovereenkomst aan te brengen, mits deze wijziging geen afbreuk doet aan de aard en doel van de coöperatie. Een besluit tot aanpassing van de ledenovereenkomst behoeft de voorafgaande goedkeuring van de algemene ledenvergadering.
2. Op een wijziging van een ledenovereenkomst kan de coöperatie zich tegenover een lid slechts beroepen indien het lid met die wijziging akkoord is gegaan of indien de coöperatie zich in de ledenovereenkomst overeenkomstig artikel 59 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek op duidelijke wijze een eenzijdige wijzigingsbevoegdheid heeft voorbehouden.

LEDEN; TOELATING EN OVERDRACHT

Artikel 6

1. Leden kunnen uitsluitend zijn publiekrechtelijke rechtspersonen.
2. Het lidmaatschap wordt schriftelijk aangevraagd bij het bestuur.
3. Het bestuur besluit over de toelating van een lid. Bij niet toelating als lid is de algemene ledenvergadering bevoegd alsnog tot toelating te besluiten.
4. Het bestuur is bevoegd om, indien het belang van de coöperatie dit vereist, aan de toelating als lid voorwaarden te verbinden, tot naleving waarvan het lid zich schriftelijk moet verbinden voor de toelating.
5. Het lidmaatschap van de coöperatie is persoonlijk (verbonden aan de publiekrechtelijke rechtspersoon die lid is) en kan niet worden overgedragen.

6. Het bestuur houdt een register van de leden bij en vermeldt daarin de relevante gegevens van de leden.

LEDEN; EINDE VAN HET LIDMAATSCHAP EN SCHORSING

Artikel 7

1. Het lidmaatschap eindigt:
  - a. door opzegging door het lid;
  - b. door opzegging door de coöperatie; en
  - c. door ontzetting.
2. Opzegging van het lidmaatschap door een lid kan slechts geschieden tegen het einde van het boekjaar. Opzegging geschiedt schriftelijk aan het bestuur met inachtneming van een opzegtermijn van ten minste één jaar. Indien een opzegging niet tijdig heeft plaatsgevonden, loopt het lidmaatschap door tot het einde van het eerste daarop volgende boekjaar. Het bestuur kan, in overleg met het betreffende lid, een andere datum van beëindiging van het lidmaatschap bepalen.
3. Opzegging van het lidmaatschap door het lid kan plaatsvinden met onmiddellijke ingang:
  - a. binnen vier weken nadat een besluit waarbij zijn rechten zijn beperkt of zijn verplichtingen zijn verzwaaard, aan een lid bekend is geworden of medegedeeld, tenzij het betreft een wijziging van geldelijke rechten en verplichtingen;
  - b. binnen vier weken nadat aan een lid een besluit is medegedeeld tot omzetting van de coöperatie in een andere rechtsvorm, tot juridische fusie of tot juridische splitsing;
  - c. de coöperatie failliet wordt verklaard of aan de coöperatie surseance van betaling wordt verleend;
  - d. de coöperatie wordt ontbonden.
4. Opzegging van het lidmaatschap namens de coöperatie geschiedt door het bestuur, na een daartoe genomen besluit van het bestuur, na voorafgaande goedkeuring van de algemene ledenvergadering. Opzegging als hiervoor bedoeld kan slechts geschieden tegen het einde van het boekjaar. Opzegging geschiedt schriftelijk aan het lid met opgave van reden(en) en met inachtneming van een opzegtermijn van één jaar, indien:
  - a. een lid na daartoe bij herhaling schriftelijk te zijn aangemaand, niet volledig aan zijn geldelijke verplichtingen ten opzichte van de coöperatie heeft voldaan; of
  - b. een lid heeft opgehouden te voldoen aan de vereisten die op dat moment door de statuten aan het lidmaatschap worden gesteld.Indien een opzegging niet tijdig heeft plaatsgevonden, loopt het lidmaatschap door tot het einde van het eerstvolgende boekjaar.
5. Opzegging van het lidmaatschap namens de coöperatie door het bestuur als hiervoor bedoeld kan plaatsvinden met onmiddellijke ingang, indien:
  - a. een lid heeft opgehouden te voldoen aan de voorwaarden die op dat moment worden gesteld door de ledenovereenkomst die tussen de coöperatie en het lid is gesloten, nadat het lid schriftelijk op het gebrek is gewezen en is verzocht

- alsnog aan de vereisten te voldoen en niet binnen zes maanden alsnog aan deze vereisten voldoet;
- b. de ledenovereenkomst tussen een lid en de coöperatie is beëindigd;
  - c. het lid failliet wordt verklaard of aan het lid surseance van betaling wordt verleend;
  - d. het lid niet langer voldoet aan de vereisten gesteld in artikel 6 lid 1;
  - e. redelijkerwijs van de coöperatie niet kan worden gevergd het lidmaatschap te laten voortduren.
6. Ontzetting uit het lidmaatschap kan alleen worden uitgesproken op één van de in de wet genoemde gronden. Ontzetting geschiedt door het bestuur, na voorafgaande goedkeuring van de algemene ledenvergadering. Het bestuur stelt het lid zo spoedig mogelijk schriftelijk van het besluit in kennis, met opgave van de redenen. Het betrokken lid is bevoegd binnen één maand na ontvangst van de kennisgeving van het besluit in beroep te gaan bij de algemene ledenvergadering. Gedurende de beroepstermijn en hangende het beroep is het lid geschorst, doch dient het lid voor het overige te voldoen aan alle verplichtingen voortvloeiend uit deze statuten, reglementen, besluiten van de coöperatie en/of overeenkomsten met de coöperatie, tenzij schriftelijk door het bestuur anders wordt bepaald.
7. Het bestuur kan een lid, dat handelt of nalaat in strijd met deze statuten, reglementen of besluiten van de coöperatie of de coöperatie op onredelijke wijze benadeelt, schorsen. Indien een lid is geschorst, dient de algemene ledenvergadering binnen drie maanden na ingang van de schorsing te besluiten tot ontzetting van het lid dan wel tot opheffing of handhaving van de schorsing. Bij gebreke van een besluit als bedoeld in de vorige zin vervalt de schorsing. Een besluit tot handhaving van de schorsing kan slechts eenmaal worden genomen en de schorsing kan daarbij ten hoogste worden gehandhaafd voor drie maanden, ingaande op de dag waarop de algemene ledenvergadering het besluit tot handhaving heeft genomen. Een geschorst lid heeft toegang tot de ledenvergadering waarin het besluit tot schorsing wordt behandeld en is bevoegd daar over het woord te voeren.
8. In geval van beëindiging van het lidmaatschap van een lid, om welke reden ook, is het lid gehouden met de coöperatie een regeling te treffen voor de financiële gevolgen (uittredingsregeling).
9. Wanneer het lidmaatschap in de loop van een boekjaar eindigt, blijft de jaarlijkse bijdrage voor dat boekjaar – indien deze voor dat boekjaar op grond van het bepaalde in artikel 8 lid 3 is vastgesteld - voor het geheel door het lid verschuldigd, tenzij het bestuur anders beslist.

LEDEN; VERPLICHTINGEN; UITSLUITING AANSPRAKELIJKHEID

Artikel 8

1. De coöperatie kan ten behoeve van haar leden rechten bedingen binnen het kader en het doel van de coöperatie. De coöperatie kan niet ten laste van de leden verplichtingen aangaan, dan na voorafgaande goedkeuring van de algemene ledenvergadering, voor zover de betreffende verplichtingen niet zijn voorzien in de

reeds vastgestelde – en door de algemene ledenvergadering goedgekeurde - jaarbegroting.

2. De leden hebben in ieder geval de navolgende verplichtingen:
  - a. de leden zijn verplicht een ledenovereenkomst met de coöperatie aan te gaan;
  - b. de leden houden zich aan de bepalingen van deze statuten, reglementen en richtlijnen van de coöperatie, als ook aan besluiten die op grond van deze statuten, reglementen en richtlijnen zijn en worden genomen.
3. Op voorstel van het bestuur kan bij besluit van de algemene ledenvergadering de verplichting worden opgelegd aan de leden om een jaarlijkse bijdrage aan de coöperatie te betalen.
4. Alle verplichtingen van de leden of voormalige leden van de coöperatie om bij te dragen zijn uitgesloten indien zich een tekort voordoet bij ontbinding van de coöperatie.
5. De coöperatie zal in al haar correspondentie, documenten, aankondigingen en publicaties waarin haar officiële naam wordt genoemd, de letters "U.A." vermelden als onderdeel van de officiële naam.

BESTUUR; SAMENSTELLING EN BENOEMING; SCHORSING EN ONTSLAG, ONTSTENTENIS EN BELET

Artikel 9

1. De coöperatie wordt bestuurd door een bestuur, bestaande uit ten minste één natuurlijk persoon. Het aantal bestuurders wordt door de algemene ledenvergadering bepaald. Ook niet-leden kunnen tot bestuurder worden benoemd.
2. Indien en voor zover het bestuur uit één statutair bestuurder bestaat, wordt door de algemene ledenvergadering een titulair bestuurder benoemd. Deze persoon is geen statutair bestuurder, doch voert tezamen met de statutair bestuurder het dagelijks bestuur over de coöperatie. Het bepaalde in dit artikel is zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing op de titulair bestuurder.
3. De bestuurders worden benoemd door de algemene ledenvergadering. Benoeming kan plaatsvinden op basis van een door de algemene ledenvergadering vastgestelde en vooraf openbaar gemaakte profielschets.
4. De bestuurders worden benoemd voor een door de algemene ledenvergadering te bepalen periode van maximaal vier jaar, tenzij de algemene ledenvergadering anders bepaald. De bestuurders kunnen onbeperkt worden herbenoemd, steeds voor een periode van maximaal vier jaar, te bepalen door de algemene ledenvergadering. Indien en voor zover de bestuurders tevens arbeidsrechtelijk in dienst zijn van de coöperatie dan wel werkzaam zijn voor de coöperatie op basis van een overeenkomst van opdracht, stelt de algemene ledenvergadering het salaris en de arbeidsvoorwaarden casu quo opdrachtvoorwaarden van de bestuurders vast. De bestuurders ontvangen in hun hoedanigheid van statutair bestuurder van de coöperatie geen bezoldiging, middellijk noch onmiddellijk. Wel kunnen de bestuurders alsdan een onkostenvergoeding ontvangen. De hoogte daarvan wordt bepaald door de algemene ledenvergadering.

5. De algemene ledenvergadering kan onder opgave van redenen besluiten een bestuurder te schorsen of te ontslaan:
  - a. indien hij niet naar behoren functioneert;
  - b. in alle gevallen wegens gedragingen waardoor de goede naam of belangen van de coöperatie worden geschaad.
6. Indien een bestuurder is geschorst, dient de algemene ledenvergadering binnen drie maanden na ingang van de schorsing te besluiten tot ontslag van die bestuurder dan wel tot opheffing of handhaving van de schorsing. Bij gebreke van een besluit als bedoeld in de vorige zin vervalt de schorsing. Een besluit tot handhaving van de schorsing kan slechts eenmaal worden genomen en de schorsing kan daarbij ten hoogste worden gehandhaafd voor drie maanden, ingaande op de dag waarop de algemene ledenvergadering het besluit tot handhaving heeft genomen.
7. De bestuurder die is geschorst, wordt in de gelegenheid gesteld zich in de algemene ledenvergadering te verantwoorden en zich daarbij door een raadsman te laten bijstaan. Een besluit tot ontslag wordt niet genomen dan nadat de bestuurder vooraf de gelegenheid is geboden om te worden gehoord.
8. Een bestuurder defungeert voorts:
  - a. door zijn vrijwillig aftreden;
  - b. door het eindigen van zijn arbeidsovereenkomst dan wel overeenkomst van opdracht met de coöperatie;
  - c. doordat hij failliet wordt verklaard of aan hem surseance van betaling wordt verleend dan wel de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen - al dan niet voorlopig - op hem van toepassing wordt verklaard;
  - d. indien titel 16, titel 19 en/of titel 20 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek op hem van toepassing wordt;
  - e. door zijn ontslag door de rechtbank; of
  - f. door zijn overlijden.
9. Ingeval van een vacature, ontstentenis of belet van een bestuurder, berust het bestuur tijdelijk bij de andere bestuurder(s). Ingeval van ontstentenis of belet van de enig bestuurder of van alle bestuurders, wordt het bestuur waargenomen door een of meer door de algemene ledenvergadering aan te wijzen personen, onverminderd de bevoegdheid van de algemene ledenvergadering één of meer personen voor bepaalde tijd als waarnemend bestuurder te benoemen.

BESTUUR; TAKEN EN BEVOEGDHEDEN

Artikel 10

1. Het bestuur is belast met het besturen van de coöperatie, behoudens beperkingen volgens de wet en deze statuten.
2. Bij de vervulling van zijn taken en bevoegdheden richt het bestuur zich naar het doel en het belang van de coöperatie.
3. Het bestuur kan met behoud van eindverantwoordelijkheid voor het gehele bestuur, een portefeuilleverdeling vaststellen. Indien en zover sprake is van een titulair bestuurder als bedoeld in artikel 9 lid 2, leggen de bestuurders hun werkwijze en hun

nadere taakverdeling vast in een directiereglement.

4. Het bestuur verschaft de algemene ledenvergadering en de afzonderlijke leden tijdig de gegevens die noodzakelijk zijn voor een goede taakuitoefening en informeert daartoe de algemene ledenvergadering en de afzonderlijke leden periodiek over de gang van zaken binnen de coöperatie. Daarbij besteedt het bestuur bijzondere aandacht aan de risico's verbonden aan de activiteiten van de coöperatie en de al dan niet hiermee verbonden rechtspersonen.
5. Het bestuur informeert voorts de leden over de agenda-onderwerpen en voorgenomen besluiten van het bestuur voor een bestuursvergadering, op basis van de agenda van de betreffende bestuursvergadering en/of een actie-of besluitenlijst, uiterlijk één week voor de datum van de betreffende bestuursvergadering. Ieder lid heeft alsdan de bevoegdheid om binnen drie dagen na ontvangst van vorenbedoelde agenda-onderwerpen en/of besluitenlijst een onderwerp of voorgenomen besluit aan voorafgaande goedkeuring van de algemene ledenvergadering te onderwerpen omdat het betreffende onderwerp of voorgenomen besluit betrekking hebben op (aanpassing van de) strategische doelstellingen en/of als een belangrijke beslissing voor de coöperatie, als bedoeld in lid 9 van dit artikel en artikel 14 lid 5. Het bestuur is alsdan gehouden een algemene ledenvergadering te organiseren ten behoeve van de aanvraag van de bedoelde voorafgaande goedkeuring. Het betreffende agenda-onderwerp of voorgenomen besluit wordt niet in de bestuursvergadering behandeld tot de algemene ledenvergadering de bedoelde voorafgaande goedkeuring heeft verleend. Van vorenstaande procedure kan door het bestuur slechts worden afgeweken indien de spoedeisendheid van het betreffende onderwerp of voorgenomen besluit dit vereist, in het belang van de coöperatie. Dit dient alsdan schriftelijk en gemotiveerd aan de leden te worden meegedeeld. In een volgende algemene ledenvergadering legt het bestuur vervolgens verantwoording af aan de leden over het betreffende genomen besluit. .
6. Het bestuur dient zich te gedragen naar de aanwijzingen van de algemene ledenvergadering, zoals bedoeld in artikel 13 lid 3.
7. Het bestuur is na goedkeuring van de algemene ledenvergadering bevoegd te besluiten tot het aangaan van overeenkomsten tot verkrijging, vervreemding en bezwaring van registergoederen, en tot het aangaan van overeenkomsten waarbij de coöperatie zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een ander verbindt. Op het ontbreken van de in dit lid bedoelde goedkeuring kan jegens derden een beroep worden gedaan.
8. Goedkeuring van de algemene ledenvergadering is voorts vereist voor bestuursbesluiten tot:
  - a. het vaststellen en wijzigen van het meerjarenbeleidsplan en de meerjarenbegroting, met inachtneming van het bepaalde in artikel 16 lid 2;
  - b. het vaststellen en wijzigen van het jaarplan, inclusief de jaarbegroting;
  - c. de vaststelling van het bestuursverslag;
  - d. het aangaan van overeenkomsten als bedoeld in artikel 3 lid 34 met anderen

- dan leden;
- e. het opzeggen van het lidmaatschap namens de coöperatie van een lid, dan wel het ontzetten van een lid uit het lidmaatschap, als bedoeld in **artikel 7**;
  - f. het ontplooiën, ontwikkelen en/of starten van nieuwe activiteiten door de coöperatie;
  - g. het vaststellen en wijzigen van een ledenovereenkomst, en het vaststellen van de voorwaarden van een uittredingsregeling als bedoeld in **artikel 7 lid 8**;
  - h. het aangaan van (financiële) verplichtingen en het doen van bestedingen en investeringen die niet zijn voorzien in de goedgekeurde begroting;
  - i. het aangaan, wijzigen en verbreken van duurzame samenwerking met een andere rechtspersoon of organisatie indien die samenwerking van ingrijpende betekenis is voor de coöperatie;
  - j. het verkrijgen, wijzigen of beëindigen van een deelneming of zeggenschap in een andere rechtspersoon en het oprichten van een andere rechtspersoon, alsmede de vaststelling en wijziging van diens statuten voor zover het Bestuur daartoe bevoegd is en het betreffende besluit van ingrijpende betekenis is voor de coöperatie;
  - k. het teweegbrengen van een belangrijke wijziging in de organisatie en/of het nemen van andere besluiten die invloed hebben op en/of aanpassing inhouden van de strategische koers van de coöperatie; en
  - l. het aanvragen van faillissement en surseance van betaling.
9. Voorts zijn aan goedkeuring van de algemene ledenvergadering onderworpen die besluiten van het bestuur die op grond van het bepaalde in lid 5 van dit artikel of **artikel 14 lid 5** van deze statuten, door één of meer leden worden gekwalificeerd als besluiten die betrekking hebben op (aanpassing van de) strategische doelstellingen en/of als een belangrijke beslissing voor de coöperatie. Dit wordt alsdan schriftelijk aan het bestuur medegedeeld.
10. Onverminderd het vorenstaande, is de algemene ledenvergadering bevoegd ook andere besluiten van het bestuur aan haar goedkeuring te onderwerpen. Deze andere besluiten worden schriftelijk vastgelegd en aan het bestuur medegedeeld.

BESTUUR; VERGADERING EN BESLUITVORMING

Artikel 11

1. Besluiten van het bestuur worden schriftelijk vastgelegd.
2. In de vergaderingen van het bestuur heeft iedere bestuurder recht op het uitbrengen van één stem. Voor zover de wet of deze statuten geen grotere meerderheid voorschrijven worden alle besluiten genomen met een volstreekte meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen. Indien en voor zover sprake is van een titulair bestuurder als bedoeld in artikel 9 lid 2, heeft deze persoon het recht het woord te voeren en advies uit te brengen.
In geval de stemmen staken, wordt het voorstel op de agenda geplaatst van een volgende vergadering van het bestuur. Indien in die tweede vergadering de stemmen opnieuw staken ten aanzien van het voorstel, komt geen besluit tot stand.

3. Geldige besluiten kunnen slechts worden genomen indien alle bestuurders ter vergadering aanwezig of conform het bepaalde in lid 5 vertegenwoordigd zijn.
4. Het bestuur kan telefonisch, per videoconferentie of door middel van een ander communicatiemiddel vergaderen, mits alle bestuurders die aan zodanige vergadering deelnemen elkaar kunnen verstaan. Een bestuurder kan telefonisch, per videoconferentie of door middel van een ander communicatiemiddel aan een vergadering van het bestuur deelnemen, mits die bestuurder steeds alle andere aan die vergadering deelnemende bestuurders kan verstaan en door die andere bestuurders wordt verstaan.
5. Iedere bestuurder kan aan een andere bestuurder schriftelijk volmacht verlenen tot het uitbrengen van zijn stem. Een bestuurder kan voor ten hoogste één andere bestuurder als gevolmachtigde optreden.
6. Besluiten van het bestuur kunnen ook buiten vergadering tot stand komen, mits dit schriftelijk geschiedt en alle bestuurders zich voor het desbetreffende voorstel uitspreken en dan nadat de overige voorgeschreven procedures, in het bijzonder het bepaalde in artikel 10 lid 5 en/of artikel 10 lid 8, zijn doorlopen.
7. Een bestuurder neemt niet deel aan de beraadslaging en besluitvorming indien hij daarbij een direct of indirect persoonlijk belang heeft dat tegenstrijdig is met het belang van de coöperatie en de daaraan verbonden onderneming. Het besluit wordt genomen door de overige bestuurder(s). Het niet deelnemen aan de beraadslaging en het niet uitbrengen van een stem als direct gevolg van het bepaalde in de voorgaande volzin, betekent dat die niet-deelneming en niet-uitbrenging van een stem niet mee wordt geteld ter bepaling of enig in deze statuten opgenomen quorumvereiste voor beraadslaging en/of besluitvorming is behaald en tast de rechtsgeldigheid van besluiten derhalve niet aan. Wanneer als gevolg van vorenstaande geen bestuursbesluit kan worden genomen, wordt het besluit genomen door de algemene ledenvergadering.
8. De overige regeling van de werkwijze en besluitvorming van het bestuur kan bij reglement geschieden dat wordt vastgesteld door het bestuur.

BESTUUR; VERTEGENWOORDIGING

Artikel 12

1. De coöperatie wordt, voor zover uit de wet en deze statuten niet anders voortvloeit, vertegenwoordigd door het bestuur dan wel door iedere bestuurder afzonderlijk.
2. Krachtens besluit van het bestuur kan de coöperatie aan andere personen een al dan niet doorlopende (beperkte) volmacht verlenen om de coöperatie te vertegenwoordigen. De gevolmachtigde vertegenwoordigt de coöperatie met inachtneming van de grenzen van zijn volmacht. De volmacht wordt schriftelijk vastgelegd.

ALGEMENE LEDENVERGADERING; BEVOEGDHEDEN

Artikel 13

1. Alle bevoegdheden ten aanzien van de coöperatie die niet wettelijk of bij deze statuten aan het bestuur zijn verleend komen toe aan de algemene ledenvergadering.
2. De algemene ledenvergadering heeft tot taak toezicht te houden op de algemene gang van zaken in de coöperatie en aldus beslissende invloed uit te oefenen op de strategische doelstellingen en belangrijke beslissingen van de coöperatie. De algemene ledenvergadering kan het bestuur gevraagd en ongevraagd adviseren. De algemene ledenvergadering is vrij in de wijze waarop zij zich laat informeren over de gang van zaken binnen de coöperatie. Hiertoe kan een informatieprotocol worden opgesteld.
3. De algemene ledenvergadering is, mits schriftelijk onderbouwd, bevoegd het bestuur (een) aanwijzing(en) te geven. Het bestuur is gehouden de aanwijzing(en) op te volgen, tenzij het bestuur oordeelt dat opvolging in strijd is met het belang van de coöperatie en haar werkzaamheden.

LEDENVERGADERINGEN; BIJEENROEPING

Artikel 14

1. Jaarlijks worden ten minste twee ledenvergaderingen gehouden, één ledenvergadering ter behandeling en vaststelling van de jaarrekening en één ledenvergadering ter behandeling en goedkeuring van het jaarplan en de jaarbegroting. De eerste ledenvergadering wordt gehouden binnen zes maanden na het einde van het boekjaar, behoudens verlenging van deze termijn conform het bepaalde in artikel 17 lid 2. De tweede ledenvergadering wordt gehouden in het vierde kwartaal van een kalenderjaar.
2. Overige ledenvergaderingen worden door het bestuur bijeengeroepen zo dikwijls het bestuur dit wenselijk oordeelt of daartoe volgens de wet of deze statuten verplicht is.
3. Op schriftelijk verzoek van een lid, is het bestuur verplicht tot het bijeenroepen van een ledenvergadering op een termijn van niet langer dan vier weken na indiening van het verzoek. Indien aan het verzoek binnen veertien dagen geen gevolg wordt gegeven, zijn de verzoekers bevoegd zelf tot de bijeenroeping over te gaan op de wijze waarop het bestuur een ledenvergadering bijeenroept.
4. Het bijeenroepen van de ledenvergadering geschiedt door schriftelijke mededeling aan de leden op een termijn van ten minste twee weken. De bijeenroeping vermeldt de plaats, het tijdstip van de vergadering en de in de vergadering te behandelen onderwerpen (agenda).
5. Ieder lid is bevoegd om, in aanvulling op de onderwerpen reeds gemeld in de oproeping, onderwerpen aan te dragen voor de agenda van de ledenvergadering, door daartoe een verzoek in te dienen bij het bestuur, met onderbouwing en – waar mogelijk – achterliggende documenten, mits dit geschiedt binnen drie dagen na verzending van de oproeping als bedoeld in lid 4. Behandeling van agenda onderwerpen ingediend op een later moment, is alleen mogelijk met inachtneming van het bepaalde in lid 7. Het bestuur is gehouden een door een lid aangedragen onderwerp op de agenda te plaatsen.

6. Indien een lid gebruik heeft gemaakt van de in lid 5 bedoelde bevoegdheid, wordt een bijgestelde agenda met – waar mogelijk – bijbehorende achterliggende documenten door het bestuur schriftelijk toegezonden aan de leden op een termijn van ten minste een week voor de datum van de ledenvergadering.
7. Over onderwerpen die niet op de agenda zijn vermeld, dan wel niet zijn ingediend binnen de in lid 5 bedoelde termijn, kan niettemin geldig worden besloten in een ledenvergadering waarin alle leden aanwezig of vertegenwoordigd zijn, mits het besluit met voorkennis van het bestuur en met algemene stemmen wordt genomen.

LEDENVERGADERINGEN; TOEGANG TOT EN LEIDING VAN DE LEDENVERGADERING

Artikel 15

1. Toegang tot de ledenvergadering hebben alle leden met uitzondering van geschorste leden, onverminderd het bepaalde in artikel 7 lid 7, alsmede degenen die daartoe door het bestuur en/of de algemene ledenvergadering zijn uitgenodigd.
2. De leden worden in de ledenvergaderingen vertegenwoordigd door een persoon die daartoe bevoegd is op grond van de wet, de gemeenschappelijke regeling waarbij het lid is ingesteld, dan wel een mandaat en/of volmacht van het daartoe bevoegde orgaan van het betreffende lid.
3. De ledenvergaderingen worden geleid door de bestuurder, dan wel door een daartoe door de vergadering zelf aan te wijzen persoon.

LEDENVERGADERINGEN; STEMRECHT EN BESLUITVORMING

Artikel 16

1. Elk lid heeft één stem in de ledenvergadering.
Alle besluiten waaromtrent bij deze statuten geen grotere meerderheid is voorgeschreven, worden genomen met volstreekte meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen in een vergadering waarin ten minste een volstreekte meerderheid van de leden aanwezig of vertegenwoordigd is.
2. De besluiten tot het verlenen van goedkeuring aan de vaststelling van het meerjarenbeleid en de bijbehorende meerjarenbegroting als bedoeld in artikel 10 lid 8 onder a. kunnen slechts worden genomen met een twee derde meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen, in een ledenvergadering waarin ten minste een twee derde meerderheid van het aantal leden aanwezig is of is vertegenwoordigd.
3. Stemgerechtigden kunnen het stemrecht ook uitoefenen door middel van een elektronisch communicatiemiddel. Voor het gebruik van een elektronisch communicatiemiddel is vereist dat de stemgerechtigde via het middel kan worden geïdentificeerd, rechtstreeks kan kennisnemen van de vergaderingen en het stemrecht kan uitoefenen. Stemmen die voorafgaand aan de ledenvergadering geldig worden uitgebracht worden gelijk gesteld met stemmen die ten tijde van de vergadering worden uitgebracht, mits die stemmen niet eerder dan op de dertigste dag vóór die van de vergadering zijn uitgebracht.

4. Ieder stemgerechtigd lid kan aan een andere stemgerechtigde schriftelijk volmacht verlenen tot het uitbrengen van zijn stem. Een stemgerechtigde kan voor ten hoogste twee leden als gevolmachtigde optreden.
5. In geval de stemmen staken, komt geen besluit tot stand. Geschorste leden hebben geen stem in de ledenvergadering. Blanco en ongeldig uitgebrachte stemmen worden geacht niet te zijn uitgebracht.
6. De voorzitter bepaalt de wijze waarop de stemmingen in de ledenvergadering worden gehouden. Zijn ter ledenvergadering uitgesproken oordeel over de uitslag van een stemming, is beslissend. Hetzelfde geldt voor de inhoud van een genomen besluit, voor zover werd gestemd over een niet schriftelijk vastgelegd voorstel. Wordt echter onmiddellijk na het uitspreken van het oordeel van de voorzitter de juistheid daarvan betwist, dan vindt een nieuwe stemming plaats, indien de meerderheid van de vergadering of, indien de oorspronkelijke stemming niet hoofdelijk of schriftelijk geschiedde, een stemgerechtigde aanwezige dit verlangt. Door deze nieuwe stemming vervallen de rechtsgevolgen van de oorspronkelijke stemming.
7. Van het ter ledenvergadering verhandelde worden notulen gehouden door een door de voorzitter aangewezen persoon. Deze notulen worden in dezelfde of in de eerstvolgende ledenvergadering vastgesteld en ten blijke daarvan door de voorzitter van die vergadering ondertekend.
8. Een besluit met algemene stemmen van alle stemgerechtigde leden, ook al zijn zij niet in vergadering bijeen, heeft, mits met voorkennis van het bestuur genomen, dezelfde kracht als een besluit van de algemene ledenvergadering. Een dergelijk besluit wordt schriftelijk vastgelegd en bij de notulen van de coöperatie gevoegd.

BOEKJAAR EN JAARREKENING

Artikel 17

1. Het boekjaar van de coöperatie is gelijk aan het kalenderjaar.
2. Jaarlijks binnen zes maanden na afloop van het boekjaar, behoudens verlenging van deze termijn met ten hoogste vier maanden door de algemene ledenvergadering op grond van bijzondere omstandigheden, maakt het bestuur een bestuursverslag en een jaarrekening op. De jaarrekening bestaat uit een balans, een winst- en verliesrekening en een toelichting op deze stukken. Het bestuur legt deze stukken, vergezeld van het rapport van de accountant, voor de leden ter inzage ten kantore van de coöperatie.
3. De algemene ledenvergadering wijst de accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek aan.
4. De jaarrekening wordt vastgesteld door de algemene ledenvergadering in de ledenvergadering als bedoeld in artikel 14 lid 1. In deze ledenvergadering brengt het bestuur zijn bestuursverslag uit en legt onder overlegging van de jaarrekening, rekening en verantwoording af over zijn in het afgelopen boekjaar gevoerde bestuur. Bij de vaststelling van de jaarrekening bepaalt de algemene ledenvergadering tevens, met inachtneming van artikel 18, de bestemming van een eventueel positief resultaat.
5. De opgemaakte jaarrekening wordt ondertekend door alle bestuurders. Ontbreekt de handtekening van één van de bestuurders, dan wordt daarvan onder opgave van

reden melding gemaakt.

6. Vaststelling van de jaarrekening strekt niet tot verlening van decharge aan het bestuur. De verlening van decharge behoeft een afzonderlijk besluit van de algemene ledenvergadering.
7. Het bestuur is verplicht de in de voorgaande leden bedoelde boeken, bescheiden en andere gegevensdragers gedurende zeven jaren te bewaren.

WINST

Artikel 18

1. De jaarlijkse winst, indien van toepassing, staat ter beschikking van de algemene ledenvergadering. De jaarlijkse winst wordt toegevoegd aan de algemene reserve, tenzij de algemene ledenvergadering, op voorstel van het bestuur, besluit tot een algehele of gedeeltelijke winstuitkering. Uitkering van (tussentijdse) winst wordt gedaan na vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat deze uitkering rechtsgeldig is.
2. Indien de algemene ledenvergadering besluit tot uitkering, wordt de winst uitgekeerd aan alle leden, naar rato van de voor de leden vastgestelde jaarlijkse bijdragen als bedoeld in artikel 8 lid 3.
3. Een rechtspersoon die lid wordt of die ophoudt lid te zijn gedurende het lopende boekjaar, is gerechtigd in de winstuitkering naar verhouding van de duur van zijn lidmaatschap gedurende het lopende boekjaar. Het deel waarop het lid geen recht heeft wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

COMMISSIES EN REGLEMENTEN

Artikel 19

1. Het bestuur en de algemene ledenvergadering zijn bevoegd één of meer commissies in te stellen. De samenstelling, taken en bevoegdheden van de commissie worden alsdan bij reglement bepaald.
2. De algemene ledenvergadering kan met inachtneming van de wet en de statuten een voor de leden van de coöperatie bindend huishoudelijk of ander reglement vaststellen, wijzigen en opheffen waarin onderwerpen worden geregeld waarin door deze statuten niet of niet volledig wordt voorzien.
3. Een reglement mag geen bepalingen bevatten die strijdig zijn met de wet of met deze statuten.

STATUTENWIJZIGING, JURIDISCHE FUSIE EN JURIDISCHE SPLITSING

Artikel 20

1. Wijziging van de statuten kan slechts plaatshebben door een besluit van de algemene ledenvergadering, in een ledenvergadering waartoe is opgeroepen met de mededeling dat aldaar wijziging van de statuten zal worden voorgesteld. De termijn voor oproeping bedraagt ten minste twee weken.
2. Zij die de oproeping tot de ledenvergadering ter behandeling van een voorstel tot statutenwijziging hebben gedaan, moeten ten minste vijf dagen voor de dag van de

vergadering een afschrift van dat voorstel, waarin de voorgestelde wijziging woordelijk is opgenomen, op een daartoe geschikte plaats voor de leden ter inzage leggen tot na de afloop van de dag, waarop de vergadering wordt gehouden.

3. Voor het besluit tot statutenwijziging is ten minste een twee derde meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen vereist, in een ledenvergadering waarin ten minste een twee derde meerderheid van het aantal leden aanwezig is of is vertegenwoordigd.
4. In afwijking van het vorenstaande, kan een besluit tot wijziging van de aansprakelijkheid van de coöperatie slechts worden genomen met algemene stemmen van alle leden (unaniem).
5. De statutenwijziging treedt eerst in werking nadat daarvan een notariële akte is opgemaakt. Iedere bestuurder is bevoegd de akte van statutenwijziging te doen verlijden.
6. Het bestuur dient een authentiek afschrift van de akte van statutenwijziging en voor zover niet in die akte opgenomen een afschrift van de volledige statuten, zoals deze na de wijziging luiden, neer te leggen ten kantore van het door de Kamer van Koophandel gehouden register.
7. Het in dit artikel bepaalde geldt overeenkomstig voor het besluit tot juridische fusie en juridische splitsing.

ONTBINDING EN VEREFFENING

Artikel 21

1. De coöperatie wordt ontbonden:
  - a. door een daartoe strekkend unaniem besluit van de algemene ledenvergadering met inachtneming van de vereisten als opgenomen in artikel 20 leden 1 tot en met 3;
  - b. door haar insolventie, nadat zij in staat van faillissement is verklaard of door de opheffing van het faillissement wegens de toestand van de boedel; en
  - c. door de rechter of door een beschikking van de Kamer van Koophandel in de gevallen in de wet bepaald.
2. In het in lid 1 sub a bedoelde geval geschiedt de vereffening door het bestuur of een door het bestuur aan te wijzen (rechts)persoon, tenzij door de algemene ledenvergadering een andere (rechts)persoon wordt aangewezen.
3. Na de ontbinding blijft de coöperatie voortbestaan voor zover dit tot vereffening van haar vermogen nodig is. Gedurende de vereffening blijven de bepalingen van de statuten zoveel mogelijk van kracht. In stukken en aankondigingen die van de coöperatie uitgaan moet aan haar naam worden toegevoegd de woorden "in liquidatie". De vereffening eindigt op het tijdstip waarop geen aan de vereffenaar(s) bekende baten meer aanwezig zijn.
4. Hetgeen na voldoening van alle schulden is overgebleven, wordt uitgekeerd aan de leden naar rato van het door hen in de ledenvergadering uit te brengen aantal stemmen.

5. Gedurende zeven jaren na afloop van de vereffening blijven de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers van de coöperatie berusten onder degene, die daartoe door de algemene ledenvergadering of het bestuur is aangewezen.

OVERGANGSBEPALING BOEKJAAR

Artikel 22

Het eerste boekjaar van de coöperatie eindigt op éénendertig december [*tweeduizend achttien/negentien*]. Dit artikel met haar opschrift vervalt na afloop van het eerste boekjaar van de coöperatie.

SLOTVERKLARINGEN

Ten slotte verklaart de verschenen persoon, handelend als vermeld, dat:

- a. de eerste leden van de coöperatie zijn de publiekrechtelijke rechtspersonen als weergegeven op de Bijlage die aan deze akte wordt gehecht;
- b. tot eerste bestuurders van de coöperatie worden benoemd:
  - (i) de heer Jan van Selm;
  - (ii) [xx].

Slot akte

De verschenen persoon is mij, notaris, bekend.

Deze akte wordt verleden te Amsterdam op de datum vermeld in de aanhef van deze akte. De zakelijke inhoud van deze akte wordt door mij, notaris, aan de verschenen persoon meegedeeld en toegelicht, waarbij ik, notaris, de verschenen persoon wijs op de gevolgen die uit de inhoud van de akte voortvloeien. De verschenen persoon verklaart ten slotte tijdig van de inhoud van deze akte kennis te hebben genomen en met die inhoud en de beperkte voorlezing van de akte in te stemmen.

Onmiddellijk na voorlezing van ten minste die gedeelten waarvan de wet voorlezing voorschrijft, wordt de akte door de verschenen persoon en mij, notaris, ondertekend.

METROPOOLREGIO ROTTERDAM DEN HAAG

Toelichting op het besluit:

Op 8 februari jl. heeft de 'BAC-plus Mobiliteit' van het IPO het 'OV-Managersoverleg' (hoofden OV van de 14 provincies en 2 vervoerregio's) verzocht om een verkenning te begeleiden naar een passende juridische vorm voor twee lopende structurele uitvoeringsprogramma's van de gezamenlijke overheden/OV-Autoriteiten: NDOV (Nationaal Datawarehouse OV) en Samenwerkingsverband DOVA (Decentrale OV-Autoriteiten). Daarbij moeten ook de synergievoordelen van samenwerken met Kennisplatform CROW worden betrokken. Benoemd is daarbij de zeer sterke wens van alle betrokkenen om uiterlijk per 31 december 2018 een robuuste organisatievorm gerealiseerd te hebben. Door het OV-Managersoverleg is een Plan van Aanpak vastgesteld, dat is uitgewerkt door een Stuurgroep (bestaande uit vertegenwoordigers van NDOV, DOVA, CROW, NH), die zich juridisch laat bijstaan door Advocatenkantoor Van Doorne (Gijs Verberne).

Uit de eerste verkenningen is op diverse punten een duidelijk beeld ontstaan:

1. NDOV en DOVA dienen georganiseerd te worden in een rechtspersoon, waaraan de OV-Autoriteiten in alle opzichten (governance, inhoudelijk, financieel) voldoende sturing kunnen geven. Dit stelt de OV-Autoriteiten in staat aan deze gezamenlijke rechtspersoon opdrachten te verstrekken zonder dat sprake is van een aanbestedingsplicht ('inbesteding');
2. Het ligt voor de hand om NDOV en DOVA in één gezamenlijke rechtspersoon onder te brengen, het betreft immers dezelfde overheden/OV-Autoriteiten;
3. De inhoudelijke synergie tussen Kennisplatform CROW en NDOV/DOVA biedt onomstotelijk grote kansen voor verdere ontwikkelingen in het decentrale OV/mobiliteitsbeleid, en de huisvesting op dezelfde locatie in Utrecht blijkt hierbij zeer behulpzaam. Echter, op dit moment biedt het opgaan in één rechtspersoon met CROW geen passende oplossing voor het NDOV/DOVA-vraagstuk, aangezien in dat geval geen beroep kan worden gedaan op inbesteding;
4. Daarom heeft de Stuurgroep gekeken naar andere mogelijkheden om NDOV en DOVA nog dit jaar in een rechtspersoon met een passende rechtsvorm onder te brengen. Advocatenkantoor Van Doorne heeft gewezen op de kansrijke mogelijkheid van de zogeheten Coöperatieve Vereniging (CV), waarin de betreffende overheden/OV-Autoriteiten zich kunnen verenigen teneinde de programma's NDOV en DOVA de komende jaren onder de lopende condities voort te zetten en uit te bouwen (zie bijlage A voor de afwegingsmatrix).

Vervolgens is een proeve van een CV DOVA/NDOV ontwikkeld (conceptstatuten, concept-ledenovereenkomst). Deze proeve is zowel met de juridisch adviseurs van de overheden/OV-Autoriteiten besproken (3 & 26 april 2018) als met het OV-Managersoverleg (4 april 2018). Streven is vervolgens om na deze besprekingen een voorstel richting Colleges (12 x GS, 2 x DB) te ontwikkelen dat nog vóór de zomer van 2018 door de 14 overheden/OV-Autoriteiten aan hun Provinciale Staten respectievelijk Regioraden kan worden voorgelegd ter goedkeuring. In het najaar van 2018 kan de CV DOVA/NDOV dan worden opgericht en per 1/1/2019 kan deze operationeel worden. Parallel aan dit traject wordt ook gesproken met de rijksoverheid over een passende vorm van voortzetting van participatie van het rijk in het NDOV-programma. De CV dient voor dit soort deelparticipaties en/of samenwerkingen van andere publiekrechtelijke organen ook ruimte te bieden.

Waarom robuuste organisatievorm?

De provincie Noord-Holland was één van de oprichters van GOVI (Grenzeloze Openbaar Vervoer informatie). Sinds 2006 wordt alle actuele reisinformatie van bussen, trams, metro's en ferry's verzameld en via landelijke standaards doorgeven aan zowel informatieschermen (DRIS-panelen) bij haltes en app's op smartphones. Daarnaast is er in de afgelopen jaren door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat samen met alle decentrale overheden (provincies en vervoerregio's) in Nederland gewerkt aan het project Nationale Data Openbaar Vervoersinformatie (NDOV). Doel hiervan is het samenbrengen van de reisgegevens van alle Nederlandse vervoerders. Het gaat hierbij om (statische) dienstregelingsinfo, actuele reisgegevens over vertragingen en uitval van bussen en halte- en tarieveninformatie. Deze gegevens worden sinds 2014 via twee loketten in onbewerkte vorm beschikbaar gesteld aan derden (zgn. brongegevens). Met deze data kunnen (mobiele) reisplanners worden gemaakt zodat reizigers overal en altijd weten hoe laat hun bus of trein vertrekt.

Omdat NDOV dezelfde doelstellingen heeft als GOVI, en omdat bij NDOV alle vervoerders en opdrachtgevers in Nederland zijn betrokken, is GOVI in feite overbodig geworden. Om die reden is GOVI opgaan in NDOV. De belangrijkste taak voor NDOV voor de toekomst ligt daarmee bij namelijk het monitoren van een tijdige aanlevering en het verbeteren van de datakwaliteit. De provincie Noord-Holland is altijd een voorloper geweest op het gebied van open data, zoals ook in het coalitieakkoord is opgenomen: "Wij stimuleren de verdere ontwikkeling van toegepaste reisinformatie."

Tot 1 januari 2017 was de provincie Noord-Holland de huisvader van GOVI/NDOV. Per 1 januari 2017 is NDOV formeel via een addendum overgebracht van Noord-Holland naar CROW. De intentie was om dit in 2017 te bekrachtigen middels een bestuursovereenkomst tussen alle overheden en CROW. Dit proces is als gevolg van een rechtmatigheidsdiscussie stil gevallen.

Het addendum tussen Noord-Holland en CROW was in principe bedoeld als overbrugging voor het jaar 2017. Voor 2018 zou er namelijk een nieuwe overeenkomst worden gesloten. De bestaande bestuursovereenkomsten GOVI/NDOV tussen alle partners met Noord-Holland als huisvader, lopen tot en met 31 december 2018. Om vóór 2019 de financiering te regelen dient er op korte termijn zicht te zijn op een definitieve oplossing.

DOVA is een samenwerkingsverband van alle veertien openbaar vervoerautoriteiten. DOVA bereidt de ambtelijke en bestuurlijke inbreng voor van de landelijke overleggen Regionaal Openbaar Vervoer Beraad (ROVB) en Nationaal Openbaar Vervoer Beraad (NOVB). In de landelijke overleggen vindt afstemming plaats tussen het ministerie van IenM, de NS, de Stads- en streekvervoerders (Bus- Tram-, Metro- en regionale treinvervoerders en de veertien Openbaar Vervoer Autoriteiten).

Op dit moment is DOVA een netwerk- of samenwerkingsorganisatie. DOVA-medewerkers (5,7 fte) worden door provincies en vervoerregio's gedetacheerd bij Metropool Regio Rotterdam-Den Haag (MRDH) en tewerkgesteld bij 'de werkeenheden' DOVA. DOVA wordt door de veertien OV-Autoriteiten gefinancierd uit een bijdrage op basis van de relatieve Brede Doel Uitkering 2015.

Werkzaamheden/onderwerpen die in DOVA-verband gecoördineerd/georganiseerd worden zijn o.a. advisering AAC+/BAC+, sector-overleg met vervoerders/reizigers/Min I&W, ov-chipkaart/mobiel betalen/bankpas betalen, ontwikkeling reizigerstarieven/opbrengsten, open data, landelijke component sociale veiligheid, inbreng landelijk OV-toekomstbeeld 2040, Nationaal OV-Beraad (NOVB), etc. etc..

De MRDH fungeert op dit moment als 'huisvader' voor DOVA, d.w.z. de personele, financiële en juridische diensten worden door MRDH geleverd, tegen volledige vergoeding. De

werknemers van DOVA zijn in dienst van de Vervoerregio Amsterdam, gemeente Amsterdam, ministerie IenW, MRDH, OV-bureau Groningen/Drenthe en de provincie Noord-Holland én gedetacheerd naar MRDH, voor het verrichten van de DOVA activiteiten. MRDH heeft begin 2017 aangegeven van haar 'huisvaderschap' af te willen, maar heeft uitstel gegeven tot uiterlijk eind 2018.

Meerwaarde DOVA/NDOV

De provincies en vervoerregio's hebben inmiddels een goed beeld van de meerwaarde van DOVA en NDOV:

1. Voor de decentrale vervoerautoriteiten (12 provincies, 2 stadsregio's) is OV-beleid één van de instrumenten om mobiliteitsdoelstellingen te realiseren, die in zichzelf weer bijdragen aan bredere maatschappelijke doelstellingen.
2. Voor decentrale overheden is in dit kader zeer van belang dat zij:
  - hun OV-beleid goed kunnen richten op de eigen mobiliteitsdoelstellingen
  - zij ook in staat zijn dat beleid dan vervolgens te realiseren
3. Dit vraagt naast regionale (en landelijke) politieke keuzen uiteraard ook voldoende kennis, know-how, ingevulde randvoorwaarden, medewerking van stakeholders, werkbare afspraken in de sector etc.. Immers OV is pas een zinvol beleidsinstrument als beoogde reizigers er ook gebruik van willen en kunnen maken, dus als het een aantrekkelijk product is
4. Kernelementen voor met aanbieden van het openbaar vervoer als totaalproduct voor reizigers zijn:
  - a. Het vervoer zelf: 'de exploitatieconcessies', dienstregeling, tarieven, materieel, voldoende spitscapaciteit, chauffeurs als gastheer/vrouw, verduurzaming, veiligheid, etc... Hier maken de decentrale overheden gebruik van hun Wp2000-bevoegdheden, als benoemde OV-Autoriteiten. Ook kunnen OV-autoriteiten vrijstellingen verlenen op concessie-monopolies. En verder kunnen/willen de decentrale vervoerautoriteiten 'klassiek OV' koppelen aan zaken als fietsbeleid, MaaS, doelgroepenvervoer, regiotaxi etc.
  - b. Alle zogenoemde 'wal-zaken' (infra, halten, doorstromingsmaatregelen, remises, kooppunten, tank- en laadapparatuur, ruimtelijke structuur, etc.) – hier maken de decentrale overheden (alle wegbeheerders!) gebruik van hun infra-instrumentarium en ruimtelijke mogelijkheden in de breedste zin van het woord
  - c. Overige faciliteiten om het OV voor reizigers toegankelijk te maken (reisinformatie, kunnen betalen, systeemtoegankelijkheid etc.) – hier maken de decentrale overheden gebruik van nationale standaard en afspraken, overal te gebruiken en via decentraal maatwerk in te zetten

Pas als alle drie deze elementen in hun samenhang in een gebied een goede invulling krijgen ontstaat openbaar vervoer dat prettig bruikbaar en aantrekkelijk te maken is voor reizigers.

5. Elk van de bovengenoemde elementen vraagt qua maakbaarheid weer specifieke specialistische kennis:
  - a. Het zijn van OV-autoriteit vraagt kennis en knowhow van concessieverlening, aanbesteding, concessiebeheer – en ontwikkeling, financiering etc.
  - b. Het kunnen inzetten van wal-mogelijkheden vraagt kennis en knowhow van ruimte, inframogelijkheden OV, koppelingen 'wal-boord', financiering etc.
  - c. Het beschikbaar kunnen hebben van toegankelijkheidsfaciliteiten vraagt vanuit de OV-autoriteiten nationaal meedenken over de wenselijke standaarden, beschikbaarheid van voldoende data, en kennis om e.e.a. regionaal te operationaliseren.

6. Vanuit het bovenstaande is het voor de Decentrale OV-Autoriteiten van groot belang dat zij zichzelf voorzien van voldoende specialistische ondersteuning, grotendeels per overheid, deels gezamenlijk.
7. Dit gezamenlijke deel vraagt soms lobby richting het systeem als geheel (IPO, vervoerregio's etc.).
8. En daarnaast loont het om samen te werken waar het gaat om inhoudelijke kennis (ontwikkeling), know-how en beheer van afgesproken standaards, afstemming in de sector etc.
9. Dus naarmate we er meer in slagen om dit geheel ook in zijn geheel te zien en geregisseerd te ontwikkelen, groeit de meerwaarde voor de ontwikkeling van het decentrale OV bij de Decentrale OV-Autoriteiten/Vervoer-Autoriteiten en voor de reiziger.

Keuze rechtsvorm

Voor de juridische vormgeving van de rechtspersoon komen in beginsel de publiekrechtelijke rechtsvorm gemeenschappelijke regeling (met instelling van een openbaar lichaam met rechtspersoonlijkheid) en de privaatrechtelijke rechtsvormen stichting, vereniging, coöperatieve

vereniging (coöperatie) en de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (BV)/ naamloze vennootschap (NV) in aanmerking. Voor de juridische vormgeving van de rechtspersoon is voorts de Aanbestedingswet 2012 ("Aw2012") relevant, in het bijzonder het artikel over de 'quasi inbesteding' (artikel 2.24b Aw2012).

Dit artikel bepaalt dat de Aw2012 niet van toepassing is op overheidsopdrachten die de overheden

gunnen aan een gezamenlijke rechtspersoon, indien:

- a) de overheden op die rechtspersoon gezamenlijk toezicht uitoefent zoals op hun eigen diensten,
- b) meer dan 80% van de activiteiten (lees: de omzet) van de gezamenlijke rechtspersoon de uitvoering van taken behelst die hem zijn toegewezen door de controlerende overheden, en
- b) er geen directe participatie van privékapitaal is in de gezamenlijke rechtspersoon.

Op basis van geformuleerde wens voor een 'lichte organisatie', de fiscale aspecten en de aanbestedingsrechtelijke voorwaarden adviseert Van Doorne advocaten dat de voorkeur uit gaat naar de (coöperatieve) vereniging (coöperatie), in het bijzonder vanwege de 'dubbele' borging met de provincies en vervoerregio's (als lid én als deelnemer/afnemer) bij de coöperatie. De coöperatie biedt vanwege het beperkt aantal wettelijke bepalingen dat van toepassing is, een grote mate van vrijheid qua inrichting. De statuten kunnen veelal precies op de wensen van provincies en vervoerregio's (partijen) worden afgestemd.

De coöperatie kent twee wettelijk verplichte organen: de Algemene Ledenvergadering en het Bestuur. De coöperatie wordt opgericht door partijen. De partijen zijn ook de eerste leden en de afgevaardigden van de partijen (met vertegenwoordigingsbevoegdheid/mandaat) vormen tezamen de Algemene Ledenvergadering. De Algemene Ledenvergadering wordt wel gezien als het 'hoogste orgaan', door de dwingendrechtelijk toegekende bevoegdheden (waaronder bijvoorbeeld de bevoegdheid bestuurders te benoemen en ontslaan, de statuten te wijzigen, de jaarrekening vast te stellen). De leden van de coöperatie (lees: de afgevaardigden van partijen) zijn de eigenaren van de coöperatie en oefenen via de Algemene Ledenvergadering de bevoegdheden behorend tot dit eigenaarschap uit. De invulling van de Algemene Ledenvergadering (de afvaardiging) staat partijen vrij. Dat kunnen bestuurders zijn (personen uit het midden van gedeputeerde staten), maar dat kunnen bijvoorbeeld ook personen zijn

die zich in de dagelijkse werkzaamheden ook bezig houdt met openbaar vervoer-zaken, zoals de OV-managers. Wel is van belang dat de betreffende persoon die is afgevaardigd in de Algemene Ledenvergadering, over de mandaten beschikt die nodig zijn om namens de Leden besluiten te mogen nemen en verplichtingen aan te mogen gaan. Het Bestuur van de coöperatie wordt gevormd door personen die daartoe door de Algemene Ledenvergadering (lees: de afgevaardigden van Partijen) worden benoemd. Dit kunnen ook (dezelfde dan wel andere) afgevaardigden van Partijen zijn, of externen. Het Bestuur kan, bij een relatief kleine uitvoeringsorganisatie, ook bestaan uit één persoon (de directeur-bestuurder). De vrijheid hierin is groot.

Het Bestuur bestuurt de coöperatie (lees: stuurt de uitvoeringsorganisatie aan) en legt daarover verantwoording af aan de Algemene Ledenvergadering. Onverminderd deze verantwoordingsplicht, heeft het Bestuur ook een informatieplicht aan de Leden. Periodiek informeert het Bestuur de Leden over de gang van zaken en de voorgenomen besluiten van het Bestuur. De wijze waarop die informatieverstrekking plaats vindt (mondeling tijdens vergaderingen, schriftelijk daarbuiten), wordt nader uitgewerkt in de statuten en eventuele reglementen (informatieprotocol).

Van belang is in ieder geval dat partijen in staat zijn gezamenlijk beslissende invloed uit te oefenen op de strategische doelstellingen en belangrijke beslissingen van de coöperatie. Dat vindt plaats doordat in de statuten van de coöperatie wordt vastgelegd dat de Algemene Ledenvergadering goedkeuringsbevoegdheden heeft ten aanzien van zekere besluiten van het Bestuur van de coöperatie. Uit de rechtspraak en literatuur van de afgelopen jaren kan inmiddels goed worden gedestilleerd welke besluiten dat in ieder geval dienen te zijn.

Voorts kunnen uiteraard ook andere besluiten van het Bestuur van de coöperatie aan goedkeuring van de Algemene Ledenvergadering worden onderworpen. Dit kan vooraf – door bij de voorbereiding van de coöperatie reeds te voorzien in een (uitgebreide) 'goedkeuringslijst' in de statuten van de coöperatie, maar ook na oprichting van de coöperatie. In bijvoorbeeld een huishoudelijk reglement kunnen – in aanvulling op de statuten – ook besluiten van het Bestuur aan goedkeuring van de Algemene Ledenvergadering worden onderworpen. Ook zal worden voorzien in de mogelijkheid dat de Leden op basis van de informatieverschaffing door het Bestuur (zie hiervoor) kunnen verzoeken om een voorgenomen besluit van het Bestuur aan goedkeuring te onderwerpen. Met deze 'tools' worden partijen (nog meer) in staat gesteld hun rol als eigenaren (het toezicht als ware het een eigen dienst) uit te oefenen.

Naast de wettelijke organen is het mogelijk bij de coöperatie ook andere organen in te stellen. Via de statuten en interne reglementen kunnen aan dergelijke organen ook bevoegdheden worden toegekend (met uitzondering van de bevoegdheden die dwingendrechtelijk aan de Algemene Ledenvergadering of het Bestuur zijn toegekend). Dit is evenwel niet noodzakelijk. Indien de bedoeling is de ambtelijke organisatie binnen de coöperatie 'klein' te houden, kan hier op goede wijze in worden voorzien.

De rechtsverhouding met de leden is bij een coöperatie van rechtswege een dubbele. Partijen hebben een rechtspersonenrechtelijke relatie met de coöperatie, dat wil zeggen dat ze lid zijn van de coöperatie. Daarnaast zijn de leden op grond van de wet verplicht een ledenovereenkomst met de coöperatie te sluiten. De ledenovereenkomst is een verbintenissenrechtelijke relatie. Met het lidmaatschap en de verplichte ledenovereenkomst wordt een dubbele borging bereikt tussen elk lid en de coöperatie, hetgeen een duurzame samenwerking bevordert. In de ledenovereenkomst wordt vastgelegd welke diensten c.q. zaken Partijen van de coöperatie afnemen en de voorwaarden die daarbij gelden.

Het lidmaatschap van de coöperatie brengt voor partijen weinig financiële risico's met zich mee. Indien wordt gekozen voor een coöperatie met uitsluiting van aansprakelijkheid (U.A.), geldt dat indien de coöperatie onverhoopt failliet zou gaan, partijen niet aansprakelijk kunnen worden gesteld voor eventuele schulden of tekorten van de coöperatie. De leden van de coöperatie zijn derhalve niet gehouden eventuele schulden van de coöperatie op basis van het lidmaatschap namens de coöperatie te voldoen. Slechts de coöperatie is degene die kan worden aangesproken. Mocht de coöperatie in geval van faillissement niet haar schulden kunnen betalen, dan lijden de schuldeisers verlies. De schuldeisers kunnen de leden - i.c. partijen - in dat geval niet aanspreken voor deze schulden.

Afwegingskader deelname aan CV DOVA/NDOV

Vraag: Is er sprake van een publiek belang?

Antwoord: Ja, want uniformiteit en kwaliteit van brongegevens OV-data dragen in belangrijke mate bij aan de kwaliteit van het OV. Als dat aan de markt was overgelaten, zou dit niet van de grond gekomen zijn.

Vraag: Is betrokkenheid van andere partijen nodig?

Antwoord: Ja, door samenwerking tussen de OV-autoriteiten zijn uniforme brongegevens van alle vervoerders beschikbaar zodat de reiziger reisinformatie kan ontvangen van zijn reis als deze over concessiegrenzen heen gaat/met verschillende vervoerders wordt gereisd. Daarnaast is afstemming die DOVA organiseert tussen de Decentrale OV-autoriteiten over onderwerpen als andere methoden van betalen (bankpas, mobiel), ontwikkeling reizigerstarieven, sociale veiligheid, landelijk OV-toekomstbeeld, etc. etc. essentieel om een stevige positie te hebben tegenover de vervoerders en het Rijk.

Vraag: Vraagt het publiek belang om een actieve betrokkenheid van de overheidsinstantie?

Antwoord: Ja. De markt heeft onvoldoende belang bij uniformering en standaardisatie van brongegevens. Actieve betrokkenheid van de OV-autoriteiten is noodzakelijk om uniformiteit en kwaliteit af te dwingen. De vervoerders zijn tenslotte concurrenten van elkaar.

Vraag: Is een juridische entiteit met rechtspersoonlijkheid wenselijk of noodzakelijk?

Antwoord: Noodzakelijk. Voor de werkzaamheden die worden verricht moeten NDOV en DOVA kunnen functioneren als rechtspersoon (contracten afsluiten, personeel in dienst hebben, etc.).

Vraag: Heeft de privaatrechtelijke rechtsvorm de voorkeur?

Antwoord: Ja. Een private rechtsvorm kan slagvaardig, efficiënt en professioneel als partij optreden waarbij bestuurders niet zelf hoeven deel te nemen in het bestuur. Geen risico op bestuurdersaansprakelijkheid voor gedeputeerden en de leden zijn niet aansprakelijk voor tekorten in de coöperatie (geen risico op financiële 'lijken in de kast').

Vraag: Is het voor de mate van zeggenschap wenselijk of noodzakelijk deel te nemen in het risicodragend vermogen van een privaatrechtelijke organisatie?

Antwoord: Nee.

LEDENOVEREENKOMST

tussen

Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A.

EN

De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Fryslân
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Groningen
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Drenthe
De publiekrechtelijke rechtspersoon	OV-Bureau Groningen Drenthe
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Noord-Brabant
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Overijssel
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Flevoland
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Limburg
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Gelderland
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Noord-Holland
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Vervoerregio Amsterdam
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Zuid-Holland
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Utrecht
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Zeeland

[datum]

***

**Toelichting vooraf
(Deze toelichting wordt bij het definitief opmaken van het document ter ondertekening
verwijderd).**

Deze Ledenovereenkomst hangt samen met het lidmaatschap van de Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A.

De Ledenovereenkomst ziet op enerzijds samenwerkingsafspraken tussen de Coöperatieve Vereniging en de Leden en anderzijds op de opdracht houdende het penvoerder- en budgethouderschap NDOV-programma van/door de Vervoersautoriteiten aan de Coöperatieve Vereniging en het daartoe in gebruik geven van het NDOV-programma aan de Vervoersautoriteiten, alsmede op het onderbrengen van het Samenwerkingsprogramma DOVA bij de Coöperatieve Vereniging en het in gebruik geven aan de Leden.

DE ONDERGETEKENDEN:

Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A., een coöperatieve vereniging met uitgesloten aansprakelijkheid, statutair gevestigd te Utrecht, kantoorhoudende te Utrecht, met adres: [xx], ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder dossiernummer: [xx], hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door: [xx];

hierna te noemen: de "**Coöperatieve Vereniging**";

en

De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Fryslân	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Groningen	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Drenthe	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	OV-Bureau Groningen Drenthe	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Noord-Brabant	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Overijssel	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Flevoland	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Limburg	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Gelderland	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Noord-Holland	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Vervoerregio Amsterdam	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Zuid-Holland	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Utrecht	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]
De publiekrechtelijke rechtspersoon	Provincie Zeeland	hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door [...]	en handelend ter uitvoering van het besluit van [...]

hierna ieder afzonderlijk te noemen: het "**Lid**" en tezamen te noemen: de "**Leden**";

de Coöperatieve Vereniging en de Leden hierna gezamenlijk te noemen "**Partijen**";

NEMEN HET VOLGENDE IN AANMERKING:

- (A) De Coöperatieve Vereniging is een organisatie die onder meer tot doel heeft het faciliteren en ondersteunen van de Leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals de informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief vervoer of individueel vervoer;
- (B) De meerderheid van de Leden zijn ter ondersteuning bij hun collectieve vraagstukken binnen de openbaar vervoer-sector ("**OV-sector**"), bijvoorbeeld met beleid betreffende en beslissingen over het OV-betaal/tariefsysteem en aanverwante onderwerpen, een samenwerkingsverband aangegaan ("**Samenwerkingsverband DOVA**"). Het uiteindelijke doel van het Samenwerkingsverband DOVA is een beter mobiliteitsbeleid van de Leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer voor de reiziger ("**Samenwerkingsprogramma DOVA**");
- (C) De meerderheid van de Leden participeren (voorts) ter uitvoering van de verzameling, integratie en terbeschikkingstelling van data en informatie op het gebied van (openbaar) vervoer ("**openbaar vervoer-informatie**") in het project Grenzeloze Openbaar Vervoer Informatie ("**project GOVI**") en zijn daarvoor de Bestuursovereenkomst GOVI aangegaan;
- (D) De Leden participeren (voorts) ten behoeve van de verbetering (juistheid, tijdigheid en volledigheid) van de data voor de verstrekking van reisinformatie openbaar vervoer in het project Nationale Data Openbaar Vervoer ("**project NDOV**") en zijn daarvoor de Samenwerkingsovereenkomst Nationale Data Openbaar Vervoer aangegaan. De Leden participierend in project GOVI en project NDOV hebben overeenstemming bereikt over de samenvoeging van het project GOVI en het project NDOV tot één programma ("**NDOV programma**");
- (E) De Leden willen het Samenwerkingsprogramma DOVA en het NDOV programma onderbrengen bij de Coöperatieve Vereniging;
- (F) De statuten van de Coöperatieve Vereniging (hierna: de "**Statuten**") bevatten verplichtingen voor de Leden, waaronder begrepen de verplichting de onderhavige ledenovereenkomst, zijnde de overeenkomst als bedoeld in artikel 53 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (de "**Ledenovereenkomst**") aan te gaan;
- (G) Partijen willen de afspraken over de uitvoering door de Coöperatieve Vereniging van het NDOV programma en het Samenwerkingsprogramma DOVA vastleggen in (de Bijlagen bij) deze Ledenovereenkomst;
- (H) Partijen erkennen dat de Leden gebruik kunnen maken van een deel c.q. deelterreinen van de activiteiten van de Coöperatieve Vereniging. Partijen erkennen voorts dat toetreding tot casu quo deelname aan de Coöperatieve Vereniging open staat voor andere publiekrechtelijke rechtspersonen die (al dan niet gedeeltelijk c.q. op een deelterrein) gebruik willen maken van de activiteiten van de Coöperatieve Vereniging;

EN VERKLAREN HET VOLGENDE TE ZIJN OVEREENGEKOMEN:

A ALGEMENE BEPALINGEN

1 Definities

Onder de volgende met een hoofdletter aangegeven begrippen, wordt hiervoor en hierna het volgende verstaan, waarbij geldt dat de definities in de Statuten en in deze Ledenovereenkomst gelijkloidend dienen te worden geïnterpreteerd:

Algemene ledenvergadering	:	het orgaan dat wordt gevormd door de afgevaardigden van de Leden
Bestuur	:	het bestuur van de Coöperatieve Vereniging;
Coöperatieve Vereniging	:	Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A. , een coöperatieve vereniging met uitgesloten aansprakelijkheid, statutair gevestigd te Utrecht, kantoorhoudende te Utrecht, met adres: [xx], ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder dossiernummer: [xx],
DOVA Deelnemende Leden	:	De Leden van de Coöperatieve Vereniging die gebruik maken van het Samenwerkingsprogramma DOVA zoals dat door de Coöperatieve Vereniging wordt aangeboden, een en ander als uitgewerkt in Bijlage 3 bij de Ledenovereenkomst, zijnde op het moment van oprichting van de Coöperatieve Vereniging alle Leden;
NDOV Deelnemende Leden	:	de Leden van de Coöperatieve Vereniging die gebruik maken van het NDOV programma zoals dat door de Coöperatieve Vereniging wordt aangeboden, een en ander als uitgewerkt in Bijlage 2 bij de Ledenovereenkomst;
Jaarplan	:	het jaarlijks door het Bestuur op te stellen plan met betrekking tot de jaaractiviteiten en begroting van de Coöperatieve Vereniging, onderverdeeld in een Jaarplan NDOV en een Jaarplan DOVA;
Jaarverslag	:	het door het Bestuur van de Coöperatieve Vereniging op te stellen en door een daartoe door de Algemene ledenvergadering aan te wijzen

	accountant goed te keuren verslag van de uitvoering van het Jaarplan en de daarbij behorende financiën;
Lid of Leden	: de in de aanhef van deze overeenkomst genoemde publiekrechtelijke rechtspersonen, die zijn belast met wettelijke taken op het gebied van openbaar vervoer;
Ledenovereenkomst	: de onderhavige overeenkomst;
(openbaar) vervoer-informatie	: de data en informatie op het gebied van (openbaar) vervoer, die is gedefinieerd in de bijlage 1 van het publicatiedocument NDOV (verder te noemen: bijlage 1) waar is vastgelegd welke datasets via de NDOV-loketten beschikbaar worden gesteld;
Strategisch Kader	: het eens per vier jaar op te stellen strategisch meerjarenbeleidsplan;
Uitvoeringsorganisatie	: De onder verantwoordelijkheid van de Coöperatieve Vereniging werkende organisatie (bureau) die zich bezig houdt met het vervullen van de doelstellingen van de Coöperatieve Vereniging, het aanbieden van het NDOV programma en het uitvoeren van het Samenwerkingsprogramma DOVA, alsmede de overige activiteiten van de Coöperatieve Vereniging, bestaande uit de Uitvoeringsorganisatie NDOV en de Uitvoeringsorganisatie DOVA.

2 **Aanvang en duur**

Deze Ledenovereenkomst treedt in werking op de datum waarop alle Partijen de onderhavige Ledenovereenkomst hebben ondertekend en wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.

3 **Wijziging Ledenovereenkomst**

De Coöperatieve Vereniging behoudt zich de bevoegdheid voor tot het eenzijdig aanbrengen van wijzigingen in deze Ledenovereenkomst, doch slechts voor zover die wijzigingen zijn goedgekeurd door de Algemene ledenvergadering en geen afbreuk doen aan de aard en doelstellingen van de Coöperatieve Vereniging.

4 Opzegging Ledenovereenkomst

- 4.1 Een Lid kan de Ledenovereenkomst steeds door opzegging (tussentijds) doen beëindigen.
- 4.2 De opzegging als bedoeld in dit artikel zal schriftelijk moeten geschieden met vermelding van de gronden waarop zij berust. Opzegging kan uitsluitend geschieden tegen het einde van het boekjaar, met inachtneming van een opzegtermijn van één jaar, tenzij een dringende - de Coöperatieve Vereniging onverwijld mede te delen - reden een eerdere of de onmiddellijke beëindiging van de Ledenovereenkomst rechtvaardigt. Indien een opzegging niet tijdig heeft plaatsgevonden, loopt de Ledenovereenkomst door tot het einde van het eerstvolgende boekjaar, tenzij de Coöperatieve Vereniging en het Lid anders overeenkomen.
- 4.3 De Ledenovereenkomst eindigt tevens ten aanzien van een Lid indien het lidmaatschap van de Coöperatieve Vereniging van het Lid wordt beëindigd conform het bepaalde in artikel 7 van de Statuten. Het lidmaatschap van het uittredende Lid eindigt niet, alvorens de wederzijdse rechten en verplichtingen tussen de Coöperatieve Vereniging en het Lid zijn afgewikkeld conform het bepaalde onder 4.12. Gedurende de periode van de afwikkeling van de wederzijdse rechten en verplichtingen blijft het uittredende Lid als Lid verbonden aan de Coöperatieve Vereniging voor zover dat noodzakelijk is voor de afwikkeling, met dien verstande dat het betreffende Lid dan is geschorst en geen stemrecht meer heeft in de Algemene Ledenvergadering en voorts met inachtneming van het bepaalde onder 4.10.
- 4.4 In geval van opzegging door een Lid als bedoeld onder 4.1 of beëindiging van de Ledenovereenkomst ten aanzien van een Lid als gevolg van beëindiging van het lidmaatschap als bedoeld onder 4.2 en 4.3, blijft de Ledenovereenkomst bestaan tussen de Coöperatieve Vereniging en de overige Leden en geldt ten aanzien van het opzeggende Lid het bepaalde onder 4.12 en verder.
- 4.5 Onverminderd het elders in de Ledenovereenkomst en in de Statuten bepaalde ter zake van beëindiging van het lidmaatschap van de Coöperatieve Vereniging is een Lid gerechtigd zonder ingebrekestelling of rechterlijke tussenkomst bij aangetekend schrijven met onmiddellijke ingang de Ledenovereenkomst op te zeggen indien en zodra:
1. aan de Coöperatieve Vereniging (voorlopige) surseance van betaling wordt verleend en de (voorlopige) surseance van betaling langer dan vier maanden achtereen heeft geduurd; of
  2. de Coöperatieve Vereniging in staat van faillissement wordt verklaard.
- 4.6 In de hiervoor onder 4.5 vermelde gevallen eindigt de Ledenovereenkomst met onmiddellijke ingang ten aanzien van alle Leden.

- 4.7 De Coöperatieve Vereniging kan de Ledenovereenkomst niet door opzegging (tussentijds) doen beëindigen. Onverminderd het elders in de Ledenovereenkomst en in de Statuten bepaalde ter zake van beëindiging van het lidmaatschap van een Lid is de Coöperatieve Vereniging slechts gerechtigd de Ledenovereenkomst op te zeggen ten aanzien van een Lid indien en zodra:
1. aan het betreffende Lid (voorlopige) surseance van betaling wordt verleend en de (voorlopige) surseance van betaling langer dan vier maanden achtereen heeft geduurd; of
  2. het betreffende Lid in staat van faillissement wordt verklaard; of
  3. het Lid niet langer de kwaliteiten heeft als vereist voor het lidmaatschap van de Coöperatieve Vereniging zoals neergelegd in de Statuten; of
  4. het Lid heeft opgehouden te voldoen aan verplichtingen voortvloeiend uit de onderhavige Ledenovereenkomst, dan wel de voorwaarden die op dat moment worden gesteld door de onderhavige Ledenovereenkomst, nadat het Lid op het gebrek is gewezen en is verzocht alsnog aan de verplichtingen dan wel voorwaarden te voldoen en niet binnen zes maanden alsnog aan deze verplichtingen dan wel voorwaarden voldoet; of
  5. op grond van (overige) omstandigheden, welke van dien aard zijn dat redelijkerwijs niet van de Coöperatieve Vereniging kan worden verlangd de Ledenovereenkomst met het betreffende Lid ongewijzigd in stand te houden.
- 4.8 Opzegging van de Ledenovereenkomst door de Coöperatieve Vereniging ten aanzien van een Lid in één van de hiervoor onder 4.7 bedoelde gevallen kan geschieden zonder ingebrekestelling of rechterlijke tussenkomst bij aangetekend schrijven met onmiddellijke ingang. De Coöperatieve Vereniging zal het Lid in gevallen onder 4.7.4 en 4.7.5 in de gelegenheid stellen om terzake de voorgenomen opzegging te worden gehoord alvorens het voornemen tot uitvoering wordt gebracht.
- 4.9 In geval van opzegging door de Coöperatieve Vereniging ten aanzien van een Lid in één van de hiervoor onder 4.7 bedoelde gevallen blijft de Ledenovereenkomst bestaan tussen de Coöperatieve Vereniging en de overige Leden.
- 4.10 Opzegging van de Ledenovereenkomst in de hiervoor in 4.7 bedoelde gevallen heeft onder meer tot gevolg dat ten aanzien van het Lid voor wie de Ledenovereenkomst eindigt, de rechten van dat betreffende Lid om gebruik te maken van het NDOV programma, van het Samenwerkingsprogramma DOVA en gebruik te maken van de overige activiteiten van de Coöperatieve Vereniging vervallen, met inachtneming van het hierna bepaalde onder 4.12 en verder.
- 4.11 Beëindiging van de Ledenovereenkomst ten aanzien van een Lid op een van de hiervoor in 4.7 genoemde gronden, heeft in beginsel niet de beëindiging van het

lidmaatschap met de Coöperatieve Vereniging tot gevolg. Wel vormt de beëindiging van de Ledenovereenkomst een grond voor opzegging van het lidmaatschap namens de Coöperatieve Vereniging als bedoeld in artikel 7 van de Statuten.

4.12 Het Lid te wiens aanzien de Ledenovereenkomst is beëindigd, is gehouden tot afwikkeling van de wederzijdse rechten en verplichtingen tussen de Coöperatieve Vereniging en het Lid. Indien noodzakelijk voor de voortzetting van de activiteiten van de Coöperatieve Vereniging, kan het Lid verplicht worden medewerkers, informatie, producten, materialen, documentatie en alle overige benodigde middelen ten behoeve van de continuïteit van de activiteiten van de Coöperatieve Vereniging ter beschikking te stellen gedurende zes maanden. Onder welke voorwaarden en tegen welke vergoeding de in de vorige volzin genoemde ter beschikkingstelling plaats zal vinden, zal door de Coöperatieve Vereniging en het Lid alsdan in goed overleg worden overeengekomen en schriftelijk worden vastgelegd. Uitgangspunt is dat er sprake is van marktconforme tarieven gebaseerd op de tarieven en wijze van vaststelling van het voorafgaande jaar. Voorts geldt het bepaalde onder 4.13.

4.13 Indien krachtens beëindiging van het lidmaatschap van de Coöperatieve Vereniging van een Lid de Ledenovereenkomst wordt beëindigd, om welke reden ook, is dat Lid in beginsel een beëindigingvergoeding verschuldigd voor de eventuele nadelige financiële gevolgen die optreden voor de Coöperatieve Vereniging en/of de andere Leden als gevolg van beëindiging van het lidmaatschap van het uittredende Lid. De vaststelling van de omvang en vorm van de beëindigingvergoeding zal door het bestuur van de Coöperatieve Vereniging - na goedkeuring van de Algemene Ledenvergadering - en het betreffende Lid naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid, worden vastgesteld, zulks met inachtneming van:

1. hetgeen ten tijde van toetreding tot, dan wel gedurende het lidmaatschap van de Coöperatieve Vereniging door het Lid om niet is ingebracht in de Coöperatieve Vereniging;
2. de (door de uittreding ontstane) positie van de andere (voortzettende) Leden;
3. de duur en de hoogte van de langlopende verplichtingen;
4. de omstandigheid dat de betreffende verplichtingen door de Coöperatieve Vereniging zijn aangegaan ten behoeve van alle Leden dan wel slechts ten behoeve van één Lid;
5. een eventuele melding die het uittredende Lid heeft gemaakt bij het aangaan van een langlopende verplichting inhoudende dat hij voornemens was het lidmaatschap te beëindigen.

4.14 Conform het bepaalde in artikel 6 lid 5 van de Statuten is het lidmaatschap van de Coöperatieve Vereniging met alle daaraan verbonden rechten en verplichtingen persoonlijk en niet overdraagbaar. Eventuele bestaande rechten van een Lid vallen bij

beëindiging van het Lidmaatschap terug aan de Coöperatieve Vereniging; het Lid ontvangt met betrekking tot de beëindiging geen vergoeding voor een eventuele waarde die aan zijn lidmaatschap(srecht) zou kunnen worden toegekend.

4.15 Ondanks de beëindiging van het lidmaatschap van een uittredend Lid, heeft het uittredend Lid het recht de Coöperatieve Vereniging te verzoeken om voor de duur van een transitieperiode van zes maanden, één maal te verlengen met nog eens zes maanden, het recht te behouden gebruik te blijven maken van het NDOV programma, het Samenwerkingsprogramma DOVA en de overige activiteiten van de Coöperatieve Vereniging. De Coöperatieve Vereniging honoreert dit verzoek, tenzij het honoreren van dit verzoek de uitoefening van de activiteiten onnodig bezwarend maakt en/of anderszins redelijkerwijs niet van de Coöperatieve Vereniging kan worden geveerd.

4.16 De Ledenovereenkomst eindigt van rechtswege indien en zodra de Coöperatieve Vereniging wordt ontbonden.

5 Informatievoorziening

5.1 Het Bestuur van de Coöperatieve Vereniging verschaft tijdig aan de Leden alle informatie die nodig is voor een goede uitoefening van de wettelijke taken van de Leden en voor de functie van de Algemene Ledenvergadering van de Coöperatieve Vereniging. In ieder geval informeert het Bestuur de Leden over:

1. ontwikkelingen op het gebied van de positionering en de strategie van de Coöperatieve Vereniging;
2. de realisatie van de (maatschappelijke) doelstellingen en beleidsplannen van de Coöperatieve Vereniging inclusief de daaraan verbonden risico's en mechanismen tot beheersing daarvan;
3. de doelmatigheid en continuïteit van de organisatie en de bedrijfsvoering;
4. risico's die voortkomen uit de activiteiten van de Coöperatieve Vereniging;
5. de ontwikkeling van aangelegenheden voor de formele besluitvorming waarbij het Bestuur de goedkeuring van de Algemene Ledenvergadering behoeft;
6. problemen en conflicten van enige betekenis in de Uitvoeringsorganisatie;
7. problemen en conflicten van enige betekenis in de relatie met derden, zoals samenwerkingspartners;
8. kwesties waarvan verwacht kan worden dat zij in de publiciteit komen.

5.2 Onverminderd vorenstaande informatieverschaffingsverplichting van het Bestuur, kunnen (alle individuele) Leden ook op elk gewenst moment gericht (aanvullende) informatie vragen aan het Bestuur en het Bestuur verzoeken een Lid (aanvullend) te

informereren over verzochte onderwerpen. De gevraagde informatie wordt door het Bestuur binnen één week verstrekt of, indien de gevraagde informatie niet bestaat wordt binnen dezelfde periode aangegeven dat om deze reden niet het verzoek niet gehonoreerd kan worden.

- 5.3 Het Bestuur en de Leden kunnen nadere afspraken over de informatievoorziening in een informatieprotocol vastleggen.

6 Geschillenregeling Algemene Ledenvergadering

6.1 Besluitvorming door de Algemene Ledenvergadering vindt plaats in vergaderingen waarin ten minste een volstrekte meerderheid van de Leden aanwezig of vertegenwoordigd is en met een volstrekte meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen. Komt geen besluit tot stand wegens het staken van stemmen, wordt het betreffende voorstel op de agenda geplaatst van de eerstvolgende vergadering van de Algemene Ledenvergadering (hetzij regulier geplande Algemene Ledenvergadering, hetzij een daartoe door het Bestuur conform het bepaalde in de Statuten extra bijeen te roepen Algemene Ledenvergadering). Komt in deze tweede vergadering opnieuw geen besluit tot stand wegens het staken van stemmen, komt geen besluit tot stand. Op verzoek van een Lid kan alsdan de geschillenprocedure als hierna uitgewerkt worden gevolgd.

6.2 De Leden zullen eerst zullen trachten om in goed onderling overleg tot een oplossing te komen. Hiertoe wordt binnen één maand na de hiervoor in artikel 6.1 bedoelde tweede vergadering, een afzonderlijke Algemene Ledenvergadering belegd, die onder leiding van de Bestuurder plaatsvindt. In deze Algemene Ledenvergadering krijgt ieder aanwezig Lid de mogelijkheid om zijn mening en motivatie te uiten ten aanzien van het betreffende onderwerp waarover de stemmen staken en voeren de Leden discussie hierover. Aan het slot van deze discussie wordt het betreffende voorgenomen besluit nogmaals ter besluitvorming voorgelegd. Indien opnieuw de stemmen staken op dat moment, wordt het betreffende onderwerp voorgelegd aan een onafhankelijk deskundige, binnen één maand na de datum van de in dit lid bedoelde Algemene Ledenvergadering aan te wijzen door de Bestuurder.

6.3 De onafhankelijke deskundige ("**Deskundige**") brengt zijn advies schriftelijk uit aan het Bestuur van de Coöperatieve Vereniging, zo spoedig mogelijk nadat hij ieder van de Leden en de Bestuurder heeft gehoord, doch uiterlijk binnen drie maanden na aanwijzing van de Deskundige door het Bestuur. De Deskundige is gerechtigd tot inzage van alle boeken en bescheiden van de Coöperatieve Vereniging waarvan kennisneming tot juiste vervulling van zijn taak, dit ter beoordeling van de Deskundige zelf, nodig is. Partijen verschaffen ook zelf aan de Deskundige alle door deze voor de uitoefening van zijn taak noodzakelijk geachte gegevens.

6.4 Telkens wanneer een Deskundige optreedt, zal deze bij het nemen van zijn beslissing rekening houden met de belangen van de Coöperatieve Vereniging. Partijen zijn verplicht binnen één maand na ontvangst van het advies van de Deskundige een

besluit te nemen in overeenstemming met het gegeven advies, indien en voor zover dat advies niet strijdt met de wettelijke verantwoordelijkheden van ieder Lid.

- 6.5 Onverminderd het vorenstaande is iedere Partij voorts bevoegd een geschillenprocedure te starten als beschreven in artikel 15.

7 **Geheimhouding**

Het Lid verplicht zich geen informatie betreffende de Coöperatieve Vereniging en/of de door haar gedreven onderneming waarvan zij weten of redelijkerwijs kunnen vermoeden dat deze geheim of vertrouwelijk is dan wel informatie waarvan zij kunnen verwachten dat de verspreiding daarvan een Lid, de Leden en/of de Coöperatieve Vereniging schade kunnen berokkenen, aan derden te verstrekken, tenzij zij daartoe bij of krachtens de wet dan wel van toepassing zijnde voorschriften gehouden zijn.

8 **Verdere rechten en verplichtingen**

- 8.1 De Leden dragen er voor zorg dat de Leden in de Algemene Ledenvergadering worden vertegenwoordigd door de OV-managers, die alsdan over de benodigde mandaten en/of volmachten en/of goedkeuringen beschikken om namens de betreffende Leden besluiten te mogen nemen en/of verplichtingen mogen aangaan. Mandaat- en volmachtverlening vindt plaats conform het "**Model Mandaat en Volmacht**", dat als **Bijlage 1** aan deze Overeenkomst wordt gehecht.
- 8.2 Ieder Lid maakt gebruik van activiteiten van de Coöperatieve Vereniging. Ieder Lid bepaalt zelf van welke activiteiten van de Coöperatieve Vereniging het betreffende Lid gebruik maakt en meldt dit aan het Bestuur van de Coöperatieve Vereniging. De Leden zijn niet verplicht om van alle activiteiten gebruik te maken en kunnen ook gebruik maken van een deel van de activiteiten (NDOV Deelnemende Leden respectievelijk DOVA Deelnemende Leden – dan wel deelname aan beide programma's, met dien verstande dat ten tijde van de oprichting van de Coöperatieve Vereniging alle Leden deelnemen aan het Samenwerkingsprogramma DOVA).
- 8.3 De Leden en de Coöperatieve Vereniging kunnen per Lid afspraken maken over de activiteiten van de Coöperatieve Vereniging waar een Lid gebruik van maakt, al dan niet in een afzonderlijk document.
- 8.4 De Leden dragen bij in de kosten van de activiteiten van de Coöperatieve Vereniging, in de vorm van verdeelsleutels per activiteit van de Coöperatieve Vereniging, een en ander als nader uitgewerkt in artikel 13 van deze Ledenovereenkomst. Bij het opstellen van de verdeelsleutels ten behoeve van de bijdrage in de kosten verband houdend met de activiteiten van de Coöperatieve Vereniging voor de Leden houdt het Bestuur van de Coöperatieve Vereniging rekening met de activiteiten van de Coöperatieve Vereniging waar ieder Lid gebruik van maakt. Een Lid draagt alleen bij in de kosten van activiteiten van de Coöperatieve Vereniging waar een Lid ook gebruik van maakt..

- 8.5 Partijen zullen elkaar onverwijld alle benodigde informatie ter beschikking stellen ter afwerking van claims van derden samenhangende met de uitvoering van deze Ledenovereenkomst.

B ACTIVITEITEN COÖPERATIEVE VERENIGING

9 NDOV programma en Samenwerkingsprogramma DOVA

- 9.1 De Coöperatieve Vereniging voert het penvoerder- en budgethouderschap van het NDOV programma ten behoeve van de NDOV Deelnemende Leden en waarborgt dat de NDOV Deelnemende Leden in de gelegenheid zijn het NDOV programma te gebruiken, overeenkomstig het bepaalde in deze Ledenovereenkomst, het Strategisch Kader en het van tijd tot tijd geldende Jaarplan NDOV.
- 9.2 Een Lid kan NDOV Deelnemend Lid worden door een verzoek daartoe te verzenden aan het Bestuur van de Coöperatieve Vereniging. De nadere afspraken die in dat kader tussen de NDOV Deelnemende Leden en de Coöperatieve Vereniging gelden en de verplichtingen die in dat kader van toepassing zijn op de NDOV Deelnemende Leden en de Coöperatieve Vereniging in aanvulling op het bepaalde in deze Ledenovereenkomst, zullen worden uitgewerkt in **Bijlage 2** van deze Ledenovereenkomst, al dan niet aangevuld met specifieke afspraken tussen een NDOV Deelnemende Lid en de Coöperatieve Vereniging in een afzonderlijk document.
- 9.3 De Coöperatieve Vereniging faciliteert ten behoeve van de DOVA Deelnemende Leden het Samenwerkingsprogramma DOVA en verricht daartoe in elk geval de volgende activiteiten zijn opgenomen (tezamen aangeduid als het Samenwerkingsprogramma DOVA):
1. het organiseren van overleg en aanverwante activiteiten tussen de DOVA Deelnemende Leden ten behoeve van kennisuitwisseling, gezamenlijke meningsvorming en standpuntbepaling inzake gezamenlijke (openbaar) vervoer-gerelateerde onderwerpen;
  2. het adviseren van bestuurders (verbonden aan de DOVA Deelnemende Leden) in de landelijke overleggen;
  3. het organiseren van en/of deelnemen aan (openbaar) vervoer-gerelateerde overleggen en ontwikkeltrajecten namens de DOVA Deelnemende Leden met andere stakeholders in de mobiliteitssector, zoals vertegenwoordigers van de Rijksoverheid, de gezamenlijke vervoerbedrijven/concessiehouders, reizigersorganisaties en gezamenlijke gemeenten.
- 9.4 De Coöperatieve Vereniging voert vervolgens het Samenwerkingsprogramma DOVA ten behoeve van de DOVA Deelnemende Leden conform het Jaarplan DOVA uit.
- 9.5 Een Lid kan DOVA Deelnemend Lid worden door een verzoek daartoe te verzenden aan het Bestuur van de Coöperatieve Vereniging. De Leden van de Coöperatieve

Vereniging ten tijde van de oprichting van de Coöperatieve Vereniging zijn in ieder geval DOVA Deelnemende Leden. De afspraken die in dat kader tussen de DOVA Deelnemende Leden en de Coöperatieve Vereniging gelden en de verplichtingen die in dat kader van toepassing zijn op de DOVA Deelnemende Leden en de Coöperatieve Vereniging, in aanvulling op het bepaalde in deze Ledenovereenkomst, zullen worden uitgewerkt in **Bijlage 3** van deze Ledenovereenkomst, al dan niet aangevuld met specifieke afspraken tussen een DOVA Deelnemende Lid en de Coöperatieve Vereniging in een afzonderlijk document.

10 Uitvoering NDOV programma en Samenwerkingsprogramma DOVA

10.1 De Coöperatieve Vereniging richt ten behoeve van de uitvoering van het NDOV programma en het Samenwerkingsprogramma DOVA een Uitvoeringsorganisatie in. De Uitvoeringsorganisatie bestaat uit:

Sturing

10.2 De Algemene Ledenvergadering, waarin alle Leden verenigd zijn. De Algemene Ledenvergadering heeft daartoe onder meer de bevoegdheden als toegekend aan de Algemene Ledenvergadering in de Statuten van de Coöperatieve Vereniging en is daartoe onder meer bevoegd tot casu quo belast met:

1. Benoeming, schorsing en ontslag van de Bestuurder(s) van de Coöperatieve Vereniging;
2. Toezicht houden op de algemene gang van zaken in de Coöperatieve Vereniging en aldus beslissende invloed uit te oefenen op de strategische doelstellingen en belangrijke beslissingen van de Coöperatieve Vereniging, onder meer door uitoefening van de (goedkeurende) bevoegdheden als toegekend aan de Algemene Ledenvergadering in de Statuten;
3. Behandeling en vaststelling van de jaarrekening en eventueel aanwijzen bestemming van een positief resultaat;
4. Aanwijzing van de accountant;
5. Goedkeuren van het jaarplan en de bijbehorende begroting;
6. Goedkeuren van het aangaan van (financiële) verplichtingen die niet zijn voorzien in de goedgekeurde begroting.

10.3 De Algemene Ledenvergadering wordt voorgezeten door de Bestuurder van de Coöperatieve Vereniging.

10.4 Twee stuurgroepen, respectievelijk voor (de uitvoering van) het NDOV programma en (voor de uitvoering van) het Samenwerkingsprogramma DOVA (feitelijk bestaande uit het OV-Managersoverleg, waarin alle decentrale OV-autoriteiten (provincies en

vervoerregio's vertegenwoordigd zijn). De stuurgroepen worden voorgezeten door een aangewezen voorzitter.

Advies

- 10.5 De stuurgroepen laten zich adviseren door Adviesgroepen NDOV en DOVA. De Adviesgroep DOVA is het bestaande OV-Managersoverleg, waarin alle decentrale OV-autoriteiten (provincies en vervoerregio's) vertegenwoordigd zijn. De Adviesgroep voor NDOV is de bestaande Ambtelijke Adviesgroep NDOV.
- 10.6 De Adviesgroepen adviseren de stuurgroepen en de Uitvoeringsorganisatie. De Adviesgroepen volgen en beoordelen de activiteiten uit het lopende Jaarplan en de ontwikkeling van lopende en nieuwe activiteiten voor het komende Jaarplan en stemmen daartoe de activiteiten Jaarplan af binnen hun eigen organisaties.

Uitvoering

- 10.7 Uitvoering van het NDOV programma en het Samenwerkingsprogramma DOVA geschiedt door het Bestuur van de Coöperatieve Vereniging, ondersteund en gefaciliteerd door de Uitvoeringsorganisatie, welke Uitvoeringsorganisatie is verdeeld in een Uitvoeringsorganisatie NDOV en een Uitvoeringsorganisatie DOVA. Voor de uitvoering van het NDOV programma en/of het Samenwerkingsprogramma DOVA kan het Bestuur programmamanagers aanstellen.
- 10.8 Het Bestuur is binnen de grenzen van de wet en de Statuten verantwoordelijk voor het aansturen van de Coöperatieve Vereniging en binnen de randvoorwaarden gesteld door de stuurgroepen (eind)verantwoordelijk voor de aansturing en uitvoering van het NDOV programma en het Samenwerkingsprogramma DOVA.

C VERPLICHTINGEN COÖPERATIEVE VERENIGING

11 (openbaar) vervoer-informatie

- 11.1 De (openbaar) vervoer-informatie is vastgelegd in een informatiesysteem waarop het databankenrecht van toepassing is. De provincie Noord-Holland, die in het kader van de uitvoering van het project GOVI dit informatiesysteem heeft opgezet, geeft de Coöperatieve Vereniging het eigendom van de databank voor de duur van deze Ledenovereenkomst.
- 11.2 De Coöperatieve Vereniging is verplicht de (openbaar) vervoer-informatie gedurende de duur van de Ledenovereenkomst aan de Leden of aan door de Leden aan te wijzen derden ter beschikking te stellen.
- 11.3 De Coöperatieve Vereniging bewaart, bewaakt en beheert namens de Leden de meest actuele versie van de bron- en objectcode inclusief alle documentatie die nodig is voor een correcte werking van het informatiesysteem voor (openbaar) vervoer-informatie.

12 Aansprakelijkheden en verzekeringen

- 12.1 De Coöperatieve Vereniging sluit voor mogelijke aansprakelijkheden ten aanzien van de uitvoering van het NDOV programma en het Samenwerkingsprogramma DOVA een adequate verzekering af voor de duur van deze Ledenovereenkomst.
- 12.2 De Coöperatieve Vereniging voert het verweer op aanspraken van derden uit (vermeende) intellectuele eigendomsrechten op de (openbaar) vervoer-informatie, de databank of onderliggende software. Indien één of meer van de Leden wordt aangesproken, stelt deze de Coöperatieve Vereniging zo spoedig mogelijk op de hoogte van de aanspraak.

13 Financiële bepalingen

- 13.1 De Coöperatieve Vereniging betracht bij uitvoering van het NDOV programma en het Samenwerkingsprogramma DOVA de zorgvuldigheid en integriteit die verwacht mag worden van een organisatie die met publiek geld wordt gefinancierd. De Uitvoeringsorganisatie zal derhalve sober en effectief worden ingericht.
- 13.2 De Coöperatieve Vereniging betracht bij het opstellen van het Jaarplan en bij het afleggen van verantwoording een maximale transparantie.
- 13.3 Het Jaarverslag van de Coöperatieve Vereniging inclusief goedkeurende accountantsverklaring wordt in beginsel uiterlijk eind mei van het jaar volgend op het verslagjaar vastgesteld door het Bestuur, na goedkeuring van de Algemene ledenvergadering, met dien verstande dat de jaarrekening van de Coöperatieve Vereniging wordt vastgesteld door de Algemene ledenvergadering, conform het bepaalde in artikel 17 van de Statuten, rekening houdend met de besluitvormingsprocedures en -voorschriften van de Leden ten aanzien van de jaarverslaggeving van de Leden.
- 13.4 In beginsel wordt uiterlijk in de maand oktober voorafgaand aan het jaar waarop het Jaarplan betrekking heeft, door het Bestuur het Jaarplan, inclusief begroting opgesteld voor het komende jaar en stelt het Bestuur de kosten voor beheer en ontwikkeling van het NDOV programma en het Samenwerkingsprogramma DOVA voor het komende jaar in concept vast. Het Jaarplan, inclusief begroting, wordt in concept ter goedkeuring voor aan de Algemene ledenvergadering conform het bepaalde in artikel 10 lid 7 van de Statuten, in een Algemene Ledenvergadering die in beginsel uiterlijk in de maand december wordt gehouden, rekening houdend met de besluitvormingsprocedures en -voorschriften van de Leden ten aanzien van de vaststelling van de begrotingen van de Leden.. Na goedkeuring van de Algemene Ledenvergadering, stelt het Bestuur het Jaarplan, inclusief begroting vast.
- 13.5 Ieder Lid draagt naar evenredigheid van de afname van het betreffende Lid van de activiteiten van de Coöperatieve Vereniging bij in de kosten van het NDOV programma en/of het Samenwerkingsverband DOVA, dan wel in de kosten zowel het NDOV

programma als het Samenwerkingsverband DOVA, indien een Lid van beide activiteiten gebruik maakt.

- 13.6 Het Bestuur van de Coöperatieve Vereniging stelt ten behoeve van de bijdrage in de kosten van de activiteiten van de Coöperatieve Vereniging voor een periode van vijf jaar de formule voor de verdeelsleutel vast. Vervolgens stelt het Bestuur van de Coöperatieve Vereniging jaarlijks op basis van het Jaarplan NDOV een verdeelsleutel NDOV programma op ten behoeve van de NDOV Deelnemende Leden conform de vastgestelde formule voor deze verdeelsleutel, en stelt het Bestuur van de Coöperatieve Vereniging jaarlijks op basis van het Jaarplan DOVA een verdeelsleutel Samenwerkingsprogramma DOVA op ten behoeve van de DOVA Deelnemende Leden conform de vastgestelde formule voor deze verdeelsleutel. De verdeelsleutels worden vastgesteld na goedkeuring van ieder van de Leden.
- 13.7 Voor het eerste jaar na oprichting van de Coöperatieve Vereniging (2019) worden de reeds vastgestelde verdeelsleutels gehanteerd. Deze verdeelsleutels zijn opgenomen in de **Bijlage 4** bij deze Ledenovereenkomst.
- 13.8 De Coöperatieve Vereniging zal na de jaarlijkse vaststelling van het Jaarplan in het eerste kwartaal een voorschotfactuur naar de NDOV Deelnemende Leden sturen voor het gebruik van het NDOV programma en eveneens een voorschotfactuur naar de DOVA Deelnemende Leden sturen voor het gebruik van het Samenwerkingsprogramma DOVA, een en ander conform de in artikel 13.5 bedoelde verdeelsleutels. Binnen een maand na vaststelling van het Jaarverslag als inclusief goedkeurende accountantsverklaring als bedoeld onder artikel 13.3, volgt, indien nodig, de eindfactuur.

C VERPLICHTINGEN LEDEN

14 Verplichtingen jegens de Coöperatieve Vereniging

- 14.1 De NDOV Deelnemende Leden dragen het penvoerder- en budgethouderschap van het NDOV programma op aan de Coöperatieve Vereniging.
- 14.2 De DOVA Deelnemende Leden dragen de activiteiten behorende tot het Samenwerkingsprogramma DOVA op aan de Coöperatieve Vereniging.
- 14.3 De NDOV Deelnemende Leden zijn gehouden de voorschotfactuur en de eventuele eindfactuur als hiervoor bedoeld ten aanzien van het gebruik van het NDOV programma, binnen één maand na ontvangst van de betreffende factuur, te voldoen aan de Coöperatieve Vereniging. De DOVA Deelnemende Leden zijn gehouden de voorschotfactuur en de eventuele eindfactuur als hiervoor bedoeld ten aanzien van het gebruik van het Samenwerkingsprogramma DOVA, binnen één maand na ontvangst van de betreffende factuur, te voldoen aan de Coöperatieve Vereniging.
- 14.4 De NDOV Deelnemende Leden zijn binnen de grenzen van hun wettelijke verantwoordelijkheden gehouden zich in te spannen al hetgeen te doen dat bevorderlijk

is voor de uitvoering van het NDOV programma door de Coöperatieve Vereniging. De Samenwerkingsverband DOVA Deelnemende Leden zijn binnen de grenzen van hun wettelijke verantwoordelijkheden gehouden zich in te spannen al hetgeen te doen dat bevorderlijk is voor de uitvoering van het Samenwerkingsverband DOVA door de Coöperatieve Vereniging.

- 14.5 Voorts zijn de Leden verplicht al hetgeen te doen dat een goede samenwerking tussen de Coöperatieve Vereniging, de Uitvoeringsorganisatie, haar medewerkers en de Leden en tussen de Leden onderling bevordert.

D SLOT

15 Geschilbeslechting

15.1 Alle geschillen welke mochten opkomen, zowel juridische als feitelijke, met betrekking tot de uitleg of de uitvoering van de Ledenovereenkomst, zullen Partijen in eerste instantie gezamenlijk trachten op te lossen met behulp van mediation. Een geschil is aanwezig indien één van Partijen verklaart dat dit het geval is. De Partij die mediation verlangt, zal daarvan schriftelijk mededeling doen aan de wederpartij(en), welke mededeling tevens dient te bevatten een aanduiding van hetgeen de Partij die de zaak aanhangig maakt aan mediation wenst te onderwerpen.

15.2 Indien het niet mogelijk is gebleken het geschil op de wijze als bedoeld in artikel 15.1 op te lossen, zal het geschil worden voorgelegd aan de bevoegde rechtbank.

15.3 Ieder van Partijen is verplicht zijn eigen kosten voor rechtsbijstand te dragen.

16 Slotbepalingen

16.1 Het voorgaande vormt de volledige weergave van alle tussen Partijen gemaakte afspraken en komt in de plaats van alle voordien tussen Partijen gemaakte afspraken en gedane toezeggingen.

16.2 Indien enige bepaling van deze Ledenovereenkomst wegens een bij of krachtens de wet geldende bepaling nietig mocht blijken, zullen Partijen in onderhandeling treden over een vervangende bepaling die zich verdraagt met de wet en zoveel als mogelijk recht doet aan de oorspronkelijke bedoeling van Partijen.

ALDUS OVEREENGEKOMEN EN IN TWEEVOUD OPGEMAAKT EN GETEKEND TE

_____ OP _____
201[...]

Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A.:

_____

Door: _____

Functie: _____

het Lid:

_____

Door: _____

Functie: _____

BIJLAGE 1 – MODEL MANDAAT EN VOLMACHT VOOR ALGEMENE LEDENVERGADERING

(zie afzonderlijk document)

CONCEPT

BIJLAGE 2 – AFSPRAKEN TUSSEN NDOV DEELNEMENDE LEDEN EN DE COOPERATIEVE VERENIGING

[de afspraken in aanvulling op de afspraken opgenomen in de Ledenovereenkomst dienen tussen de Coöperatieve Vereniging en de NDOV Deelnemende Leden tezamen worden bepaald.]

CONCEPT

BIJLAGE 3 – AFSPRAKEN TUSSEN DOVA DEELNEMENDE LEDEN EN DE COOPERATIEVE VERENIGING

[de afspraken in aanvulling op de afspraken opgenomen in de Ledenovereenkomst dienen tussen de Coöperatieve Vereniging en de DOVA Deelnemende Leden tezamen worden bepaald.]

CONCEPT

BIJLAGE 4 – VERDEELSLEUTELS

[huidige geldende verdeelsleutels toe te voegen aan definitief document door NDOV/DOVA]

CONCEPT

Leden van de commissie Ruimte,

Op 21 november was er een vergadering van de Adviescommissie Vervoersautoriteit (AcVa) van de MRDH. Voor Lansingerland waren Michiel Muis en Jan Pieter Blonk aanwezig.

De secretaris van de commissie Tamara van Mourik heeft een korte impressie van deze vergadering gemaakt. Bestuurders Martina Huijsmans, Marc Rosier en Pieter Varekamp waren aanwezig om vragen te kunnen beantwoorden van de aanwezige raadsleden.

De avond is gestart een korte terugblik op de vier regiobijeenkomsten die in Zoetermeer, Delft, Schiedam en Albrandswaard hebben plaatsgevonden. Er was een mooie opkomst van zowel raadsleden als collegeleden met goede discussies. De inleiding van strategische agenda en de vier ambities zijn door burgemeester Aptroot gegeven. Vervolgens was er een gesprek tussen de MRDH voorzitters, burgemeester Aboutaleb en burgemeester Krikke, en de aanwezigen.

Conclusies waren dat er steun is voor een inhoudelijke aanpak langs de vier ambities:

1. Vernieuwen economie
2. Versterken stad & omgeving
3. Verbeteren bereikbaarheid
4. Veranderen energie

Er is in de bijeenkomsten aandacht gevraagd voor MBO/HBO, aansluiting van onderwijs en de arbeidsmarkt. Er is veel draagvlak voor OV en investeringen in het OV, maar ook het besef dat er beperkt geld is en dat alternatieve bekostiging gezocht moet worden voor grote projecten en investeringen. Rode draad is dat de MRDH twee taken heeft: Vervoersautoriteit en Economisch Vestigingsklimaat. Er is hier geen discussie over. Binnen die taken kan wel gewerkt worden aan andere thema's. Aandacht is gevraagd om de relatie tussen de strategische agenda en de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid goed te laten zien.

Er is ook aandacht gevraagd voor het MRDH-event op 30 november MRDH-event 2018 Samenwerken maakt sterker in Rijswijk en de oproep gedaan om zich aan te melden.

De heer Bierman (CEO HTM) heeft een presentatie gegeven over 'Oei ik groei!' Het OV groeit, het groeit hard, ruim 3% per jaar, harder dan de economie nu groeit. De heer Bierman heeft kort toegelicht wat er gebeurt in het metropolitaan OV en welke groeiestrategie de MRDH en de vervoerders ontwikkelen, om de ontwikkelingen op het gebied van wonen en werken te ondersteunen.

Ook is het onderwerp CO2-Reductie en de opgave voor de regio middels een presentatie kort toegelicht.

De voorzitter, Jan Willem Schotel, heeft een toelichting gegeven op de werkwijze en positionering van de adviescommissies naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie GR MRDH.

Het voorstel is o.a. meer variatie in de vormen van overleg waarin de leden van de adviescommissies worden betrokken bij de besluitvorming in de MRDH, tijdige betrokkenheid in het proces bij (strategische) onderwerpen en de adviescommissie bekijkt over welke onderwerpen zij gevraagd en ongevraagd advies wil uitbrengen. De reguliere vergaderingen in 2019 zijn nu voorzien op 13 februari, 10 april, 5 juni, 9 oktober en 20 november.

De volgende vergadering van de adviescommissie wordt de onderwerpenplanning 2019 geagendeerd en ook het onderwerp agendacommissie. De agendacommissie bestaat uit max. 5 raadsleden, incl. voorzitter en plv. voorzitter om de reguliere vergaderingen en themabijeenkomsten voor te bereiden. De leden van de adviescommissie kunnen aangeven of zij belangstelling hebben voor deze agendacommissie om mee te denken over de voorbereiding en vorm van de vergaderingen en/of themabijeenkomsten.

Bijgaand treft u voor de volledigheid de gegeven presentaties en advies aan:

- Oei ik groei!
- Presentatie CO2-reductie
- Werkwijze adviescommissies
- Brief van de adviescommissie inzake nieuwe werkwijze aan het algemeen bestuur en de bestuurscommissies

Er was een goede opkomst en de sfeer was positief.

De volgende vergadering van de adviescommissies is gepland op 13 februari 2019 van 19.00 tot 21.00 uur.

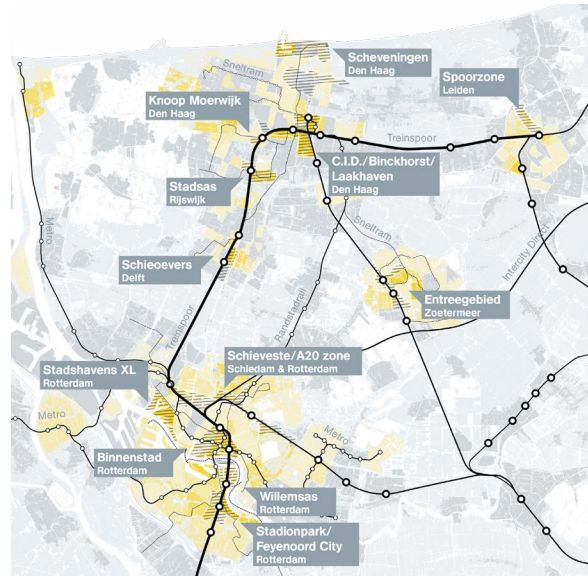
OEI, IK GROEI!

Over de groei van OV in de zuidelijke Randstad

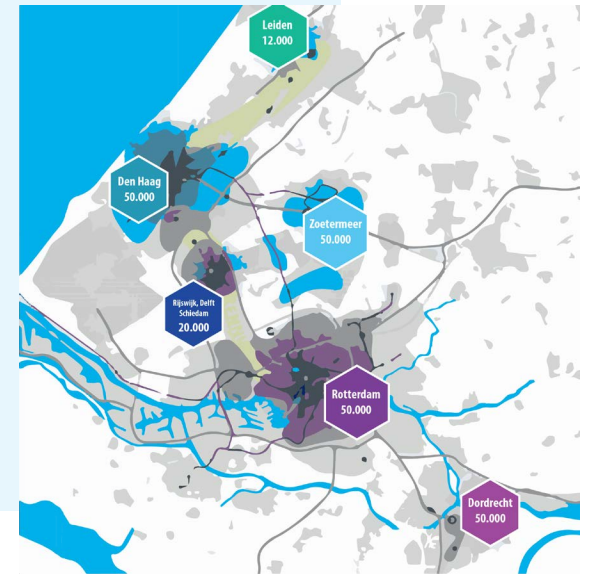
FOCUS OP BINNEN- STEDELIJK BOUWEN

© Monitor Verstedelijkingsalliantie 2018

**Grootste woningbouwopgave
daar waar bereikbaarheid te
realiseren is**

**Focus op binnenstedelijk
bouwen en langs de lijn
Leiden-Dordrecht**

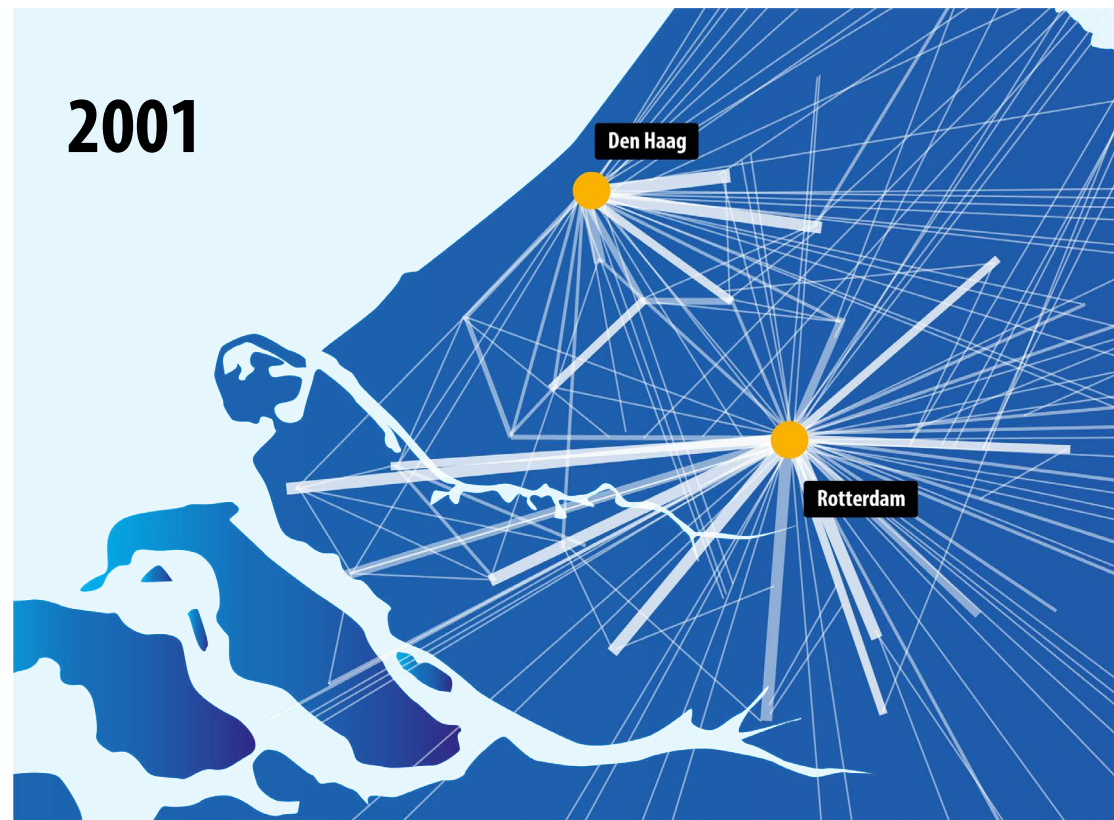

© Monitor Verstedelijkingsalliantie 2018

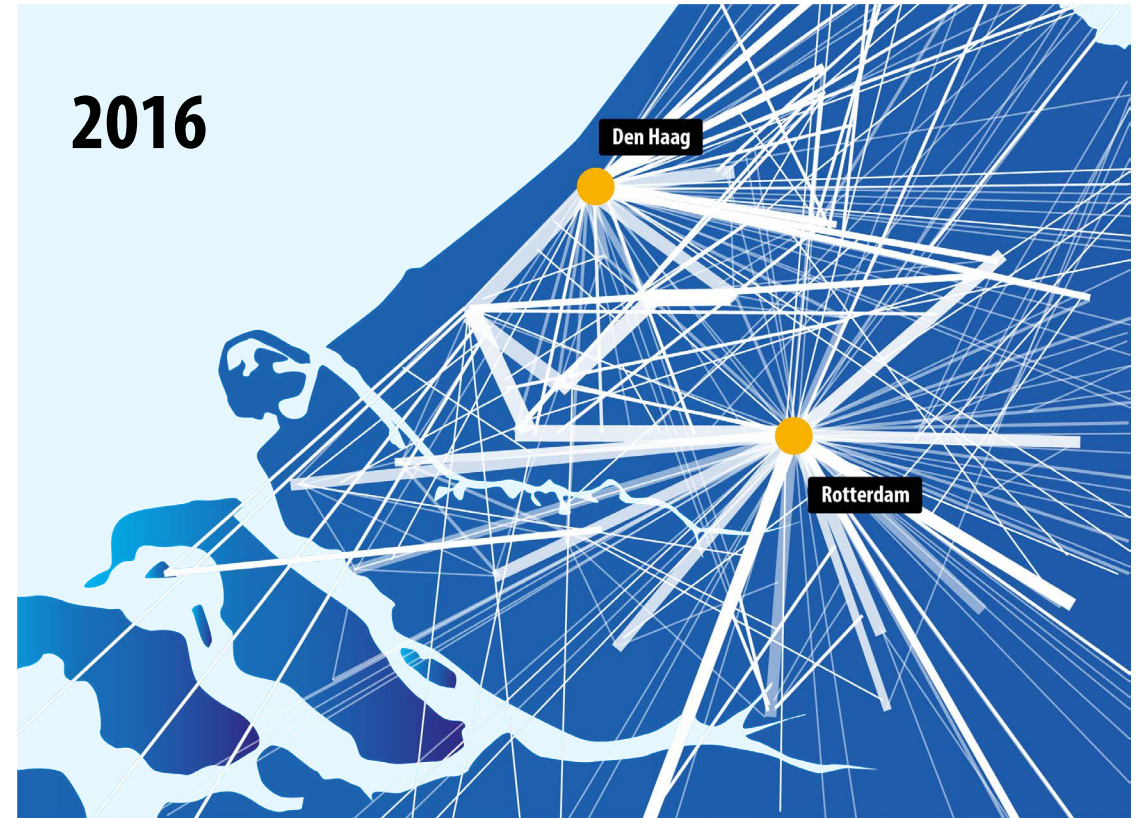
STEDEN ZIJN STEEDS MEER VERBONDEN

- De bevolking groeit
- Mensen kunnen niet altijd wonen waar ze werken
- Het woon-werkverkeer blijft groeien
- Als we dat verkeer kunnen ontsluiten in de metropoolregio, vergoten we de agglomeratiekracht
- 2 tot 3% economisch groei is haalbaar als we samen werken en innoveren in de metropoolregio (berekening OESO)

STEDEN ZIJN STEEDS MEER VERBONDEN

2016

Den Haag

Rotterdam

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

De bereikbaarheid is verbeterd door inspanningen van vervoerbedrijven, MRDH, provincie Zuid-Holland en het Rijk.

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

1. Investerings Rijkswegen

A13/16, Blankenburgverbinding, Rotterdamsebaan, A4 Passages, Poorten en Inprikkers

2. Investerings spoor

Programma Hoogfrequent Spoor, stations Den Haag, Rotterdam en Delft

3. Beter Benutten, technologie, innovatie, ketenmobiliteit

Fieldlab automatisch vervoer, mobiliteitsmarktplaats Verkeersonderneming, programma Bereik!

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

4. Investerings metropolitaan OV

Schaalsprong OV gerealiseerd 2005 - 2020

- Ruim € 3 miljard geïnvesteerd (excl. hoofdspoor)
- RandstadRail en busbaan Zoetermeer-Rotterdam
- Tramtunnel Grote Marktstraat
- TramPlus Rotterdam en tramnetwerk Den Haag
- Vernieuwing treinstations en OV-knopen
- Nieuwe voertuigen
- Betere (dynamische) reisinformatie, chipcard
- Toegankelijkheid mindervaliden
- OV met hoge kwaliteit en waardering
- Ruim 3% reizigersgroei per jaar

**OV RUIM
VOOR 2030
VOL**

We lopen tegen onze grenzen aan

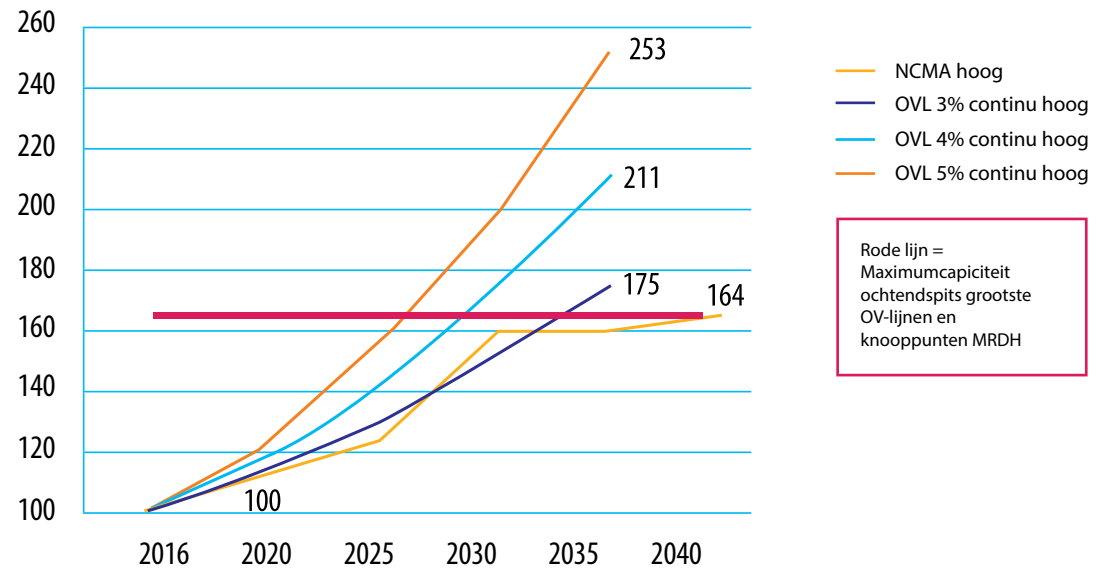
Lijn	Traject	Groei op drukste punt, 2014 - 2017
HTM T1	Centrum	8,8%
HTM T2, 3, 4, 6	Tramtunnel Grote Marktstraat	12,4%
HTM T9	Den Haag Centraal	7,1%
RET ABC	Oostplein	4,1%
RET DE	Wilhelminaplein	6,0%
RET E	Blijdorp	36,7%

Knooppunten bus, tram, metro regio Rotterdam	Maart 2017 - 2018
Zuidplein, Alexander, Schiedam, Blaak en Kralingse Zoom	+ 10%

**OV RUIM
VOOR 2030
VOL**

Metropolitaan OV-netwerk voor 2030 vol

Ochtendspits index 2016=100

DOORPAKKEN KOST GELD

**Er is geld nodig om
welvaart en welzijn te
vergroten en te voor-
komen dat het OV
vastloopt.**

BENODIGDE INVESTERINGEN

Investerings tot 2025

- Vastlopen voorkomen
- OV versnellen
- Capaciteit regelen
- Spitsmijden stimuleren
- OV tarieven bezien
- Knooppunten aanpakken
- Kritisch op uitgaven

BENODIGDE INVESTERINGEN

Investerings 2025 - 2030

Nieuwe schaa sprong nodig:

- Een extra oeververbinding regio Rotterdam
- Ontsluiting CID-Binckhorst Den Haag
- Viersporigheid tussen Leiden & Dordrecht compleet maken tussen Delft Zuid en Schiedam

BENODIGDE INVESTERINGEN

Investerings 2030 - 2040

Schaalsprong deel 2:

- Lightrail corridors Den Haag, Zoetermeer-Rotterdam, Rotterdam-Zuid
- Automatische metro RTM
- Lijn Leiden-Dordrecht: stations verbeteren en hoge frequentie OV

HOE BEKOSTIGEN WE DAT?

Fase 1 tot 2025

Korte Termijn Aanpak MIRT	€ 140 mln.
“SMARD”: versnellen tram/bus, ruimere trams, tarieven, R-net bussen	€ 100 mln.

Fase 2 tot 2030

CID-Binckhorst en Oeververbinding	€ 1.000 mln.
Vier sporen Delft-Schiedam	€ 500 mln.

Fase 3 schaa sprong 2030-2040 (indicatief!)

Hogere frequentie Leiden-Dordrecht, 3-5 extra station	€ 150 mln.
OV Rotterdam-Zuid	€ 100 mln.
Automatisering metro MRDH	€ 900 mln.
Koningscorridor Scheveningen-Binckhorst:	€ 800 mln.
Leyenburgcorridor/verlenging tramtunnel:	€ 500 mln.
Upgrade Zoetermeer-Rotterdam:	€ 300 mln.
Investeringen in fiets bij stations, snelheid e.d.:	€ 250 mln.

**HOE
BEKOSTIGEN
WE DAT?**

**Als de MRDH, de grote steden,
de provincie en het Rijk de
krachten bundelen én we
innovatief bekostigen, kunnen
we zorgen voor een betere
bereikbaarheid en de
economische kansen die
hier liggen benutten.**

MOBILITEIT VAN MORGEN? SAMENWERKEN MAAKT STERKER

Laten we het oog houden op de 2,3 miljoen mensen voor wie we het doen. Dat houdt ons scherp en brengt oplossingen dichterbij.

www.mrdh.nl

Toelichting Actieplan CO2-reductie

- 1. Context en potentiële maatregelen**
- 2. Bestuurlijk kernteam en proces tot en met januari 2019**
- 3. Gespreksvragen**

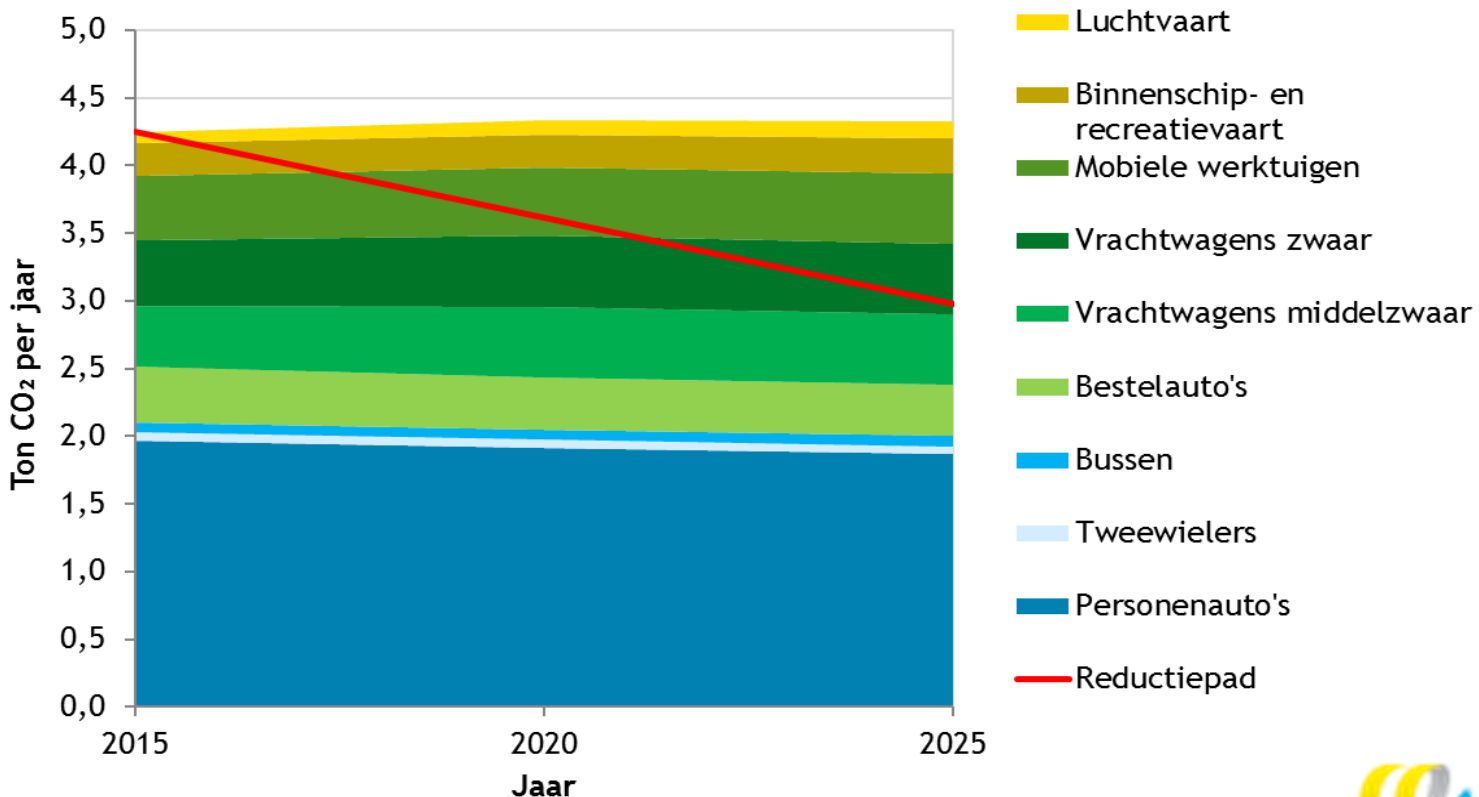
Context

- **Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid 2016**
- **Doelstelling 23 gemeenten in de MRDH: 30% reductie uitstoot CO2 verkeer MRDH in 2025**
- **Besluit Actieplan maatregelen jan 2018**
  - samen met gemeenten maken najaar 2018
- **Bestuurlijke behandeling jan-feb 2019**

**METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG**

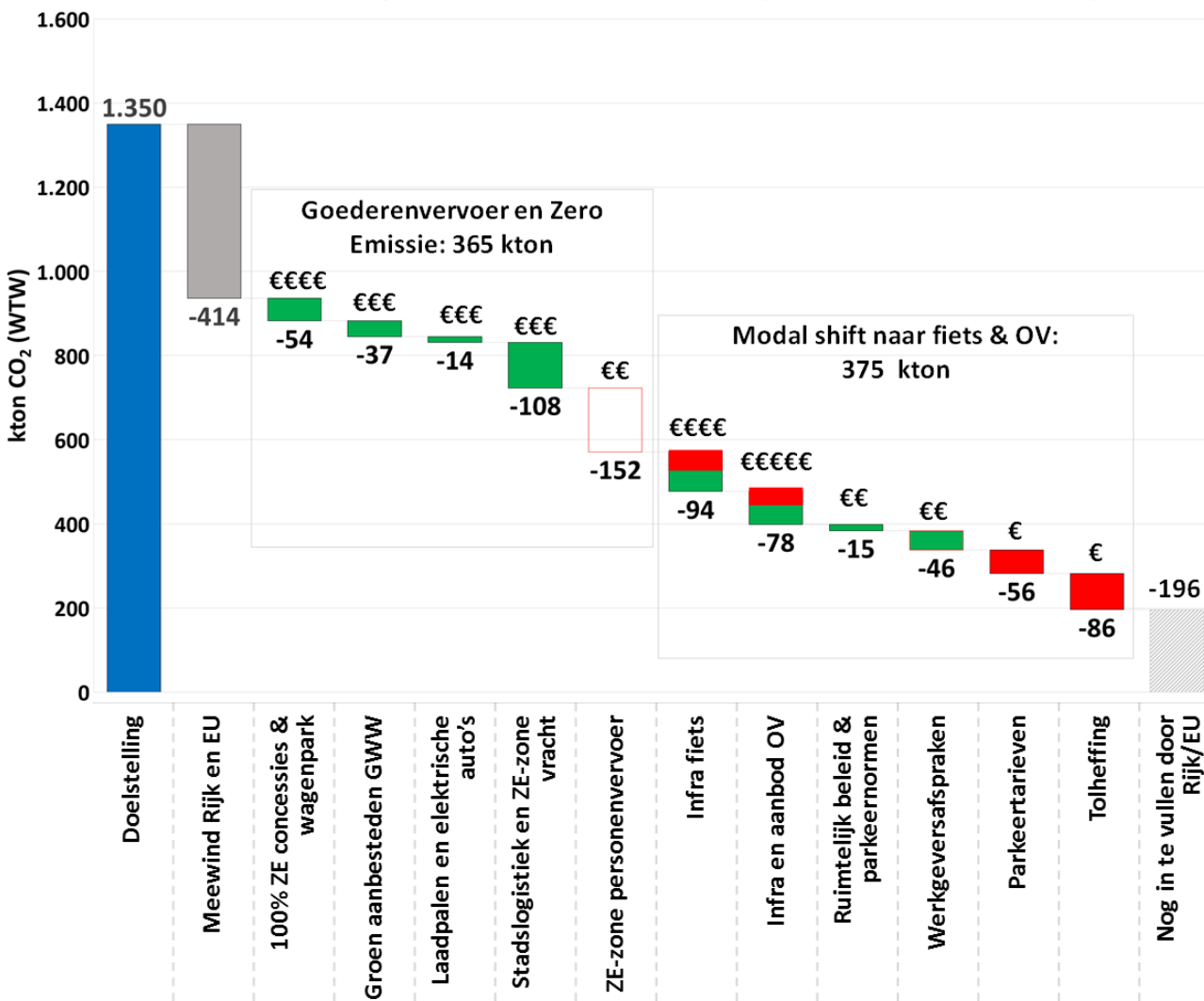
30% reductie uitstoot CO₂ door verkeer in MRDH

METROPOOLREGIO ROTTERDAM DEN HAAG

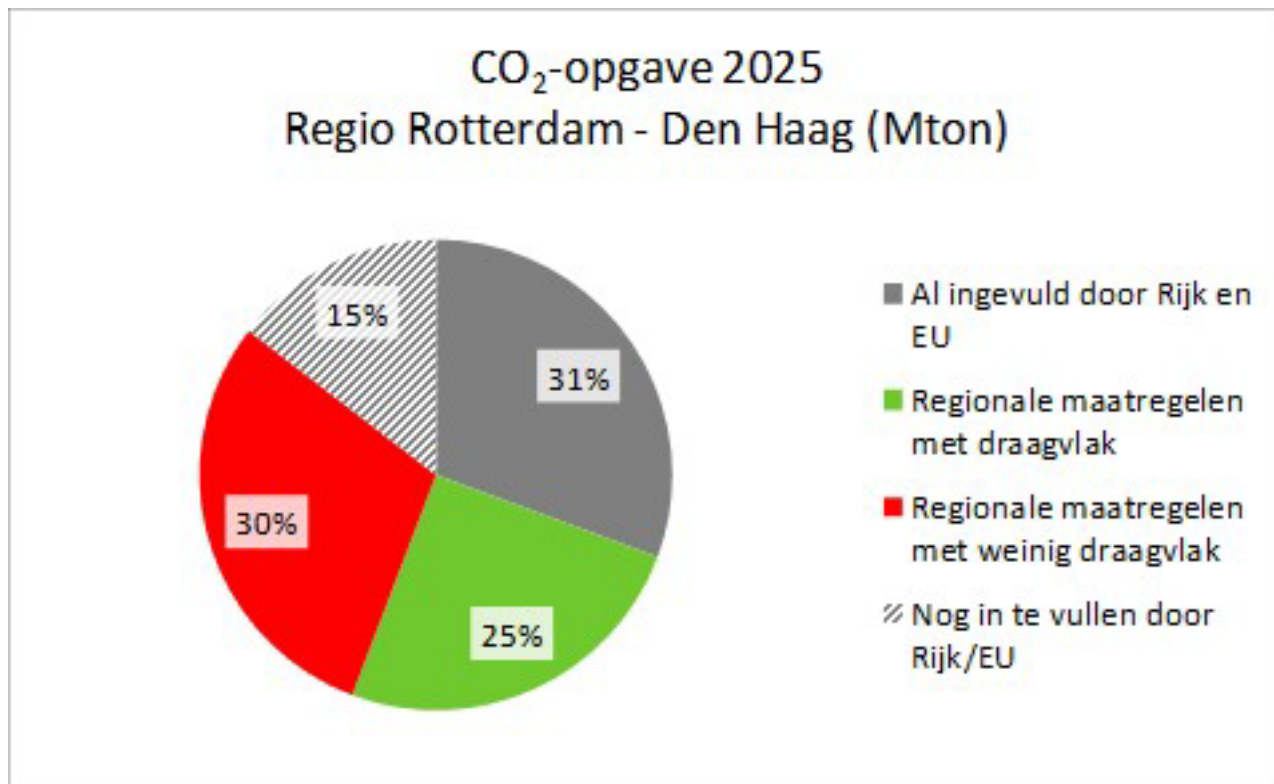
CO₂-reductie maatregelen in 2025 (kton; WTW) Regio Rotterdam - Den Haag

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Opgaven: op de agenda, draagvlak en doen...

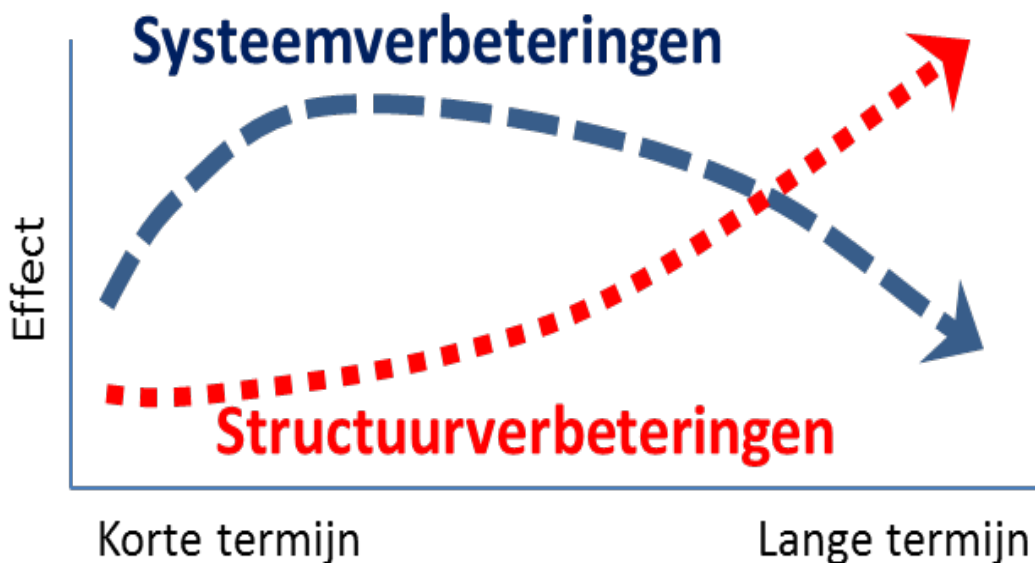
Maatregelen; nu beginnen

1. aanbesteden doelgroepenvervoer, huisvuilophaal, inkoop
2. aanbesteden vervoer naar bouwplaats en mobiele werktuigen
3. stadslogistiek en zones voor schoon vrachtverkeer
4. werkgeversafspraken minder en schoon vervoer zakelijk en vracht
5. elektrisch rijden en groen gas
6. maatregelen die personenverkeer in de stad verminderen
7. grootschalige investeringen in fietsroutes en OV
8. bouwen bij OV-haltes en lagere parkeernormen
9. bouwen in bestaand stedelijk gebied

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Effect schone auto's vs. ruimtelijk beleid

Lange termijn: ruimtelijke maatregelen (rode lijn) groter effect dan schone auto's en OV (blauwe lijn)

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

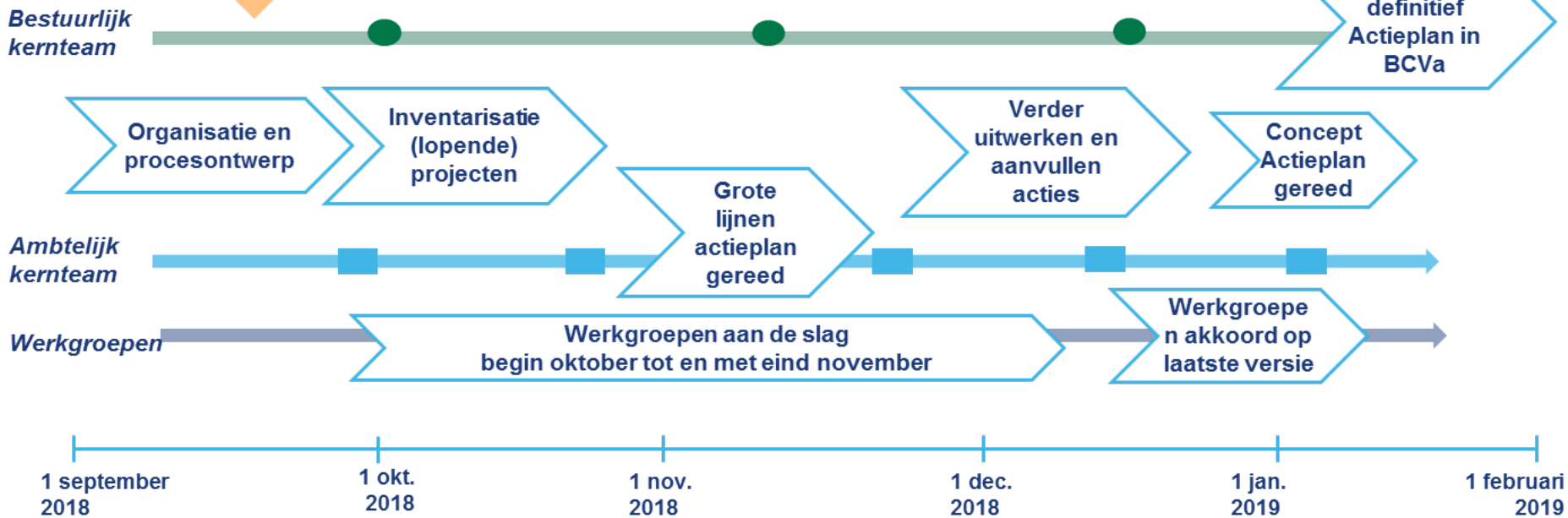
Bestuurlijk kernteam olv mw. Huijsmans

- **liaison met 23 wethouders (draagvlak)**
- **bijsturen op bestuurlijke signalen**
- **feedback op concept Actieplan**
- **neemt indien nodig contact op met externe partijen**
- **Bestuurlijk kernteam met oog op voortgang**

METROPOOLREGIO ROTTERDAM DEN HAAG

Proces

Actieplan CO₂-reductie in maart 2019 in BC Va

De afspraken in het Actieplan en in de verdere loop van 2019 hebben als resultaten:

1. uitvoeringsbesluit / -toezegging van gemeenten met bepaalde maatregel aan de slag te gaan
2. nadere uitwerkingen / onderzoeken naar maatregelen
3. afstemming van maatregelen tussen betrokken gemeenten
4. inbreng CO₂-reductie in regionale planvorming, zoals MIRT-(pre)verkenningen, OV- en fietsplannen, regionale verstedelijkingsafspraken, etc.
5. afspraak voor de weging van CO₂-reductie in de plannen
6. bijeenkomsten informeren van gemeenten over vervolgonderzoeken naar maatregelen
7. subsidieregels
8. subsidiebesluiten
9. procesbegeleiding in gemeenten en in MRDH t.b.v. uitvoering van maatregelen, door adviseurs; inhuur adviseurs voor de procesbegeleiding
10. bijeenkomst(en) voor raadsleden over de maatregelen t.b.v. besluitvorming in de raden
11. projecten met niet-overheden, maatschappelijke partijen of bedrijven
12. afspraken met het rijk over cofinanciering van maatregelen in 2020 en daarna (Klimaatvelop, KTA, MIRT/Gebiedsgerichte programma's)
13. samenwerking in of met de uitvoeringsorganisatie van de Regionale Energie Strategie (RES), waarin Actieplan CO₂-reductie verkeer een onderdeel vormt
14. monitor van de uitvoering van de afspraken en projecten
15. monitor van de CO₂-reductie door uitvoering van maatregelen door gemeenten en regio

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Gespreksvragen

- 1. Wat zijn wat u betreft 'go' en 'no go' maatregelen?**
- 2. Wat heeft prioriteit in uw gemeente?**
- 3. Wat doen we collectief, semi collectief dan wel individueel?**
- 4. Wat is de bijdrage van uw gemeente?**

Voorstel werkwijze en positionering adviescommissies

Advies uit tussenevaluatie

Zorg voor betere invulling van de adviescommissies zodat zij:

- **Beter en eerder in het proces worden betrokken**
- **Op de juiste onderwerpen tijdig advies kunnen geven vanuit het perspectief van raadsleden;**
- **Hun rol richting het eigen college en de eigen gemeenteraad goed kunnen vervullen.**

Uitgangspunten voorstel stuurgroep mbt adviescommissies

- De vorm en frequentie**
- De plek in het besluitvormingstraject**
- De rol van de voorzitters (en een eventuele agenda commissie)**
- De rol die de klankbordgroepen kunnen spelen**
- Andere voorwaarden om de adviescommissies in staat te stellen hun rol te vervullen.**

Voorstel uitgangspunten adviescommissies

- **Meer variatie in vormen van overleg**
  - Reguliere vergaderingen gesplitst – formele advisering / themadiscussie
  - Themadiscussies (ook voor raadsleden buiten adviescommissies)
  - Regiodag - jaarlijks
- **Agendacommissies**
  - Welke vorm meest geschikt voor welk onderwerp
  - Wanneer welk onderwerp agenderen (aan hand jaarplanning / vergaderkalender)
- **Heldere adviesaanvragen**
- **Zienswijze gewenst? Dan eerst adviescommissies (m.u.v. P&C producten)**

Westersingel 12
Postbus 21012
3001 AA Rotterdam
Telefoon 088 5445 100

Retouradres: Postbus 21012 3001 AA Rotterdam

Algemeen bestuur, bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat
en bestuurscommissie Vervoersautoriteit

E-mail: informatie@mrhdh.nl
Internet: w ww.mrdh.nl
KvK nummer: 62288024
Bankrekeningnummer
NL96 BNGH 0285 1651 43

contactpersoon
Rosanne Meulenbeld

uw kenmerk

ons kenmerk

projectnummer

Datum

29 november 2018

Onderwerp

Nieuwe werkwijze adviescommissies

doorkiesnummer
0620288536

e-mail
r.meulenbeld@mrhdh.nl

Geachte leden van het Algemeen bestuur, geachte leden van de
bestuurscommissies Economisch Vestigingsklimaat en Vervoersautoriteit,

bijlage(n)

-

Middels deze brief informeren wij u graag gezamenlijk namens de adviescommissies Economisch Vestigingsklimaat en Vervoersautoriteit over de nieuwe werkwijze van de adviescommissies waartoe wij op 21 november jl. in overleg met de stuurgroep follow-up evaluatie hebben besloten.

In de tussenevaluatie GR MRDH (2017) is gesignaleerd dat de opkomst bij vergaderingen van de adviescommissies laag is en dat de effectiviteit van adviezen kan worden verbeterd. Dit terwijl de betrokkenheid van raadsleden bij de MRDH juist van belang is. Naar aanleiding hiervan is aanbevolen te zorgen voor een betere invulling en positionering van de adviescommissies, zodat wij:

- Beter en eerder in het proces betrokken zijn, en goed geïnformeerd zijn;
- Op de juiste onderwerpen tijdig advies kunnen geven vanuit ons perspectief als (regionaal) raadslid;
- Onze rol richting het eigen college en de eigen gemeenteraad goed kunnen vervullen, bijvoorbeeld in klankbordgroepen in onze eigen gemeenten.

Gezamenlijk met de stuurgroep die het follow-up programma van de evaluatie begeleidt, is op basis van gesprekken met betrokkenen (waaronder raadsleden, bestuurders, gemeentesecretarissen en griffiers) een voorstel voor invulling van deze aanbeveling gedaan. Daarbij is aandacht uitgegaan naar de vorm en frequentie van de adviescommissies, de plek van de adviescommissies in het besluitvormingsproces, de rol van de voorzitters van de adviescommissies, de bijdrage die klankbordgroepen in de gemeenten kunnen spelen en de benodigde randvoorwaarden om onze rol als adviescommissies goed uit te kunnen voeren.

Op basis van deze uitgangspunten hebben de adviescommissies gekozen voor een nieuwe werkwijze..

1. Meer variatie in de vormen van overleg waarin de leden van de adviescommissies worden betrokken bij de besluitvorming in de MRDH:
  - Reguliere vergaderingen worden waar mogelijk opgesplitst in vergaderingen voor formele advisering (gevraagd en ongevraagd) en themadiscussies (waar mogelijk met de beide adviescommissies gecombineerd);
  - Themadiscussies (eventueel subregionaal en in de regio) op onderwerpen die zich daarvoor lenen in gesprek gaan over relevante thema's en de raakvlakken met lokale vraagstukken, voorzien van inleiding door MRDH-bestuurders en facts & figures. Ook toegankelijk voor raadsleden buiten de adviescommissies;

- Regiodag: één keer in het jaar netwerken, samen de regio in en behaalde resultaten in de regio met elkaar delen. Ook toegankelijk voor raadsleden buiten de adviescommissies;
- 2. De adviescommissies bepalen in overleg met de bestuurscommissies en/of het algemeen bestuur wanneer en op welke manier een onderwerp geagendeerd zal worden, aan de hand van de inhoudelijke jaarplanning en de vergaderkalender. Dit kan op initiatief van de adviescommissies of het MRDH bestuur. Onderwerpen kunnen dus meerdere malen worden geagendeerd in verschillende fases van het besluitvormingsproces, met verschillende doelen (meedenken, bijgepraat worden, adviseren, etc.).
- 3. Elk kwartaal wordt de inhoudelijke jaarplanning (waar reeds mee gewerkt wordt) geactualiseerd;
- 4. Bij gevraagd advies van de bestuurscommissies of het algemeen bestuur stelt dit gremium een heldere adviesvraag en wordt vervolgens teruggekoppeld wat er met het advies is gebeurd. Dit geldt ook voor ongevraagd advies.;
- 5. Wanneer een bestuurscommissie of het algemeen bestuur middels de zienswijze een besluit wil voorleggen aan de 23 gemeenteraden zal de inhoud hiervan, met uitzondering van de planning & control producten (in verband met de strakke cyclus) altijd éérs worden voorgelegd aan een adviescommissie;
- 6. De adviescommissies Economisch Vestigingsklimaat en Vervoersautoriteit trekken, waar mogelijk, nauw met elkaar op.

Voor het optimaal kunnen functioneren van de adviescommissies en hun leden is er ook een aantal randvoorwaarden waar aan moet worden voldaan. Deze zullen als volgt worden ingevuld:

1. Het stimuleren van bestuurders en adviescommissieleden om samen in een gemeentelijke klankbordgroep (lokale werkgroep) de lokale inbreng en aandachtspunten t.a.v. de MRDH af te stemmen.
2. De MRDH voert een digitaal vergadersysteem in, hanteert strakke verzendtermijnen en verzorgt een beknopte samenvatting bij documenten.
3. Aanwezigheid van MRDH-bestuurders bij vergaderingen en discussies.

Op deze wijze denken de beide adviescommissies dat er een goede stap wordt gezet in de betrokkenheid van raadsleden bij de MRDH. De werkwijze kan na een jaar geëvalueerd worden. Wij als voorzitters zullen, al dan niet samen met een aantal leden van de adviescommissies, spoedig in gesprek gaan met uw voorzitters om tot een goede invulling van het komende vergaderjaar.

Namens de adviescommissies Economisch Vestigingsklimaat en Vervoersautoriteit,

Karin Kayadoe

Jan Willem Schotel

Voorzitter adviescommissie
Economisch Vestigingsklimaat

Voorzitter adviescommissie Vervoersautoriteit